

Täysistunto

Maanantai 15.12.2025 klo 12.00—23.01

Täysistunto alkoi klo 12.00. Täysistunto päättyi klo 23.01.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (12.00—14.00, 16.00—18.01 ja 20.00—22.32) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—16.00, 18.01—20.00 ja 22.32—23.01).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 69, 70/2025 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle työntekijän henkilöön liittyvää irtisanomisperustetta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 158/2025 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 10/2025 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 12.12.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Lauri Lyly on edustaja Hanna Laine-Nousimaan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 1 mukaisina.

Yleiskeskustelussa edustaja Olga Oinas-Panuma on edustaja Tuomas Kettusen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hyväksytään vastalauseen 2 mukaisina.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

1. lakiehdotus

7 luku

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

1 §

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensin äänestetään edustaja Lylyn ehdotuksesta edustaja Oinas-Panuman ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Olga Oinas-Panuman ehdotus ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 41; poissa 45 (äänestys 1). Tässä äänestyksessä voitti Olga Oinas-Panuman ehdotus.

2) Mietintö ”jaa”, Olga Oinas-Panuman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 25, tyhjiä 33; poissa 47 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2 §

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensin äänestetään edustaja Lylyn ehdotuksesta edustaja Oinas-Panuman ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Olga Oinas-Panuman ehdotus ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 42; poissa 43 (äänestys 3). Tässä äänestyksessä voitti Olga Oinas-Panuman ehdotus.

2) Mietintö ”jaa”, Olga Oinas-Panuman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 25, tyhjiä 34; poissa 43 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2 a §

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 42; poissa 43 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3 §

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 42; poissa 43 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Voimaantulosäännös

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 42; poissa 42 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2. lakiehdotus

8 luku

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

1 §

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensin äänestetään edustaja Lylyn ehdotuksesta edustaja Oinas-Panuman ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Olga Oinas-Panuman ehdotus ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 42; poissa 44 (äänestys 8). Tässä äänestyksessä voitti Olga Oinas-Panuman ehdotus.

2) Mietintö ”jaa”, Olga Oinas-Panuman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 26, tyhjiä 34; poissa 42 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2 §

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensin äänestetään edustaja Lylyn ehdotuksesta edustaja Oinas-Panuman ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Olga Oinas-Panuman ehdotus ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 43; poissa 43 (äänestys 10). Tässä äänestyksessä voitti Olga Oinas-Panuman ehdotus.

2) Mietintö ”jaa”, Olga Oinas-Panuman ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 24, tyhjiä 34; poissa 43 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

2 a §

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 43; poissa 43 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

3 §

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 43; poissa 42 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Voimaantulosäänös

Mietintö ”jaa”, Lauri Lylyn ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 41; poissa 45 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 158/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2026 talousarvioesityksen (HE 99/2025 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 99/2025 vp
Hallituksen esitys HE 171/2025 vp
Talousarvioaloite TAA 1-112, 114-279, 281-323/2025 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 29/2025 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 29/2025 vp.

Valtion vuoden 2026 talousarviota koskeva menettelytapa hyväksyttiin 10.12.2025 pidetyssä täysistunnossa, ja mietintö pantiin pöydälle tämän päivän istuntoon.

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu jatkuu ryhmäpuheenvuoroilla, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Tämän jälkeen valtiovarainministeri käyttää enintään seitsemän minuutin puheenvuoron. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia.

Päätuokkakokohtaiset yleiskeskustelut käydään erillisen aikataulun mukaan. Valtiovarainvaliokunnan jaostojen puheenjohtajat esittelevät mietinnön asianomaisen päätuokan osalta, jonka jälkeen ministerille tai ministereille varataan viiden minuutin puheenvuoro ennen debattia. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. — Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

12.12 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026. Mietinnön pohjaksihan on 12 valiokuntaa antanut lausuntonsa, ja asiaa on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

Esittelen siis tästä yleisperustelut, ensimmäisenä talouden näkymistä. Vuoden 2026 talousarvioesitys pohjautuu valtiovarainministeriön syyskuun 2025 ennusteeseen, jossa Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,4 prosenttia vuonna 2026. Korkotason laskun ja reaaliensioiden nousun ennustetaan lisäävän kulutusta, ja investointien odotetaan vauhdittuvan rakentamisen toipumisen, energiasiirtymän ja puolustushankintojen ansiosta. Työttömyys on noussut kuluvan vuoden aikana varsin korkealle yksityisen sektorin heikosta suhdanteesta ja julkisen sektorin säästöistä johtuen. Suhdannetilanteen parantuessa vuonna 2026 työllisyyden odotetaan kääntyvän kasvuun ja työttömyyden vähenevän asteittain. Inflaation arvioidaan pysyvän maltillisena.

Valiokunta toteaa, että suhdannekäänteiden ennustaminen on vaikeaa ja ennustelaitokset ovat viime vuosina yliarvioineet bruttokansantuotteen kasvua.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Talousskasvua ei ole juurikaan ollut vuoden 2022 jälkeen. Suhdannekäännettä on odotettu tapahtuvaksi nyt jo usean vuoden ajan. Valiokunta on huolissaan heikon taloussuhdanteen pitkittymisestä ja kasvukäänteen viivästymisestä. Vuoden 2025 kehitys on osoittautumassa heikommaksi kuin valtiovarainministeriö vielä alkusyksystä ennusti. Myös ensi vuoteen liittyy riskejä, jolloin talouskehitys voi osoittautua talousarvioesityksen pohjana olevaa ennustetta heikommaksi.

Epävakautta maailmantalouteen luovat geopoliittiset jännitteet sekä epävarmuus Yhdysvaltojen talous- ja kauppapolitiikasta. Kansallisella tasolla puolestaan yksityisen kulutuksen elpyminen ja kuluttajien ostokäyttäytymisen ennustaminen ovat haasteellisia. Inflaation ja lainakorkojen laskusta huolimatta kotitaloudet ovat olleet varovaisia lisäämään kulutustaan. Heikko työllisyystilanne näkyy kuluttajien luottamuksessa säästämisasteen nousuna.

Valiokunta kantaa huolta työttömyydestä, joka on noussut kuluvan vuoden aikana korkealle. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2025 kolmannen vuosineljänneksen työttömyysaste oli 9,2 prosenttia, kun se vuotta aikaisemmin oli 7,8 prosenttia. Työttömyystilanne on Euroopan toiseksi huonoin, kun vain Espanja ohittaa Suomen. Valiokunta toteaa, että vaimea talouskehitys heijastuu myös julkiseen talouteen. Komission marraskuun ennusteessa Suomen julkisen talouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen on neljä ja puoli prosenttia vuonna 2025 ja neljä prosenttia vuonna 2026. Velkasuhde ylittäisi 90 prosentin rajan vuonna 2026 ollen 90,9 prosenttia. Komissio on 26. marraskuuta niin sanotun syyspaketin yhteydessä todennut, että se harkitsee ehdottavansa neuvostolle liiallista alijäämää koskevan menettelyn, EDP:n, aloittamista Suomen osalta, koska Suomi ei täytä alijäämäkriteeriä.

Finanssipoliittisesta linjasta valiokunta toteaa, että valtiovarainministeriön arvion mukaan finanssipoliitiikan mitoitus on jonkin verran elvyttävä vuonna 2025 ja maltillisen kiristävä vuonna 2026. Keskeiset talousennusteita laativat tahot arvioivat talousskasvun elpyvän vuonna 2026, joten suhdannetilanteen kannalta finanssipoliittista linjaa pidettiin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa pääosin sopivana. Toisaalta esiin tuotiin heikko työllisyyskehitys ja suhdannetilanteen epävarmuus. Suomen julkisen talouden vaikea tilanne ei kuitenkaan mahdollista elvyttävämpää finanssipoliitiikkaa, minkä lisäksi elvytyksien ajoittaminen on aina haasteellista.

Valiokunta painottaa, että Suomen velkaantumisen taso ja sen jatkuva kohoaminen ovat vakava ongelma. Myös Suomen luottoluokituksen heikentyminen ja EDP-menettelyyn joutuminen korostavat tarvetta saada alijäämätilanne paranemaan ja velkasuhde laskuun. Vallitsevassa tilanteessa valiokunta pitää hallituksen päätöksiä julkisen talouden tasapainottamisesta erittäin tärkeinä. Talouspolitiikan keskeisenä ja pitkäjänteisenä painopisteenä tulee olla talouden sopeuttaminen ja menojen hillintä julkisen talouden alijäämän pienentämiseksi ja velkakehityksen hillitsemiseksi. Tulo- ja menorakenteen kriittinen tarkastelu on välttämätöntä, jotta voidaan vastata olemassa oleviin menopaineisiin. Valiokunta painottaa myös sosiaali- ja terveyspalveluiden vaikuttavuuden kehittämistä menojen kasvun hillitsemiseksi ja tarkastelee noin kolmanneksen valtion talousarviosta kattavaa hyvinvointialueiden kokonaisuutta valtiovarainministeriön pääluokan yhteydessä erikseen.

Myös asiantuntijakuulemisissa sopeutustoimia pidettiin välttämättöminä. Sen sijaan velkasuhteen hetkellistä vakauttamista vaalikauden viimeisenä vuonna pidettiin

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

vähemmän perusteltuna, etenkin kun se perustuu osin kertaluontoisiin toimiin. Näkemys uusien mittavien sopeutustoimien tarpeesta tulevilla vaalikausilla jaettiin laajasti.

Kuten edellä on todettu, Suomi ylittää EU:n perussopimuksen mukaan alijäämän kolmen prosentin viitearvon ja EDP eli liiallisen alijäämän menettely on käynnistymässä. Suomella on voimassa kansallinen poikkeuslauseke, mutta puolustusmenojen kasvu ei riitä selittämään alijäämän viitearvon ylittämistä vuonna 2025.

Valiokunta nostaa esiin myös talouskasvun vahvistamisen mietinnössään ja toteaa muun muassa seuraavaa: Suomen talous ja julkinen talous eivät käänny nousuun sopeutuksilla. Valiokunta toteaa, että talous- ja työllisyyskasvun vauhdittaminen on keskeinen keino julkisen talouden vakauttamiseksi. Tarvitaan toimia, joilla tuetaan investointien, työvoiman määrän ja osaamisen, työpaikkojen tarjonnan sekä tuottavuuden kasvua. On myös tärkeää tukea sekä yrittäjien että kuluttajien luottamusta talouteen.

Valiokunta nostaa esiin myös investointiohjelman. Hallituksen määräaikaaisella investointiohjelmalla rahoitetaan kestävän kasvun edellytyksiä tukevia hankkeita kaikkiaan vajaalla 4,6 miljardilla eurolla, josta noin 0,3 miljardia euroa rahoitetaan kehyksen puitteissa ja loput pääosin omaisuustuloilla. Vuonna 2026 investointiohjelman rahoituksella muun muassa tuetaan väyläverkon korjausvelan hallintaa sekä käynnistetään uusia, työvoiman liikkuvuuden ja elinkeinoelämän kannalta tärkeitä tie- ja raideliikennehankkeita. Kasvun edellytyksiä vahvistetaan lisäksi pääomittamalla Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä 50 miljoonalla eurolla, jotka yhtiö sijoittaa suoraan suomalaisiin kasvuyrityksiin.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että Suomen investointiaste saadaan nousuun. Keskeisiä tekijöitä tässä ovat muun muassa toimintaympäristön vakaus, lupaprosessien nopeuttaminen sekä yritysrahoituksen saatavuus. Valtiovarainvaliokunta tuo talousvaliokunnan tavoin esiin vakavan huolen etenkin pk-yrityksien rahoituksesta. Yritysten lainansaanti on selvästi vaikeutunut ja laina-anomusten käsittelyajat pidentyneet. Valiokunta käsittelee asiaa tarkemmin pääluokkien 30 ja 32 yhteydessä.

Valiokunta pitää vuoden 2026 kasvutoimia kokonaisuutena erittäin perusteltuina suhteessa heikkoihin talousnäkymiin. Pitkällä tähtäimellä kasvutoimissa onnistuminen on avainasemassa julkisen talouden kestävyys turvaamisessa. Kasvua tukevien toimien valinnassa tulee kiinnittää huomiota niiden tehokkuuteen sen osalta, etteivät ne alkuvaiheessa rasittaisi liiaksi julkista taloutta.

Valtionhallinnon säästöistä valiokunta toteaa vielä, että hallitus esittää vuodelle 2026 yhteensä 399 miljoonan euron tuottavuus- ja toimintamenosäästöjä, mikä on 127 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2025. Säästöistä 315 miljoonaa euroa kohdistetaan toimintamenomomenteille, 71 miljoonaa euroa muille kulutus- ja siirtomenomomenteille ja 13,3 miljoonaa euroa valtionavustusmomenteille. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että säästöt on pääosin kohdennettu hallinnonalojen oman valmistelun pohjalta ja että oikeus-, sisä- ja puolustusministeriön hallinnonaloilla on turvallisuustoimijoiden operatiivinen toimintavarmuus turvattu kohdentamalla näille alemmat säästötavoitteet.

Valtion vastuiden keskeisimmät osa-alueet ovat valtionvelka, arviolta 198 miljardia euroa vuoden 2026 lopussa, eläkevastuut, noin 101 miljardia euroa vuoden 2024 tasossa, sekä valtion takaukset ja takuut, 70 miljardia euroa. Valtiota sitovia taloudellisia päätöksiä, vastuiden hallinnointia ja riskienhallintaa tulee seurata ja arvioida huolellisesti. Valiokunta on erittäin huolissaan kasvavista valtion taloudellisista vastuista ja etenkin valtionvelan ja korkokulujen noususta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan tekemät muutokset: Valiokunta on lisännyt talousarviomenoja noin 40 miljoonalla eurolla, joka kohdistuu muun muassa liikenneväylien korjausvelan vähentämiseen, maanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden vahvistamiseen sekä kulttuurin ja ulkoilun edistämiseen. Valiokunta on myös ottanut mietinnössään huomioon eduskuntakäsittelyssä kesken olevien budjettilakiesitysten vaikutukset ja budjettiesityksiin tehtyjen muutosten taloudelliset vaikutukset.

Talousarvion määrärahoiksi ehdotetaan 90,8 miljardia euroa, joka on 1,6 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 81,5 miljardia euroa ja veroluontoisten tulojen osuudeksi 68,2 miljardia euroa. Vuoden 2026 talousarvioesitys on noin 9,4 miljardia euroa alijäämäinen. Alijäämää pienentää kertaluontoisesti noin 2,3 miljardilla eurolla Valtion asuntorahaston jäljellä olevan kassan tulouttaminen valtion budjettiin rahaston lakkautuksen yhteydessä. Tuloutus ei vähennä valtion ja julkisen talouden velkaantumista, ja ilman sitä budjettitalouden alijäämä on noin 11,7 miljardia euroa.

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön on jätetty neljä vastalauseetta opposition toimesta. Lopussa vielä esitän valiokunnan päätösehdotuksen, joka on seuraava:

"Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 99/2025 vp ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen HE 171/2025 vp sisältyvän ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2026 edellä todetuin muutoksin."

Eduskunta hyväksyy talousarvioaloitteen 90/2025 ja hylkää talousarvioaloitteet, jotka ilmenevät tästä mietinnöstä.

Eduskunta päättää, että vuoden 2026 talousarviota sovelletaan 1.1.2026 alkaen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, edustaja Lohi. — Sitten siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

12.24 Janne Jukkola kok (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jokainen euro, jonka me kansanedustajat lainaamme, on euro, jonka joku toinen maksaa huomenna. Usein se joku on lapsi, joka ei ole vielä edes syntynyt. Siksi tärkein tehtävämme on palauttaa vastuu Suomen talouteen. [Välihuuto keskeltä] Suomen talouden tilanne on ollut pitkään erittäin vaikea. Sen tunnustavat tänään lähes kaikki puolueet. Elämme aikaa, jossa turvallisuus maksaa ja aiemmin otettu velka maksaa. [Anne Kalmarin välihuuto] Kaikista eniten maksaisi kuitenkin vaikeiden päätösten lykkääminen.

Arvoisa puhemies! Olemme joutuneet tekemään päätöksiä poikkeuksellisen vaikeassa tilanteessa. Venäjän hyökkäyssota, puolustusmenojen kasvu ja korkojen raju nousu ovat muuttaneet Suomen talouden reunaehdot pysyvästi. Näitä tosiasioita ei voi ohittaa, eikä niitä voi puhua toisiksi. Siksi Orpon hallitus on päättänyt toimia. Ei siksi, että se olisi helppoa, vaan siksi, että se on välttämätöntä. Velkaantuminen lastemme piikkiin on saatava loppumaan. Vastuun kantaminen tarkoittaa sitä, että vaikeita asioita ei kierretä. Euroopan komissio on esittänyt Suomen viemistä liiallisen alijäämän menettelyyn. Työttömyys on edelleen liian korkealla, ja talouskasvu on ollut paljon odotettua heikompaa. Näiden tosiasioiden on oltava lähtökohta päätöksenteolle. Tavalliselle ihmiselle on yhdentekevää, kenen toimesta näin on tapahtunut. Se, mikä merkitsee, on se, tehdäänkö tilanteelle nyt jotakin vai katsotaanko sivusta ja siirretäänkö vastuu taas eteenpäin. Me olemme päättäneet tehdä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa puhemies! Yritykset uskaltavat investoida jälleen, ja puhtaan siirtymän investointeja toteutuu tänä vuonna ennätysmäärä. Teollisuuden aloilla tilaukset kasvavat, ja yhä useampi pk-yritys suunnittelee palkkaavansa uusia työntekijöitä. Työllisten määrä on jo kääntynyt kasvuun ja työpaikkoja syntyy erityisesti yrityksiin — aivan kuten pitääkin. Asuntomarkkinat ovat alkaneet elpyä. Ostovoima on palautumassa ensi vuonna viimein koronaa edeltävälle tasolle monen vuoden kuopan jälkeen, ja tavallinen suomalainen pärjää jälleen hieman paremmin arjessaan. Nämä eivät ole mielipiteitä. Nämä ovat merkkejä siitä, että suunta alkaa hiljalleen kääntyä.

Hallituksen tehtävä on nyt varmistaa, että tämä käänne vahvistuu; että perheellä on varaa elää työstään; että yrittäjä uskaltaa investoida ja palkata; että nuorella on mahdollisuus siihen ensimmäiseen työpaikkaan. Siksi ensi vuonna työn verotus kevenee yli miljardilla eurolla kaikissa tuloluokissa. Valtaosa kevennyksistä kohdistuu pieni- ja keskituloisille. Työstä on jäätävä käteen enemmän. Se on meille arvovalinta. Uudistamme verotusta niin, että Suomeen kannattaa investoida, kasvaa ja tuoda osaamista. Houkuttelemme kansainvälisiä osaajia ja paluumuuttajia Suomeen, emme karkota heitä. Kevennämme aivan tavallisten suomalaisten maksamia perintö- ja lahjaveroja.

Arvoisa puhemies! Työllisyys ei kasva käskemällä. Se kasvaa luottamuksesta ja rohkeudesta. Kun yrittäjällä on luottamusta tulevaisuuteen, yritys voi palkata uuden työntekijän. Kun epäonnistumisen riski ei ole kohtuuton, syntyy uusia työpaikkoja. Siksi olemme tehneet uudistuksia, joilla helpotetaan työllistymistä. Erityisen ylpeä olen päättämästämme työllistämissetelistä, joka avaa nuorillemme oven siihen aivan ensimmäiseen työpaikkaan, joka on usein niistä se kaikista tärkein. Samalla huolehdimme siitä, että Suomi ei säästä itseään hengiltä. Vahvistamme koulutusta kaikilla asteilla ja lisäämme panostuksia suomalaiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Sujuvoitamme luvitusta, jotta lupa-asioita ei vatvota vuosikausia, työt pääsevät alkamaan ja ihmiset töihin. Puramme kuuluisan sääntö-Suomen byrokratiaa ja parannamme yritysten rahoituksen saatavuutta. Näistä syntyy kasvu, joka kestää.

Turvallisuudesta emme tingi. Panostamme puolustukseen ja arjen turvallisuuteen historiallisella tavalla. Se on kaiken muun perusta tällaisena epävakana maailmanaikana.

Ja ennen kaikkea panostamme sosiaali- ja terveyspalveluihin. Käytämmekin sotepalveluihin miljardeja euroja enemmän kuin tavallinen hallitus. Palveluita uudistetaan ja kehitetään, [Puhemies koputtaa] jotta ne toimivat paremmin ja ihmiset saisivat hoitoa silloin, kun sitä tarvitsevat. — Kiitos. [Timo Heinonen: Vaikuttava puhe, vasemmisto oli ihan hiljaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

12.30 Ville Vähämäki ps (ryhmäpuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Suomen taloustilanne on yhä tiukka. Velkasuhde ei käännä itsestään, ja liikkumatilaa syövät yhtä aikaa matalasuhdanne, väestön ikääntyminen sekä kasvavat puolustus- ja hyvinvointimenot.

Sopeutuksen jatkaminen ei ole ideologinen valinta vaan välttämättömyys. IMF on painottanut, että julkista taloutta tulisi vahvistaa, kunnes velka lähtee laskuun. OECD puolestaan toteaa, että finanssipolitiikkamme tiukkenee ja julkista taloutta täytyy vahvistaa vielä lisää. Huolimatta siitä, että taloutta sopeutetaan, samaan aikaan hallitus vahvistaa kansalaisten ostovoimaa myös vuonna 26: pieni- ja keskituloisille 620 miljoonaa lisää

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ostovoimaa työtulovähennystä kasvattamalla. Lisäksi hallitus esittää elinkustannuksia helpottavaa linjaa myös kulutuksen puolella, alennetun alv:n laskua, mikä kasvattaa hiukan ostovoimaa.

Työnteon kannustimia kasvatetaan. Ensi vuonna vanhempien on yhä kannattavampaa ottaa työtä vastaan, koska työtulovähennyksen lapsivähennys käytännössä yli tuplataan. Tämä on selkeä viesti siitä, että työnteko kannattaa.

Suomen talouskasvun esteenä on tuntematon tekijä, uutisoitiin joitain viikkoja sitten. Lausunnonantajana oli VM:n kansantalousosasto. Talouskasvu koostuu kolmesta päätekijästä: yhteiskuntaan tehdyistä työtunneista, työn tuottavuudesta ja pääoman kasvusta. Näiden kaikkien osalta hallitus on tehnyt toimenpiteitä tekijöiden vahvistamiseksi. Viimeisimmät toimet keskittyvät pääomakomponentin vahvistamiseen ja käytännössä investointien vauhdittamiseen. Kotikutoinen luottolama eli liian tiukka antolainaus täytyy selättää, ja eduskuntakin on käynyt tästä keskustelun. Aiemmat toimet kohentavat tuottavuutta, muun muassa osaamista ja tki-panostuksia: näitä on kumpaaakin vahvistettu. Työtunteja yhteiskuntaan on kasvatettu työelämäuudistuksilla, ja tämä näyttäytyy siinä, että työvoima on kasvanut. Aiempaa enemmän etenkin opiskelijat sekä maahanmuuttajat ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi. Kaikki näyttää siltä, että kasvun siemenet on kylvetty ja talouskasvu lähtee liikkeelle, kunhan kuluttajaluottamus lähtee nousuun.

Puhemies! Hallitus huomioi autoilevan Suomen. Suomi on pitkien välimatkojen maa, jossa autoilun tulee olla edullista. Hallituksen tekemillä päätöksillä on laskettu polttonesteiden pumppuhintoja huomattavasti. Näin teemme nytkin. Muutokset ovat pieniä, ja niillä osaltaan kompensoidaan tulossa olevan liikenteen päästökaupan vaikutuksia. Jakeluvelvoitteen nousua on loivennettu, jotta pumppuhinnat pysyvät kohtuullisempina. Tämän yksittäisen toimenpiteen ostovoimaa kasvattavan vaikutuksen laskettiin olevan useita satoja miljoonia.

Kunnioitettu puhemies! Sitten niihin sopeutuskohteisiin, joissa hallitus on ollut johdonmukainen. Olemme sopeuttaneet sieltä, missä vaikutus tavalliseen suomalaiseen on kaikkein pienin — vaikeitakin leikkauksia on tehty, mutta painotus on haluttu pitää siellä, missä vaikutus on vähäisin tavallisiin suomalaisiin. Valitettavasti osin joihinkin osuu päällekkäisiä leikkauksia, mutta näiltä osin ostovoiman kasvattaminen lieventää vaikutuksia. Otetaan vaikka kehitysyhteistyö: Olemme leikanneet maa- ja aluekohtaisista tuista sekä lakkauttaneet maaohjelmia. Toisaalta olemme lisänneet tukea kansalaistoimintaan eli fingoille. Tämä on vähentänyt hallinnollista taakkaa mutta toisaalta kasvattanut samalla Suomen vaikuttavuutta maailmalla. Hallinnosta leikkaamisella on myös vahva kansan tuki. Evan kyselyn mukaan suomalaiset kohdistaisivat säästöjä mieluiten hallintoon, poliittiseen toimintaan ja kehitysyhteistyöhön.

Maahanmuuttopolitiikan osalta hallitus on tiukentanut linjaa oikeudenmukaisella ja kestäväällä tavalla. Tiukennuksia on tehty muun muassa pysyvän oleskelun ehtoihin. Myös kansainvälisen opiskelijalainsäädännön sisältämät valuviat tulee poistaa. Myös kansalaisuuden saamisen ehtoja on tiukennettu. Suomeen saa tulla tekemään töitä ja opiskelemaan. Maahanmuuton kustannukset kääntyvät nettovoitoksi vain työnteon kautta. On helppo päätellä, että painopisteen on oltava työssä.

Puhemies! Meidän linjamme on selkeä: velkaantumisen täytyy pysähtyä, velkasuhteen tulee taittua tulevina hallituskausina, työnteko täytyy tehdä kannattavammaksi ja säästöt täytyy ottaa ensisijaisesti sieltä, missä ne tuntuvat vähiten tavallisen suomalaisen

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

palveluissa. Tämä budjetti on oikea askel siihen suuntaan. [Timo Heinonen: Hyvä puheenvuoro oli sekin! — Veronika Honkasalo: Tavalliset suomalaiset kärsivät eniten!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

12.35 Joona Räsänen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epävarmuuden keskellä Euroopan taloudesta kantautuu hyviä uutisia. Euroopan keskuspankki on jo toistamiseen parantamassa omaa kasvuennustettaan. Tuoreet tiedot kertovat kasvusta ja vahvistuvasta työllisyydestä eri Euroopan maissa. Venäjän rajamaissa — Virossa, Latviassa, Liettuaissa — työllisyys on kääntynyt kasvuun. Erityisesti Puolassa kasvu on vahvaa ja työllisyys vahvistuu. Entä sitten mikä on tilanne Suomessa? Täällä on kysely, onko Suomi enää Pohjoismaa, mutta nyt on syytä kysyä, olemmeko me edes osa Eurooppaa. OECD:n tuoreessa ennusteessa Suomi on ainoa kehittynyt maa, jonka talous ei kasva tänä vuonna yhtään. Työttömyystilastoissa olemme jatkuvasti Euroopan kärkeä ja työllisyyskehityksessä hännän huippuja. Velkaantuminen on Euroopan nopeinta ja julkiset menot korkeimpia. Konkurssit ovat koko vuosituhatosen ennätyksessä. Kirsikkana kakun päälle tuli vielä uusi yllätys, kun hallitus viime viikolla kertoi tämän vuoden ennätysvelkaantumisen kohoavan miltei 18 miljardiin euroon. Aiemmin tätä olisi kauhisteltu, mutta nyt hallitus ohittaa tämän jäätävän velkamällin olankohautuksella. Kaiken tämän jälkeen ei siis ole ihme, että tarkkailuluokan etupulpetti kutsuu.

Arvoisa puhemies! Onneksi myös Suomesta löytyy positiivisia merkkejä: yritysten investointiaikeet ovat kasvussa, korot ovat jo pidempään olleet laskussa ja ihmisten palkat nousussa. Ensimmäisestä kiitos kuuluu yrityksille, toisesta Frankfurtiin ja kolmannesta Hakaniemeen. Toistaiseksi hallituksen saldo on ollut paljon puhetta, vähän villoja.

Luottamus on talouden parasta valuuttaa, ja juuri luottamuksen vahvistamisen hallitus on laiminlyönyt. Kohta on kolme vuotta työttömyys kasvanut ja konkurssit lisääntyneet. Kolme vuotta on julkisia palveluita heikennetty ja työmarkkinoille lietsottu jatkuvaa eripuraa. Kolme vuotta on yhteiskunnan turvaverkkoja saksittu ja samalla jaettu hövelejä veronalennuksia omille eturyhmille.

Luottamuksen rikkomisesta on nyt siirryttävä luottamuksen rakentamiseen. Ihmisten luottamus arjen palveluihin tulee palauttaa. Lääkäriin tulee päästä tarpeen vaatiessa, eikä kuukausien jonotuksen jälkeen. Ikäihmisten tulee luottaa siihen, että heistä pidetään hyvää huolta, ja nuorten tulee luottaa siihen, että tulevaisuus kantaa. Kuluttajien ja yritysten luottamusta tulevaan tulee vahvistaa. Veronkevennykset on kohdistettava tavallisille suomalaisille. Pienten yritysten tilannetta on helpotettava. Investoinnit on saatava liikkeelle. Julkisen talouden tasapainottamisen taakka on jaettava reilusti.

Tarvitaan käänne kohti kasvua. Siksi teen SDP:n vastalauseen mukaiset muutosehdotukset.

Arvoisa puhemies! Luottamuksen rakentaminen vaatii myös oikeudenmukaisuutta. Samaan aikaan kun hallitus on jopa puolittamassa kaikista heikoimmassa asemassa olevien toimeentulon, se jakaa historiallisen suuret veronkevennykset kaikista suurituloisimmille. Joulun kunniaksi hallitus lähettää miljonääreille lahjakääreissä kahisevaa, ja vastaavasti toimeentulotuen saajille pakettiin laitetaan sakset.

Hallitus on markkinoinut suurituloisten veroalea ahkeruuteen kannustamisella, mutta miten voi olla, että ahkeruudesta palkitaan ainoastaan siellä ministeritason tuloilla? Pienituloisempien osalta hallitus jopa rankaisee ahkeruudesta, kun sosiaaliturvan suojaosat

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

on viety. 2 000 euroa kuussa tienaa myyjän ahkeruutta hallitus palkitsee myös kiristämällä hänen verorasitustaan. 4 000 euroa kuukaudessa tienaa opettajakin edelleen pohtii, miten ihmeessä tässä niin kävi, että hänkin jää miinuksen puolelle. 6 000 euroa kuussa tienaa insinöörikin ei tahdo ymmärtää lopputulosta — hänkään ei hyödy hallituksen veronkevennyksistä senttiäkään. Sentään kaikki eivät jää nuolemaan näppejään: Yli 9 000 euron kuukausiansioilla pääset nauttimaan kunnolla hallituksen veroalesta. Siellä voi joulupöytään kattaa vähän parempaakin särvintä. Tavallisten suomalaisten osalta hallituksen lupaamat veronalennukset olivatkin vain valepaketti.

Arvoisa puhemies! Yhdestä asiasta täytyy kuitenkin todeta, että hallituksen linja on ollut selkeä: Meni Suomella sitten miten huonosti tahansa, niin syy on aina jonkun muun, yleensä edellisen hallituksen. Ongelmien ratkaisujen osalta ei tarvitse kiirehtiä — sotkun saa siivota sitten se seuraava hallitus. Ei siis ihme, että tässä välissä hallituspuolueilla riittää aikaa muun muassa naamanväentelyihin ja muihin yhtä merkittäviin tekoihin.

Koska hallitus on epäonnistumassa kaikissa talouspolitiikan tavoitteissaan eikä sen politiikka rakenna luottamusta, esitän, että se ei nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontu, olkaa hyvä.

12.40 Mauri Kontu kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Aloitin kansanedustajana syyskuussa, sata päivää sitten. Nyt vähän jännittää, vaikka en ihan nuori poika enää olekaan. Olen huomannut, miten asialleen innostuneita, omistautuneita ihmisiä täällä on — hieno asia. Meillä olisi yhdessä kaikki mahdollisuudet muuttaa Suomen suuntaa, kunhan jätetään joutavanpäiväinen vastakkainasettelu pois. Se on täysin vierasta minulle yrityselmästä. Ihmiset ovat kysyneet, miksi täällä riidellään niin paljon. Ei ole vastausta minulla siihen.

Maamme nykyisistä vaikeuksista tulee mieleen oma tilanteeni 35 vuotta sitten. Jäin työttömäksi, kun Neuvostoliitto teki konkurssin ja telakat sulkivat ovensa, ja siinä koeteltiin uskoa, miten tästä selvitään. Monella on nyt samoja ongelmia. Perustimme viiden ihmisen voimin yrityksen, alkujaan vanhan sikalan, vaimon johdolla, ja tänään perheyrityksemme työllistää 600 ihmistä. Miltei kaikki tuotteemme menevät vientiin. Mutta ilman sitoutuneita työntekijöitämme mistään ei olisi tullut mitään. He ovat paikkansa ansainneet. Jos tilanteemme olisi äitynyt yhtä huonoksi kuin Suomella, olisi pitänyt ryhtyä isoihin korjausliikkeisiin. Sen me Suomen osalta nyt joudumme tekemään. Uskon, että suomalaiset tämän hyväksyvät.

Ihmisten pitää ottaa enemmän vastuuta elämästään. Yhdessä meidän tulee pitää huolta lapsista, nuorista, ikäihmisistä ja heikoimmista. Tärkeintä olisi yhdessä miettiä, miten rotkon reunalta tullaan pois. Vain uutta rakentamalla: uutta työtä, uutta kasvua, uutta menestystä. Nyt pitää luoda vakaa näkymä eteenpäin yli vaalikausien, luottamus siihen, että Suomi nousee.

Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus on oikeitakin asioita tehnyt. Käännettä parempaan ei kuitenkaan ole tullut. Suomi nousee vain sillä, että yritykset pärjäävät ja voivat työllistää. Siksi kasvu on kaikki kaikessa. En tarkoita, että kaikki suomalaiset voisivat olla yrittäjiä, eikä pidäkään olla, mutta työpaikat syntyvät vain yrittäjyydellä. [Peter Östman: Näin on!] Yhteisöverotuksen yleisen alentamisen sijaan viisasta olisi nyt rukata verotusta niin, että sisään jätettävää tulosta verotetaan kevyemmin. Olen varma, että yrittäjät laittaisivat

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

liikkumavaran kasvuun, investointeihin ja työntekijöiden palkkaamiseen. Yrittäjävähennystä kannattaisi parantaa, ja toteuttaa investointihyvitys myös pienemmille yrityksille.

Nopeimmin työpaikkoja voitaisiin saada mikroyrityksiin. Tapasin mikro- ja yksinyrittäjiä. He kertoivat, että maamme kaikista mikroyrityksistä joka kymmenes olisi valmis palkkaamaan työntekijän. Se tarkoittaa yksinään 30 000 uutta työpaikkaa. Siksi työllistämisen kynnyksestä pienimmissä yrityksissä pitää madaltaa, esimerkiksi palauttamalla kotitalousvähennysehdot ennalleen. Turha byrokratia pois. Yritys pitää pystyä perustamaan päivässä. Pienemmillä yrityksillä pitää olla pienemmät maksut ja kevyemmät lupakäytännöt.

Arvoisa puhemies! Talouteen saataisiin välittömästi vauhtia myös alentamalla keskituloisten verotusta. He ovat Suomen selkäranka. He pitävät pystyssä yhteistä hyvää. Keskustan vaihtoehdolla keskituloisille jäisi vähintään 500 euroa vuodessa enemmän. Se on kaikki kotiinpäin. Verotuloja tuovat uudet työpaikat ovat ainoa tapa pelastaa lähipalvelut eli terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja koulutuksen koko maassa.

Arvoisa puhemies! On minunkin elämäni mahtunut vastoinkäymisiä, ja ne tekevät kipeää, mutta silti olen tässä. Ei Suomen peli ole menetetty. Kyllä me tästä nousemme, mutta nyt on vaara, että tipumme rotkoon. Sen välttämiseksi tarvitaan iso korjausliike. Siksi joudun tekemään vastalauseen 2 mukaiset muutosehdotukset ja epäluottamusehdotuksen:

”Eduskunta toteaa, että Suomessa on pitkittyvä suurtyöttömyys, konkurssit 2000-luvun ennätystasolla, kuluttajien luottamus heikkoa, valtion velkaantuminen rajua ja Suomen talous on vajonnut uudestaan taantumaan. Hallitus on epäonnistumassa keskeisten taloustavoitteidensa saavuttamisessa. Suomi on joutumassa EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn eli taloudenpidon tarkkailuluokalle. [Puhemies koputtaa] Suomelle tarvitaan uusi suunta, suunta, joka palauttaa luottamuksen, toivon ja innokkuuden Suomeen. Tarvitaan parempi vaihtoehto. Tavalliset ihmiset on asetettava etusijalle, suomalaisille on saatava töitä, talouskasvu tuplattava ennustetusta sekä palvelut pelastettava. [Puhemies koputtaa] Pääministeri Orpon hallitus vie nyt Suomea väärään suuntaan, eikä siksi nauti eduskunnan luottamusta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

12.46 Krista Mikkonen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on noin 300 000 päiväkotikäistä lasta. Valtaosa heistä tietää, että kaveria ei saa kiusata. He opettelevat, mikä on oikein ja mikä väärin, mokailevat ja pyytävät anteeksi. Ja he katsovat meistä aikuisista mallia. Vanhemmat yhdessä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa tekevät parhaansa ollakseen kelpollisia roolimalleja ja kasvattaakseen lapsia olemaan ihmisiksi. Pakkoko sitä on päättäjien taholta oikein ehdoin tahdoin vaikeuttaa?

Viime päivien tapahtumien seurauksena perheissä, päiväkodeissa ja kouluissa käydään parhaillaan keskustelua siitä, mikä on sopivaa käytöstä. Siitä, saako kaveria pilkata. Siitä, onko ihmisen arvottaminen ulkonäön tai taustan perusteella hyväksyttävää. Unohtamatta toki koko sirkuksen kansainvälisiä ulottuvuuksia. [Wille Rydmanin välihuuto] Ja tätä kaikkea pääministeri Orpo ja muut hallituspuolueet katsovat jälleen läpi sormien.

Arvoisa puhemies! En haluaisi antaa yhtään enempää tilaa tälle perussuomalaisten rasittiselle performanssille, mutta tämän kuitenkin sanon: Ei se ole sattumaa, että

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

hallituksen kakkospuolue tarttuu kuin hengenhdässä joka ikiseen mahdollisuuteen ohjata keskustelua sivuraiteille. [Wille Rydmanin välihuuto] Kaiken tämän irvokkaan karnevalisoinnin alle on tarkoitettu haudata petettyjä lupauksia pienituloisille ja duunareille, kylmäsydämisii leikkauksia köyhiltä suomalaisilta ja epäonnistuneita taloustavoitteita.

Arvoisa puhemies! Suomen talous on suurten haasteiden edessä. Siksi on kestänyt, että hallitus omilla toimillaan kylvää entistä suurempaa epävarmuutta talouteemme ja ihmisten arkeen. Jouluruokien suunnittelun sijaan monessa kodissa pohditaan, mistä ruokaa huomiseksi. Joulukortin sijaan moni on saanut käteensä irtisanomisilmoituksen. Hallituksen vastaus tähän on leikata lisää kaikkein köyhimmiltä, tehdä irtisanomisesta vieläkin helpompaa ja ajaa alas järjestöjä, joilta saa apua vaikeina aikoina. Ja silti rahaa riittää suurituloisimpien veronkevennyksiin. Nämä ovat käsittämättömiä arvovalintoja. Nyt jos koskaan tulisi varmistaa, että pidämme kaikki samassa veneessä sen sijaan, että osa sysätään yli laidan. Ei ole mitään järkeä säästää satasta tänään, jos se johtaa tonnin laskuun muutaman vuoden päästä.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen linjalle on olemassa inhimillinen, ekologinen ja taloudellisesti kestävä vaihtoehto. Vihreiden vaihtoehtobudjetti osoittaa, että julkista taloutta voidaan vahvistaa uhraamatta arvokkainta: turvallista lapsuutta ja nuoruutta, ainutlaatuista luontoa ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia hyvään elämään. Suomi voi selvitä vaikeista vuosista ilman, että hyvinvointivaltion perusrakenteita romutetaan ja yhteiskuntaamme koossa pitävää luottamusta murennetaan.

Tarvitaan rohkeutta valita toisin. Siinä missä Orpon hallitus lakoo lobbareiden paineen alla, vihreillä on rohkeutta karsia haitallisia yritystukia ja asettaa ympäristöhaittoille hintalappu. Me emme anna periksi ilmastokriisin ja luontokadon edessä. Siinä missä Orpon hallitus leikkaa koulutuksesta ja kulttuurista, vihreät panostaa koulutuspolkuun taaperoista tohtoreihin. Ja siinä missä Orpon hallitus lisää lapsiperheköyhyyttä, leikkaa toimeentulotukea ja ohjaa rahaa terveysjättien voittoihin, vihreät rakentaa Suomea, joka kannattelee jokaista — ei vain hyväosaisia.

Arvoisa puhemies! Vaikka päiväkotilapset eivät äänestä, niin heille meidän pitäisi olla tilivelvollisia niin käytöksestä kuin päätöksistä. Tämä hallitus jättää ruman jäljen näiden lasten tulevaisuuteen. Te sanotte kantavanne huolta velkaantumisesta, mutta Suomi velkaantuu ennätysvauhtia. Te lupasitte satatuhatta uutta työpaikkaa, mutta meillä on ennätystyöttömyys. Te perustellette leikkauksia tulevaisuudella, mutta sysäätte yli 30 000 lasta köyhyyteen. Ja mitä tulee luontoon ja ilmastoon, kaikki naamiot on riisuttu. Teidät muistetaan ilmastotoimettomuudesta, petovihasta ja vanhojen metsien hakkaamisesta sellukattiloihin. Suomella ei kerta kaikkiaan ole varaa Orpon hallitukseen.

Arvoisa puhemies! Esitän, että talousarvio hyväksytään vihreiden vastalauseen mukaisena ja esitän hallitukselle seuraavan epäluottamuslauseen:

”Puheistaan huolimatta hallitus ei onnistu vahvistamaan taloutta ja taistamaan valtion velkaantumista. Hallituksen kaikki keskeiset taloustavoitteet ovat vaarassa epäonnistua, samalla kun hallituksen leikkaukset syventävät lapsiperheköyhyyttä ja kasautuvat erityisesti nuorten niskaan.

Hallitus ei onnistu tuomaan eduskunnalle tarvittavia esityksiä, joilla Suomi saavuttaisi ilmastolain mukaisen hiilineutraaliuden vuonna 2035 tai pysäyttäisi luontokadon vuoteen 2030 mennessä. Hallituksen epäonnistuminen ilmasto- ja luontopolitiikassa on riski myös taloudelle.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Hallitus ei esitä riittäviä ratkaisuja Suomen talouden suuriin haasteisiin, kuten heikkoon tuottavuuskehitykseen ja osaajapulaan. Hallitus jarruttaa työhön johtavaa maahanmuuttoa, vaikka ilman työperäisen maahanmuuton merkittävää kasvattamista Suomen taloutta ei saada kestäväälle uralle.

Hallituksen koulutusleikkaukset heikentävät opetuksen ja koulutuksen laatua, kun Suomen koulutustasoa tulisi pyrkiä määrätietoisesti nostamaan. Hallituksen sosiaali- ja terveyspolitiikkaan kohdistamat leikkaukset eivät vahvista luottamusta sosiaali- ja terveyspalveluihin vaan ainoastaan kasvattavat kustannuksia tulevaisuudessa.

Näin ollen eduskunta katsoo, että hallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut eikä hallitus nauti eduskunnan luottamusta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

12.52 Jessi Jokelainen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuodenvaihteen ja juhlapyhien lähestyessä on aika hiljentyä läheisten, yhteisen ajan ja levon äärelle. Monien suomalaisten lepoa ja rauhaa kuitenkin häiritsee huoli siitä, miten selvitä juhlapyhien yli — miten ylipäättään selvitä seuraavaan viikkoon tai huomiseen päivään. Tuo huoli on aina läsnä jonkun elämässä, mutta tässä vaiheessa on kiistatonta ja täysin selvää, että Orpon hallituksen valinnat ovat kasvattaneet tuota joukkoa. Yhteiskunnan tehtävä on huolehtia niistä, joiden pärjäämisen edellytykset horjuvat. Vajaassa kolmessa vuodessa suomalaisen yhteiskunnan turvaverkot on kuitenkin leikattu niin reikäisiksi, ettei niitä enää tunnista kuuluvaksi hyvinvointivaltiolle.

Arvoisa puhemies! Hallitus lupasi meille satatuhatta uutta työllistä. Tuon sijaan Suomen työttömyysluvut rikkovat ennätyksiä ja meillä vallitsee pahempi työttömyyskriisi kuin finanssikriisin, eurokriisin tai edes koronan aikana — pahin työttömyys sitten lama-ajan. Sosiaaliturvan leikkaamista ja työmarkkinauudistuksiksi naamioituja työntekijöiden oikeuksien heikennyksiä on nimitetty työllisyystoimiksi. Leikkaukset ovat syöneet ostovoimaa ja heikentäneet kysyntää, mutta luvattuja työpaikkoja ei näy.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituskausi tulee lisäämään köyhien määrää Suomessa 124 000. Heistä 31 000 on lapsia. Jokaisen luvun takana on ihminen, jonka elämästä tulee jatkuvaa sinnittelyä, elämistä kädestä suuhun. Jokaisen luvun takana on valtava määrä inhimillistä kärsimystä, joka olisi vältettävissä. Orpon hallituksen lapsiystävällinen Suomi valitsee olla hyödyntämättä sitä tutkittua tietoa, jota meillä on lama-ajan lasten kokemuksista ja elinolosuhteista vielä aikuisenakin. Tiedämme, että lapsena koettu köyhyys altistaa mielenterveysongelmille, sairastumiselle, yleisen resilienssin heikentymiselle ja ylisukupolviselle köyhyydelle.

Hallitus alituisen muistuttaa, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja että lapsiköyhyyttä torjutaan parhaiten vanhempien työllistymisellä. Missä nuo työpaikat siis ovat, hallitus? Eikö työpaikkojen puuttuessa siis kuuluisi panostaa muihin keinoihin, joilla torjutaan köyhyyttä? Sosiaaliturvan leikkaukset heikossa työllisyystilanteessa eivät ole silkka hetkellinen kupru hyvinvointivaltiossa ja tilapäinen uhraus valtion talouden eteen. Näillä päätöksillä hallitus paitsi altistaa nykyiset lapsemme köyhyydelle ja sen seurauksille myös tilaa samaa kohtaloa tulevillekin sukupolville — niille, joiden kuuluisi rakentaa tulevaisuuden Suomea.

Arvoisa puhemies! Jotta Orpon hallituksen perintö ei jäisi turhan ohueksi, hallitus haluaa painostaa tulevatkin hallitukset noudattamaan äärimmäistä talouskuria velkajarrun

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ehdoilla. Velkajarrun mekanismit sopivat heikosti yhteen sen kanssa, mikä kulloinkin olisi suhdannepoliittisesti järkevää. Tämä pahimmillaan johtaa leikkausten kierteseen, joka paitsi heikentää velkakestävyyttä myös on hyvinvointivaltiolle tuhoisaa.

Leikkaamisesta puhutaan vastuullisena taloudenhoitona. Mutta sitäkö todella on vastuu, että lapsillemme rakennetaan yhteiskuntaa, jossa kunkin on pärjättävä omillaan? Sitäkö on vastuu, että valtio irtisanoutuu omasta vastuustaan ja siirtää sen kaikkein heikoimmin pärjäävien harteille? Sitäkö on vastuu, että taloutta hoidetaan jättämällä vanhukset heitteille, romuttamalla sosiaaliturva ja estämällä sairailta ihmisiltä pääsy hoitoon ja välttämällä, että muuta vaihtoehtoa ei ole?

Arvoisa puhemies! Suomen velkaantumisella näytti olevan väliä oikeistohallitukselle vain silloin, kun sitä saattoi käyttää poliittisena lyömäaseena edellistä hallitusta kohtaan. Mutta nyt vastuunoton hetkillä velka onkin niin väistämätöntä, että sillä voidaan vaikkapa rahoittaa kaikista rikkaimpien suomalaisten veronkevennykset. Hallitus kyllä tietää, että velkasuhde ei taitu kestävästi sosiaaliturvasta tai sotepalveluista leikkaamalla, mutta näin on silti valittu toimia — siis vastoin suhdannepoliittisia peruseriaatteita ja yleistä inhimillisyyttä.

Suomen talouden suurimmat haasteet ovat kysynnän puute, puolustusmenojen kasvu ja väestön ikääntyminen. Selvää luulisi olevan, että noita rakenteellisia ongelmia ei ratkaista leikkaamalla ostovoimasta ja hoivaan tarvittavista resursseista. Yhteiskuntamme tila vaatii laajoja panostuksia hyvinvointiin, mutta tämän hallituksen arvomaailmassa sitä on tarjolla vain niille, jotka kykenevät itse sen itselleen takaamaan.

Meidän on uskallettava keskustella yhteiskunnasta, jonka keskeisimpiä toimintoja ovat hoiva, kasvatus ja huolenpito sekä noiden rahallinen ja inhimillinen arvo. Haluatteko te, hallitus, todella sellaisen yhteiskunnan, jossa valtion tase näyttää hyvältä mutta jonka kansalaiset on ajettu kahteen kerrokseen ja siten köyhyyteen, rikollisuuteen ja matkojen päähän siitä hyvinvointiyhteiskunnasta, jonka olemme saaneet tuntea?

Arvoisa puhemies! Joistakin asioista meidän kaikkien on tulevaisuudessa tingittävä, mikäli haluamme säilyttää elämisen edellytykset koko maailmassa. Noiden edellytysten ja hyvän elämän eteen vasemmisto on valmis tekemään töitä. Meidän vaihtoehdossamme ei tyydytä sukupolvet ylittävään talouskuripolitiikkaan vaan jaetaan resurssit niin, että kaikille taataan mahdollisuudet perustarpeisiin ja tasapainoisen arjen rakentamiseen. Me emme vastuuttaisi kaikkein pienituloisimpia [Puhemies koputtaa] valtion alijäämän korjaamisesta, vaan ottaisimme resurssit sieltä, missä niitä eniten on kenenkään perustarpeiden jäämättä täyttymättä.

Me panostaisimme terveydenhuoltoon ja takaisimme [Puhemies koputtaa] kaikille pääsyn hoitoon seitsemän vuorokauden kuluessa. Me emme silppuaisi hyvinvointivaltion turvaverkkoja kappaleiksi vaan vahvistaisimme niitä, jotta kukaan ei pääse putoamaan läpi. [Puhemies koputtaa] Me tarjoaisimme ihmisille toivoa ja uskoa tulevaisuuteen aidoilla, konkreettisilla toimilla, sillä politiikka on panostuksia ihmisten todelliseen arkeen — ei juhlapuheita, jotka tekojen edessä jäävät tyhjää täyteen. [Puhemies koputtaa]

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, teen vastalauseen 4 mukaiset muutosehdotukset ja lausumaehdotukset sekä lisäksi teen [Puhemies koputtaa] vastalauseen 4 mukaisen epäluottamusehdotuksen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja, ledamot Bergqvist, varsågod.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

12.58 **Sandra Bergqvist r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Budgeten för år 2026 ger oss viktiga verktyg för att ta Finland i rätt riktning. Efter år av osäkerhet behöver vi beslut som stärker tillväxten, bygger kompetens, förstärker framtidstron och skapar möjligheter för våra unga. Just dessa prioriteringar är avgörande för att Finland även framöver ska vara ett tryggt och konkurrenskraftigt land.

Arvoisa puhemies! RKP:n mielestä talouden kannalta olennaisinta on luoda uusia mahdollisuuksia työllistymiseen ja yrittäjyyteen. Kasvu on saatava käyntiin, jotta hyvinvointi voidaan turvata myös jatkossa. Siksi hallitus jatkaa toimenpiteitä, jotka vahvistavat työllisyyttä, alentavat työn verotusta ja parantavat yritysten kasvu- ja investointimahdollisuuksia. Tutkimuksen ja innovaatioiden rahoitus korotetaan taas historialliselle tasolle. Jokainen tutkimukseen sijoitettava euro on investointi Suomen tulevaan kilpailukykyyn, uusiin ideoihin ja tuottavuuteen.

Samalla näemme, miten vihreä siirtymä avaa ovia isoille teollisuusinvestoinneille. Ensi vuoden talousarviossa on kannustimia näihin panostuksiin. Nyt on varmistettava hankkeiden toteutuminen ja vahvistettava myönteistä kehitystä, jota on jo nähtävissä maakunnissa.

Ärade talman! En central del av denna budget är satsningen på våra unga. Finland kan inte bygga en framtid utan att ge varje ung människa förutsättningar att lyckas. Därför införs en ungdomssedel som gör det lättare för företag att anställa unga. Med denna insats skapar vi vägar in i arbetslivet. Vi stärker unga människors självförtroende och hjälper dem att ta sina första steg i karriären. Samtidigt vet vi att arbetskraftsbristen är stor i många branscher. Här fungerar ungdomssedeln som en bro mellan unga som behöver möjligheter och arbetsgivare som behöver arbetskraft. Jag hoppas att arbetsgivare tar vara på den här möjligheten.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda esiin myös harrastamisen Suomen mallin, joka on yksi viime vuosien onnistuneimmista lapsiin ja nuoriin tehdyistä panostuksista. Harrastamisen Suomen mallista on saatu selviä ja mitattavissa olevia tuloksia. Se vähentää kiusaamista, parantaa lasten hyvinvointia ja luo yhteisöllisyyttä. Hankkeeseen osallistuvista nuorista 16 prosentilla ei olisi ollut mitään harrastusta ilman tätä mallia. Nämä 16 prosenttia olisivat siis olleet vaarassa jäädä ulkopuolisiksi. Tämä hallituksen panostus vaikuttaa konkreettisesti tuhansien nuorten elämään joka päivä ympäri Suomea. Nyt hallitus lisäksi laajentaa harrastamisen Suomen mallin toiselle asteelle. Tämä on turvaa, ennaltaehkäisevää työtä ja yhdenvertaisuutta käytännössä.

Talousarviossa on myös muita tärkeitä tulevaisuusinvestointeja, kuten opiskelijoiden aseman vahvistaminen ateriatukea parantamalla, äitiyspakkauksen arvon korottaminen ja lisäresurssien kohdentaminen turvakotien toimintaan. Ja vakavassa turvallisuustilanteessa on täysin ratkaisevaa, että Suomi investoi puolustukseen kansallisen turvallisuutemme pitkäjänteistä ja vastuullista vahvistamista varten.

Ärade talman! Ekonomi handlar inte bara om siffror. Det handlar också om psykologi och om förtroende. Det Finland nu behöver är mod, optimism och en vilja att se möjligheter. Näringslivet signalerar att pessimismen måste ersättas av framtidstro, och vi i SFP delar denna syn. Budgeten för 2026 pekar ut en tydlig riktning. Vi väljer tillväxt och

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

produktivitet, vi värnar om utbildning och välfärd och vi skapar möjligheter för investeringar och jobb i hela landet.

Tämä talousarvioesitys ei ole täydellinen — ei mikään talousarvio koskaan ole — mutta se vie meitä eteenpäin ja antaa työkaluja, jotka vahvistavat Suomea askel kerrallaan. Jatkamalla toimivien ratkaisujen rakentamista ja kohtaamalla haasteet vastuullisesti ja määrätietoisesti voimme luoda turvallisemman ja menestyvämmän Suomen kaikille sukupolville. Suomella on tarvittavat resurssit, osaaminen ja tahto onnistua myös silloin, kun maailma ympärillämme koettelee meitä. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

13.03 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Takana on pitkä ja työntäyteinen syksy. Haastavissa talouden olosuhteissa hallitusta ovat kantaneet yhteiset tavoitteet, selkeä päämäärä ja kyky tehdä vaikeitakin päätöksiä.

Ensi vuoden budjetissa korostuvat vastuullisuus, vakaus ja uudistuminen. Jatkamme määrätietoisesti kurssilla, jonka tavoitteena on kääntää valtion velkakierre laskuun ja turvata kestävä tulevaisuus. Korjaamme yhä aiempien hallitusten tekemiä velkavetoisia ratkaisuja. Valtiontalouden tarkastusviraston tuore raportti osoittaa, että osa koronakriisiin vedoten tehdyistä lisämenoista jäi pysyviksi rakenteiksi eivätkä kaikki edes liittyneet välttämättömään kriisinhoitoon.

Kristillisdemokraateille on keskeistä, että taloutta tasapainotetaan oikeudenmukaisesti. Perheiden arki ja heikoimmassa asemassa olevien tuki on turvattava. Lapsiperheiden asemaa vahvistetaan säilyttämällä kotihoidon tuki, korottamalla lapsilisää ja kasvattamalla äitiyspakkauksen arvoa. Verotusta kevennetään, erityisesti työtulovähennyksen lapsikorotuksen merkittävällä nostolla. Koulutukseen ja oppimisen tukeen kohdennetaan lisäresursseja. Näillä toimilla luodaan vakaammat edellytykset lasten hyvinvoinnille ja perheiden arjen sujuvuudelle. Odotamme edelleen väestöpoliittisen selonteon tuomista eduskuntaan, jotta voimme käydä laajemman keskustelun lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentamisesta.

Värderade talman! Kristna folkhögskolor, föreningar och organisationer gör ett ytterst viktigt arbete bland människor som annars löper risk för utslagning. Därför är det viktigt att också dessa organisationer beaktas i finansieringen när riksdagen fattar beslut.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluissa hyvinvointialueiden rahoitus on lähes kolmannes valtion menoista. Valiokunnan esiin nostama alueiden talouden eriytyminen on vakava haaste. Tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia ja sopeutustoimia, jotta kustannusten kasvu saadaan hallintaan ja peruspalvelut pysyvät laadukkaina ja saavutettavina koko maassa.

Hybridivaikuttaminen, kyberuhat ja rajaturvallisuus edellyttävät jatkuvaa varautumista. Puolustusmateriaalihankintoihin osoitetaan kuuden miljardin euron tilausvaltuudet. Tällä vahvistamme puolustuskykyä, viemme puolustusmenot kohti Nato-tasoa ja samalla tuemme suomalaista teollisuutta, työllisyyttä ja vientiä. Huoltovarmuuden ja ruokaturvan osalta panostamme kotimaisen maatalouden kestävyys- ja tuotantopanosten saatavuuteen.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa puhemies! Budjetti tukee kasvua, investointeja ja yrittäjyyttä. Työn verotusta kevennetään, mikä vahvistaa ostovoimaa ja kannustaa työntekoon. Yrittäjyyttä tuetaan, jotta Suomi säilyy houkuttelevana investointikohteena. Lisäksi panostamme infrastruktuuriin sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, joilla luodaan edellytyksiä uusille työpaikoille ja vahvistetaan vientiä.

Suomalaisessa kone- ja meriteollisuudessa tilauskannat ovat kasvaneet. Meriteollisuuden tilauskirjat ovat vahvistuneet uusien laivahankkeiden myötä, ja konepajateollisuus hyötyy sekä kotimaisista että kansainvälisistä tilauksista.

Työllisyyspolitiikassa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, etteivät nuoret putoa yhteiskunnan rattaista. Ensi vuonna käyttöön tuleva 18—29-vuotiaiden rekrytointituki, nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat keskeisiä keinoja ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä. Osaamistason nostamiseksi hallitus osoittaa lisärahoitusta uusiin korkeakoulujen aloituspaikkoihin.

Arvoisa puhemies, lopuksi: Vastuullinen talouspolitiikka on perusta sille, millaisen Suomen jätämme lapsillemme. Vaikka oppositiosta ei ole tullut paljon kiitosta vaikeista mutta välttämättömistä päätöksistä, syksyllä yhdessä sovittu velkajarru — vasemmistoa lukuun ottamatta — osoittaa, että huoli talouden tilanteesta [Puhemies koputtaa] on laajasti jaettu. Olemme sitoutuneet julkisen velan taittamiseen ja velkaantumisen hillitsemiseen. Tämä on tärkeä viesti siitä, [Puhemies koputtaa] että yhteinen päämäärämme on palauttaa Suomen talous terveelle ja kestäväälle pohjalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

13.09 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Ollaan nyt kaikki näin joulun alla rehellisiä. Voimmeko oikeasti ja aidosti olla tyytyväisiä siihen, miten isänmaan julkista taloutta on hoidettu viimeiset 20 vuotta? Ei tarvitse vastata, kun vastaan meidän kaikkien puolesta. Emme todellakaan voi olla tyytyväisiä.

Ei ole tälläkään Orpon ja Purran hallituksella homma hanskassa. Viime viikolla varmistui paikka EU:n tarkkailuluokalla, ja vielä tuli kolmen ja puolen miljardin euron yllätys viime viikolla. Tämän vuoden velka paisuu melkein 18 miljardiin. Hallitus puhuu 10 miljardin euron sopeutuksesta, mistä toteutuu enintään puolet, eikä mitään tarvitse enää tehdä. Yhtälö on kestämaton.

Edellisen vika, ja seuraava hoitaa. Syyllisiä on turha enää etsiä. Nyt tarvitaan tekoja. Suomelta puuttuu kokonaan pitkän tähtäimen suunnitelma, ja tässä niitä ratkaisuja tulee. Ne ovat rohkeita ehdotuksia. Vain kasvu kuittaa velat, ei mikään muu. Yhteisöveron alennus on peruttava. Suurtuloisten veroale pieni- ja keskituloisiin sekä eläkeläisiin. Eläkeyhtiöiden varoja kotimaisiin kasvuyrityksiin. Perintö- ja lahjavero pois. Pitää perustaa erityistalousalue. Pitää rakentaa massiivinen tekoölyohjelma ja kasvattaa tuottavuutta. Kansankapitalismi kunniaan. Tässä näitä ratkaisuja, kerron kohta tarkemmin.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Yhteisöveron alennus on liian kaavamainen ja valuu vain suurten pörssiyritysten osinkoihin eikä tuota kasvua.

Suurtuloisten veroale on väärin ajoitettu eikä tuo kasvua. Eivät suurtuloiset kuluta enemmän, vaikka rahaa jäisi nykyistä enemmän käteen. Sen sijaan pieni- ja keskituloisten palkansaajien ja eläkeläisten kaikki lisäraha menee kulutukseen, mikä verojen jälkeen jää käteen. Eläkeläisiä pitäisi verottaa niin kuin palkansaajia.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Eläkeyhtiöiden varoja pitäisi sijoittaa enemmän kotimaisiin kasvuyrityksiin. Varat sijoittavat erikseen nimettävät eri toimialojen sijoittamisen ammattilaiset.

Kasvuyritysten julkinen tuki pitää nostaa moninkertaiseksi. Tämän vuosikymmenen lopuksi tavoitteena on oltava vähintään viisi miljardia euroa vuodessa, jolloin myös kotimaiset ja kansainväliset sijoittajat tulevat mukaan, ja silloin se skaalautuu 20 miljardiin euroon.

Yhteisövero olisi pitänyt alentaa 15 prosenttiin, kun yritys investoi Suomeen, eikä niin, että kaikki saavat sen, vaan vain ne, jotka investoivat. Uuden perustetun yrityksen pitäisi saada toimia kolme vuotta ilman yhteisöveroa ja pienten yritysten ilman alvia 40 000 euron liikevaihtoon, niin että se nousisi sitten vielä asteittain 80 000 euron liikevaihtoon.

Suomesta puuttuu pääomia ja kasvuhaluja omistajia. Sen takia perintö- ja lahjaveron pitäisi poistaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kasvuyrityksiä varten Suomeen pitää perustaa erityistalousalue. Mallia tähän voi ottaa Turkin teknologiapuistoista. Suomen malli on valtakunnallinen. Erityistalousalueeseen mukaan pääsevät kasvuyritykset valitse ammattilaisten raati. Nämä yritykset saavat myös verohelpotuksia.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen pitää rakentaa massiivinen tekoölyohjelma ja saada tuottavuus kasvuun. Jos työtunnit pysyvät samana ja tuottavuus kasvaa 10 prosenttia, nousee bkt 30 miljardilla eurolla. Suomen veroasteella tämä riittäisi niin, että yhteiskunnalle jäisi 12 miljardia euroa eli julkinen talous olisi tasapainossa.

Kansankapitalismi pitää laittaa kunniaan ja suomalaisten säästöt kasvuun ja vaurastumiseen. Piensijoittajille, jotka sijoittavat listaamattomiin kotimaisiin kasvuyrityksiin, pitää rakentaa erityinen verokannustin. Suomalaisten pankkitileillä makaa 115 miljardia euroa. Yhteensä kotitalouksien säästöt ovat yli 200 miljardia euroa, kun mukaan lasketaan rahastosijoitukset ja osakeomistukset. Edes osa näistä varoista pitää saada tukemaan kotimaisia kasvuyrityksiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Purra, olkaa hyvä.

13.14 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Kiitän valtiovarainvaliokuntaa ja sen puheenjohtajaa, edustaja Lohea tästä esittelystä.

Viikonloppuna saimme huokaista helpotuksesta, kun luottoluokituksemme pysyi ennallaan ja näkymät pysyivät samoin vakaina. Luottoluokituksemme kertoo luottokelpoisuudestamme, ja ilman hyvää luottoluokitusta rahoituskustannuksemme nousevat kestäättömälle tasolle. Valtio maksaa veloistaan korkoa jo pian neljä miljardia euroa vuosittain. Jokainen euro on pois muusta. Vuonna 2028 korkomenojen arvellaan olevan jo 4,8 miljardia euroa.

Olemme menossa myös EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn. Nyt näyttää siltä, että emme sen takia tarvitse uusia lisäsopeutuksia ensi vuodelle tai todennäköisesti seuraavallekaan. Tämä hallitus on tehnyt osansa, mutta samaa tulee jatkaa maratoninomaisesti. Rakenteellinen menotaso on aivan liian korkea suhteessa tulonmuodostuskykyymme. Julkinen velka rikkoo pian 90 prosentin rajapyykin. Se tarkoittaa myös sitä, että EU tulee vaatimaan poikkeuslausekkeen jälkeen velkasuhteen laskua yhden prosenttiyksikön vuositahdilla, mikä lisää entisestään vaikeuskerrointa merkittävästi. Emme kuitenkaan sopeuta EU:n tähden vaan oman maan tulevaisuuden. Velkaantumisen osalta emme ole vielä kriisissä, mutta tiimalasissa aika vähenee nopeasti,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ja varmaa on, että olemme isoissa ongelmissa, jos emme saa tähän maahan myös korkeampaa talouskasvua.

Arvoisa puhemies! Suomalainen yhteiskunta on muuttunut paljon 30 vuodessa. Syntyvyys alkoi romahtaa noin 15 vuotta sitten. Suomalaisten alhainen syntyvyys on julkisen talouden kannalta iso ongelma. Hallitus tekee lapsiystävällistä veropolitiikkaa. Tässä talousarviossa olemme keventämässä lapsiperheiden tuloverotusta mittavasti.

Olemme toivorikkaudessaamme uskoneet työperäisen maahanmuuton nimeen, tai ainakin osa meistä. Se auttaa vain, jos maahanmuuttajien luoma arvonlisä on riittävä suhteessa heidän kuluttamiinsa julkisiin palveluihin ja etuuksiin. Näin ei usein ole.

Talouskasvua tulee, kun yritykset investoivat. Tarvitsemme investointeja ja sitten taloudellista toimeliaisuutta, työpaikkoja. Siksi hallitus päätti jälleen mittavasta kasvupaketista viime keväänä. Näitä päätöksiä viedään nyt talousarviossa täytäntöön. Investointeja tuetaan lisäksi erillisellä verohyvityksellä. Verotusta kevennetään miljardiluokassa, ja tarvittava fiskaalinen tila on haettu lisäleikkauksilla toissijaisista menoista. Toisaalta olemme korottaneet joitakin veroja, muun muassa kaivosmineraaliveroa. Kiristämme joitakin haittaveroja. Isossa kuvassa toimimme, kuten kansantalousviisaus suosittaa: työn ja yrittämisen verotus kevenee, jotkin kulutusverot nousevat. Teemme myös hyvin mittavia julkisia investointeja, vaikka nämä tuppaavat välillä unohtumaan. Emme ole siis unohtaneet suhdannepolitiikkaa.

Hallitusta on todella kritisoitu siitä, että julkisen talouden sopeutukset hidastavat talouskasvua. Näinhän se on, kun puhutaan tällaisesta mittakaavasta. Olisi kuitenkin täydellisen vastuutonta talouspolitiikkaa jättää nyt sopeutukset tekemättä vetoamalla väärään suhdannetilanteeseen. Eikä sellaista suhdannetta, kuulkaa, edes ole, että sosialisti sopeuttaisi. Jos ideologia lähtee valtion koon ja verotuksen maksimista, on turha kuvitella, että omilta eturyhmiltä leikattaisiin edes huippusuhdanteessa. Näin se valitettavasti menee, sen viime kaudenkin käytäntö näytti: ei säästetty lainkaan edes silloin, kun talous lähti nousuun.

Arvoisa puhemies! Hallituksen yli neljän miljardin investointiohjelma sisältää isoja väylähankkeita — asfaltti tuoksuu ensi kesänäkin, teitä päällystetään. Isot perusparannukset muun muassa Tampereen seudulla ja Kymenlaaksossa ovat pitkään kaivattuja. Valtateitä korjataan. Puolustusvoimien lisäraha kanavoituu samoin osin kotimaiseen kysyntään. Veronalennukset tulevalle vuodelle, yli miljardi työn verotuksen keventämiseen, tukevat kotimaista kysyntää. Kun palkansaajalle jää enemmän käteen, on mahdollisuuksia kuluttaa ja tukea suomalaista työllisyyttäkin samalla. Talous perustuu kysyntään, ja tarvitsemme luottamusta. Vakaus ja johdonmukaisuus ovat hyveitä talouden sentimentissä myös silloin, kun tehdään vaikeita päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Jos katsomme inflaatiohistoriaa Suomessa, emme voi välttyä siltä johtopäätökseltä, että rahapolitiikka on ollut liian kireää Suomessa. Olemme nyt jopa deflaatiossa, eli yleinen hintataso laskee. Taloudellisen toimeliaisuuden kannalta ja investointiympäristön kannalta vakaa ja matala inflaatio on hyve. Siksi keskuspankit tavoittelevat kahden prosentin tasaista inflaatiota. Yksi rahapolitiikka ei yksinkertaisesti sovi EU:ssa kaikille jäsenmaille, koska maat talouksineen ovat liian erilaisia ja suhdannesyklin eri vaiheissa. Mutta ei auta itku näilläkään markkinoilla — elämme epätäydellisen järjestelyn kanssa. Siksikin meidän täytyy sopeuttaa lisää ensi kaudella.

Meiltä kysytään sitkeyttä ja uskallusta, selkärankaa ja perusteltuja arvovalintoja. Siitähän politiikassa on kysymys, ja vaalien alla kaikki puolueet pääsevät esittämään

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ratkaisunsa. Velkajarru pakottaa puolueet tunnustamaan tosiasiat, mutta päätöksiä ei mikään jarru tee. Mikäli puolue on sitoutunut velkajarruun ja puolustusmenojen korottamiseen, kuten tässä salissa kaikki yhtä puoluetta lukuun ottamatta, sillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin esittää yksiselitteisiä menoleikkauksia ja/tai veronkiristyskiä.

Arvoisa puhemies! Olemme tilanteessa, jossa valtiolla on pian yli 200 miljardia euroa velkaa. Otamme tänä vuonna uutta velkaa melkein 18 miljardia. Lisämiljardit johtuvat osin siitä, että edelliset hallitukset eivät luopuneet velkasalkun lyhyestä korkosidonnaisuudesta. Edellinen hallitus tuhlassi myös varsin euforisesti veronmaksajien rahaa koronan ja muun varjolla. Lisämenoja syntyi kaikkiin poliittisiin tarpeisiin. Kunnille roiskittiin rahaa vailla huolta huomista.

Huvitti edustaja Räsänen puheenvuoron alussa, kun hän päivitteli jopa julkisten menojen määrää eli siis juuri niitä, joita me kovasti vähennämme ja joita juuri he kovasti vastustavat, että me vähennämme.

Mitä tulee punavihreään ajatteluun muuten, heidän talousviisaansa vakuuttivat päättäjänsä vielä jokunen vuosi sitten siitä, että korot ovat käytännössä nollassa aina, korot ovat kiinteitä ja velalla ei ole sitä paitsi muutenkaan niin väliä. Itse asiassa eilisessä Hesarissa vasemmiston kansanedustaja totesi myös, että raha ei ole ongelma, sillä sitä voi painaa lisää. [Välihuutoja oikealta]

Mutta, arvoisa puhemies, tämä ei ole meidän todellisuutemme. Tämä hallitus korjaa nyt näitä vahinkoja. Saamme kyllä rakkaan maamme kuntoon, kunhan jatkamme johdonmukaisesti tätä työtä emmekä luota petollisiin seireeneihin. [Veronika Honkasalo: Mutta rasismiin luotatte!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Halukkaat edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

13.22 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ja opposition välinen ero on lopulta yksinkertainen. Meidän linjamme on tehdä vaikeat päätökset nyt, jotta Suomi voi pärjätä huomenna. Velkaantumisen taittaminen, kasvun vahvistaminen ja hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen kulkevat käsi kädessä. Toinen vaihtoehto olisi lykätä päätöksiä: kasvattaa syömävelkaa lasten piikkiin ja heikompiensaisten kustannuksella. Se tie on kuljettu loppuun, ja sen lasku on nyt pöydällä.

Itse ajattelen niin, että se resepti, joka ei ole tuonut isänmaallemme talouskasvua ja vaurautta 15 vuoteen, on aika vaihtaa. [Antti Kurvisen välihuuto] Siksi kesällä 2023 päätimme yhdessä nykyisten hallituspuolueiden kanssa kääntää viimein Suomen suunnan. Tämä on usean vaalikauden urakka, mutta Suomella on kaikki edellytykset menestyä myös tulevana vuosina, kun pidämme pää kylmänä, katseen eteenpäin [Puhemies koputtaa] ja huolen toisistamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

13.24 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Hyvin monessa puheessa tuli esille se, mistä tässä on lopulta kysymys, ja budjettimietinnön viesti on selvä: vain talouskasvu on avain velkasuhteen vakauttamiseen, ja se on koko eduskunnan asia. Se

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

on hyvä, että se viesti tulee monelta puolueelta yhtä aikaa. Meidän täytyy tehdä investointeja, osaamista ja tuottavuutta nostavia uudistuksia, ja kaikkia päätöksiä pitäisi analysoida sen mukaisesti, tuovatko ne lisää työtä eli vahvistavat työvoimaa, kasvattavatko ne tuottavuutta ja kasvattavatko ne pääomaa eli investointeja yhteiskunnassa. [Eduskunnasta: Hyvä idea! Hyvä!]

Nyt sitten vielä lyhyt kommentti tästä niin sanotusta yllätysvelasta. Se johtuu muutaman hallituskauden aikaisista johdannaissopimuksista, ja tällöin poliitikoille ei ollut selvää, että muutokset velanhallintaan johtavat johdannaissopimukseen ja että nämä tuottavat todellisia tappioita, jos sopimukset suljetaan. Tällaiset johdannaisseikkailut pitäisi lopettaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

13.25 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun kuuntelee sekä ministereitä että hallituspuolueiden edustajia, jotka vakuuttavat, että tämä hallitus on tehnyt kaikkensa, että tämä velkaantumiskehitys saadaan taittumaan ja pystytään myös julkisia menoja vähentämään, niin nyt kysyn jälleen, miten sille velkasuhteelle nyt on käynyt. Onko se laskenut? Onko se pysynyt ennallaan vai onko se itse asiassa noussut? No, sehän on noussut tämän koko vaalikauden aikana. No, mitenkäs ne julkiset menot? Ovatko ne laskeneet, pysyneet ennallaan vai nousseet tämänkin hallituksen aikana? No, nekin ovat nousseet, ja senhän takia hallitus esittää tässä keltaisessa kirjassa, että te päädytte huonompaan alijäämään kuin mihin edellinen hallitus päätyi. Että jos nyt kaikki on tällä kaudella tehty oikein, niin miten ihmeessä tulokset voivat olla näin huonoja? Siis jos kaikki on todella oikein ja te ette näe mitään virheitä omassa työskentelyssänne, niin miten ihmeessä meillä tulokset ovat Euroopan heikoimpia? Voisivatko ministerit nyt valaista tätä kysymystä? Miten ihmeessä tilanne on niin huono?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontu, olkaa hyvä.

13.26 Mauri Kontu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iso este etenkin pienempien yritysten kasvu- ja työllistämismahdollisuuksiin on liiallinen byrokratia. Me sääntelemme Suomea hengiltä. Meidän pitäisi ottaa käyttöön periaate, että yhtä uutta normia kohden poistetaan kaksi normia.

Keskusta keventäisi etenkin mikroyritysten lupakäytäntöä. Mikroyrityksiä ja yksinyrittäjiä meillä on yli 350 000, ja sadan miljardin liikevaihto. Pien- ja yksinyrittäjien pitäisi voida maksaa pienempiä maksuja kuin suurempien yritysten. Myös liian tiukkaa pankkisääntelyä pitäisi purkaa. Nykyisin raskaat raportointivelvollisuudet koskevat myös pieniä yrityksiä. Näin saisimme luotua edellytyksiä uusille työpaikoille sinne, missä niitä nopeammin voisi syntyä, eikä maksaisi mitään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

13.27 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talous on psykologiaa, ja niin kuin näissä monissa puheenvuoroissa tuli esiin, tarvitaan luottamusta, jotta talous voi nousta, ja sitä luottamusta suomalaisilla ei nyt ole. Se näkyy siinä, että nekin ihmiset, jotka voisivat kuluttaa, eivät sitä tee, koska he pelkäävät huomista,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

pelkäävät sekä omien lastensa puolesta että oman työpaikkansa puolesta. He tietävät, että jos heille käy huonosti, niin heistä ei enää pidetä kiinni, niin kuin aina ennen tässä maassa on pidetty. Sen ovat osoittaneet nämä hallituksen tekemät leikkaukset. Ja taas kaikkein pienituloisimmilta ihmisiltä, joiden kaikki rahat menisivät kulutukseen, te olette leikanneet todella kovalla kädellä. Minua huolettavat ennen kaikkea pitkäaikaisvaikutukset. Me muistetaan 90-luvulta, miten kävi, miten laman lapsien monen kohdalta kaikki elämän mahdollisuudet eivät ole vielä kukaan palautuneet, ja nyt hallitus on tekemässä samaa. Se on sysäämässä yli 30 000 lasta köyhyyteen, ja tästä tulee olemaan pitkät ja kalliit seuraukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

13.28 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä äsken kuulimme, niin sopeutukset tehdään tulevaisuuden tähden, mutta kyllä tämä tulevaisuus näyttää hyvin erilaiselta riippuen siitä, keneltä kysytään. Hyvää tulevaisuutta on tarjolla niille, joilla on jo valmista varallisuutta, ja muille sitten hallitus tilaa ylisukupolvista pahoinvointia.

No, sitten kokoaikatyöstä on täällä ollut aika paljon puhetta. Hallitus perustelee leikkauksiaan ja työmarkkinapoliittisia linjauksiaan kokoaikatyöhön kannustamisella, ja pääministeri Orpon omien sanojen mukaan kaikki työ on yhtä arvokasta. Mutta käytännön tasolla ja käytännön toimien tasollahan näin ei ole, koska kymmenettuhannet suomalaiset tällä hetkellä eivät tee mitään työtä, koska hallitus omilla toimillaan estää projektiluontoisen ja osa-aikaisen työn, tai ainakin merkittävästi sitä hankaloittaa. Haluaisin tiedustella hallitukselta: mihin tämä ajatus siis perustuu, että vain kokoaikatyöstä saatavat verotulot ovat käyttökelpoisia verotuloja ja muusta työstä saatavat verotulot sitten eivät käy?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Bergqvist, varsågod.

13.29 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Vi talar väldigt mycket om tillväxt hela tiden, men för att få tillväxt måste det också finnas en tilltro till att kunna satsa och våga investera. De signaler som kommer nu är också att det är väldigt svårt att kanske kunna få lån från banken för att kunna göra det.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä puhutaan tosi paljon siitä, että pitäisi panostaa enemmän investointeihin. Suomalaisten pitäisi uskoa siihen, että pystyy investoimaan, ostamaan uusia koteja ja niin poispäin, mutta monen suomalaisen voi olla tosi haastavaa saada lainaa. Kysymykseni on, arvoisa hallitus: mitä hallitus voi tehdä sen eteen, että suomalaisten olisi helpompi saada lainaa, niin että he voivat ostaa uusia koteja ja että myös yritykset voivat panostaa enemmän oman yritystoiminnan kehittämiseen, koska tämä tuo sitten myös lisää työpaikkoja tulevaisuudessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

13.30 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen vahvuus on siinä, että tulot ja varallisuus jakautuvat melko tasaisesti päinvastoin sitä kuvaa, mitä oppositio jatkuvasti maalaa. Suomessa on vähemmän rikkaita asukkaita kohden kuin

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

monissa Länsi-Euroopan maissa. Sveitsissä, Luxemburgissa, Norjassa, Ruotsissa, Saksassa ja Hollannissa rikkaiden osuus väestöstä on selvästi suurempi. Suomi sijoittuu valitettavasti OECD-maiden keskikastin alle. Tuloerot ja varallisuuserot ovat pienempiä kuin useimmissa maissa ja erityisesti verrattuna Yhdysvaltoihin, Isoon-Britanniaan tai moniin Etelä-Euroopan maihin. Suomessa, vaikka rikkaita on vähän, keskivertosuomalaisilla menee kansainvälisesti vertailtuna hyvin. Meillä on korkea koulutustaso, meillä on laaja sosiaaliturva, meillä on julkinen terveydenhuolto. Tämä ei aina näy netto-omaisuutena, mutta se näkyy elintasossa ja turvassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

13.31 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Joku tässä laskelmassa pettää nytten. Te otatte lisää 18 miljardia euroa — se ei muuten kaikki johdu niistä johdannaisista — ja olette ilmoittaneet hallituskauden alussa, että jos teidän kymmenen miljardin sopeutus ei toteudu, niin te teette lisäsopeutuksia. No, nyt siitä valtiovarainministeriön mukaan on toteutunut vain puolet eli viisi miljardia euroa, ja kuitenkin valtiovarainministeri ilmoittaa, että ensi vuonna ja seuraavana vuonna ei tarvita sopeutuksia. Jonkun laskukone on nyt pahasti rikki, koska tämä ei millään tule toteutumaan, se, mihin te pyritte. Eli miksi te sanotte, että mitään ei enää tarvitse tehdä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

13.32 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan tulostaulu on murheellinen. Suomi joutuu EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn eli talouspolitiikan tarkkailuluokalle valtion ennätyksellisen velkaantumisen vuoksi. Työttömyys on korkeimmillaan 30 vuoteen, ja pitkäaikaistyöttömyys on jo lähestulkoon samalla tasolla kuin 90-luvun lamassa. Tämä on se surkea tulostaulu hallituksen talouspolitiikasta.

Mutta ehkä kaikkein suurin epäonnistuminen, puhemies, liittyy suomalaisten kokemukseen tulevaisuuden epävarmuudesta. Nimittäin tuoreen Ilta-Sanomien tutkimuksen mukaan suomalaiset säästävät nyt pahan päivän varalle. Säästöt menevät sukanvarteen, koska suomalaisiin on iskostunut pelko suurtyöttömyydestä, lamasta, sodan uhasta. [Välihuutoja oikealta] Ja nyt on paikallaan kysyä: onko hallitus omalla toiminnallaan ollut lietsomassa [Välihuutoja oikealta — Puhemies koputtaa] tätä tulevaisuuteen kohdistuvaa epävarmuutta? Valtiovarainministeri Purra, olikohan oikein harkittua heilutella [Puhemies koputtaa] niitä suuria saksia ja leikkuulautaa? Mikä on teidän vastuunne [Puhemies koputtaa] suomalaisten kokemasta epävarmuudesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

13.34 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun näitä opposition puheita kuuntelee, käy yksi asia selväksi: ei olla valmiita uudistamaan, vaikka palveluita pitää parantaa. Talouskasvua ei ole ollut yli 15 vuoteen, ja julkiset menot ovat Suomessa suhteessa bruttokansantuotteeseen Euroopan kärjessä. Ihmisten arki ei parane näillä teidän lupauksilla ja kauniilla lauseilla. Me tarvitaan tekoja, päättävistä toimintaa ja rakenteellisia uudistuksia, [Antti Kurvisen välihuuto] ja niitä hallitus tekee.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Kokoomuksessa ollaan valmiita tekemään vaikeita päätöksiä nyt, jotta palvelut toimivat, työtä ja yrittämistä kannustetaan ja talous saadaan takaisin kestävälle raiteelle. Oppositiossa puhutte empatiasta ja oikeudenmukaisuudesta, mutta ilman kykyä uudistua ja vastuunkantoa ne jäävät vain sanoiksi. Me haluamme, että Suomi on vahva ja toimii myös huomenna.

Arvoisa puhemies! Tämä on ero hallituksen ja opposition välillä: me toimimme, he puhuvat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

13.35 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On puhuttu Suomen talouden tuntemattomasta jarrusta, ja nyt se alkaa tulla tutuksi. Keskituloiset, keskiluokkaiset suomalaiset ovat tällä hetkellä todella suurissa vaikeuksissa, ja nekin, keillä menee hyvin, eivät uskalla investoida omaan elämäänsä ja uskalla kuluttaa. Tästä on saatu runsaasti tietoa nyt viime aikoina. Akava Worksin selvityksen mukaan viime vuosina on ostovoima vähentynyt — 5 900 euroa vähemmän vuodessa on keskiluokkaisilla, keskituloisilla, tavallisilla ihmisillä — ja se rupeaa näkymään näissä kaikissa talouden ongelmissa. Myös tämä Ilta-Sanomien kysely oli hyvin puhutteleva. Tällä hetkellä säästetään patjan väliin pahan päivän varalle hyvin voimakkaasti.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen veropolitiikka tulevalle vuodelle ei kevennä keskituloisten verotusta vaan jopa kiristää sitä. Otan esimerkin: 39-vuotias, oman ikäiseni, insinööri, joka työmatkapyöräilee, käyttää työhuonetta kotonaan, kuuluu Insinööriliittoon. Teidän verovähennysten poistamisenne takia hänellä voi verotus jopa kiristyä, ei ainakaan kevene. Te kohdistatte veronkevennykset kaikista [Puhemies koputtaa] suurituloisimmille, ja kysynkin nyt: olisiko teillä kykyä reivata veropolitiikkaa [Puhemies koputtaa] keskituloisten puolelle, kuten keskusta ehdottaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

13.36 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selvää on se, että on jatkettava näitä sopeutuksia, joita hallitus on tekemässä. Epäselvää sen sijaan Suomen kansalle on tällä hetkellä se, kuinka valmis siihen on oppositio, eritoten SDP. Heillähän ei ole sopeuttamisesta mitään kokemusta — sen sijaan menojen lisäyksestä kylläkin. Sitten on epäselvää myös se, miten te sen tekisitte. Mutta kun luetaan se vaihtoehto ja vielä kun sanotaan se ääneen, niin veronkorotuksethan sieltä paljastuvat. Tänäkin vuonna vaihtoehdossa ovat veronkorotukset, se SDP:n tarjous suomalaisille, että näin Suomi saadaan nousuun. Nimittäin kuten ollaan huomattu, Suomihan ei ole saanut reaalista talouskasvua aikaan lähes 17 vuoteen. Onko nyt siis sosiaalidemokraattien mielestä tilanne se, että tämä maa verottaa liian vähän suomalaisia, siis maailman kärki? Me verotetaan maailmassa lähes eniten, ja sitten tarvitaan lisää veroja siihen — sekö on se ratkaisu?

Ja mitä tulee muuten ostovoimaan, niin itse asiassa se on kehittynyt tällä hallituskaudella positiiviseen suuntaan siitä katastrofista, minkä te jätitte tälle hallitukselle. [Antti Kurvisen välihuuto]

Tosiasia on se, että me sopeutamme. Te ette ole sellaista koskaan edes tehneet.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

13.37 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Alkuun edustaja Bergbomille, joka on kuitenkin suhteellisen tuore edustaja tässä talossa, että ehkä kannattaa palauttaa mieleen vaikka Lipposen hallituksen toimenpiteet ja se, kuinka paljon siellä... [Miko Bergbom: Olitteko te siellä?] — Kyllä. [Naurua] Ja voi tarkistaa myös, mitkä puolueet siinä hallituksessa istuivat.

Edustaja Jukkola kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa väitti, että hallitus vahvistaa koulutusta kaikilla asteilla, vaikka jälleen kerran tässäkin budjettikirjassa hallitus itse asiassa leikkaa koulutuksesta. Edustaja Jukkola väitti, että hallitus sujuvoittaa luvitusta, vaikka itse asiassa hallitus rakentelee kansallisia esteitä tuulivoiman miljardi-investoinneille. Edustaja Jukkola väitti, että työn verotus kevenee kaikissa tuloluokissa, mutta juuri Aamulehdestä luin Veronmaksajain Keskusliiton arvion, jonka mukaan alle 2 000 euron kuukausituloilla verotus itse asiassa kiristyy. Ja edustaja Jukkola väitti, että hallitus houkuttelee kansainvälisiä osaajia Suomeen. Kysyisin edustaja Jukkolalta: kun olette katsonut muun muassa edustajien Eerola ja Keskisarja toimenpiteitä aasialaisten osaajien houkuttelemisesta Suomeen, niin miten hyvin menee?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, varsågod.

13.38 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Huoli työllisyystilanteesta on tässä salissa yhteinen, ja itse ainakin ajattelen, että jokainen hyvä työllisyystoimi ja -ajatus on tervetullut. Niitä kannattaa miettiä. Hallituksen työllisyystoimista erittäin tärkeä on tämä uusi nuorten työllistymisaseteli, jonka avulla kannustetaan yrityksiä palkkaamaan erityisesti sellaisia nuoria, joilla ei ole aikaisempaa työllisyyskokemusta. On hyvä muistaa, että uudet työpaikat syntyvät erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, ja siksi hallitus tuoreessa kasvupaketissaan myös tukee pk-yritysten investointeja merkittävästi.

Olisin kysynyt, ministeri Marttinen: Miten tämä nuorten työllistämisaseteli on kentällä otettu vastaan, ja miten yritys voi ottaa sen käyttöön halutessaan? Ja voisitteko avata sitä kasvupakettia, miten hallitus nyt tukee pieniä ja keskisuuria yrityksiä investoimaan, jotta kasvu saataisiin käyntiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

13.39 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veronalennukset suurituloisille ja 31 000 uutta lasta köyhyyteen — voidaan kyllä todeta, ettei tämä hallitus talouspolitiikassaan ole onnistunut. Eikä tämä hallitus kykene kyllä millään tavalla niitten pienituloisten lapsiperheiden tai palkansaajien asemaa parantamaan, vaikka täällä niin väitettiin, päinvastoin.

Mutta se, mihin tämä hallitus kykenee yhä uudelleen, on lattian pyyhkiminen teidän omalla rasismin vastaisella tiedonannolla. Jälleen kerran nähtiin erään hallituspuolueen toimissa rasistinen performanssi, joka vei tilaa siltä politiikalta, mitä te täällä teette. Hyvä pääministeri, kysyn nyt teiltä: aiotteko te vihdoinkin puuttua tähän hallituspuolueen toimintaan, vai jatkuuko tämä meno hallituskauden loppuun asti?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

13.40 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä lähes 18 miljardin euron velkamäärä tänä vuonna hallitukselta, joka lupasi lopettaa velkaantumisen, jättävän iso määrä ja sanoinkuvaamattoman iso epäonnistuminen. Kun katsomme, mihin se juontaa, mihin tämä lähes koronavuotta hipova ennätysvelkaantuminen juontaa, niin kyllähän se juontaa siihen, että OECD:n mukaan Suomi on ainoa kehittynyt maa, joka tänä vuonna ei kasva. Tässä on se teidän suurin epäonnistuminen, ja se taas juontaa siihen, mitä talouden kasvu tarvitsee. Se tarvitsee luottamusta.

Arvoisa valtiovarainministeri, valtioneuvos Matti Vanhanen Talous & Yhteiskunta-lehdessä arvioi tätä hallituksen politiikkaa ja sanoi, että hän arvostaa työtä, jota hallitus tekee valtiontalouden tasapainottamiseksi, mutta ajattelee, että hallitus ja etenkin Rikkin Purra ovat puheillaan ja toimillaan vahingoittaneet ihmisten ja yritysten luottamusta tulevaisuuteen. [Puhemies koputtaa] Mitä ajattelette näistä sanoista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

13.42 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kontu keskustan ryhmäpuheenvuorossa kertoi hienon esimerkin siitä, kuinka ongelmista on pystytty nousemaan menestykseen. Aivan samaa tarinaa tarvitsisi Suomi, isänmaamme, tällä hetkellä, ja näkisin, että meidän kaikkien on syytä keskittyä tekemään työtä nimenomaan tämän tarinan syntymisen ja Suomen menestymisen eteen. Taaksepäin katsomalla emme kovin paljoa saa aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Kysyisin valtiovarainministeriltä: Me valtiovarainvaliokunnassa päätimme budjettikeskustelun siihen, että kuulimme ministeriä ja budjettipäällikköä ja saimme materiaalina seuraavan sisältöistä esitystä, jossa kerrotaan, että kokonaisuudessaan vaalikauden suorat säästötoimet ovat 3,7 miljardia euroa vuoden 26 tasolla, ja sitten kun 0,3 miljardin verovaikutukset otetaan huomioon, saadaan tasan neljä miljardia euroa säästötoimia. Nyt kun hallitus on kuitenkin kertonut, että olemme tehneet kymmenen miljardin sopeutuksen, [Puhemies koputtaa] niin miten arvioisitte, mistä tämä ero, tämä kuusi miljardia, tähän syntyy ja mitä sille on tapahtunut?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

13.43 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri Purra, vaikka te kuinka täällä kertoisitte, miten monta hyvää ja kaunista asiaa olette hallituksessa Suomelle ja suomalaisille tehneet, niin se ei poista sitä, että samaan aikaan, kun teidän edustajillanne on aikaa ilveillä sosiaalisessa mediassa, moni suomalainen viettää tänäkin vuonna joulun köyhyyden, työttömyyden ja epätoivon keskellä — teidän kaudellanne. Sillä kaudella, jolla te otitte historiallisen paljon velkaa ja jonka myötä jätte myös historiankirjoihin.

Totesitte, että hallitus tekee lapsiystävällistä veropolitiikkaa. Se on kaunis kiertoilmaisu sille, miten te leikkaatte lapsilta ja nuorilta, lapsiperheiden palveluista, järjestöiltä, koulutuksesta tai jätätte tekemättä ne luonto- ja ilmastotoimet, joilla turvataisiin lasten ja nuorten tulevaisuutta. Kysynkin teiltä, arvon ministeri: kai te olette valtiovarainministerinä

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

laskeneet mahdolliset kustannukset, riskit sille, mitä tutkimusnäyttö antaa, että kun lapsilta viedään ja lapsikäyhyä syvennetään, niin se voi tulla aika kalliiksi tulevaisuudessa vaikka niiden poliisien ja vankiloiden lisämäärärahojen myötä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

13.44 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kiitän valtiovarainministeri Purra rehellisyydestä, sillä on todella niin, että tässä salissa kaikki muut puolueet ovat sitoutuneet viiden prosentin puolustusmenotavoitteisiin ja velkajarruun. Ja kun samaan aikaan ajatellaan, että velkaa ei saa ottaa, veroja ei ymmärrettävästi haluta korottaa, kasvulla tätä ei kuitata, niin tämä tulee tarkoittamaan leikkauksia suomalaisille keskeisiin palveluihin: koulutukseen, sosiaali- ja terveyspalveluihin, ilmastotyöhön. Eikä yksikään puolue ole kertonut, miten tämä tehdään. Jään odottamaan, mitkä ne keinot ovat.

Ja sitten edustaja Rydman, kyllä on niin, että tämä rasismikeskustelu liittyy tähän budjettikeskusteluun, [Wille Rydman: Olen pelkkänä korvana!] sillä minun tulkintani mukaan pääministeri ei uskalla laittaa perussuomalaisten rasistisille ulostuloille pistettä siksi, että hän pelkää hallituksen kaatumista ja sitä kautta leikkaustavoitteiden karkaamista. [Wille Rydman: Se olisikin, kun hallitus kaatuisi Instagram-kuviin!] Viikonloppuna arvoton näytelmä oli konkreettinen osoitus siitä, mitä tapahtuu silloin, kun talouskuri ja rasismi heittävät yläfemmoja. Sijaiskäräjiksi täällä Suomessa joutuvat vähemmistöt ja köyhät suomalaiset. Kokoomus mahdollistaa rasismin normalisoitumista, [Puhemies koputtaa] ja sitä laskua me maksamme vielä pitkään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

13.45 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taloutemme on vaikeassa konkelossa. Pääministeri Petteri Orpon hallitus aivan oikein tarttui vakavasti ja määrätietoisesti velkaantumisen ongelmiin. Toimet ovat olleet massiivisia ja vaikeita ja osin ikäviäkin. Niitä on kuitenkin yhdistänyt se, että tekemättä ei enää ole voinut olla.

Tässä valossa on ollut kyllä tänä syksynä kohtuutonta ja epäreilua väittää koko syksy, ettei valtiovarainministeri Purra olisi kantanut vastuuta. No, totuus on sekin, että ei 90-luvullakaan Iiro Viinasta tässä talossa eikä suomalaisessa mediassa kiitelty, mutta myöhemmin on kiitelty. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta pelastettiin, ja sitä pelastustyötä tehdään nyt 2020-luvullakin. [Atte Harjanteen välihuuto]

Edustaja Tynkkynen, te puhuitte pieni- ja keskituloisten työn verotuksesta. Lyödäänkö vetoa? Tämän vaalikauden lopussa pieni- ja keskituloiset maksavat ja itse asiassa kaikissa tuloluokissa maksetaan [Puhemies koputtaa] vähemmän työn veroa kuin teidän valtakautenne lopussa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

13.47 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Opposition puheissa toistuu sama kaava: ensin maalataan uhkakuva, sitten vaaditaan lisää määrärahoja mutta samalla vastustetaan jokaista päätöstä, joka tekee julkisen talouden hoidosta uskottavaa. Tämä kaksinaamaisuus pitää sanoa ääneen.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta kaikki eduskuntaryhmät ovat sitoutuneet velkajarruun. Se tarkoittaa sopeutustoimien jatkamista myös tulevalla kaudella. Puhutaan jopa kymmenen miljardin uudesta sopeutuskokonaisuudesta. Se on haastava tehtävä, kun tällä kaudella on jo tehty moni niin sanotusti helppo ja kansaltakin tukea saanut säästö niin sanotuista toissijaisista menoista.

Opposition budjettivastalauseet osoittavat, että aitoa kykyä sopeutukseen ja kasvutoimiin ei ole. Jatkatte samalla vastuuttomalla politiikalla, jota harjoittitte hallituksessa viime kaudella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

13.48 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä moni suomalainen on tällä hetkellä huolissaan. Moni suomalainen on huolissaan siitä, säilyykö työpaikka. Moni suomalainen on huolissaan siitä, miten on toimeentulon laita. Ja nyt pitäisi nimenomaan voida luottaa huomiseen. Ihmisen pitäisi luottaa siihen, että semmoiset arkiset asiat ovat kunnossa, että rahat riittävät kauppareissulla, että hoitoon pääsee tarvittaessa, vanhukset saavat hyvän hoivan ja lapset hyvän koulutuksen, ja nyt sitä luottamusta ei kerta kaikkiaan ole. Ihmiset säästävät pahan päivän varalle, ja kasvu ei sitten lähde käyntiin.

Ja, puhemies, sallitteko sanoa, että minäkin olen hieman aprikoinut sitä, voisiko kuitenkin olla niin, että yksi jarru kasvulle on ministeri Purra itse. Voisiko olla näin, puhemies, koska ministeri Purra on kuitenkin kovasti kannustanut pienituloisia heiluttelemalla saksia ja pelotellut väkeä, ja samaan aikaan sitten hyvätuloisia kannustetaan muhkeilla veronkevennyksillä? Voisiko tämä ilmapiiri olla syynä siihen, että luottamusta ei ole ja kasvua ei synny?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

13.49 Mika Lintilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta on se, että meidän talouden tilanne on erittäin vakava, erittäin vakava, ja nyt kun on käyty keskustelua tästä tuntemattomasta, näkymättömästä talouden jarrusta, niin kyllä se tulee vain sieltä ihmisten mielistä, niin kansalaisten kuin yritysten, ja sillä on ratkaiseva merkitys. Valitettavasti hallitus ei ole pystynyt luomaan sellaista ilmapiiriä, että kansalaisilla ja yrityksillä olisi luottamus siihen, että heidän taloutensa on edelleen kehittyvä, he pystyisivät ennustamaan sitä ja he voisivat luottaa siihen. Tämä ennustettavuuden meneminen, näköalattomuus, vaivaa ehkä kaikkein eniten tällä hetkellä, ja minun on vaikea uskoa, kun katsoo ulkoapäin riitelevää hallitusta, että tämän puolentoista vuoden aikana tulee tapahtumaan mitään erityistä. Piiput on selkeästi suunnattu jo tuleviin vaaleihin, ja nyt tämä puolitoista vuotta sitten vähän niin kuin ajelehditaan. Toivon, että hallitus tekisi jotain sellaista, [Puhemies koputtaa] joka parantaisi ihmisten luottamusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

13.50 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. — Suomen julkisen talouden isossa kuvassa ne ongelmat ovat: ikääntyminen, matala tuottavuus, se, että meidän täytyy käyttää nyt paljon rahaa

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

puolustukseen, ja tässä hetkessä tämä puuttuva luottamus, mistä täällä on ollut puhetta. Itse haluaisin kuulla hallitukselta, valtiovarainministeriltä, näihin konkreettisia, rakentavia ehdotuksia tällaisen olkiukkoilun sijaan, mitä tässä tämmöistä aika ylimielistä, taas kerran ihmeellistä pelottelua vaihtoehtoista on kuultu. Esimerkiksi tunnetusti meidän vaihtoehtobudjetissa sopeutetaan taloutta ihan siinä missä hallituskin, mutta fiksummin.

Ekonomisti Vesa Vihriälä kirjoitti hiljattain tästä kasvun ja jarrun problematiikasta, johon pääministerikin on viitannut, että siinä olisi olennaista kustannustehokkuus toimissa. Olisin kysynyt hallitukselta: Mitä mieltä olette julkisen talouden näkökulmasta kustannustehokkaista toimista, kun puhutaan teidän yritystukipolitiikasta, yhteisöveron alennuksesta tai polttoaineen verotuksesta? Ovatko ne kovin kustannustehokkaita tapoja toisaalta edesauttaa kasvua tai sopeuttaa julkista taloutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

13.51 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen linja tulee kyllä tässä ensi vuoden talousarviossa aivan kristallinkirkkaaksi: pienituloisilta suomalaisilta, kaikista köyhimmiltä leikataan, ja samalla kaikista suurituloisimmat saavat moijovan veronalennuksen. Tässä kiteytyy hallituksen poliittinen arvovalinta.

Arvoisa puhemies! Pienituloisilta leikkaamista perustellaan tietysti taloudellisella pakolla. Perustelu ei kuitenkaan kestä vettä, kun samaan aikaan kaikista suurituloisimmille annetaan suuret veronalennukset ja yhteisöveron alennusta kaavaillaan vuodelle 27. Pienituloisilta ja julkisista palveluista leikkaaminen ei myöskään ole oikaissut julkista taloutta, joka uppoaa yhä vain syvemmälle. Leikkaukset ovat vähentäneet ostovoimaa ja kysyntää ja synkettäneet tunnelmia, ja nämä ovat osaltaan pitkittäneet taantumaa ja nujertaneet kasvua.

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että uusimmilla rasistisilla tempauksilla perussuomalaiset yrittävät kääntää huomiota pois pienituloisilta leikkaamisesta ja hallituksen talouspolitiikan täydellisestä epäonnistumisesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

13.53 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kyllä täysin valtiovarainministerin näkemykseen siitä, että meidän rakenteellinen menotaso on aivan väärällä tasolla, ja siihen me kaikki tässä salissa olemme syyllisiä. Kyllä itseäni suoraan sanoen hätkähdytti, kun luin Valtiokonttorin sivuilta, että me otamme tänä vuonna uutta velkaa yli 47 miljardia. Kun me tiedämme, että valtion lainamarkkinoilla korot ovat tietyistä syistä nousseet, niin ne viimeiset velat, mitä me pantiin liikkeelle, saatiin kolmen prosentin korolla, ja jos alkaa velkataso olla 200 miljardia, niin 2 kertaa 3 alkaa olla kuusi miljardia pikkuhiljaa, ja kun pannaan siihen pakolliset puolustusmenot, osittain pakolliset sotemenot, niin silloin me ollaan tultu tilanteeseen, että ei niinkään pitäisi syytellä toisia vaan ruveta miettimään, mitä valtion toimintoja me voimme niin sanotusti alasajaa. Mitä me teemme ja minkä takia teemme? Hyötyvätkö ihmiset niistä? Hyötyvätkö veronmaksajat näistä? Tämä on se oleellinen juttu.

Se pienten purojen analyysi ja filosofia täytyisi ottaa käyttöön eikä aina miettiä isoja säästökohteita. [Puhemies koputtaa] Talous lähtee pienistä puroista, niistä tulee iso joki.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt pääministerille vastauspuheenvuoro, viisi minuuttia, olkaa hyvä, ja sitten jatkamme debattia.

13.54 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Aloitetaan nyt tästä yhdenvertaisuus- ja rasismikeskustelusta niin, että yhtäkään ihmistä ei saa arvioida tai arvostella hänen syntyperänsä, taustansa tai hänen erityispiirteensä vuoksi. Se ei yksinkertaisesti kuulu Suomeen. [Vasemmalta: Missä se nollatoleranssi?]

Mitä tulee sitten erinäköiseen naamanvääntelyyn, niin minusta se on typerää, ajattelematonta. [Veronika Honkasalo: Se on rasistista!] Sekään ei kuulu Suomeen. Se loukkaa ihmisiä, ja se on myöskin jossain määrin ollut isänmaalle vahingollista. [Vasemmalta: Jossain määrin!] — Isänmaalle vahingollista. — Siksi tämä asia, niin kuin on sovittu, käsitellään eduskuntaryhmien välillä. Tässä päätöksessä pitää huomioida ne linjaukset, mihin me olemme yhdessä sitoutuneet.

Mutta valtion budjettiin: On totta, että Suomen talouden tilanne on vakava. Julkisen talouden tilanne on vakava. Meidän yksityisessä taloudessa on paljon toivoa, valtavasti potentiaalia. Siellä on hyviä uutisia. Olen luetellut niitä monta kertaa täällä — ehkä uusimman voisi todeta, eli Patrian kaupat, joita sinetöidään nyt Saksaan: miljardiluokan kauppa. Se on uusimpana. Eli siis reaalityaloudessa meillä on toivoa, uskoa, ja siihen perustan optimismini siitä, että kyllä Suomi pärjää, mutta meidän julkisen talouden tila on vakava, ja se ei nyt tule yllätyksenä.

Tämä oli tiedossa viime kaudella. Me sanoimme, että vaatii kaksi vaalikautta laittaa tämä asia kuntoon, vähintään. Me teimme silloin juuri niin kuin valtiovarainministeriö suositti, kuuden miljardin sopeutusohjelman. Kun valtiovarainministeriö tarkasti ennusteitaan, me teimme kolme miljardia lisää. Kun se tarkasti ennusteitaan, me teimme miljardin lisää. Nämä sopeutustoimet, jotka tulevat voimaan sitten keskipitkällä aikavälillä, ovat edelleenkin, kyllä, valtiovarainministeriön arvioiden mukaan kymmenen miljardia, mutta tämä suhdanne on karannut alta ja sitä myötä myöskin meidän julkisen talouden tavoitteet, ja siksi velkaantuminen kasvaa. Sen suurin syy on se epävarmuus, mitä maailma tuo meille Suomeen. Jos Etlan tutkimuksen mukaan yli puolet suomalaisista uskoo, että Suomi on sodassa lähitulevaisuudessa ja tulevaisuudessa, niin kyllä se vaan vaikuttaa ihmisten mieliin. Se on aivan selvää, että meidän toimintaympäristömme vaikuttaa ja eniten Euroopassa.

Mutta emme me lähde siitä, että no, siellä on syy, ei tehdä mitään. Me tehdään koko ajan. Tässä budjettiesityksessä ensi vuodelle tulee budjettitalouteen uusia säästöjä, 1,3 miljardia suoria säästöjä, lukemattomia kasvua edistäviä toimenpiteitä, investointeja ja monia niitä, millä rakennetaan tulevaa kasvua. Eli painetaan jarrua menoille, tiivistetään julkista sektoria, joka on päästetty porukalla paisumaan aivan liian suureksi vuosikymmenten aikana.

Me painetaan kaasua talouden kasvulle, mutta tätä työtä pitää jatkaa. Me emme anna periksi. Me teemme tämän hallituskauden loppuun töitä, ja seuraavan hallituksen — keitä siellä onkaan — on jatkettava. Kiitos siitä, että kaikki ovat sitoutuneet velkajarruun, se on muuten kova sitoutuminen. [Eduskunnasta: Ei ole! — Kokoomuksen ryhmästä: Lähes!] — Niin, tämä ”lähes”: Vasemmistoliitto nyt ei ole velkajarrussa, mutta he ovat sitoutuneet EU-sääntöihin, ja ilmeisesti ne EU-säännöt tulevat olemaan kovemmat kuin se velkajarrun mukanaan tuoma, eli tervetuloa talkoisiin vaan. Odotan mielenkiinnolla leikkauslistoja myöskin sieltä vasemmalta laidalta. Veronkorotuksia kyllä löytyy.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Mutta me jatkamme työtä. Me emme anna periksi, emme anna. Me viemme säästöt maaliin. Me tehdään tarvittava, se, mikä on mahdollista tällä aikataululla, mutta sen lisäksi me teemme töitä jokainen päivä sen eteen, että me saadaan Suomeen investointeja. Päätös datakeskusten verotuesta oli hieno päätös. Viedään se maaliin, jotta saadaan ne isot investoinnit eri puolille Suomea liikkeelle, ja niin edelleen. Monia uusia investointeja pitää saada käyntiin.

Luodaan yhdessä uskoa ja toivoa. Jos meillä on kovia erimielisyyksiä siitä, miten sopeutus tehdään, niin ollaan edes yksimielisiä siitä, että Suomella on toivoa, meillä on loistavaa osaamista, huippuurityksiä. Tuetaan niitten kasvua, ja luodaan ihmisille työpaikkoja. Ja kun meillä on työpaikkoja, korkeampi työllisyys, niin me pystymme pitämään huolta meidän tärkeistä palveluista, hyvinvointiyhteiskunnan ytimestä ja heikommista ihmisistä. Siinä ei ole mitään oikotietä. Jos me emme jatka määrätietoista sopeuttamista, niin julkinen sektori ajautuu loputtomaan velkakierteeseen, josta se nyt on pystytty pelastamaan, vaikka velkaantuminen on liian voimakasta. Mutta on lähellä, että se lähtee käsistä, ja silloin me menetetään suomalainen hyvinvointiyhteiskunta. Siksi meidän täytyy jatkaa tiukkaa taloudenpitoa pitkälle tulevaisuuteen [Puhemies koputtaa] ja samaan aikaan uudistaa rakenteita niin, että Suomi kasvaa ja julkinen sektori on tehokas.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

13.59 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opposition päätehtävä on yrittää kaataa hallitus keinolla millä hyvänsä, jopa väittämällä, että hallitus kurjistaa pienituloisten oloja. Totuus on, että hallitus keventää työn verotusta 1,8 miljardilla kautensa aikana. Valtaosa tästä kohdistuu nimenomaan pieni- ja keskituloisiin. Se on oikeudenmukainen toimi ja vahvistaa kansalaisten ostovoimaa entisestään.

Lapsiperheille kohdistuu työtulovähennyksen lapsikorotuksen tuplaus, jonka johdosta esimerkiksi kolmen lapsen perhe maksaa vuonna 26 jopa 600 euroa vähemmän veroja. Hallitus keventää korkeimpia marginaaliveroasteita, joista myös suurituloiset hyötyvät. Tämä kevennys on kasvutoimi, joka tutkimuskirjallisuuden perusteella rahoittaa itsensä. Kevennyksestä huolimatta suurituloiset maksavat jatkossakin jokaisesta tienatusta lisäeurosta 52 senttiä veroja ja osallistuvat edelleen mittavasti hyvinvointivaltion pystyessä pitämiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.01 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä olisi monta vaihtoehtoa käyttää tämä kallis yksi minuutti, mutta haluan olla konkreettinen. Täällä on monta kertaa kuultu, että edellinen hallitus käytti niin valtavasti rahaa erilaisiin kohteisiin, mutta entä kun se leikkasi? Kerron kaksi konkreettista esimerkkiä:

Kesällä 2020 päätimme täällä parantaa vanhustenhuollon mitoitusta, ja sitä rahoitettiin osittain STM:n toimialan sisältä leikkaamalla 60 miljoonalla sairausvakuutuskorvauksia. Oi että sitä huutoa, kun silloinen oppositio — kokoomus etunenässä — täällä sanoi, että eihän tuollaisia leikkauksia missään nimessä saa mennä tekemään.

No, kului vuosi, ja sitten oli tilanne, jossa päätimme hieman viivästyttää sitä 0,7:n mitoituksen toteutumaa sieltä 0,65:stä. Säästö oli 45 miljoonaa. Perussuomalaiset äänestivät silloin sen suuremman, kalliimman vaihtoehdon puolesta. Eli kyllä viime kausi

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

oli hyvin pitkälti sitä, että oppositio laittoi koko ajan lisää menoja siihen, jos me teimme jotain, ja vastusti niitä leikkauksia, joita me teimme. Tämä on totuus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

14.02 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä tuntuu myös hallituspuolueiden taholta vallitsevan hyvin laaja yhteisymmärrys siitä, että se kuuluisa, tuntematon talouskasvun jarru, se on nimenomaan luottamuksen puute ja tarkemmin arvioituna nimenomaan erityisesti tavallisten keskituloisten luottamuksen puute, mikä näkyy esimerkiksi säästämisteen nousuna, ja yrityspuolella erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten luottamuksen puute. Tätäkin tilannekuvaa vasten on vaikea ymmärtää, miksi hallitus ei käytä riittävästi aikaa, toimenpiteitä ja resursseja nimenomaan näiden ryhmien luottamuksen palauttamiseen, ja siksi keskustan vastalauseessa keskitytään nimenomaan näiden ryhmien luottamuksen palauttamiseen. Tätä vaihtoehtoa ja tätä keskustan linjaa edustaja Kontu ryhmäpuheenvuorossa erinomaisesti esitteli. Hyvä hallitus, tarttuka näihin keskustan esityksiin. Uudistakaa yritysverotusta Viron veromallin suuntaan, parantakaa yrittäjävähennystä ja kohdistakaa ne veronkevennykset roimemmin sinne tavallisille keskituloisille suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

14.03 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kovasti hallituspuolueen jäsenet yrittävät vakuutella, että lapsiperheiden asema paranee. En tiedä, oletteko te itse tutustuneet näihin hallituksen tekemiin leikkauksiin ja esityksiin, kun arviointi on ihan selkeä, että meillä 32 000 uutta lasta tippuu köyhyyteen. Siis nimenomaan meillä on valtava määrä niitä lapsiperheitä, missä tulot vähenevät. Esimerkiksi työttömyysturvan lapsikorotus on poistettu. Eli työttömien perheiden lapset joutuvat tulemaan toimeen entistä vähemmällä. Te leikkaatte toimeentulotuesta. Te olette poistaneet suojaosat, jotta edes siitä pienestä ansiosta, mitä pystyisi tekemään, siitäkään ei ole hyötyä näille työttömille perheille. En tiedä, tiedätkö te, mitä päätöksiä te olette tekemässä, sillä tämä teidän väitteenne, että näillä päätöksillä lapsiperheiden asema, kaikkien lapsiperheiden asema, tässä maassa paranee, ei pidä paikkaansa. Päinvastoin te olette unohtaneet ne kaikkein köyhimmät perheet ja ne kaikkein köyhimmät lapset. [Vasemmalta: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.04 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeistohallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut totaalisesti kaikilla tasoilla. Työttömyys kasvaa ennätystahtia, samoin velka, luottamus rapautuu, eriarvoisuus syvenee. Piti tulla satatuhatta uutta työllistä, tuli hallitus, joka rypee rasismiselkkauksesta toiseen. Kun perussuomalaiset ovat pettäneet kaikki vaalilupauksensa tavallisille suomalaisille, puolueella ei ole enää mitään muuta vaihtoehtoa kuin jatkuvasti kylvää rasismia ympärilleen ja huutaa oravaa apuun.

Arvoisa puhemies! Noteerasin tässä aikaisemmin, että kun edustaja Mikkonen täällä nosti tuoreimman rasismiperformanssin esille, pääministeri pudisteli päätään ja naureskeli.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Eli sekö on se vakavuuden taso, jolla tähän uusimpaan rasismiselkkaukseen suhtaudutaan? Nyt jopa Lapin turismiyrittäjät, Anders Adlercreutz, vetoavat meihin kansanedustajiin, että tälle pitää saada loppu. Tässä on kyse nyt myös taloudesta. Tämä uutinen on levinnyt jo Suomen rajojen ulkopuolelle. [Puhemies koputtaa] Kyse on meidän aasialaistaustaisista lapsista ja nuorista ja asiantuntijoista. [Puhemies: Aika!] Kuinka kauan te annatte tämän jatkua?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

14.06 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Den här debatten under de här några timmarna har bevisat väldigt tydligt vår situation och den lägesbild som finns kring vår ekonomiska situation, och den är mycket krävande. Men i den här budgeten finns också positiva inslag då det gäller till exempel stöd för lärande och också baskunskapernas förbättring, så som det har varit under hela den här periodens gång. Vi behöver tilltro så att våra företag och våra invånare investerar, precis som det har kommit fram här.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on yleisesti käyty tilannekatsausta läpi, ja huomaa todella hyvin tätä vastakkainasettelua. Kysynkin: onko meillä varaa luoda tätä vastakkainasettelua vielä enemmän tässä maassa? Ehkä nyt just tämä velkajarru ja se työ osaltaan tuovat meidät lähemmäksi toisiamme. Ei me haluttaisi tehdä tätä, mutta kun on vähän pakko.

Haluan vielä sanoa sen, että joskin meillä työttömyysaste on korkeammalla nyt kuin mitä moneen, moneen vuoteen, niin on kyllä Suomessakin alueita, [Puhemies koputtaa] missä työllisyys on hyvä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

14.07 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuo edustaja Lindénin esimerkki tarkoitti sitä, että momentilta momentille siirrettiin rahoja, ei niinkään leikattu. Mutta kyllä, edellinenkin hallitus leikkasi noin ehkä 200—300 miljardilla suoria leikkauksia. Tämä hallitus on tehnyt niitä viisi kuusi miljardia eli 20—30-kertaisen osuuden, ja se on realismia myös ensi hallituskaudella.

Arvoisa puhemies! Ehkä se suurin ero on tässä, että meille jokainen palkansaaja on ahkera suomalainen työntekijä. Teille se ei ole. Te verottaisitte enemmän tiettyjä ryhmiä. Tai sitten yrittäjyyttä: jos puhutaan yrittäjyydestä, te haluaisitte iskeä sinne vielä veromoukarilla lisää. Tämä on se suurin fundamentaalinen ero hallituksen ja opposition välillä. Te annatte veronkorotuksia tietyille ryhmille palkansaajista, jotka ovat ahkeria suomalaisia työntekijöitä, tai sitten te haluatte jostain syystä verottaa suomalaisia yrityksiä vielä enemmän. Ei se maa näin nouse. Siis Suomi tulee nousemaan työllä ja yrittämisellä — työllä ja yrittämisellä. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

14.08 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli hyvin helpottava tieto, [Sinuhe Wallinheimo: Kaikki palkansaajat, kyllä, juuri näin!] että edustaja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Wallinheimo totesi, että teillä kaikkien palkansaajien ahkeruus on sellaista, jota te haluatte tukea, ja ulotatte veronkevennykset kaikille.

Arvoisa puhemies! Tämä oli merkittävä uutinen. Nimittäin tähän tarkoittaa sitä, että nyt tässä salikäsittelyssä hallituksen verolinjaa tullaan korjaamaan. Jos toimimme niin kuin edustaja Wallinheimo tässä lupasi, niin silloinhan se tarkoittaa sitä, että me tulemme korjaamaan sen hallituksen päätöksen, että 2 000 euroa ansaitsevan myyjän verotus ensi vuonna kiristyy, tai kun se järjestäytynyt opettaja tai insinööri ei kostu näistä hallituksen veronkevennyksistä mitään. Silloinhan se tarkoittaa sitä... Uskon, että sieltä edustaja Wallinheimo ja toivottavasti moni muukin alkaa tukea näitä oppositiosta esitettyjä linjauksia. Täällä on useita linjauksia hiukan eri painotuksin, mutta meidän arvovalintamme on se, että nimenomaan tavallisille suomalaisille, joiden parissa nyt näkyy tämä luottamuslukko, jonka te olette aiheuttaneet, pitää saada arkeen hiukan helpotusta. Tämä oli hyvä uutinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

14.09 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää pääministeriä hänen varsin selväsanaisesta kannanotostaan tähän, hänen sanojensa mukaan, isänmaalle haitalliseen rasismikohuun. Pidän selvänä, että tämän pääministerin kannanoton jälkeen pitää tulla jatkotoimia, joilla varmistetaan, että vastaavaa rasismisekoilua ei tässä maassa jouduta enää katselemaan hallituspuolueiden johtohahmojen suunnalta.

Moni kokoomusedustaja haluaa jatkaa keskustelua veromuutosten vaikutuksista. Minäpä lainaan tätä aamuista sanomalehtijuttua, jossa todetaan, että Veronmaksajain Keskusliiton arvion mukaan alle 2 000 euron kuukausipalkalla verotus siis kiristyy. [Puhujan mikrofonit sulkeutuu — Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Mikrofonit] — Jos saan jatkaa puheenvuoron loppuun. — Minkä takia verotus pienituloisilla kiristyy? No sen takia, että hallitus käytti jo kaikki rahat suurituloisten verotuksen helpottamiseen ja keventämiseen, koska jos kuukausitulot ovat 20 000 euroa, niin silloin hallitus katsoo tarpeelliseksi keventää verotusta yli 8 000 eurolla vuositasolla. Tämänäpä takia sinne pienituloisille ei sitten niitä veronkevennyksiä enää riittänyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.11 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miksi keskusta kohdentaisi veronalennukset nimenomaan keskituloisiin suomalaisiin? Sen takia, että Euroopan komissiokin kiinnitti huomiota siihen, että meitä vaivaa taloudessa, tässä ahdingossa, nimenomaan kuluttajien epäluottamus tulevaisuuteen ja se, että ei ole varaa keskituloisilla kuluttaa. Kun katsoo tätä taulukkoa, mihin on viitattu, niin jos 2 400 euroa tienaa kuukaudessa, saa ensi vuonna enintään 90 euroa lisää, ja sen sijaan, jos tienaa 10 000 euroa kuukaudessa, saa 20 kertaa enemmän eli 1 880 euroa.

Nyt kysyn valtiovarainministeri Purralta: miten arvioitte, että jos tämä 2 400 euroa tienaa saisi hieman enemmän lisää, kohdennettaisiin sinne niitä veronalennuksia, niin menisivätkö ne todennäköisimmin kotimaiseen kulutukseen hyödyntämään meidän paikallista yritystoimintaa, saataisiin talouden pyörät pyörimään, vai menevätkö todennäköisesti tällaisen suurituloisen suuret veronalennukset kulutukseen? No eivät

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

tietenkään, me tiedämme, että eivät mene. Meillä on rahastosäästäminen, rahastosijoitukset aivan ennätystasolla Suomessa, kun veronalennukset ohjataan niille, joilla ei ole kulutustarpeita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

14.12 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kontu esitti ryhmäpuheenvuorossaan ihmisten hänelle esittämän kysymyksen, mielestäni aika hyvän kysymyksen, että miksi tässä salissa niin paljon riidellään. Yksi syyhän on se, että täällä on paljon tahatonta mutta myös tahallista väärinymmärrystä ja tahallista liioittelua. Esimerkiksi edustaja Mikkonen, edustaja Lindtman ja edustaja Oras Tynkkynen esittivät, että hallituksen veronkevennykset olisi kohdennettu vain suurituloisille, vaikka 1,6 miljardin euron veronkevennyksistä 1,2 miljardia kohdennetaan pieni- ja keskituloisille. Pitää puhua totta eikä välittää tietoa, joka ei pidä paikkaansa. Toisaalta myöskin jätetään tarkoituksella vääränlainen kuva hallituksen tekemisestä, kuten edustaja Jokelaisen puheenvuorossa, jossa hän väitti, että hallitus tahallaan jättää heitteille vanhukset ja lapset.

Arvoisa puhemies! Muistuttaisin tämän salin vasenta laitaa vasemmistoliiton edesmenneen kansanedustaja Outi Ojalan useasti esiin tuomasta ajatuksesta, että terve kansantalous on köyhän paras ystävä, erityisesti terve valtiontalous, [Puhemies: Aika!] ja sen takia tämä hallitus on tehnyt 10 miljardin euron sopeutuksia. [Puhemies: Aika!]

Arvoisa puhemies! Kysyisin valtiovarainministeriltä: [Puhemies: Arvoisa edustaja, aika on minuutti, ja nyt on 1,20!] mitä muutoksia, parannuksia on tehty, että... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rydman.

14.13 **Wille Rydman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus joutuu ottamaan velkaa ja isoilta osin sen johdosta, että edellisten hallitusten aikana kertyneiden valtionvelkojen korot ovat nousseet niin merkittävästi, että pelkästään niiden korkomenojen maksamiseen joudutaan ottamaan miljardiluokalla velkaa joka vuosi. [Aki Lindén: Kokoomus on ollut eniten viime hallituksissa!] — Minä en tiedä kokoomuksen asioista, edustaja Lindén.

Sitten mitä tulee tähän yleiseen tilanteeseen, missä hallitus joutuu toimimaan, niin hallituksellahan on haastava urakka siinä, että yhtäaikaaisesti pitää vakuuttaa luottoluokitajat siitä, että Suomea edelleenkin kannattaa lainoittaa, mikä edellyttää tietystikin menosopeutuksia, ja toisaalta pitää ruokkia kasvua, mikä sitten taas edellyttää oikein kohdennettuja panostuksia. Ja juuri näin hallitus on tehnyt: käyttänyt yhtä lailla veroruuvia kuin sitten toisaalta panostanut myöskin tutkimukseen, kehitykseen ja koulutuspuoleen, mikä ruokkii kasvua. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Koulutuksesta on leikattu!]

Mutta haluaisin kysyä hallitukselta: Miten vaikuttaisi talouskasvuun se, jos toimittaisiinkin hallituksen politiikan asemasta sen mukaisesti kuin mitä oppositio esittää, [Puhemies koputtaa] eli tehtäisiin merkittäviä veronkiristyksiä [Puhemies: Aika!] ja hallituksen uudistusten perumisia? Kuinka se vaikuttaisi luottoluokitukseemme ja talouskasvuun?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo.

14.15 Riitta Kaarisalo sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä tilanne on paitsi vakava myös hyvin surullinen, sillä tosiasia on se, että ennätysmäärä ihan tavallisia suomalaisia ja perheitä kokee nyt tällä hetkellä, joulun alla, suurta hätää nimenomaan massatyöttömyyden ja taloudellisen ahdingon takia. Ja se on myös fakta, että tämä hallitus ei ole onnistunut rakentamaan luottamusta. Talous ei kasva, ja ihmiset, jotka vielä pystyisivät kuluttamaan, eivät uskalla sitä tehdä, koska he pelkäävät, kuten on tuotu esille, lamaa, sotaa ja työttömyyttä. On fakta sekin, että tämä suunta ei käänny, kun luottamus loppuu. Suomi ei kestä politiikkaa, hyvä hallitus ja edustaja Wallinheimo, jossa vain osa pärjää, jossa vain varakkaat pärjäävät. Arvoisat ministerit, onko hallituksella valmius tarkastaa kurssia ennen kuin on liian myöhäistä? [Vasemmistoliiton ryhmästä: On jo liian myöhäistä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen. [Tuomas Kettunen: Tuli kuin tilauksesta!]

14.16 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Edustaja Lindén, nämä ovat kallisarvoisia minuutteja. Nimittäin tämänkin minuutin aikana Suomi velkaantuu 20 000 euroa, ja täältä valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä sivulta 9:hän se nähdään, että ensi vuoden loppuun mennessä meillä on velkaa 198 miljardia. Tänä vuonna se lähes 18 miljardia otetaan velkaa. Ensi vuonna valtio velkaantuu 9,4 miljardia euroa ja velkaantuisi 11,7 miljardia euroa, ellei otettaisi tätä pikavippiä, 2,3 miljardia euroa, sieltä Valtion asuntorahaston suunnalta.

Puhemies! Puheenvuoroni otin vain sen vuoksi, että kun tässä edustaja Wallinheimo totesi, että yrittäjyydellä saadaan talouskasvua, ja edustaja Vähämäki toi esille, että talouskasvulla saadaan tämä velkasuhde vakautumaan, niin minä kysyn: minkä takia te teette semmoista veropolitiikkaa, joka luo epävarmuutta yrityksiin suuntaan, muun muassa tämä kaivosvero? Valtiovarainministeri Purra, vastatkaa, miksi te teette tällaisen veron, joka sysää meidän kaivoksia ensi vuonna ahtaaseen tilanteeseen ja luo ennen kaikkea epävakautta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

14.17 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyystilanne on Suomessa hälyttävä, ollaan 90-luvun lamavuosien tasolla. Hallituksen työllisyystoimet eivät kuitenkaan ole riittäviä, oikeastaan ne ovat monilta osin jopa haitallisia, kuten työttömyysturvan suojaosien lakkauttaminen ja isot leikkaukset kotouttamiseen.

Valtiovarainministeri Purra peräänkuuluttaa, että maahanmuuton pitää olla taloudellisesti kannattavaa, mutta samaan aikaan laitatte kapuloita rattaisiin minkä vaan ehditte. Kielen oppimiseen tulee leikkauksia, kotoutumiseen tulee leikkauksia, ammatilliseen koulutukseen leikkauksia, ja sitten vielä lietsotte toisten halveksuntaa ulkonäön perusteella.

Me tarvittaisiin lisää työllisyystoimia, me tarvittaisiin lisää kilpailukykyä, uskottavuutta kansainvälisesti. Mitkä ovat ne toimet, joita hallitus tekee?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

14.18 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka on keskittynyt sosiaaliturvaleikkauksiin. Se ei toimi. Ei ole yllätys, että Suomi on joutunut EU:n talouden tarkkailuluokalle mutta myös sosiaalisen eriarvoisuuden tarkkailuluokalle. Työttömyys kasvaa, palveluita karsitaan, köyhyys lisääntyy. Työttömyys on hälyttävällä tasolla, mutta hallitushan on leikannut kasvun eväät. Ammattikouluista ja aikuiskoulutustuesta on leikattu, korkeakoulujen perusrahoitusta te leikkaatte, kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia on karsittu. Köyhyys rikkoo lapsen oikeuksia. Erityisen haitallista köyhyys on pitkittyessään, ja nyt hallitus sysää 31 000 lasta lisää köyhyYTEEN.

Te leikkaatte toimeentulotukea ja jaatte potkulakeja, ja samaan aikaan te täällä siedätte kaiken maailman naaman venyttelyitä, joilla te peitätte oman epäonnistuneen talouspolitiikkanne. Eikö teitä hävetä, vielä joulun alla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

14.19 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen kasvun suuri potentiaali on teollisuuden vihreässä siirtymässä. Tässä on satojen miljardien eurojen mahdollisuus, ja hankkeita on vireillä Kotkasta Kokkolaan. Kyse on uusista työpaikoista, alihankintaurakoista ja verotuloista. Samalla se on kaikkein tehokkaimpia keinoja hillitä ilmastonmuutosta. Siirtymän vauhdittamiseksi hallitus sujuvoittaa luvitusta, ottaa käyttöön vihreän siirtymän verokannustimen ja panostaa tutkimukseen ja kehitykseen. Vihreän siirtymän edellytys on myös se, että meillä on puhdasta kotimaista sähköä riittävästi, ja siksi hallitus edistää uuden ydinvoiman rakentamista Suomeen. Tarkoitus olisi saada vähintään yksi iso ydinvoimalainvestointi. Ministeri Marttinen, miten tärkeänä näette työllisyyden ja kasvun kannalta, että vihreä siirtymä toteutuu mahdollisimman laajasti Suomessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Paasi.

14.20 **Martin Paasi kok** (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Täällä salissa kun kuuntelee tätä keskustelua, niin ei voi kuin ihmetellä tätä tietynlaista älyllistä epärehellisyyttä. Tämä vissiin kuuluu tähän politiikan lajiin, mutta siitäkin huolimatta kyllä ihmetyttää. Toisaalta pitäisi leikata ja toisaalta ei pidä leikata. Totuus on kuitenkin se, että meidän on pakko leikata juoksevia menojamme, [Vasemmistoliiton ryhmästä: Se on valinta!] koska niitä maksaa yhä harveneva määrä lapsia, tulevaisuuden sukupolvia, ja yhtä lailla meidän pitää luoda edellytyksiä kasvuille. Normaalisti kun puhutaan tällaisesta syklisestä taloudesta, niin kun menee hyvin, jarrutetaan vähän, ja kun menee huonosti, painetaan vähän lisää kaasua. Edellisessä hallituksessa painettiin kaasua suoraan ylämäkeen. Sen takia tämä Orpon hallitus on ollut tällaisissa ongelmissa.

Onneksi on kuitenkin tehty 601 kappaletta kasvuun tähtäävää päätöstä — mieltikkää, 601 kappaletta. [Puhemies koputtaa] Luin ne ääneen, ja siinä meni kaksi tuntia 45 minuuttia. Se löytyy Paasipodista. Suosittelen teille kaikille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

14.22 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun suomalaisten tulevaisuudenusko on romahtanut ja suomalaiset säästävät pahan päivän varalle, on lohdutonta, että taas kerran Orpon—Purran hallitus kahlaa syvällä rasismikohussa. Oli kuitenkin hyvä kuulla pääministerin puheenvuoro tässä hieman aiemmin. Hän käytti väkevän ja tärkeän puheenvuoron, jossa hän totesi, että tämä ilveily on ollut isänmaalle vahingollista. Hän myös selkeästi viittasi siihen, että eduskuntaryhmät tulevat käsittelemään tämän asian ja että tässä on toimittava, kuten on sovittu. Kysymys kuuluu nyt teille, valtiovarainministeri Purra: Onko myös teidän mielestänne tämä pueriili toiminta isänmaalle vahingollista, ja tuletteko te toimimaan sen mukaan kuin pääministeri tässä aiemmin eduskunnalle kuvasi? Mikä on teidän toimintanne nyt tässä tapauksessa? Valtiovarainministeri Purra, saammehan teiltä vastauksen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

14.23 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä aiemmin käytettiin perussuomalaisten taholta puheenvuoro, että hallitus ”muka” kurjistaa pienituloisten oloja. Tuossa matkalla tänne lueskelin paikallislehden uutisen, jossa kerrottiin, että nyt joulun alla seurakunnan diakoniatyölle on tullut yli 20 prosenttia enemmän avustushakemuksia jouluavustuksiin liittyen. Siellä korostuu tämä lapsiperheköyhyys joulun alla, mutta myöskin monella lapsettomalla työikäisellä ja ikäihmisellä on tiukkaa. Tässä jutussa kerrotaan: ”Avustushakemuksissa on näkynyt ihmisten talouden ja elämän tiukentuminen, sillä tukiin on tullut leikkauksia ja kiristyksiä. Niillä, joilla on ollut tiukkaa, on nyt vielä tiukempaa. Myös työssäkäyvien elämä on käynyt ahtaammaksi, varsinkin niillä, jotka ovat tehneet pätkätoita. Heiltäkin on hävinnyt suojaosuuksia.”

Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri on aiemmin todennut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, ja valtiovarainministeri Purra, te olette todennut, että pienituloisilta leikkaaminen ei teille käy. [Puhemies koputtaa] Mikä teidän viestinne on nyt näin joulun alla näille ihmisille, jotka joutuvat turvautumaan avustuksiin ja ruoka-apujonoihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

14.24 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toiminnasta päällimmäinen vaikutelma on lupauksen pettäminen, ainakin mitä itäiseen Suomeen tulee. Meillä on tilanne, että paljon on luvattu mutta vähän on saatu. Omassa kotimaakunnassani Etelä-Karjalassa on tulossa synkät ajat: jopa 18 prosentin työttömyysastetta on ennustettu. Etelä-Karjala on maakunta, joka on kiistatta kärsinyt kaikkein eniten tästä geopolittisesta tilanteesta, ja nyt sitten hallituksen lupaukset ovat näyttäytyneet lähinnä negatiivisina. Aluekehitysrahat on viety muualle ja vain pieni osa niistä sitten palautettu. Karjalan radan kaksoisraideinvestointi on ollut jopa hallitusohjelmassa, mutta silti sitä ei olla toteuttamassa, ja nyt viimeisimmäksi sitten hyvinvointialueemme kärsii kaikkein eniten tästä soterahoitusmallin sekavuudesta.

Nyt todellakin vihdoinkin kaivattaisiin tulevaisuudenuskoa ja toivoa myös Etelä-Karjalaan ja koko itäiseen Suomeen. On esitetty muun muassa tätä erityistalousaluepilottia, ja olisi tärkeää kuulla nyt näitä konkreettisia toimia: ollaanko tätä pilottia toteuttamassa tämän

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

hallituskauden aikana, ja onko näitä aiemmin jo luvattuja investointirahoja [Puhemies koputtaa] muun muassa Karjalan raiteeseen tulossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

14.26 **Janne Jukkola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkynen viittasi puheessaan työperäiseen maahanmuuttoon Aasiasta ja viimeaikaisiin kuvakohuihin. [Vasemmalta: Niinpä!] Siitä samaa mieltä, että emme näitä kyllä kaipaisi ja täällä olisi tärkeämpääkin tekemistä.

Tulen Pohjanmaalta, Suomen viennin hermokeskuksesta, josta yritykset käyvät kauppaa lähes kaikkialle maailmaan. Kaikkien kanssa tullaan toimeen, Suomi kun elää viennistä. En usko, että yksittäiset kohut heikentävät Suomeen töihin muuttoa, mutta varmaa on, että ne eivät paranna meidän maakuvaamme tai tue yritystemme vientiponnisteluja, Suomi kun elää viennistä. — Kiitos. [Vasemmalta: Juuri näin! — Erinomainen puheenvuoro! — Totta joka sana!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

14.27 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Helsingin juutalainen seurakunta saa 90 000 euroa niin sanottuja joululahjarahoja turvallisuuden varmistamiseen. Mielestäni on nyt hyvä, että tällainenkin huomio siellä on tehty. Olette varmaan huomanneet, että jonkinlainen joukkoampuminen on tapahtunut Australiassa. Sillä lailla haluan muistuttaa, että meidänkin on otettava juutalaisen vähemmistön turvallisuus vakavasti.

Äsken edustaja Holopainen sanoi, että soterahoitusmallin sekavuus on yksi ongelma siellä Itä-Suomessa. Satutteko muistamaan, kuka sen rahoitusmallin on tehnyt? Sillä lailla haluaisin huomauttaa. [Markus Lohi: Perussuomalaiset!]

Ja sitten kun täällä joku puhuu jostakin naaman vääntämisestä tai ilveilystä, niin muistakaa nyt kuitenkin, että varmastikin — ainakin minä käsitän niin — ne, jotka ovat naamaa vääntäneet, ovat halunneet tukea sitä missiä, joka mielestäni aiheettomasti erotettiin omasta tehtävästään. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Voi hyvää päivää! — Sellainen hallituskumppani!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, poissa. — Edustaja Lyly.

14.28 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyn myös sotesta. Meillä Pirkanmaan hyvinvointialueella ulkopuolisia ostoja tehdään 1 200 miljoonan euron edestä vuositasolla. Se on kymmenen prosenttia Suomen sotehankinnoista, noin suurin piirtein. Yhden jäänmurtajan hinta olisi noin 600 miljoonaa. Eli Pirkanmaalla ostetaan joka vuosi kahden jäänmurtajan verran palveluja, ja hyvinvointialueet ostavat vuodessa palveluja 20 jäänmurtajan verran. Voi kysyä, kuinka hyvin hyvinvointialueet onnistuvat tässä hankintatoimessaan ja miten se vaikuttaa jatkossa hyvinvointialueitten tilanteeseen, se kun on kuitenkin valtavan iso toimenpide myöskin Suomen julkiseen talouteen, koska siinä niitä hankintoja tehdään tuo 12 miljardia ja sen valtio rahoittaa. Siitä haluaisin nyt kysyä ministeri Juusolta tai ministeri Purralta: miten hyvinvointialueet onnistuvat näissä hankinnoissaan?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

14.29 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edellisessä ammatissani toimittajana olen, totta kai, tottunut kuuntelemaan poliitikoilta kaiken maailman huttua ja höttöä, mutta täytyy sanoa, että nyt kun itse olen tässä salissa, niin jonkinlainen hurskastelun maailmanennätys kyllä läsähti korvilleni, kun SDP:n Räsänen täällä hurskastelee, että Orpon hallitus on epäonnistunut kaikissa talouspolitiikan tavoitteissaan, [Vasemmiston ryhmästä: No näinhän se on!] kun juuri SDP:n johdolla edellinen hallitus laiminlöi täysin finanssipoliittiset säännöt, heitti kehykset roskakoriin. Jäikö, edustaja Räsänen, huomaamatta, että Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja komissio nimenomaan kiittelevät hallitusta näistä sopeutustoimista? Käykää lukemassa, jos ette ole huomannut. Te jätitte velkarahan ja velkahanan lorisemaan sepposen selälleen. Kasvatitte menoja 41 miljardia, [Vasemmiston ryhmästä: Tehän otatte velkaa enemmän!] josta leijonanosaa kului muihin kuin pandemian ja sodan aiheuttamiin kuluihin, pysyvistä menoista puhumattakaan. Kertokaapa nyt, edustaja Räsänen: Onko teidän edellisellä hurlumhei-meiningillä mitään tekemistä sen kanssa, että jouduimme EU:n alijäämämenettelyyn? [Puhemies koputtaa] Onko mitään tekemistä sen kanssa, että maksamme korkoja ensi vuonna yli 3,2 miljardia, kohta 5 miljardia? [Puhemies: Aika!] Onko teillä vastuuta tästä, vai syyttättekö vain meitä? [Joona Räsänen: Voitte jatkaa vaikka koko päivän!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

14.31 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin voinut antaa edustaja Päivärinnalle kyllä vähän tasoitusta tässä vielä lisää. Kun te nyt aloittitte puolustamaan Orpon hallituksen tuloksia, niin ainoa, mitä te keksitte, oli se, että nekin ovat siis edellisen hallituksen vika. [Susanne Päivärinta: Päinvastoin!] Eli jos ei nyt yhden yhdellä argumentilla pysty puolustamaan oman hallituksensa politiikkaa, niin sitten ei kannata kyllä tähän keskusteluun yleensä lähteä.

Mutta, arvoisa puhemies, kun nyt todella näistä tuloksista puhutaan, niin edelleen: jos kaikki päätökset ovat olleet oikeita, niin miten ihmeessä tulokset voivat olla näin huonoja? Eihän tässä nyt tarvitse kovin suuri ydinfysikko olla, että ymmärtää, että te olette tehneet toimenpiteitä, teillä on ollut erilaisia tavoitteita niillä toimenpiteillä, mutta tulokset ovat aivan sysihuonoja. Näinhän se on. Tämmöisessä tilanteessa voidaan jokainen varmaan ymmärtää, että no, näin välillä käy, mutta se pitäisi, hei, pystyä myöntämään.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa aika kuvaavaa on se, että kun näistä säästöistä puhutaan, niin tosiasiaa siis suomalaiset kuluttajat ovat säästäneet pankkitileilleen vuodessa enemmän kuin tämä hallitus koko kautensa aikana. Pitäisiköhän tälle luottamuslukolle nyt jotain tehdä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

14.32 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Räsäsen puheenvuoro oli malliesimerkki siitä, että ongelmien luetteleminen tässä salissa ja ylipäättänsä politiikassa on helppoa. Samoitte on myös arvosteleminen helppoa. Sen sijaan toimivien ratkaisuiden kertominen näyttää olevan hyvin vaikeata oppositiolle.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Edustaja Räsänen, te istutte velkatyöryhmässä ja tiedätte varsin hyvin sen, että asiantuntijat ovat sitä mieltä, että Suomen suurin ongelma on julkisen sektorin paisuminen pullataikinan kaltaisesti tässä maassa viimeisten vuosien aikana. Sille ei ole tehty yhtään mitään, ja nyt kun me yritämme sitä laittaa hieman parempaan kuntoon, niin mitään muuta ei tule kuin arvostelua. Ei yhden yhtä ratkaisua kerrota, miten saisimme meidän julkista sektoria pienemmäksi. Sen lisäksi, kun puhutte tästä, että ovatko meidän ratkaisut oikeat, niin kertokaa joku ratkaisu, millä te vastaisitte Venäjän uhkaan. OECD ja komissio ovat sitä mieltä, että Suomen taloutta vaivaa Venäjä, Venäjä ja Venäjä. Siihen en ole kuullut teiltä yhden yhtä ratkaisua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

14.33 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että käydään keskustelua, ja hyvä, että käydään keskustelua myös SDP:n verolinjasta. Siitä haluaisin sanoa sen, että toisin kuin täällä puheenvuoroissa väitetään, meidän verolinjassamme pieni- ja keskituloiset voittavat.

Mutta mitä tulee hallituksen verolinjaan, edustaja Wallinheimohan täällä nyt kertoi, toden totta, sen hyvän uutisen, että nyt sitten hallitus aikoo muuttaa omaa linjaansa budjettikäsittelyssä. Täällä on viitattu siihen Aamulehden artikkeliin, jossa tänään Veronmaksajain Keskusliiton luvut kertovat, että esimerkiksi jos tienaa 2 000 euroa, niin jää pakkasen puolelle miinus 30 euroa, 4 500 euroa tienaa plus 60 vuodessa ja sitten 15 000 tienaa 4 690. Tässä on tämä hallituksen linjanveto hallituksen veropolitiikassa. Toivoisin oikeudenmukaisuutta ja toivoisin myös sitä, että aidosti se tavallinen suomalainen, pieni- ja keskituloiset, voisi hyötyä.

Toinen, minkä haluan kertoa SDP:n verolinjasta, on se, että meillä valtaosa yrittäjistä voittaa. Me tukisimme pieniä ja keskisuuria yrittäjiä, ja meidän vaihtoehdossamme valtaosa yrittäjistä voittaa. Pieni- ja keskituloinen tavallinen suomalainen voittaa ja valtaosa yrittäjistä voittaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

14.34 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa turhauttaa todella moni asia, mutta ei vähiten se, että kun te kerrotte täällä, miten tälle hallitukselle kaikki työ on yhtä arvokasta, niin miksi te sitten poistitte ne suojaosat. Tai miltäköhän se puhe tuntuu nyt siitä yrittäjästä, joka laittoi firmansa kiinni vaikka sitten siitä Venäjän uhasta johtuen tai jostakin aivan muusta, eikä ole tänään töitä? Häntäkö lohduttaa se, että no, verot kevenevät kaikilla, kun ne eivät edes kevene? Entäs sillä sairaanhoitajalla? Loppuiko hänen työnsä arvostus teillä siinä kohtaa, kun hän jäikin työttömäksi? Ja siellä on ne viisi lasta, kun hän on tähän Suomeen tuottanut, toivonut ja saanut niitä lapsia, joita te peräänkuulutatte, mutta nyt niillä lapsilla ei ole yhtään joulupakettia, kun vanhemmat ovat työttöminä, koska sotealueet leikkasivat, ja te vastaatte, että no, verot kevenevät. Kun ihmiset eivät valitse sitä työttömyyttä — he eivät valitse työttömyyttä, toisin kuin te annatte ymmärtää — niin miltä heistä tuntuu tämä puhe, miten te kerrotte, että ratkaisu on veronkevennykset kaikille, jotka todellisuudessa menevät kaikkein rikkaimmille?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Ja kun ei muka ole niitä ratkaisuja. Täällä on 2,5 vuotta oppositio sanonut, että antakaa sitä lisääikaa alueille. Näitä hoitajia ei olisi tarvinnut irtisanoa, [Puhemies koputtaa] vaan toimintoja olisi voitu kehittää, he olisivat saaneet pitää työnsä, ja niissä perheissä ei tänä vuonna olisi ollut [Puhemies koputtaa] työttömyyttä ja köyhyyttä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

14.36 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katson kaupungin edustajana tätä kasvutilannetta ja kun olemme täällä keskustelleet opposition vaihtoehtoista, niin SDP on tämän hallituskauden alusta lähtien muistuttanut rakennusalan tilanteesta. Me olemme esittäneet, että kannattaisi toimia, kuten on aikaisemmissa rakennusalan heikoissa suhdannetilanteissa toimittu niin finanssikriisin aikana, niin 90-luvun aikana, eli että elvytetään rakennusalaan valtion tukemalla asuntotuotannolla ja myönnetään korjausmäärärahoja, jotta saadaan tämä rakennusalan lasku taitettua. No, hallitus ei suostunut tähän SDP:n esitykseen tarttumaan vasta kuin nyt, aivan viime metreillä. Nyt me huomaamme, että tämä rakennusalan heikko suhdanne on levinnyt muuallekin yrityksiin, ja se aiheuttaa erityisesti täällä kaupunkiseudulla heikkoa kasvunäkymää, ja pelkään, että aiheuttaa meille aikamoisen asumisen pommin tuleville vuosille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

14.37 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on epäonnistunut kaikissa julkilausutuissa taloustavoitteissaan, joten ehkäpä teillä on tavoitteita, joita te ette halua mainostaa. Te olette kyllä onnistuneet, jos ja kun tavoite on ollut murtaa työntekijän asemaa, purkaa hyvinvointivaltiota ja tehdä köyhiltä rikkaille -luokkapolitiikkaa, ja kaikki tämä on tehty talouden, työllisyyden ja tasa-arvon kustannuksella, kymmenientuhansien uusien köyhien lasten kustannuksella. No, tasa-arvo ei tietenkään ole teille mikään prioriteetti, mutta viimeistään siinä vaiheessa, kun velkarahalla ollaan antamassa massiivista verolahjaa rikkaille tai kun velkasuhdetta yritetään parannella miinusmerkkisellä rahastokikkailulla, ei kyllä vastuullisesta taloushoidosta voi edes puhua. Tätä köyhiltä leikkaamista sitten peitellään sillä, että perussuomalaiset keskittyvät nolaamaan itsensä ja siinä samalla koko Suomen, ja milläpä muulla kuin rasismilla. Myös minä haluan vastauksen: hyväksyttekö te tämän täysin avoimen rasismin antamalla sen jatkoa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergqvist.

14.38 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Under de senaste åren har man i välfärdsområdena jobbat väldigt hårt för att skapa sig en ny vardag och ge den service som befolkningen har rätt till. Vi vet att det inte har varit helt lätt att göra det. Vi har några välfärdsområden som har klarat sig ekonomiskt väldigt bra, vi har de som har stora utmaningar, och sedan har vi flera tiotal områden som med hjälp av lite tilläggstid säkert kommer att klara av de uppgifter som de har. Tack till regeringen för att de har fått den här tilläggstiden. Det är välbehövligt, men det betyder nog också att vi behöver se över den här finansieringsmodellen i fortsättningen.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Hyvinvointialueet ovat tehneet kovasti töitä sen eteen, että saadaan talous kuntoon. Tiedetään, että monilta se onnistuu, mutta on paljon haasteita, ja on myös päivän selvää, että tämä rahoitusmalli tällä hetkellä ei palvele alueita parhaalla mahdollisella tavalla. On puhuttu siitä, että pitäisi käydä läpi vielä tämä rahoitusmalli. Onko mahdollista avata tämä vielä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

14.40 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhteiskunnassa pitäisi torjua ennakolta sitä, mikä myöhemmin maksaa enemmän yhteiskunnan palveluna. Se on kaikkein halvin julkisen talouden säästämismuoto. Palvelu, jota ei tarvita, ei synnytä kuluja. Tämä olisi myös kaikkien kannalta inhimillisesti ja taloudellisesti järkevää. Sen vuoksi, kun katsoo tätä meidän korkeata työttömyystilannetta, kasvavaa lapsiperheköyhyyttä ja muuta, voi kysyä, miten hallitus on katsonut tätä kehitystä tästä näkövinkkelistä, kuinka paljon tämä jälkihoitaminen maksaa, kun olisi voitu tehdä etukäteen toimenpiteitä. Nyt olisi pitänyt kouluttaa ihmisiä, että he eivät joudu työttömäksi työuran aikana, ja sitten työttömyyden aikana. Lapsiperheköyhyyttä nämä leikkaamiset eivät ole auttaneet yhtään. Siellä on mennyt huonompaan suuntaan, ja se maksaa meille paljon jatkossa. Toivoisin, että näitä laskelmia tulisi enemmän eteen, kun näitä asioita käsitellään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

14.41 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä talousarvio perustuu vastuullisuuteen ja realismiin. Se tunnistaa tarpeet sopeuttaa julkista taloutta, mutta samalla se ymmärtää, että turvallista arkea ei rakenneta pelkillä säästöillä. Tarvitsemme kasvua, työtä ja investointeja. Työllisyys on paras turvaverkko niin yksilöille kuin koko yhteiskunnalle. Siksi vahva talous on paras suoja tulevia kriisejä vastaan.

Näitä päätöksiä emme voi enää lykätä tuleville hallituksille tai lastemme lasten tulevaisuudelle. Velkaantumisen taistaminen on välttämätöntä, jotta emme siirrä kohtuuttomia riskejä ja kustannuksia heille, jotka eivät ole vielä omilla voimillaan tätä maata kannattelemassa. Tämä hallitus on sitoutunut tekemään kaikkensa tuon tavoitteen eteen, mutta suuret muutokset eivät synny yhdessä yössä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

14.42 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuolla tämän talon ulkopuolella toimeentulon kanssa kamppailevia kansalaisia ei kiinnosta pätäkääkään se, kun me täällä arvostelemme toisiamme — nykyinen hallitus edellistä hallitusta, edellinen hallitus nykyistä hallitusta, ja kaikki arvostelevat jo varmuuden vuoksi tulevaa hallitusta. Kansalaisia kiinnostaa enemmän se, miten he saavat ruokaa pöytään.

Arvoisa valtiovarainministeri, pyydän teitä hetkeksi asettumaan niin sanotusti normikansalaisen rooliin. Mitä te sanoisitte hallituksen valtiovarainministerille, joka on valmistellut jo kolme valtion budjettia tilanteessa, jossa meillä on edelleen ennätystyöttömyys, konkurseja ennätysmäärä, lapsiperheköyhyys lisääntyy ja talouden tarkkailuluokalla on köyhä oppilas nimeltä Suomi? Pohtikaa hetki ja kertokaa meille ihan

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

rehellisesti, mitä kansalainen Purra kysyisi valtiovarainministeriltä. Kysyisittekö ministeriltä: miksi ette pitänyt lupasta, että pienituloisilta ei leikata?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vornanen.

14.43 Timo Vornanen tv (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Talouden tervehdyttäminen vaatii kovaa priorisointia. Emme voi tinkiä suomalaisten peruspalveluista samalla, kun rahaa valuu miljardeja euroja toissijaisiin kohteisiin, kuten maahanmuuttoon ja kehitysapuun. Oma pesä on laitettava kuntoon. Nämä varat kuuluvat omien kansalaistemme hyvinvointiin ja haittojen ennaltaehkäisyyn. Oma kansa ensin.

Itäisen Suomen elinvoima ja viranomaisten ja reserviläisten toimintakyky ovat minulle sydämenasioita ja tietenkin myös koko maan etu. Siksi olen tyytyväinen siihen, että pitkäaikainen tavoitteeni, Kiteen ampumaurheilukeskuksen rahoitus, on nyt turvattu tulevalle vuodelle. Tästä kuuluu kiitos hallitukselle ja erityisesti perussuomalaisille, jotka ovat tehneet ampumaratojen ja Suomen turvallisuuden eteen hartiavoimin töitä.

Kiitokseni hallitukselle myös Pohjois-Karjalan saamasta tierahoituksesta. Se on elintärkeä teko koko Suomen huoltovarmuudelle [Puhemies koputtaa] ja ihmisten arjen sujuvuudelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

14.44 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitin huomiota siihen, että ryhmäpuheenvuoroissaan hallituspuolueet puhuivat olevansa tavallisen suomalaisen asialla. Valtiovarainministeri puolestaan totesi vastauspuheenvuorossaan, että kyse on arvovalinnoista. Tosiasiassa tämä hallitus on päättänyt velkatilanteesta huolimatta alentaa jopa sadoilla miljoonilla kaikkein varakkaimpien verotusta, ja sen he maksattavat tekemällä päätöksiä, jotka lisäävät köyhyyttä ja sysäävät kymmeniätuhansia lapsia köyhyyteen. Näin oikeistolainen ja epäoikeudenmukainen politiikka on suomalaisten vaikea hyväksyä, edes oikeistolaisen, jotka näkevät, että tämä talouspolitiikka ei näytä toimivan. Arvoisa valtiovarainministeri, oletteko todella sitä mieltä, että nämä arvovalinnat ovat olleet perusteltuja? Te lupasitte ennen vaaleja, että pienituloisilta ei leikata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

14.45 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tulostaulu on kyllä heikko yrityksistä huolimatta, ja tosiaan ne toimet ovat todellakin jääneet yrityksiksi, ei ole tuloksia tullut. Tosiasia on se, että yhä useampi joutuu valmistautumaan tänä jouluna sillä tavalla, että miettii, onko varaa minkäännäköisiin lahjoihin lapsille tai onko minkäänlaiseen joulupöytään varaa. Tähän epävarmuutta lisää vielä se, että tänään on runnottu läpi potkulaki, joka lisää epävarmuutta työmarkkinoilla.

Tämän hallituksen vahtivuorolla Suomi on saatu vietyä sinne EU:n talouden tarkkailuluokalle, ja nyt tarvittaisiin sitä luottamusta lisää. Sitä on täällä peräänkuulutettu paljon. Arvoisa hallitus, teille on tarjottu aiemminkin SDP:n luottamusta lisäävää vaihtoehtoa, ja se kannattaisi ottaa mukaan sinne talouden tarkkailuluokan koulureppuun. Valtiovarainministeri Purra, oletteko valmis edistämään sieltä hyviä hankkeita ja luomaan

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

uskoa tulevaisuuteen? Kai siellä SDP:n vaihtoehdossa teidänkin mielestänne jotain hyvää sentään on?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

14.46 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta siitä, että se on kyennyt tekemään neljän miljardin säästötoimet ja aika ison joukon myös kasvutoimia. Valitettavasti tulokset talouskasvun suhteen ovat erittäin heikot, ja Suomi velkaantuu myös ennätysvauhtia. Kuten pääministeri sanoi, suora lainaus: ”On lähellä, että velkaantuminen lähtee käsistä.” Näillä luvuilla voi sanoa, että se on todella lähellä.

Kun annan kiitoksia hallitukselle, niin samalla ajattelisin, että olisi ryhdikästä myös tunnustaa, että me olemme epäonnistuneet siinä, että Suomessa on erittäin voimakas epäluottamus tulevaisuuteen ja talouteen. On onnistuttu luomaan hankala ilmapiiri, joka jarruttaa talouden kasvua ja sitä kautta meidän yhteisten ongelmien ratkaisemista. Ajattelen, että jos ei kykene tunnustamaan tätä vaan syyttää edellisiä hallituksia, niin se kyllä murentaa sitä arvovaltaa, joka syntyy myös sillä, että on kyetty tekemään näitä järkeviä ja oikeitakin ratkaisuja. Eli olisi paljon rehdimpää, että sanottaisiin avoimesti, että tässä me olemme epäonnistuneet, mutta näissä me olemme onnistuneet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

14.48 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Oppositio ei todella paljon hyvää hallituksesta ja sen toimista löydä. Onneksi edustaja Lohen viimeinen puheenvuoro antoi vähän kiitoksiakin tähän suuntaan. Onneksi tiedän myös, että tämä työ on iso maratoni. Tämä ei ole mikään pikajuoksu. Me teemme sellaisia toimia, joista ei välttämättä poliittista kiitosta saa ja joista monet ovat vaikeita mutta jotka ovat samaan aikaan myös hyvin välttämättömiä. Mikäli siihen ei luottaisi myös siinä tilanteessa, kun ympärillä myrskyää, niin työ olisi huomattavasti paljon vaikeampaa. Mutta en aio masentua opposition puheenvuoroista vaan lähteä vastaamaan lukuisiin kysymyksiin ja huomioihin, joita sieltä tuli. Valitettavasti en taida kaikkiin ehtiä, mutta sen verran kuin aikaa on.

Edustaja Räsänen räväkkään tyyliinsä ja vakuuttavan kuuloisesti kysyi, mitä velkasuhteelle on tapahtunut ja miksi tilanne onkin tämä. Jos lähdetään katsomaan sitä nettomenopolkua, joka siis on tämä Euroopan komission tarkastelema suure tässä meidän kokonaisuudessa, niin hallitushan on pysynyt sillä nettomenopolulla. Eli esimerkiksi syy siihen, että liiallisen alijäämän menettelyyn joudutaan, on tietenkin siinä, että se talouden kasvu ei ole pysynyt siinä, mitä on ennustettu. Mutta näitä toimia julkiseen talouteen eli sekä säästöjä että joitakin veronkiristyksiä olemme tehneet juuri siinä mitassa ja kuten sekä komissio, IMF, luottoluokittajat että talouden asiantuntijat ovat kannustaneet.

Mitkä menot ovat sitten nousseet? Puolustukseen ja turvallisuuteen liittyvät menot, jotka tulevat lisääntymään tulevina vuosina miljardiluokassa, jopa viisi miljardia vuodessa. Vastaavasti hyvinvointialueiden rahoitusta on merkittävästi nostettu, mitä ei voisi uskoa, kun kuuntelee teidän puheitanne. Ja se kolmas iso tekijä on valtion lainan korkomenot, jotka ovat merkittävästi nousseet. Samaa aikaan tämä vaikea suhdanne ja kasvun puute, korkeat työttömyysluvut ovat vaikuttaneet suhdannesidonnaisiin menoihin.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Tässä edustaja Räsänen yleisessä puheenvuorossa olisi, kuten olen aiemminkin tainnut sanoa, ehkä jonkinlainen sisältö, mikäli teidän oma vaihtoehtonne tai teidän käytäntönne tai se, mitä te olette koskaan tehneet, olisi jotenkin parempi, merkittävästi parempi, mutta valitettavasti näin ei ole. [Antti Lindtmanin välihuuto] Te olette koko hallituskauden vastustaneet käytännössä kaikkia meidän tekemiämme toimia. Nyt te samaan aikaan väitätte, että me emme tekisi niitä riittävästi. Samaan aikaan tässä maassa 18 vuotta kärsitty kasvun puute on sellainen, missä sosiaalidemokraateilla on merkittävä kädenjälkensä. Lisäksi on pakko miettiä, onko sosiaalidemokraateissa laajasti vielääkään ymmärretty, mitä se tarkoittaa, että te olette sitoutuneet velkajarruun ja te olette samaan aikaan sitoutuneet puolustusmäärärahojen nostoon, kuten hallitus on esittänyt, koska tämä yhdessä tarkoittaa sitä, että teidän on löydettävä suoria menosäästöjä ja/tai veronkiristyksiä tämän hetken arvion mukaan noin kymmenellä miljardilla ennen vaaleja ja teidän on kyettävä esittämään näitä. Minä en valitettavasti tästä keskustelusta saa sellaista mielikuvaa. Vastaavasti tämä finanssipoliittinen parlamentaarinen ryhmä, jossa edustaja Räsänen voimakkaasti on mukana, on kuullut valtavasti asiantuntijoita, mutta silti minusta tuntuu, että teille ei ole vielääkään selvää se, mitä on tehty, mitä pitää tehdä, mitä aiemmin ei ole tehty, kuten edustaja Partanen täällä puheenvuorossaan hyvin kuvasi.

Olisin mielelläni vastannut taas edustaja Harkimolle, mutta hän ei ole täällä. Sanon saman kuin muutama viikko sitten edellisessä budjettiin liittyvässä keskustelussa: Te itse ehdotatte teidän vaihtoehtobudjetissanne yhteisöveron laskemista 15 prosenttiin. Minun päähäni ei mahdu ymmärrys siitä, miten te samaan aikaan voitte vastustaa meidän sen alentamista 18:aan.

Edustaja Tuppurainen kuulutti taas minun vastuunkantoni perään. Olen sitä vastuuta nyt noin kaksi ja puoli vuotta tässä tehtävässä kantanut. Kannan vastuuta tämän hallituksen toimista, en muista, mutta valitettavasti kuvittelen, että teille ei kyllä vastuunkannoksi riittäisi edes se, että minut näennäisesti poltettaisiin roviolla. Sellaisen kuvitelman, ajatuksen minä olen teidän puheistanne saanut. [Anna Kontulan välihuuto] Te toistelette keskustelusta toiseen näitä samoja, samoja mantroja mutta valitettavasti niissä ei taida olla sisältöä. Mutta toisaalta, jos itse olisin käynyt tuolla Euroopassa tuhoamassa sellaisen määrän miljardeja Uniper-kaupoissa ja seikkailuissa, niin ehkä olisin hieman tarkempi sanoissani täällä. [Tytti Tuppurainen: Missä faktat?]

Arvoisa puhemies! Ostovoima todellakin palkansaaajilla erityisesti paranee, ja kuten täällä on todettu, niin viimeinkin päästään paremmalle puolelle siitä ostovoimaromahduksesta, joka tuossa koronan jälkeen tapahtui. Tähän vaikuttavat paitsi veronalennukset, korkojen lasku, palkankorotukset ja niin edelleen — ylipäättänsä se, että inflaatio on huomattavan heikko ja, kuten avauspuheenvuorossani kuvasin, ollaan jopa deflaatiossa.

Edustaja Lindtman kritisoi, että minun puheeni ovat olleet liian negatiivisia ja ovat siis syypää tähän tilanteeseen. Toivoisin, että te tässä vaiheessa jo ymmärtäisitte, mikä ero on julkisella taloudella ja toisaalta reaalitaloudella. Te itse kuvaatte jokaisessa puheenvuorossanne, kuinka tilanne on vakava: tilanne on erittäin vakava, velkaantuminen on niin ja niin korkea. Tässä on kyse julkisesta taloudesta. Te ette voi olla sitä mieltä, varsinkaan mikäli te tavoittelette pääministerin tehtävää, etteikö julkisen talouden tilanne ole nyt ja ole ollut huomattavan vakava. Jos te olette myös rehellinen, niin te voitte myöntää, että tämä hallitus on jotain pyrkinyt sen eteen tekemään. Sen sijaan reaalitalous, jossa me nimenomaan erityisesti pääministerin kanssa pyrimme löytämään myös valoisia

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

näkymiä tässä maassa — vientisektorilta, investoinneista, joulukaupan toivottavasta piristymisestä ja niin edelleen. Ne ovat kaksi eri asiaa. Meidän pitää samaan aikaan kyetä puuttumaan molempiin, ja sen vuoksi tämä hallitus sekä tekee toimia julkiseen talouteen että merkittävästi kasvutoimia, joilla pyritään vaikuttamaan siihen, että tähän maahan joskus sitä aitoa hyvää kasvua saataisiin. [Antti Lindtmanin välihuuto]

Edustaja Lohi, te kuvasitte tätä kymmenen miljardin kokonaisuutta, kuten muutama muukin edustaja puheessaan. Pidän hyvin tärkeänä aina olla tarkka siitä, että viittaan kymmenen miljardin kokonaisuuteen. Kymmenen miljardia sopeutuksia — se on harhaanjohtavasti ilmaistu. Siellä on sopeutuksia, suoria menosäästöjä tai veronkiristyksiä huomattavasti vähemmän. Lisäksi on tärkeää katsoa, mitä jää viivan alle, mikä on nettovaikutus.

Edustaja Kettunen, ymmärsinkö oikein, että te vastustatte kaivosmineraaliveron kiristystä? Vastustaako keskusta sitä? Nimittäin sitä ei ollut teidän vaihtoehtobudjetissanne eikä sitä ole teidän valtiovarainvaliokunnan vastalauseessa. [Markus Lohen välihuuto] Haluaisin tietää, vastustaako keskusta kaivosmineraaliveron kiristystä, kuten te täällä salissa annoitte ymmärtää. Mutta noin yleisesti ottaen teidän verolinjauksenne ovat kyllä vuosisadan suurin silmänkääntötempu, joten tämä ei sikäli minua lainkaan yllätä.

Arvoisa puhemies! Tässä olisi vielä iso liuta kasvutoimia, joita voisın luetella, puhua luottamuksesta, johdonmukaisuudesta, rehellisyydestä, mutta aika näyttää olevan huomattavasti jo yli. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministeri Purralle. — Ja sitten ministeri Marttinen, kolme minuuttia.

14.56 Työministeri Matias Marttinen: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitoksia kansanedustajille käydystä keskustelusta. Tartun nyt tiiviisti muutama kokonaisuuteen kiinni.

On täysin totta, niin kuin täällä on tuotu esille, että kyllähän Suomen tilanne tällä hetkellä on hyvin vaikea. Me tiedämme kaikki myös ne syyt, minkä takia me olemme tässä. Mutta hyvät kansanedustajat, kuten olen sanonut myös aikaisemmin täällä salissa keskustelussa, se, että meillä on suuria vaikeuksia edessä, ei tarkoita sitä, että pitäisi tehdä vähemmän uudistuksia Suomen talouteen. Ei, vaan pikemminkin pitäisi pystyä tekemään vielä enemmän sen kaiken päälle, mitä maan hallitus on vienyt jo eteenpäin.

Täällä tuotiin esille edustaja Hopsun puheenvuorossa suurin piirtein niin, että työllisyystoimet ovat monilta osin haitallisia. Toivon todella, että vasemmistoppositiossa tällainen ajatus ei nauti laajempaa luottamusta. Me kaikki tiedämme sen, että valtaosa suomalaisista yrityksistä on niitä pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Me tiedämme myös sen, että näissä yrityksissä, on sitten kyse vaikka rahoituksen saatavuudesta, on kyse siitä, millainen kynnys on palkata uusia työntekijöitä tai miten sääntely kurittaa näitä yrityksiä, nämä ovat erittäin suuria, merkityksellisiä kysymyksiä. Sen takia meidän hallituksen tekemät uudistukset nimenomaan tähtäävät siihen, että suomalaiset pk-yritykset voivat kasvaa ja työllistää lisää työntekijöitä, ja sen takia myös kaikkia näitä myös valmistelussa olevia työmarkkinauudistuksia viedään entisestään eteenpäin.

Mitä tulee sitten veropolitiikkaan, niin täytyy kyllä todeta se, että kyllä SDP on onnistunut tekemään erittäin hienon hattutempun tällä kaudella taas veropolitiikassa. Kun muistelen niitä keskusteluita, mitä me kävimme vaikka edustaja Viitasen kanssa tässä

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

salissa viime kaudella, niin kyllä vain SDP kovasti tuntui tukevan kaikkia Marinin hallituksen veronkiristyksiä. [Pia Viitanen: Ei siellä mitään kiristyksiä!] — Kyllä, aika paljon. Edustaja Viitanen, katsotaanpa nyt niitä lukuja tässä kohtaa. 200 miljoonaa euroa on se veronkevennys, mitä Marinin hallituksen aikana annettiin suomalaisille ahkerille palkansaajille. Tämä hallitus keventää työn verotusta noin 1,6—1,7 miljardilla eurolla. Voidaan kysyä, mikä on teidän uskottavuus puhua veronkevennyksistä, [Pia Viitasen välihuuto] jos pelkästään tämä hallitus keventää pieni- ja keskituloisten palkansaajien tuloverotusta jopa [Joona Räsänen: Vielä kun se kukkarossa näkyisi!] kuusinkertaisella määrällä verrattuna taas vastaavasti Marinin hallituksen aikaan. Joten ehkäpä tämä on hyvä myös sanoa tässä salissa ääneen. Jääköön se suomalaisten arvioitavaksi, miten uskottavia puheet veronkevennyksistä teidän osaltanne ovat, koska voisin sanoa, että täällä kyllä puhutaan, mutta tuleeko tapahtumaan, niin enpä tiedä, nähtäväksi jää kaikkienensa.

Meille on tärkeää, että työn verotus kevenee kaikilla tulotasoilla, ja minusta on myös reilua se, että tehdystä työstä jäisi vähintään puolet palkansaajalle käteen. Onko se teistä kohtuutonta, että kun ahkera suomalainen tekee työtä ja tienaa rahaa, niin vähintään puolet, edustaja Tuppurainen, siitä työstä jäisi taas vastaavasti heille itselleen käteen? Minä kyllä luulen, että se on aika reilua politiikkaa kaikkienensa.

Ja viimeisenä, arvoisa rouva puhemies, kysyttiin myös siitä, miten nämä opposition vaihtoehdot vaikuttaisivat maan talouden kasvuun. No, tietysti on vaikea hyvin seikkaperäisesti tähän vastata, [Antti Lindtman: Suunta on selvä!] mutta jos ajatellaan sitä, että SDP esimerkkinä on vastustanut systemaattisesti joka ainoaa meidän ehdottamaa uudistusta, jolla nimenomaan suomalaisten pk-yritysten tilannetta halutaan parantaa, jotta taas he voisivat luoda tilaa työllistää uusia työntekijöitä. Ja samaan aikaan te esitätte täällä salissa erittäin merkittävää veronkiristystä listaamattomille yhtiöille. Tiedätkö, että ne ovat juuri niitä yrityksiä, [Pia Viitasen välihuuto] ne ovat juuri niitä yrityksiä, jotka työllistävät? Te haluatte lyödä moukarilla niitä suomalaisia yrittäjiä ja yrityksiä, jotka tässä maassa työllistävät. Me haluamme, että he voivat myös työllistää lisää. Sen takia me emme halua kiristää heidän verotustaan, toisin kuin taas SDP on halunnut. [Joona Räsänen: Onko valtiovarainministeriö yritysvihamielinen?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppuraiselle tuli sen verran suora kysymys, että vielä tähän yksi vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen mennään puhujalistalle.

15.00 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra oli vastaavinaan moniin edustajien esittämiin kysymyksiin, mutta yksi vastaus puuttui, ja sen myötä puuttuivat kaikki. Te nimittäin jätitte vastaamatta siihen kysymykseen, jaatteko te pääministerin tässä aiemmin salissa esittämän arvion, että tämä silmien venyttely, tämä ilveily, tämä pueriili toiminta on ollut isänmaalle vahingollista ja että sen vuoksi, pääministerin mukaan, on toimittava, kuten on sovittu.

Rouva puhemies! Pääministeri on jo aiemmin syksyllä todennut, että mikäli jatkossa ei tule sanktioita tämänkaltaisesta toiminnasta, hallitus ei ole toimintakykyinen. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Aivan!] Me kysymme nyt teiltä, valtiovarainministeri Purra: Jaatteko te tämän pääministerin arvion? Onko hallitus toimintakykyinen mielestänne? Miten te arvioitte tätä toimintaa, ja oletteko te sitä mieltä, että nämä edustajat tulevat saamaan seuraamukset, kuten pääministeri on selkeästi antanut eduskunnan ymmärtää?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

15.01 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on erittäin toimintakykyinen. Siitä, mitä eduskuntaryhmien puheenjohtajat tekevät, minulla ei ole tietoa enkä sitä voi tältä suunnalta kommentoida.

Mitä tulee sitten ilveilyyn tai tähän valitettavaan missikohuun, niin olen mielestäni siitä antanut kommentit jo perjantaina, ja pysyn niiden takana edelleen. [Vasemmalta: Ei tullut vastausta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten edustaja Vornanen, varsinainen puheenvuoro. — Edustaja Vornanen, varsinainen puheenvuoro, olkaa hyvä.

15.02 **Timo Vornanen tv:** Kiitoksia, rouva puhemies! Valtiontalouden tervehdyttäminen on pitkäjänteistä työtä, joka vaatii meiltä kykyä priorisoida, ja sitä hallitus on tehnytkin kiitettävällä tavalla. Vaikka hallitus ja perussuomalaiset ovat kuluneen hallituskauden aikana tehneet hyvää työtä, mielestäni on selvää, että toissijaisista valtion menokohteista ei ole vielä tingitty tarpeeksi. Tällaisia kohteita ovat muun muassa maahanmuutto ja kehitysapu, joihin valuvat rahat, miljardit eurot, on mielestäni käytettävä paremmin suomalaisten hyväksi. Ymmärrän, että kehitysavulla on hyvä tarkoitus, mutta tässä ajassa meidän on ajateltava realistisesti. Emme voi auttaa muita, jos emme ensin pidä huolta omasta taloudestamme ja turvallisuudestamme. Meidän on hoidettava oman kansan asiat ensin.

Näkemykseni mukaan Suomen tulisikin säästää nykyistä huomattavasti enemmän maahanmuuton ja kehitysavun kuluista ja ohjata näistä säästyvät miljardit eurot omien kansalaistemme peruspalveluihin. Puhumme miljardeista euroista, joilla voimme vahvistaa hyvinvointiyhteiskuntamme perustaa. Toimivat peruspalvelut ehkäisevät ongelmia ennalta. Se on paitsi inhimillisesti oikein myös huomattavasti edullisempaa kuin jo syntyneiden haittojen korjaaminen. Tiedämme, että tinkiminen esimerkiksi perusterveydenhuollosta johtaa vääjäämättä korkeampiin erikoissairaanhoidon laskuihin. Se tie on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestävä.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esiin myös turvallisuuden ja huoltovarmuuden, jotka näkyvät konkreettisina tekoina maakunnissa. Maanpuolustustahdon, reserviläisten ja viranomaisten toimintaedellytysten turvaaminen ovat itselleni sydämen asioita.

Lisäksi itäisen Suomen elinvoima on koko Suomen turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Siksi esimerkiksi rahoituksen saaminen Kiteen ampumaurheilukeskukselle on ollut yksi keskeisistä tavoitteistani. Tämä 300 000 euron rahoitus tulee Kiteelle tänä vuonna. Niistä kuuluu kiitos hallitukselle ja erityisesti perussuomalaisille. He ovat tehneet ampumaratojen lisäämiseksi ja niiden toimintakunnon ylläpitämiseksi ison työn.

Haluan lausua kiitokseni myös hallitukselle Pohjois-Karjalaan kohdistetusta tierahoituksesta. Kun pidämme tiet kunnossa, varmistamme arjen sujuvuuden sekä viranomaisten liikkumisen niin normaalioloissa kuin mahdollisesti poikkeustilanteissakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

15.05 Susanne Päivärinta kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Toden totta, Suomen talouden tilanne on vaikea, ja se on vakava, mutta ei se ole sitä siksi, että Orpon hallitus tekee kipeästi kaivattuja korjausliikkeitä, [Antti Kurvinen: Vääriä korjausliikkeitä!] vaan se on sitä siksi, että näitä päätöksiä on lykätty — edustaja Kurvinen — aivan liian kauan. Te ette tehneet niitä, mitä me nyt teemme. Me emme lykkää. Suomen tilanne olisi myös toinen [Antti Kurvinen: Kokoomus on ottanut enemmän velkaa!] — edustaja Kurvinen, saanko puhua? — Suomen tilanne olisi myös toinen, jos te siellä edellisessä vasemmistohallituksessa olisitte leikanneet edes jostakin ettekä olisi laiminlyöneet näitä rakenteellisia uudistuksia.

Ja sanon sen nyt uudestaan, että onhan se todella irvokasta ollut kuunnella tänään, kun täällä esimerkiksi SDP:n Räsänen hurskasteli, että Orpon hallitus on epäonnistunut kaikissa talouspolitiikan tavoitteissaan, [Pia Lohikoski: No eikö se muka ole?] kun juuri SDP:n johdolla edellinen hallitus laiminlöi täysin finanssipoliittiset säännöt. Jäikö teillä huomaamatta, että Kansainvälinen valuuttarahasto, IMF, ja komissio nimenomaisesti ovat kiittäneet hallitusta julkisen talouden sopeutustoimista? Jos jäi, niin käykääpä tutustumassa.

Mitä te teitte? Jätitte sen velkahanan lorisemaan valtoimenaan auki. Kasvatitte menoja 41 miljardilla, josta leijonanosa kului aivan muuhun kuin pandemiaan ja sodasta aiheutuneisiin kuluihin, pysyvistä menoista puhumattakaan. Ja nämähän otetaan esiin nyt vain tämän takia: Luuletteko, että näillä ei ole mitään vaikutusta siihen, että me olemme nyt EU:n alijäämämenettelyssä? Luuletteko, että näillä ei ole mitään vaikutusta siihen, että me maksamme ensi vuonna korkoja jo yli 3,2 miljardia, kohta 5 miljardia? Vastatkaapa rehellisesti: vaikutitteko te itse näihin? Ja jos ette vastaa, niin voin vastata, että kyllä vaikutitte.

Voisin kysyä vielä sen, mikä on sitten SDP:n ja vasemmistoliiton vaihtoehto. No, sehän on kuultu moneen kertaan. Se on se sama vanha veromoukarointi yrityksille ja työntekijöille. Se on se sama vanha virsi, että perutaan kaikki hallituksen työmarkkina- ja rakenteelliset uudistukset, jotka muissa Pohjoismaissa on tehty kuulkaa jo aikaa sitten. Ne työllisyysluvut teille kyllä kelpaavat mutta eivät ne toimet, miten siellä ollaan näihin hyviin lukuihin päästy.

Kaiken kukkuraksi vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetin toteutuessa Suomeen pamahtaisi lähes 65 000 uutta työtöntä, yrittäjät menettäisivät vuodessa tuhansia euroja ja Suomi ajautuisi sellaiseen ahdinkoon, että siitä ei selviäisi tässä salissa kukaan. Tuollainen vastuuton vasemmistolainen politiikka ei ole meidän vaihtoehtomme. [Pia Lohikosken välihuuto] Eikä yllättänyt kyllä sekään, että te ette siihen velkajarruun lähteneet mukaan. Se on sitä vastuutonta politiikkaa. Kiitän kaikkia muita puolueita, jotka lähtivät.

Arvoisa puhemies! Suomen julkinen velka suhteessa bkt:hen toden totta huitelee pian 90 prosentissa, mutta ilman Orpon hallituksen mittavia sopeutustoimia velka kasvaisi kuulkaa vielä nopeammin, jopa hallitsemattomasti. Tämä ei ole mielipide, vaan tämä on tosiasia, jonka valtiovarainministeriö ja valtiovarainvaliokunta ovat itsekin todenneet. Ja vaikka Suomi joutuu nyt liiallisen velkaantumisen takia EU:n alijäämämenettelyyn, Orpon hallitus ei joudu näillä näkymin enää päättämään uusista leikkauksista. Miksi ei joudu? Sen takia, että me olemme nimenomaisesti jo tehneet ne tarvittavat toimenpiteet, kaikki ne toimenpiteet, joita te jatkuvasti vastustatte, joita te jatkuvasti moititte.

Pysytään lisää tosiasioissa. Edellisen hallituksen raha, tämä hurlumhei-linja, todella näkyy nyt myös meidän korkomenoissamme. Niin kuin äsken sanoin, ensi vuonna

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

pelkästään valtionvelan korkoja maksetaan yli 3,2 miljardia euroa. Tiedätkö mitä? Sillä voisi kustantaa poliisin palkat kolmeksi vuodeksi. Sillä voisi palkata hoitajia. Sillä voisi kunnostaa teitä. Ei, nyt ne menevät tuonne valtionvelan korkoihin.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tekee sen, mitä täytyy. Me vahvistamme ostovoimaa. Me vahvistamme työnteon kannustimia ja kasvun ja investointien edellytyksiä. Puhtaan siirtymän investointeja toteutuu jo todella huikea määrä, ja todellisuudessa teollisuuden tilaukset kasvavat ennätysvauhtia. Se on selvää, että Suomi ei lähde nousuun pelkästään leikkaamalla eikä myöskään nousisi niillä teidän ehdottamillanne veronkiristyksillä. Jos veronkiristykset olisivat saaneet Suomen nousuun, niin meidän olisimme nousseet jo ajat sitten.

Arvoisa puhemies! Me rakennamme nyt Suomea, jossa jokaisella on mahdollisuus turvalliseen, terveeseen ja merkitykselliseen elämään. [Antti Kurvinen: Ei siltä näytä!] Jokaista ongelmaa ei enää voi ratkaista — edustaja Kurvinen — lisälainalla. Se tie on kuljettu loppuun. Tämä on se tosiasia, joka tulee myös teidän eteenne, hyvä oppositio. Sitä te ette pakoon pääse. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila poissa, edustaja Berg poissa. — Edustaja Kurvinen.

15.11 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Tämähän oli sopiva yllätys, että pääsin tänne korokkeelle heti edustaja Päivärinnan puheenvuoron jälkeen. Olihan siinä ihan jokunen positiivinenkin ajatus, ainakin yritelmä, mutta minusta kokoomuksen Päivärinta kiteytti tämän koko vaalikauden päätarinan: edellinen hallitus. Siis kohta kolme vuotta, puhemies, on toiminut tämä valtioneuvosto, [Susanne Päivärinnan välihuuto] ja silti edellinen hallitus on kaiken tehnyt, ainakin kaiken negatiivisen, edellinen hallitus. Nykyinen hallitus ei mistään negatiivisesta ole vastuussa. Aina on muiden vika, Trumpin ja tullien vika, Venäjän hyökkäyssodan vika, maailmanlaajusten ongelmien vika, edellisen hallituksen vika, joulupukin vika varmasti, erityisesti Suomen keskustan vika ovat kaikki asiat.

Tätä me olemme nyt kolme vuotta kuunnelleet, ja kyllä me ymmärretään oppositiossa ja erityisesti keskustassa ymmärretään sen, että eivät nämä asiat ole yksinkertaisia ja helppoja, mutta kyllä toisi pikkusen uskottavuutta tähän hallituksen toimintaan, kun te myöntäisitte, että teidän päätöksenne, kohta yhden vaalikauden mittaiset päätökset, ovat myös aikaansaaneet jotakin tässä maassa, sillä, rouva puhemies, kyllähän Suomen taloudellinen tilanne on todella, todella heikko. Mehän olemme EU:n pahnepohjimmaisissa, olemme siellä alemmassa jatkosarjassa, jumbosijaa hätyyttelemme. Monenlaisia päätöksiä on tehty, mutta se on selvää, että eivät niiden vaikutukset ainakaan myönteisiä ole. Meillä on ulosotossa ilmeisesti enemmän ihmisiä kuin koskaan modernin historian aikana, 600 000 ihmistä ilmeisesti suurin piirtein. Meillä on konkurssveja enemmän kuin kertaakaan 2000-luvulla, firmoja menee koko ajan konkurssiin, ja kaikista riipivin ja kaikista ikävin ja surullisin asia on se, että me ollaan työttömyydessä EU:n kakkosia ja erityisesti nuorten työttömyys ja pitkäaikainen työttömyys on lisääntynyt. Me tiedetään, miten vaikeita ihmiskohtaloita nämä ovat.

Puhemies! On pakko todeta se, että tämä nykyinen hallitushan on velan ottamisen ennätyshallitus. Kaikista edellisistä hallituksista ja kaikista historian hämärässä olevista

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

mikään ei ole näin paljon velkaa ottanut. Nämä ovat tosiasioita, hyvät hallituspuolueitten edustajat. Ei näitä kannata mennä pakoon selitysten taakse. Se auttaisi tätä keskustelua.

Arvoisa puhemies! Keskusta on esittänyt oman yhteiskuntapoliittisen vaihtoehtonsa. Parempi vaihtoehto on tuo vihreä kirja, jota löytyy minunkin istumapaikaltani, ja vaikkapa omistuskirjoituksella tai allekirjoituksellakin jaan sitä teille, jos kerran haluatte siihen tutustua. Me panostaisimme kasvuun, kasvun tuplaamiseen, uusien yritysten lisääntymiseen, työpaikkojen lisääntymiseen, panostaisimme koulutukseen, keksintöihin, innovaatiotoimintaan, panostaisimme siihen, että perheillä olisi luottamusta tulevaan, että lapset olisivat vähän tervetulleempia Suomeen kuin tällä hetkellä ovat. Meidän mielestämme, arvoisa puhemies, vakavin yksittäinen talouspolitiikan virhearviointi on ollut se, että hallitus on unohtanut keskituloiset, tavalliset suomalaiset. Veronkevennykset on kohdennettu erityisesti 10 000 euroa tai enemmän kuussa tienaaaville, hyvin harvalukuiselle, erittäin hyvin pärjäävälle eliitille tässä maassa. Itse asiassa myös yrityspolitiikan osalta lähes kaikki Orpon hallituksen toimenpiteet kohdentuvat sinne kaikista suurimpiin yrityksiin, pörssiin listattuihin yhtiöihin, ei niihin pieniin ja keskikokoisiin yrityksiin, joita suomalaiset yritykset pääosin ovat.

Puhemies! Jos tuo keskustan vihreä kirja menisi läpi tällä viikolla äänestyksissä, tuo parempi vaihtoehto, se tarkoittaisi 2 500—6 000 euroa kuussa tienaaaville suomalaisille merkittävää veronkevennystä. Haluan, puhemies, tuoda esille, että keskituloisten verotus ei kevene hallituksen veropolitiikalla. Päinvastoin, se saattaa kiristyä, sillä hallitus poistaa työhuonevähennyksen, hallitus poistaa työmatkapyöräilyn vähennyksen ja hallitus poistaa ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksun verovähennyskelpoisuuden. Me olemme myös saaneet ihan uutta tutkimustietoa muun muassa Akava Worksin tutkimuksesta ja myös Ilta-Sanomien selvityksestä, että suurin osa keskituloisista ihmisistä säästää tällä hetkellä pahan päivän varalle ja tämä hidastaa meidän kotimaista kulutustamme.

Puhemies! On muistettava se, että valtion budjetista kolmasosa menee sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen. Siltä osin keskustan oppositiojohtaja Antti Kaikkonen viikonloppuna julkisti soten korjaussarjan, ja se kyllä kannattaisi, arvoisa hallitus, myöskin ottaa voimakkaasti käyttöön. Siellä olisi omalääkärimallia, parempaa rahoitusjärjestelmää, diagnoositietojen parempaa hyödyntämistä, ja kyllä tämä velkojen osittainen anteeksianto, alijäämien osittainen anteeksianto hyvinvointialueille olisi järkevä ratkaisu.

Rouva puhemies! Näillä perusteilla kannatan keskustan vastalauseen 2 mukaisia muutosesityksiä tuohon valtion budjettiesitykseen. Lisäksi kannatan edustaja Kontun kaikkia muitakin esityksiä. Erityisesti kannatan edustaja Kontun tekemää vastalauseen 2 mukaista epäluottamuslause-ehdotusta, sillä tämä hallitus saa mennä, ja kannatan Kontun ehdotusta, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

15.16 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Suomen taloustilanne on vakava, eivätkä karut työttömyysluvut sitä helpota. Koko tämän hallituskauden ajan on ollut selvää, että Orpon hallitus on laittanut velkaantumisen pysäyttämisen kaiken muun edelle. Yhtä selväksi on käynyt, että hallituksen valitsemalla karulla leikkauslinjalla on ollut tuhoiset seuraukset. Hallitus on tehnyt massiivisia, hyvinvointiyhteiskunnan perustaa vakavasti uhkaavia leikkauksia, mutta velkaantuminen on jatkunut. Samaan aikaan Orpon hallitus on tietoisesti ottanut takapakkia ilmasto- ja luontotoimissa, vaikka on selvää, että ilmastokriisi

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ja luontokato uhkaavat talouden perusteita myös täällä Suomessa. On ollut jätävää kuulla tässäkin salissa hallituspuolueiden edustajien vähättelevän ja jopa pilkkaavaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Kestävän talouden näkökulmasta huolestuttavaa on, että Orpon hallitus ei ole määrätietoisesti tarttunut työn tuottavuuden parantamiseen, vaikka olemme jääneet siinä jälkeen verrokkimaista. Käytämme Suomessa luonnonvaroja reippaasti yli EU:n keskiarvon, vaikka meillä pitäisi olla kaikki edellytykset korkean lisäarvon tuotannon kasvattamiseen. Valitettavan vähän on hallituksen suunnasta kuitenkin kuulunut puhetta tai näkynyt keinoja esimerkiksi kiertotalouden vauhdittamiseksi.

Sen sijaan, että velkaantuminen olisi saatu hallintaan, Suomi jatkaa velkaantumista paitsi taloudellisesti myös sosiaalisesti ja ekologisesti. Oppositioista käsin joudumme seuraamaan, kun Orpon hallitus on tehnyt taas yhden talousarvion, jolla se ei onnistu uskottavasti tuomaan ratkaisuja Suomen kestävän tulevaisuuden kannalta keskeisiin ongelmiin. Sen sijaan hallitus on luonut politiikallaan talouteen ja koko yhteiskunnan ilmapiiriin ennen näkemättömän määrän epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Hallitus on leikannut valtavasti lapsilta, nuorilta sekä valmiiksi heikoimmassa asemassa olevilta. Uusia työpaikkoja piti syntyä satatuhatta, mutta todellisuudessa hallitus on toimillaan lisännyt työttömyyttä. Ja samalla kun 30 000 lasta on sysätty köyhyyteen, hallitus on päättänyt kohdistaa veronkevennykset kaikkein rikkaimmille.

Hallitus on myös jälleen jättänyt sopeutustoimien ulkopuolelle monia asiantuntijoiden laajasti suosittelemia keinoja, kuten ympäristölle haitallisten ja säilyttävien yritystukien karsimisen. Näihin tukiin puuttumalla valtio voisi säästää miljardeja euroja ja samalla laittaa vauhtia elinkeinorakenteen uudistamiseen ympäristön kannalta kestäväksi.

Arvoisa puhemies! On selvää, että Orpon hallituksen politiikalla Suomi ei tule saavuttamaan kansallisia ja kansainvälisiä luonto- ja ilmastotavoitteitaan. Paitsi että hallitus leikkii näin toimiessaan meidän kaikkien tulevaisuudella, se ottaa tässä myös taloudellisen riskin. Päästöjen kasvu voi nimittäin lisätä valtion menoja, kun joudutaan hankkimaan lisää taakanjakosektorin päästöyksiköitä tai vähentämään päästöyksiköiden myynnistä saatavia tuloja. Ja jotta yritykset uskaltavat investoida uusiin vihreisiin ratkaisuihin, tarvitaan varmuus siitä, että politiikassa linja pitää eikä poukkoile. Hallituspuolueiden sisältä jatkuvasti kuuluva Suomen ilmastotavoitteiden kyseenalaistaminen on myrkkyä tulevaisuuden kilpailukyvyille.

Ja kyllä, puheista ja hallitusohjelmakirjauksista huolimatta Orpon hallitus ottaa ilmastotavoitteiden osalta takapakkia esimerkiksi keventämällä fossiilisten tuontipolttoaineiden verotusta. Erityisen huolestuttavaa on myös maankäyttösektorin tilanne, jonka korjaamiseksi hallitus ei edelleenkään esitä uskottavia toimia ja riittävää rahoitusta. Sen sijaan hallitus tekee päätöksiä, jotka jopa kannustavat lisäämään hakkuita, eikä osoita luonnonsuojeluun kipeästi kaivattua lisärahoitusta.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen linjalle on olemassa inhimillinen, ekologinen ja taloudellisesti kestävä vaihtoehto. Vihreät eivät anna periksi ilmastokriisin ja luontokadon edessä. Siinä, missä Orpon hallitus lakoo lobbareiden paineen alla, vihreillä on rohkeutta karsia haitallisia yritystukia ja asettaa ympäristöhaitoille hintalappu. Yhteiskunnan vahvuuden mitta on se, kuinka kohtelemme heikoimmassa asemassa olevia. Siinä, missä Orpon hallitus lisää lapsiperheköyhyyttä ja syventää eriarvoisuutta, vihreät rakentavat Suomea, joka kannattelee jokaista, ei vain hyväosaisia. Vahva talous edellyttää osaamista,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

innovaatioita ja työtä. Siinä, missä Orpon hallitus velkaantuu ennätysvauhtia ja kylvää epäluottamusta työmarkkinoille, vihreät satsaavat koulutukseen ja uudistavat taloutta vastuullisesti.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla kannatan edustaja Krista Mikkosen tekemiä esityksiä, jotka pitävät sisällään myös epäluottamuslauseen ja perustelut sille, että hallitus ei nauti vihreän ryhmän luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

15.22 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Katsaus Suomen yhteiskunnan tilaan: Työttömyys on nousussa. Köyhyys on nousussa. Asunnottomuus on nousussa. Julkinen velka on nousussa. Talous ei ole nousussa.

Olisi todellakin mukavaa, jos meidän ei tarvitsisi tänään puhua näistä synkistä luvuista. Olisi todellakin hienoa, jos myönteinen talouskehitys olisi vihdoinkin alkamassa. Mutta tässä sitä ollaan. Hallitus on epäonnistunut työllisyys- ja taloustavoitteissaan. Pienituloisilta suomalaisilta ja julkisista palveluista leikkaaminen ei ole kääntänyt julkista velkasuhdetta laskuun. Leikkaukset ovat syöneet pienituloisten ostovoimaa, työttömyyden kasvu leikkaa kysyntää, ja heikko tilanne saa kuluttajat ja yritykset varovaisiksi. Pienituloiset käyttävät rahat kotimaan kulutukseen, joten pienituloisilta leikkaaminen on myös omiaan syömään ostovoimaa.

Kysynnän puute on yritysten keskeisin kasvun este tällä hetkellä Suomessa. Nekään, joilla olisi varaa, eivät uskalla kuluttaa, vaan he varautuvat ja säästävät. On totta, että myös kansainväliset suhdanteet vaikuttavat talouteen, mutta kyllä tilanteessamme on paljon kotikutoisia ongelmia. Muualla Euroopassa, myös rajavaltioissa, talous kasvaa ja työllisyys paranee. Meillä tilanne on valitettavasti toinen. Suomen talouden tilanne on tämän hallituskauden aikana eriytynyt muun Euroopan kehityksestä. Silti hallitus jatkaa pienituloisilta leikkaamista ensi vuoden budjetissaan. Samalla suurituloisimmille annetaan mojova veroale. Tämä on paitsi raaka arvovalinta myös huonoa talouspolitiikkaa. Pienituloisilta leikattavat eurot ovat pois kotimaan kulutuksesta. Suurituloisten saamat lisäeurot taas käytetään usein säästämiseen tai esimerkiksi ulkomaanmatkailuun.

Pienituloisilta leikkaamista perustellaan taloudellisella pakolla. Perustelu ei kestä vettä, kun samalla suurituloisille on varaa antaa veronalennuksia ja yhteisöveron laskua valmistellaan. Olisi perusteltua, että hallitus nyt uudelleen tarkastelisi päätöstään yhteisöveron alennuksesta, jonka on määrä tulla voimaan vuonna 2027. Yhteisöveron alennuksessa ei ole talouspoliittista järkeä, sillä sen ei uskota juurikaan vaikuttavan kasvuun, mutta se luo pysyvän aukon julkiseen talouteen ja lisää velkaantumisen tarvetta. Jos hallitus tuntee minkäänlaista vastuuta julkisen talouden tilasta, se peruu aikeensa yhteisöveron alennuksesta. Vielä on aikaa.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden velkaantuminen on saatava taittumaan. Se on selvää. Mutta se ei onnistu pelkillä sopeutuksilla, vaan tarvitaan kasvua. Sopeutuksiakin on tehtävä, mutta ne on tehtävä tavalla, joka ei leikkaa kasvua, lisää köyhyyttä tai tuhoa hyvinvointivaltion perustuksia. Sopeutuksia ei kannata tehdä keskellä matalasuhdannetta, sillä sopeutukset taantumassa leikkaavat kasvua ja kasvattavat näin sopeutustarpeita.

Julkiset sopeutukset on myös kohdistettava oikein. Vasemmistoliitto ei sopeuttaisi leikkaamalla pienituloisilta, vaan me suuntaisimme sopeutukset sinne, missä rahaa on. 2000-luvulla yritykset ovat saaneet isot vero- ja maksualet, kun yhteisövero on laskettu ja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

lasketaan lisää ja kun sivukuluvastuita on siirretty pois yrityksiltä. Tämä ei ole kuitenkaan uudistanut tai vahvistanut taloutta. Päinvastoin pääomia pumpataan ulos yrityksistä ja investointiasteet ovat liian matalalla.

Myös suurituloiset ovat saaneet Orpon hallitukselta mittavat veroalet. Ikääntyvällä maalla ei oikein olisi tähän varaa. Vasemmistoliitto on esittänyt paremman vaihtoehdon omassa vaihtoehtobudjetissamme. Me sopeuttaisimme esimerkiksi säätämällä suurten omaisuuksien miljonääriveron, korjaamalla listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen ja leikkaamalla yritysten verotukia.

Arvoisa puhemies! Suomen julkinen talous ei ole huonossa kunnossa sen takia, että päättäjät olisivat holtittomasti lisänneet julkisia menoja. Ongelmien ja talouspaineiden taustalla ovat väestön ikääntyminen, talouden rakenneongelmat ja heikko kasvu sekä kasvavat korko- ja puolustusmenot. Veropohjan rapautuminen ja rapauttaminen ovat lisänneet ongelmia. Ongelmat eivät siis myöskään ratkea leikkaamalla hyvinvointivaltion peruspilareja.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Jokelaisen tekemiä muutosehdotuksia, lausumaehdotuksia ja epäluottamusehdotusta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ollikainen.

15.27 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Vi vet alla här att vi lever i mycket utmanande tider, både när det gäller ekonomin men också när det gäller det säkerhetspolitiska läget. Ekonomin finns för att skapa nya möjligheter, för att skapa arbete och företagande och för att skapa förutsättningar för att våra medborgare ska kunna leva, bo, bygga och arbeta i vårt land. Ofta handlar det om psykologi i ekonomin, men det handlar också om framtidstro.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa tänään on puhuttu paljon velkaantumisesta ja siitä, kenen syytä kaikki tämä on. No, tässä on tullut esille myös monta tekijää sille, mikä tässä taustalla on.

Velkaantuminen on yksi suuri haaste, ja toki myös valtionlainan korkomenot ovat suuri haaste. Tähän liittyen haluan lainata edustaja Kettusta, joka miettii aina maaseudun lapsia. Myös heitä tulee miettiä ja ajatella tässä kokonaisuudessa. Mutta me tarvitaan myös paljon kasvua ja tulevaisuudenuskoa, ja tarvitaan myös uusia innovaatioita, tki:tä, uusia teknologioita, jotka luovat työpaikkoja. Ei ole ainoastaan julkisen sektorin haaste, että me luodaan edellytyksiä, vaan tähän liittyvät myös korkeakoulut, koulutuslaitokset sekä yritykset, jotka haluavat panostaa elikkä investoida omaan toimintaansa, sekä koneisiin että henkilöstöön. Tähän liittyy myös lainoitus, niin että kotitaloudet ja esimerkiksi pk-yritykset saavat lainaa.

On todella tärkeää, että on luottamusta, mutta tähän liittyen haluan nostaa esille myös sen tavan, millä me nostamme esille tätä luottamusta, millä tavalla me luomme sitä parempaa luottamusta kansalaisten osalta tässä: me luomme kasvua meidän puheidemme kautta.

Toki tässä talousarviossa on nyt panostettu aika paljon infran lisäksi puolustukseen ja kokonaisturvallisuuteen. Myös hyvinvointialueet saavat enemmän rahaa, mutta toki se tarve siellä on todella suuri.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Ärade fru talman! Arbetslöshetssiffrorna i Finland är ställvis väldigt höga och mörka, men det finns också områden där de är goda. Till exempel i de österbottniska landskapen i Vasa valkrets är sysselsättningsläget i många avseenden gott, så man kan försöka ta med sig av den atmosfär som finns där.

En bra sak är till exempel ungdomssedeln, som är ny här. Man gör sitt yttersta via statsmakten för att unga ska komma in i arbetslivet igen, och det är en bra sysselsättande åtgärd.

Det är också bra att vi satsar på forskning och utveckling. Till exempel i framtidsutskottet har vi pratat om krypto- och kvantteknologi, och i sådana saker kan vi bli världsledande i Finland. Förutom det här har vi också den gröna omställningen, där vi redan är väldigt duktiga och kan bli ännu bättre. Vi ska alltså satsa på kunnande, och här är det viktigt att satsa på baskunskaperna, bland annat stödet för lärande.

Det finns också en del grejer i den här budgeten som finansutskottet har tagit in, som är fina och bra satsningar, och mera lokala projekt. Förutom vägprojekt som förbättrar en del vägar till exempel i Västersolf och Taklax har vi också olika korsningar — Kvevlaxkorsningen, som är olycksdrabbad, är bra att få fixad och få en planering kring det — och stadsbron i Kristinestad.

Sedan har vi pengar till USM för stödtjänster för svenskspråkiga fångar, till Närpes vridläktare och också till teknologiutbildningen i Novia, Vamia och Technobothnia. Att hitta ett samband mellan andra och tredje stadiet då det gäller en utbildningsstig är väldigt viktigt i det här sammanhanget.

Jag vet att denna budget är det bästa vi kan i nuläget. Den är inte optimal, men det ekonomiska läget är väldigt utmanande för tillfället, och därav försöker vi tillsammans bygga en bättre framtid för Finland, även om det är utmanande.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

15.32 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Talousarvioehdotuksen keskeinen tavoite on kääntää valtion velkakierre laskuun ja turvata kestävä tulevaisuus. Samalla olemme tilanteessa, jossa tarvitaan myös ennätyksellisiä panostuksia puolustukseen ja turvallisuuteen. Puolustusmateriaalihankintoihin osoitetaan kuuden miljardin euron tilausvaltuudet.

Hallitus myös panostaa yrittäjyyteen ja talouden kasvuun keventämällä työn verotusta erityisesti pieni- ja keskituloisilta, mikä vahvistaa ostovoimaa ja kannustaa työntekoon. Yrittäjyyttä tuetaan, jotta Suomi säilyisi houkuttelevana investointikohteena.

Kristillisdemokraateille on tärkeää se, että taloutta tasapainotetaan oikeudenmukaisesti. Kiinnitän huomiota siihen, että vaikka sopeutuksia on jouduttu monin tavoin tekemään, niin lapsiperheiden asemasta on huolehdittu säilyttämällä muun muassa kotihoidon tuki, jopa hiukan korottamalla lapsilisiä, kasvattamalla äitiyspakkauksen arvoa ja sitten verotusta keventämällä juuri lapsiperheiden osalta työtulovähennyksen lapsikorotuksen nostolla. Samoin koulutukseen ja oppimisen tukeen kohdennetaan lisäresursseja, ja näillä on tarkoitus luoda vakaammat edellytykset lasten hyvinvoinnille, perheiden arjen sujuvuudelle ja toivottavasti myös käänteelle parempaan syntyvyyteen.

Ryhmämme odottaa edelleen väestöpoliittisen selonteon tuomista eduskuntaan, kuten hallitusohjelmassa on sovittu, jotta sen pohjalta voidaan käydä laajemmat keskustelut lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentamisesta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa puhemies! Totean vielä sen, että vaikka täällä nyt on kuultu kovin kriittistä keskustelua hallituksen päätöksiä kohtaan, on merkittävää, että syksyllä yhdessä hyvin laajasti — vasemmistoliittoa lukuun ottamatta — sovimme velkajarrusta, mikä osoittaa, että huoli talouden tilanteesta on laajasti jaettu. Eli olemme tässä salissa yhdessä sitoutuneet julkisen velan taittamiseen, velkaantumisen hillitsemiseen, ja tämä on tärkeä viesti siitä, että yhteinen päämäärämme on palauttaa Suomen talous terveelle ja kestäväälle pohjalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

15.35 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Suomi elää poikkeuksellisen vaikeassa toimintaympäristössä. Turvallisuustilanne on heikentynyt, korot nousivat nopeasti, ja inflaatio heikensi ihmisten ostovoimaa. Nämä eivät ole tekosyitä, nämä ovat tosiasioita, joiden keskellä päätöksiä nyt tehdään. Juuri tällaisessa tilanteessa mitataan, tehdäänkö helppoja vai kestäviä ratkaisuja. Hallitus on valinnut tien, jossa kasvun edellytyksiä vahvistetaan työn, yrittämisen ja luottamuksen kautta samalla, kun julkisen talouden suuntaa korjataan. Näitä ei aseteta vastakkain, vaan ne tehdään rinnakkain.

Arvoisa puhemies! Suomen julkisen talouden ongelmat eivät ole syntyneet yhdessä vaalikaudessa, mutta on rehellistä todeta, että edellisellä kaudella finanssipoliittiset säännöt sivuutettiin ja rakenteelliset uudistukset jätettiin tekemättä. Se oli lyhytnäköistä, ja sen seuraukset osittain näkyvät nyt. Nyt tehdään ne päätökset, jotka olisi pitänyt tehdä jo aikaisemmin.

Hallituksen toimet hidastavat velan kertymistä merkittävästi. Ilman näitä päätöksiä Suomi ottaisi tänä vuonna noin neljä miljardia euroa enemmän velkaa. Ensi vuonna ero olisi kolme ja puoli miljardia euroa. Kyse ei ole numeroista paperilla vaan siitä, mitä jätämme tuleville sukupolville. Kun katse käännetään pidemmälle, ero kasvaa entisestään. Ilman näitä päätöksiä velkasuhde nousisi puolustusmenot huomioiden yli 120 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuonna 35. Nyt velkasuhde jää alle 100 prosentin. Yli 90 miljardin euron ero kertoo, miksi suuntaa oli pakko muuttaa.

Arvoisa puhemies! Tälle linjalle tulee tukea myös Suomen rajojen ulkopuolelta. Kansainväliset toimijat ovat pitäneet hallituksen sopeuttamistoimia välttämättöminä ja määrätietoisina. Velkajarrua pidetään keskeisenä ratkaisuna talouspolitiikan uskottavuuden ja luottamuksen vahvistamisessa, ja työmarkkinoiden uudistusten nähdään tukevan kasvua. Työmarkkinoilla tilanne on yhä haastava, mutta käänne parempaan on alkanut.

Työllisten määrä kasvaa, ja lomautukset vähenevät. Työllisyysaste on historialliseen tasoon ja EU-keskiarvoon nähden kohtuullinen, mutta rakenteissa olemme edelleen jäljessä verrokkimaita. Siksi työmarkkinoita uudistetaan nyt, ei vastakkainasettelun vuoksi vaan siksi, että työn vastaanottaminen kannattaa ja yrityksillä on paremmat edellytykset työllistää. Pysyvä kasvu syntyy tästä, ei velalla elvyttämällä. Rakennusala on kärsinyt erityisesti korkojen nopeasta noususta. Ala oli pitkään ylikuumentunut, ja korjausliike on ollut raju. Hallitus ei ole lähtenyt velkaelvytyksen tielle mutta on tukenut alaa vastuullisesti korkotukilainojen ja takausten kautta, jotta terve toiminta pääsee liikkeelle suhdanteen kääntymistä.

Arvoisa puhemies! Velkajarru on historiallinen parlamentaarinen sopimus. Se rakentuu ajatukselle, että julkinen talous pidetään hallinnassa yli vaalikausien ja päätökset tehdään

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

pitkän aikavälin näkökulmasta. Näin turvataan hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville.

Lopuksi on syytä todeta, että myönteisiä merkkejä on jo nähtävissä. Ensi vuonna keskituloisten ostovoima kasvaa selvästi, yritysten investointi- ja vientiodotukset vahvistuvat ja asuntokaupassa siirrytään vähitellen jarrulta kaasulle. Suomi ei nouse helpoilla lupauksilla vaan kestäväillä päätöksillä. Vastuu on otettu, suunta on käännetty, ja pohja kasvulle rakennetaan määrätietoisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Jari.

15.39 Jari Koskela ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden budjettia käsiteltäessä on syytä muistaa kaksi asiaa: ensinnäkin julkista taloutta on välttämätöntä sopeuttaa, ja toiseksi velkakäyrää ei taiteta pelkästään saksilla vaan kasvulla ja työllä. Siksi meidän linjamme on ollut tehdä vaikeat sopeutuspäätökset hallitusti mutta samalla rakentaa edellytyksiä sille, että suomalainen työ ja suomalainen yritys pärjäävät.

Ensi vuonna voimaan tulevat veronkevennykset ovat tästä konkreettinen esimerkki. Työn verotusta kevennetään, ja valtaosa kevennyksistä kohdistuu pieni- ja keskituloisiin. Erityisesti lapsiperheille työtulovähennyksen lapsikorotuksen tuplaus tarkoittaa tuntuvasti lisää käteen. Kolmen lapsen perheelle puhutaan jopa noin 600 euron verohelpotuksesta vuonna 26. Korkeimpia marginaaliveroja lasketaan kasvutoimena, mutta ne pysyvät jatkossakin korkealla tasolla.

Samaan kokonaisuuteen kuuluu myös arjen kustannusten keventäminen. Ruuan arvonlisäveroa lasketaan, ja autoilun kustannuksia on kevennetty muun muassa polttoaineveron alennuksella. Nämä ovat konkreettisella tasolla ostovoimaa vahvistavia päätöksiä. Kun työn tekemisestä jää enemmän käteen ja välttämättömät menot eivät karkaa, suomalaisella on mahdollisuus kuluttaa, investoida omaan elämäänsä ja uskaltaa tehdä päätöksiä.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä kohtaa törmäämme isoon ongelmaan, jonka suomalaiset tunnistavat arjessaan: vaikka ostovoima on vahvistunut ja vahvistuu edelleen, moni ei uskalla kuluttaa. Epävarmuus, korkotaso ja työllisyysnäkymät ohjaavat rahaa kulutuksen sijaan säästöön. Se on täysin inhimillistä. Emme me voi emmekä halua pakottaa kansalaisia kuluttamaan. Talouspolitiikan tehtävä on vähentää epävarmuutta, vahvistaa luottamusta ja tehdä työnteosta kannattavaa. Sitä tämä hallitus tekee.

Kun kulutus mätelee, kasvu tarvitsee toisen moottorin, investoinnit, ja tässä tullaan rahoitukseen. Valiokunnissa on tuotu esiin vakava huoli erityisesti pk-yritysten rahoituksen saatavuudesta. Yritys voi olla terve, sillä voi olla tilauksia, se voi haluta palkata, mutta jos lainahana on kiinni tai -ehdot ovat kohtuuttomat, kasvu jää tekemättä.

Meidän pitää katsoa suoraan myös pankkien toimintaympäristöä. Euroopassa yritysrahoitus nojaa selvästi pankkeihin, ja samalla finanssikriisin jälkeen pankkisääntelyä on kiristetty. Kun pankkien riskinottoa rajoitetaan, vaikutus näkyy väistämättä siinä, miten herkästi rahoitusta saa, millä hinnalla ja millä vakuuksilla. Tämä ei ole moraalisaarnaa pankeille vaan talousrealismia. Jos kasvu- ja investointiyritykset jäävät ilman rahoitusta, koko maa jää ilman kasvua.

Valiokunnan kuulemisissa on todettu, että vuonna 25 jopa kaksi kolmasosaa kasvuhakuisista pk-yrityksistä tarvitsi Finnveran takausta saadakseen pankkirahoitusta, ja sekään ei aina välttämättä riittänyt. Tämä kuitenkin kertoo siitä, miten varovaisiksi

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

rahoitusmarkkinat ovat käyneet. Se on yksi kasvun jarru, jonka purkaminen on välttämätöntä. Siksi meidän pitää edistää rahoituslähteiden monipuolistamista ja pääomamarkkinoiden toimivuutta. Tarvitaan enemmän kilpailua ja vaihtoehtoja pankkilainalle, toimivampia pääomamarkkinoita, kotitalouksille järkeviä tapoja sijoittaa kotimaiseen yritystoimintaan ja EU-tasolla pääomamarkkinaunionia, jotta kasvuyritysten rahoitus ei jää yhden kanavan varaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän budjetin ydinviesti on selvä: ostovoimaa vahvistetaan veronkevennyksillä erityisesti pieni- ja keskituloisille ja lapsiperheille. Samalla tunnistamme, että epävarmuus ohjaa rahaa säästöön ja että kasvu tarvitsee investointeja. Siksi rahoituksen saatavuus, pankkien toimintaympäristö ja pääomamarkkinoiden kehittäminen eivät ole sivujuonne vaan kasvupolitiikan kovaa ydintä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi huomioita valiokunnan tekemistä lisäyksistä. Niitä on tehty 40 miljoonan edestä. Näissä lisäyksissä korostuvat tiestö ja turvallisuus. Nostaisinkin esiin valiokunnan 100 000 euron lisäyksen turpeen korkean jalostusasteen tuotteiden selvitykseen. Tästä varmasti tulee jotakin positiivista, voin jo luvata tässä vaiheessa. Turve on kansallinen voimavaramme ja vahvuutemme, jota meidän on hyödynnettävä enemmän. Toivottavasti tämä selvitys avaa oven jatkotoimille. Tästä tullaan varmasti puhumaan vielä enemmän ja tulen itsekkin puhumaan pääluokkakokouksessa keskustelussa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

15.44 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Talouden huonosta tilasta kertoo se, että EU on asettamassa Suomen talouden tarkkailuluokalle. Muualla Euroopassa talous on lähtenyt kasvuun ja työllisyys nousuun. Suomi ei ole päässyt muun Euroopan kasvuvauhtiin mukaan. Suomessa on Euroopan heikoin talouden kehitys, ja työttömyys on edelleen Euroopan korkeimpia.

Orpon hallitus sai Marinin hallitukselta ennätystyöllisyyden, jossa se pääsi aloittamaan hallituskautensa. Valitettavasti hallitus on epäonnistunut työllisyydenhoidossa. Hienoista työllisyyslukuista on tultu alaspäin, ja työttömyys on korkeimmillaan lähes 30 vuoteen.

Tällä hetkellä talouden suurimpia jarruja ovat hallituksen tekemät leikkaukset ja ihmisten pelko sekä luottamuksen puute. Kun työttömyysluvut ovat kasvaneet vuosi toisensa jälkeen, on samalla lisääntynyt ihmisten huoli omalle kohdalle osuvasta työttömyydestä. Luottamusta jarruttaa myös varautuneisuus uusiin leikkauksiin, jota Orpon hallitus itse pitää yllä. Ihmiset varautuvat pahaa päivää varten. Talouden saaminen kasvuun edellyttää ihmisten pelkojen hälventämistä ja toivon rakentamista. Luottamuksen rakentaminen edellyttää kuitenkin tekoja.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat huolissaan sosiaali- ja terveydenhuollon tilasta. E2 Tutkimuksen lokakuuisessa kyselyssä peräti 65 prosenttia vastaajista oli huolissaan terveydenhoidon ja 57 prosenttia vanhustenhoidon tilanteesta. Toimiva sosiaali- ja terveydenhuolto tulotasosta riippumatta sekä inhimillinen ikääntyminen ovat hyvinvointiyhteiskunnan ytimessä. Hallituksen tekemät päätökset ovat valitettavasti heikentäneet oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista sotepalveluissa sekä vanhustenhuollossa.

Hyvinvointiyhteiskunnan keskeinen tehtävä on auttaa ja tukea, kun elämä koettelee. Orpon hallituksen politiikan maksajaksi ovat kuitenkin joutuneet kaikista pienituloisimmat ihmiset. Nyt leikkauksia ollaan kohdistamassa jopa viimesijaiseen turvaan,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

toimeentulotukeen. Perustoimeentulotukea voidaan jatkossa leikata jopa puoleen, jolloin ihmisen on pärjättävä arjessa alle 300 eurolla kuukauden ajan. Toimeentulotukeen tehdään myös muita muutoksia, jotka heikentävät sen saajien tilannetta. Monella toimeentulotuen saajalla on sairauksia ja muita ongelmia työkyvyssä. Heille leikkaukset ovat vain rangaistus jo valmiiksi vaikeaan tilanteeseen. On kohtuutonta leikata toimeentulotuesta.

Arvoisa puhemies! Ensi vuonna hallitus jatkaa koulutusleikkauksia kaikilla koulutuksen tasoilla. Leikkauksia tehdään perusopetukseen, varhaiskasvatukseen, yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Vaikka hallitus on panostanut esimerkiksi perusopetuksen kehittämiseen ja oppimisen tukeen — mistä voi osoittaa myös kiitosta — ovat resurssit kuitenkin kokonaisuudessaan vähenemässä. Myös aiempina vuosina hallitus on leikannut koulutuksesta ja lakkauttanut muun muassa aikuiskoulutustuen, mikä on heikentänyt ihmisten mahdollisuuksia päivittää osaamistaan työelämän muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

Hallituksen linja on valitettava, sillä vain koulutuksella voimme rakentaa tulevaisuutta ja osaamista. Suomen kasvu riippuu osaavista työntekijöistä, ja siksi koko elämän mittaiseen oppimiseen pitäisi panostaa. Koulutuksen laatu pohjautuu vahvasti joka tasolla ammattitaitoiseen, riittävään ja hyvinvoivaan henkilöstöön, jonka tilannetta hallituksen leikkaukset vaikeuttavat. Myös taide- ja kulttuurialat ovat Suomessa kasvua ja hyvinvointia luovia aloja, ja niihin pitäisi uskaltaa panostaa jatkuvan paineistamisen sijasta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kannatan edustaja Joona Räsäsen SDP:n ryhmäpuheenvuorossa tekemiä esityksiä, että käsittelyn pohjaksi otetaan SDP:n vastalauseen 1 esitykset ja että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

15.49 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Valtion talousarvioesityksen palautekeskustelua käydään aina näin joulun alla ajankohtana, jolloin joulun valmistelut ovat monessa kodissa jo täydessä vauhdissa. Niin tänäkin vuonna: jouluvalot on sytytetty, joulukortteja on lähetetty, ja joulunpyhiä suunnitellaan monessa kodissa. Jouluvalmistelut tuovatkin valoa vuoden pimeimpään aikaan ja rakentavat osaltaan joulun tunnelmaa, mutta tämän kaiken keskellä monen mieltä painaa nyt kuitenkin toinenkin todellisuus, nimittäin talouden epävarmuus, joka painaa monen mieltä. Suomen talous on ajautunut keskelle haastavinta vaihetta pitkään aikaan. Talouskasvun viivästyminen, ennätyksellinen työttömyys ja konkurssien korkea määrä kertovat tilanteen vakavuudesta. Monessa kodissa lasketaan nyt tarkasti, miten arjen menot saadaan hoidettua, joulusta puhumattakaan.

On sydäntä särkevää ajatella, että hallituksen politiikan johdosta yli 30 000 lasta ajautuu köyhyyteen. Kaikkein tiukimmilla ollaan epäilemättä perheissä, joita pienituloisuus, työttömyys ja muut murheet koskettavat, mutta arjen kustannuksista selviytyminen vaatii ponnistelua myös monilta keskituloisilta työssäkäyviltä ja heidän perheiltään. Kun moni tässä taloustilanteessa vieläpä kantaa huolta oman tai läheistensä työpaikan pysyvyydestä, ei ole ihme, että luottamus tulevaisuuteen on horjunut.

Siksi keskusta on joutunut jättämään vastalauseen, jossa keskitytään siihen, mistä luottamus syntyy: turvallisempaan arkeen, talouden kasvuun ja parempaan ostovoimaan. Toisin kuin hallitus, me kohdistaisimme veronkevennykset selkeämmin keskituloisille

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

suurituloisten sijaan. Keskituloisille suunnatut veronkevennykset jättäisivät meidän vaihtoehdossamme tavalliselle työntekijälle jopa tuhat euroa vuodessa enemmän käteen. Tämä auttaisi perheitä, kannustaisi työntekoon ja piristäisi siten koko kansantaloutta.

Kasvu ei kuitenkaan synny pelkästään kulutuksesta. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat suomalaisen työn kivijalka, ja niiden kasvun edellytyksiä on edelleen vahvistettava. Keskusta tarjoaisi yrityksille paremmat edellytykset uudistamalla yhteisövero — siis kaavamaisen alennuksen sijaan me uudistaisimme yhteisövero — ja myös korottaisimme yrittäjävähennystä. Näin autettaisiin niin yhden hengen toiminimiyrittäjiä kuin suurempiakin työllistäjiä, pk-yrityksiä.

Me parantaisimme myös kotitalousvähennystä, jolla olisi välitön vaikutus kasvuun ja työllisyyteen. Itse asiassa kotitalousvähennyksen heikennys aiemmin tällä kaudella on valitettavasti yksi konkreettinen esimerkki toimista, joiden kautta hallitus itse on heikentänyt kasvun ja työllisyyden edellytyksiä. Esimerkiksi palvelusektorille ja monille varsinkin naisvaltaisille palvelualoille se on aiheuttanut suuria vaikeuksia. Jos ajatellaan vaikkapa sotealan yrittäjiä, joita Suomessa on paljon, niin kun samaan aikaan on tehty merkittäviä säästöjä ja leikkauksia hyvinvointialueiden toimintaan, esimerkiksi vanhuspalveluiden osalta, ja niiden nojalla otettu hyvinvointialueilta rahoja pois ja samaan aikaan on heikennetty kotitalousvähennystä, niin tämän johdosta monet sotealan yrittäjät ovat nyt erittäin vaikeassa tilanteessa, ja tämän johdosta myös moni hoitaja on tällä hetkellä työttömänä.

Mitä tulee peruspalveluihin, niin niiden toimivuushan on myös keskeistä luottamukselle. Se on tärkeä osa luottamusta, että voi luottaa siihen, että apua saa silloin kun sitä tarvitsee. Tällä hetkellä nämä hyvinvointialueiden rahoitusongelmat ovat johtaneet monin paikoin hätäratkaisuihin, jotka eivät paranna palveluja vaan heikentävät niitä. On selvää, että alueet tarvitsevat lisää aikaa tasapainottaa talouttaan ja kehittää toimintaansa pitkäjänteisesti. On selvää, että soteuudistus ei tullut kerralla valmiiksi, ja siksi keskusta onkin esittänyt, että uudistuksen jatkotyötä tehtäisiin yhdessä parlamentaarisesti yli hallituskausien ja yhteistä tahtotilaa rakentaen. Toivon, että tähän työhön päästään mahdollisimman nopeasti yhdessä kiinni.

Arvoisa rouva puhemies! Annan vahvan tukeni vastalauseen 2 mukaisille muutosesityksille ja toivon, että ne saavat muutoinkin laajaa ja vahvaa kannatusta, ja kannatan niin ikään myös edustaja Konnun aiemmin tekemää epäluottamuslauseehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela poissa, edustaja Löfström poissa, edustaja Partanen poissa, edustaja Mäenpää poissa, edustaja Lohi poissa, edustaja Hänninen poissa, edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Viitala.

15.55 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Kaikista epäonnistumisistaan huolimatta hallitus jatkaa samalla kurjistavalla linjallaan ensi vuoden talousarviossaan. On käynyt varsin selväksi, että hallitus ei ole onnistunut keskeisissä tavoitteissaan — ei velkaantumisen taittamisessa, ei työllisyyden kohentamisessa eikä talouskasvun vauhdittamisessa. Suomi on tänä päivänä Euroopan toiseksi heikoimmin työllistävä maa ja ainoa OECD:n jäsen, jonka talous ei tänä vuonna kasva. Velka kasvaa edelleen ennakoitua nopeammin, ja maamme on sen seurauksena ajautumassa EU:n tarkkailuluokalle.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Hallituksella ei tunnu silti olevan todellista ymmärrystä tilanteen vakavuudesta. Sen sijaan, että se muuttaisi suuntaa, se toistaa samat virheet luottaen taloususkontoon, joka ei kannu. Tulostaulu ei valehtelee siltä osin. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset varoitusmerkit on sivuutettu, ja tuloksena Suomi on lipeämässä Euroopan hännille työllisyydessä ja kasvussa.

Tästä talousarviosta on vaikea löytää montaakaan aitoa toimea, jotka todella tukisivat kasvua, työllisyyttä ja oikeudenmukaista taloutta. Hallitus rakentaa uskonsa jälleen suurituloisille ja yrityksille suunnattujen veronkevennysten varaan, vaikka kokemus osoittaa, että tällaiset toimet eivät valu laajemmin yhteiskuntaan. Sen sijaan pienituloiset, keskituloiset ja tavalliset palkansaajat jäävät maksajiksi. Kun palkansaajan verotus on nyt korkeimmillaan kymmeneen vuoteen ja samaan aikaan työttömyysvakuutusmaksut nousevat, monen arkeen ei jää mitään helpotusta, ja tämä on omiaan murentamaan luottamusta ja heikentämään sisämarkkinaa. Ihmiset eivät kuluta, ja yritykset eivät investoi. Luottamusta julkinen valta ei voi määrätä, se täytyy ansaita teoilla.

SDP:n vaihtoehto on toisenlainen. Me olemme esittäneet mallin, jossa yhdeksän kymmenestä suomalaisesta hyötyy hallituksen linjaan verrattuna, ja painopiste on tavallisen työntekijän ja pienituloisen paremmassa asemassa. Meidän mallimme vahvistaa kotimaista kysyntää, sillä suuntaamme tuen sinne, missä se todella liikkuu taloudessa: ihmisten arjessa ja kulutuksessa. Hallitus väittää, että suurituloisten veroale loisi kasvua, mutta kasvua ei voi rakentaa varakkaiden hyväuskoon, vaan tarvitaan laajaa, oikeudenmukaista ja vastuullista talouspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on epäonnistunut täydellisesti työllisyyspolitiikassa. Myöskään siinä tulostaulu ei valehtelee. Työttömyys on korkeimmillaan lähes 30 vuoteen. Työllisyyttä ei synny puheilla tai uskonvaraisilla veronkevennyksillä vaan todellisilla, aidoilla toimenpiteillä — investoinneilla osaamiseen, uudistumiseen ja oikeudenmukaisiin kannustimiin. On surullista, että Orpon hallitus vetoaa maailmantilanteeseen ja suhdanteisiin, vaikka samaan aikaan muissa Euroopan maissa talous jo kasvaa ja työllisyys vahvistuu. Meillä taas taantuma pitkittyy ja tulevaisuudenusko hiipuu. Suhdanne on pitkälti sama koko Euroopassa.

SDP panostaisi työllisyyden vahvistamiseen aivan toisella tavalla, erityisesti nuorten mahdollisuuksiin, pienten yritysten kasvuun ja ensimmäisten työsuhteiden syntymiseen. Tukisimme yrittäjyyttä alentamalla alv-velvollisuuden rajaa, laajentaisimme kotitalousvähennystä, tekisimme tki-toiminnan huojennuksesta aidosti kannustavan ja rakentaisimme järkevämmän kannustinjärjestelmän vihreään siirtymään. Näillä toimenpiteillä yritykset saisivat todellisia syitä investoida ja kasvaa, eivät pelkkiä kirjanpidollisia toiveita.

Arvoisa puhemies! Siinä oli muutama ajatus, millä tavalla SDP toisi kasvua tähän talouteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Yleiskeskustelua jatketaan tässä täysistunnossa toisen käsittelyn asioiden jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.59.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.01.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä budjetin yleiskeskustelua. — Keskustelu siis jatkuu. Ensimmäinen puheenvuoro on edustaja Hoskosella, poissa. Edustaja Ingo poissa, edustaja Kaunistola poissa. — Edustaja Reijonen.

22.02 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Julkisen talouden sopeutus paine on hyvinvointivaltion kohtalonkysymys. Puolueet, myös oppositiosta, tosin vasemmistoliittoa lukuun ottamatta, ovat sitoutuneet velkajarruun. Viime kuussa julkaistut puolueiden vaihtoehtobudjetit kuitenkin saavat väkisinkin kyseenalaistamaan sen, riittääkö oppositiopuolueilla rahkeet sitoumuksiensa toteuttamiseen, vai jatkuisiko sosiaalidemokraattivetoisessa hallituksessa sosialismin sikajuhlat? Tämä hallitus on sikajuhlien sijaan sitoutunut talouden tasapainottamiseen ilman velkajarruakin ja tehnyt jo roppakaupalla töitä sen eteen, että hyvinvointivaltion pyörittämiseen on jatkossakin meillä rahaa — rahoitus pohja kun ei parane veronkorotuksilla kurittamalla, vaikka arvon oppositio vaihtoehtobudjettinsa perusteella sitä edelleen yrittäisi.

Kerrataanpa vielä, mitä tämän hallituksen toimesta on tehty tai tehdään. Työn verotusta kevennetään 1,8 miljardia, valtaosa tästä kohdistuu pieni- ja keskituloisiin. Marginaaliveroasteen kevennyksestä huolimatta suurituloisen sen sijaan edelleen maksaa jokaisesta tienastaan lisäeurosta veroja yli puolet. Elinkustannuksia hillitään esimerkiksi ruoan arvonlisäveron sekä polttoaineveron kevennyksillä. Viime vuonna polttoaineveroa laskettiin 168 miljoonaa euroa, jotta suomalaisilla olisi varaa matkustaa töihin. Hyvinvointialueiden rahoitusta on opposition väitteistä huolimatta todellisuudessa kasvatettu joka vuosi. Hallituskaudella on myös tehty lukuisia toimia kustannuskasvun hillitsemiseksi. Muistan, että alueuudistuksen yksi päätavoite oli hillitä kustannuskasvua. Toissijaisista menoista, kuten ulkomaille valuvasta kehitysavusta, säästetään historiallisesti 1,3 miljardia. Se onkin iso siivu hallituskauden 10 miljardin sopeutustoimista.

Tällaisia toimia ei opposition vaihtoehtobudjetista löydy. Sen sijaan niistä löytyy veromoukaria, veromoukaria, maatalouden maalittamista, maatalouden maalittamista ja tyhjää sanahelinää vailla konkretiaa. SDP:n vaihtoehtona on nostaa kokonaisveroaste ennätyslukemiin, ja keskustan vaihtoehto on yhtä tyhjä kuin hallitusneuvottelijalle jätetty paperi.

Arvoisa puhemies! Jos tämä maa nousisi veromoukaroinnilla, olisimme edellisten hallitusten jälkeen aivan toisenlaisessa taloustilanteessa kuin nyt olemme. Ei tarvitse miettiä sopeutustoimia, kun kuuluisimme himoverottamisen myötä maailman menestyneimpiin valtioihin, mutta todellisuus on kuitenkin toinen, ja hallituksen budjetti toteuttaa vastuullista taloudenpitoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko poissa, edustaja Honkonen poissa, edustaja Eestilä poissa. — Edustaja Strandman.

22.05 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Valtion tärkein tehtävä on huolehtia kansalaistensa turvallisuudesta. Ilman sisäistä ja ulkoista turvallisuutta yhteiskunnan perusta horjuu. Tässä ajassa hallitus on asettanut turvallisuuden selkeälle

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

etusijalle. Poliisin rahoitusta on vahvistettu määrätietoisesti, ja tavoitteena on 8 000 poliisia vuoteen 2027 mennessä. Panostuksia tehdään koulupoliisitoimintaan, harmaan talouden torjuntaan sekä nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisyyn. Rajavartiolaitoksen toimintakykyä vahvistetaan, mukaan lukien itärajan esteen ylläpito, rajavartioiden määrän lisääminen ja strateginen suorituskyky.

Turvallisuus tarkoittaa myös arjen ennakoitavuutta. Polttoaineen hinnalla on suora vaikutus ihmisten liikkumiseen, työntekoon ja yritysten kustannuksiin. Hallitus on tehnyt poliittisia päätöksiä, joilla autoilun kustannuksia on laskettu historiallisen paljon. Polttoaineveron hiilidioksidikomponenttia kevennetään sekä vuonna 2026 että 2027. Jakeluvelvoitteen nousua on maltillistettu, ja ajoneuvoveroa on alennettu erityisesti vanhempaa autokantaa painottaen. Näillä ratkaisulla tuetaan ostovoimaa, kuljetusalaa ja koko Suomen kilpailukykyä.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa edelleen ja on vuonna 2026 noin 27,2 miljardia euroa. Rahoitus on noussut joka vuosi. Samalla hallitus on tehnyt toimia kustannusten kasvun hillitsemiseksi, jotta palvelut voidaan turvata myös tulevaisuudessa. Palveluiden turvaaminen edellyttää vastuullista rahankäyttöä ja toimivampia rakenteita. On tärkeää todeta, että hyvinvointialueiden taloudelliset haasteet eivät ratkea lisäämällä hallitsemattomasti menoja. Tarvitaan tehokkaampia toimintamalleja, parempaa johtamista ja painopisteen siirtoa raskaista palveluista ennaltaehkäisyyn. Näin turvataan hoitoonpääsy, henkilöstön jaksaminen ja palveluiden laatu koko maassa.

Tämä kokonaisuus osoittaa selkeää priorisointia. Turvallisuus, arjen kustannukset ja peruspalvelut pidetään kunnossa myös taloudellisesti haastavina aikoina. Hallitus on tehnyt vastuullisia ja välttämättömiä päätöksiä Suomen talouden vakauttamiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

22.08 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden tila on edelleen todella huono. Talouskasvu on ollut heikkoa, ja työttömyys kasvaa edelleen. Suomen julkisen talouden valtava velkaantuminen on jatkunut hallituksen kovista puheista huolimatta. Velka ylittää yli 88 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, nousee yli 90 prosenttiin aivan pian. 18 miljardia euroa velkaa tänä vuonna. Siinä on aika synkkiä lukuja. Suomen talouden kasvu siirtyy koko ajan nurkan taakse, ja työmarkkinakehitys on heikkoa. Hallituksen puoliväliriihessä tekemät veroratkaisut ja muut toimenpiteet eivät ole tuoneet kasvua. Hallituksen säästötoimet ovat omalta osaltaan vaikeuttaneet työllisyyttä ja kasvua heikentävästi. Olemme nyt taantumassa, kasvu on hyytynyt. Kuluttajat eivät uskalla kuluttaa työttömyyden ja taloudellisen tilanteen pelossa ja siirtävät rahojaan pankkitileille pahan päivän varalle, ne, joille se on mahdollista. Hallitus onkin aika ajoin syyttänyt talouskasvun puuttumisesta ja kulutuksen vähenemisestä kansalaisia. Kansalaisten syyttäminen hallituksen omien toimien epäonnistumisesta kertoo hallituksen toimien todellakin olevan epäonnistuneita.

Suomen heikkoon talous- ja työllisyystilanteeseen Orpon hallitus on hakenut talouskasvua sosiaaliturvan leikkauksilla ja työelämäheikennyksillä. Hallituksen vähän reilun parin vuoden näytöillä talouskasvun moottoreiksi niistä ei ole, eivätkä ne ole vähentäneet työttömyyttä. Se on vienyt työelämäheikennyksillään palkansaajien ja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

kotitalouksien luottamuksen. Niihin toimiin liittyy paljon epävarmuuksia ja ylioptimistisia odotuksia. Työllisyyden jatkuttua ennätyspitkään hallituksen itselleen asettamat ennakoidut kahden miljardin euron säästöt ja 100 000:n lisätyöllistyminen jäävät toteutumatta tällä vaalikaudella. Sen sijaan työttömien määrä nousi yli 70 000:lla. Tänä päivänä työttömien määrä viimeisimmän tiedon mukaan on noin 314 000, ja se on vuodessa kasvanut 28 500. Pitkäaikaistyöttömyys on 132 000, ja se on kasvanut yli 31 000 vuoden takaiseen. Pitkäaikaistyöttömiä on 42 prosenttia kaikista työttömistä. Erittäin pahoja lukuja.

Arvoisa rouva puhemies! Yhteiskunnassa pitäisi ennakolta torjua sitä, mikä myöhemmin maksaa enemmän yhteiskunnan palveluina. Se on kaikkein halvin julkisen talouden säästämismuoto. Palvelu, jota ei tarvita, ei synnytä kuluja. Tämä olisi kaikkien kannalta inhimillisesti ja taloudellisesti järkevää. Miten tämä liittyy työllisyyteen ja työttömyyteen? Tällä hetkellä jokaista avointa työpaikkaa kohden on noin kymmenen työtöntä työnhakijaa. Työvoiman osaamiseen ja työkyvyn ylläpitoon pitäisi satsata ja panostaa, koska osaaminen on työllistymisen suurimpia esteitä. Työpaikkojen puutteesta kärsivät työttömät työnhakijat. Yritykset kärsivät, kun ei ole talouskasvun tuomia mahdollisuuksia ja riittävästi osaavaa henkilökuntaa. Laskun maksaa yhteiskunta saamatta jääneinä veroina ja lisääntyvinä palvelutarpeina.

Arvoisa rouva puhemies! Pitäisi ennakolta tehdä enemmän. Suomen talous tarvitsee luottamusta työelämään, ja usko tulevaisuuteen täytyy palauttaa. Talouskasvua on saatava aikaan. Sitä on haettava muun muassa vihreän siirtymän, erityisryhmille rakentamisen kautta, yritysten lainansaannin helpottamisen kautta, ensiasunnon ostamista helpottamalla, kotitalousvähennyksen kasvattamisella ja niin edelleen. Kuluttajien luottamus on alamaissa, ja se näkyy taloudessa, ja se pelkotila estää kulutuksen liikkeellelähdon. Ennakkotoimilla voimme vähentää myöskin työttömyyden uhkaa ja työttömäksi joutumista ja sen pitkää kestoa panostamalla työuralla ja myös työttömänä ollessa osaamiseen. Hyvän osaamisen omaava säilyttää paremmin työpaikkansa ja työllistyy nopeammin, jos joutuu työttömäksi. Säännöllisten terveystarkastusten pitäisi olla arkipäivää työttömien osalta. Suojaosat tulee palauttaa. Näitä ihan konkreettisia toimia pitäisi nyt tehdä. [Puhemies koputtaa] Ne toimet, jotka tässä liittyvät työttömyysturvan osalta pieniin parannuksiin nuorten osalta, koskevat vain kuutta prosenttia alle 30-vuotiaista nuorista, 3 300—4 400:aa henkilöä lähes 70 000 nuoresta työttömästä. Pitäisi tehdä enemmän. Myöskin aktiivista työvoimapolitiikkaa pitäisi tehdä, koska tilanne on aivan lamassa tällä hetkellä. [Puhemies koputtaa] — Kiitoksia. — Oliko tämä viisi vai seitsemän?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ennalta pyydetty puheenvuoro ovat viisi minuuttia, ja se ei ole suositus, vaan se on ikään kuin sopimus, mikä meillä on. Sitten normaalisti on seitsemän minuuttia, ja siinäkin on itse asiassa se viiden minuutin suositus. — Edustaja Rasinkangas.

22.15 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen julkinen talous on tilanteessa, jossa helppoja ratkaisuja ei ole. Velka kasvaa, väestö ikääntyy, ja turvallisuusmenot ovat pysyvästi korkeammalla tasolla kuin vielä muutama vuosi sitten. Tässä tilanteessa hallituksen linja on järkevä: julkista taloutta on pakko sopeuttaa.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Hallitus on tehnyt päätökset, joilla julkista taloutta sopeutetaan noin kymmenellä miljardilla eurolla. Tämän seurauksena velkasuhde on hallitusohjelman mukaisesti tasapainottumassa hetkellisesti vuonna 2027. Tämä on seurausta vastuullisista ja tietoisista päätöksistä. Velkaantumisen taustalla ovat puolustusbudjetin voimakas kasvu, heikko taloussuhdanne sekä ikäsidonnaisten menojen ja velanhoitokustannusten nousu. Näitä tosiasioita ei voi ohittaa, eikä niihin ole tarjolla taikatemppuja.

Sopeutusta on jatkettava myös tulevalle vaalikaudella, ja siksi parlamentaarinen velkajarru on tärkeä. Se sitoo kaikki puolueet, vasemmistoliittoa lukuun ottamatta, yhteiseen vastuuseen ainakin paperilla. Oppositioapuolueiden vaihtoehdot herättävät kuitenkin epäilyä siitä, onko todellista halua tehdä vaikeita päätöksiä silloin, kun niitä todella tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri tekee tässä tilanteessa arvokasta ja vastuullista työtä. Tämä ei ole kiitosten keräämisen aikaa vaan vaikeiden ratkaisujen aikaa. On hyvin mahdollista, että tämän työn todellinen arvostus nähdään vasta myöhemmin. Suomen Moody's-luottoluokituksen säilyminen kertoo, että hallituksen tekemä talouspolitiikka on oikeansuuntaista.

Hallitus keventää työn verotusta 1,8 miljardilla eurolla hallituskauden aikana. Valtaosa kevennyksistä kohdistuu pieni- ja keskitulolaisiin sekä lapsiperheisiin. Tämä on kallista mutta oikeudenmukaista. Se vahvistaa ostovoimaa ja kannustaa työntekoon. Ilman kasvua me ei tästä nousta, ja siksi kasvuun kannustavia veroratkaisuja tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Autoilun kustannuksia on kevennetty historiallisen paljon. Polttoaineveroa on laskettu, jakeluvälvoitteen nousua on maltillistettu, ja ajoneuvoveroa on kevennetty erityisesti vanhemman autokannan osalta. Tämä parantaa suomalaisten arkea ja yritysten kilpailukykyä koko maassa.

Ruoan arvonlisäveron lasku on pieni mutta oikeansuuntainen päätös. Hallitus ei nosta ruoan tai maatalouden kustannuksia omilla toimillaan, toisin kuin aiemmin on nähty.

Turvallisuus on valtion tärkein tehtävä. Poliisin määrää lisätään, rajaturvallisuudesta huolehditaan, ja harmaata taloutta torjutaan.

Menosäästöt kohdistetaan ensisijaisesti valtion toissijaisiin menoihin. Kehitysavusta ja järjestötuista ja hallinnon tehottomuuksista leikataan merkittävästi. Näillä päätöksillä on vahva kansan tuki ainakin Evan tutkimuksen mukaan, ja hyvästä syystä.

Arvoisa puhemies! Loppuun haluan vielä erikseen korostaa ikäihmisten hoivaa ja hyvinvointialueiden vastuuta. Hyvinvointialueiden yleiskatteellinen rahoitus nousee ensi vuonna noin 27,2 miljardiin euroon, ja rahoitus on kasvanut joka vuosi. Opposition väitteet leikkauksista eivät yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Samalla on kuitenkin selvää, että kustannusten kasvua on hillittävä ja toiminnan on oltava tehokasta, mutta tehokkuus ei saa koskaan tarkoittaa sitä, että ikäihmisiä hoidetaan lainvastaisesti tai epäarvokkaasti. Tällaisia tilanteita on todistustasi tapahtunut, ja siksi haluan nostaa tämän tässä yhteydessä esiin. Meidän on pidettävä huolta siitä, että vanhuksiamme kohdellaan arvokkaasti, inhimillisesti ja lain edellyttämällä tavalla nyt ja tulevaisuudessa. Palvelut on turvattava ja samalla kehitettävä niitä ajan mukana.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti ei ole mikään ”kivaa kaikille, kaikkea kivaa” -budjetti, mutta se on vastuullinen. Turvaamme Suomen turvallisuuden, tuemme työntekoa, ja palautamme julkista taloutta yhä kestävämmälle uralle.

Kiitos vielä valtiovarainministeri Riikka Purralle ahkerasta työstä Suomen eteen. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

22.20 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Meillä on maassamme tilanne, että työttömyys ja konkurssit ovat ennätyslukemissa. Kansa köyhtyy, ja eilen tuli tieto uudesta ennätyksestä. Taloussanomien uutisoi, että myös ulosotosta on tulossa ennätysvuosi. Ulosoton summa tulee nousemaan noin 1,4 miljardiin euroon eli uuteen ennätyslukemaan. Köyhyys koskee tänään jo työssäkäyviäkin. Minulle laittoi viestiä hoitoalalla hoiva-avustajana työskentelevä perheenäiti, joka kertoi, että hän oli ollut kaupassa seitsemänvuotiaalta pojaltaan lainaamallaan syntymäpäivärahalla, koska tilistä ei pakollisten laskujen jälkeen jää rahaa muuhun.

Arvoisa rouva puhemies! Olin eilen tilaisuudessa, Kontiorannan kunnallisyhteisön kokouksessa, jossa kuulin runon, jonka henkilö oli kirjoittanut tämänhetkisen maamme tilanteen kirvoittamana. Luen teille tässä siitä runosta otteen: ”Velkaa, velkaa, vallon kauheasti velkaa. Kipeää se tekee, mutta leikata täytyy. On tehtävä vaikeita päätöksiä, leikattava on. Ei ole nyt varaa tukea köyhien perheiden lomailua, menkööt töihin. Saattaa siinä jokin matkailupulju nurinkin mennä, mutta sellaista elämä ja kapitalismi on. Ei nyt ole oikea aika lomailla. Isänmaan talous kärsii. Siirrettäköön joulukin viikonlopulle. Ei saa haaskata arvokkaita työpäiviä kuusen ympärillä oleskeluun. Oi voi, kyllä meidän nyt leikata täytyy, vaikka se niin pahalta tuntuukin. Toimeentulotuki, siitä vielä voimme aivan pienen nipsauksen ottaa. Kas näin, kyllä nyt alhosta nousemme. Hiukan niitä köyhiä käy sääli, mutta ei hätää, eduskunnallahan on perinteiset joululahjarahat jaettavana. Ehkä sieltä joku sentti heruisi. Ja näin on porvarilla hyvä mieli ja lämmin olo. Olemmehan nyt tukeneet isänmaallista ampumaharrastusta ja niitä oikeita perinteisiä kristillisiä arvoja. Kyllä taas kelpaa joulua viettää omassa erinomaisuudessa lämmitellen. Mutta toisin kuin Dickensin saiturei, eivät Suomen herrat tapojaan muuta.” Lainausta runosta päättyy.

Ymmärrän tätä runontekijää täysin. Ymmärrän, että kansalaisilla on luottamus ja usko huomiseen koetuksella. Toivon meille kaikille päättäjille tässä talossa parempaa ymmärrystä siitä, mikä sen heikossa asemassa olevan kansalaisen tilanne on näin joulunkin alla, kun ruokaankaan ei meinaa raha valitettavasti riittää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi, poissa. Edustaja Seppänen, poissa. Edustaja Nikkanen, poissa. Edustaja Ovaska, poissa. — Edustaja Laine-Nousimaa.

22.23 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! SDP esittää hallituksen politiikalle reilun ja tulevaisuuteen katsovan vaihtoehdon vuodelle 2026. Meidän vaihtoehdossamme julkista taloutta tasapainotetaan oikeudenmukaisemmin kuin mitä hallitus tekee. Kenenkään taakka ei muodostu kohtuuttomaksi, ja samalla turvaamme kasvu- ja osaamispainotuksen. Tämä on välttämätöntä, jotta Suomi voi menestyä myös tulevaisuudessa.

Suomalaisten on voitava luottaa siihen, että apua terveyshuoliin saa ajoissa. Hoitoonpääsyä pitää parantaa, eli kiireelliseen hoitoon on päästävä viipymättä. Hallitus on sivuuttanut kiireettömän hoidon hoitotakuun perusterveydenhuollossa ja arvioi, että kolmen kuukauden jonotusaika on kohtuullista. SDP vaatii 14 vuorokauden hoitotakuuta. Hoitoon on päästävä enintään kahden viikon kuluessa. Tämä on paitsi inhimillistä myös taloudellisesti järkevää.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Vanhus- ja vammaispalveluiden on vastattava yksilöllisiin tarpeisiin. Hallituksen säästöt kohdistuvat monin tavoin juuri vanhuksiin ja vammaisiin henkilöihin. Päivystyspalveluiden saatavuus koko maassa pitäisi turvata, mutta hallitus on karsinut sairaala- ja päivystyspalvelua ja leikannut rahoitusta hyvinvointialueilta.

Hallitus on ollut myös hidas reagoimaan hyvinvointialueiden vaikeaan taloustilanteeseen. Hyvinvointialueiden toiminta on lähtenyt liikkeelle rahoituksella, joka on sittemmin osoittautunut liian tiukaksi suhteessa alueille siirtyneisiin tehtäviin. Alueista osa on jo alkuvaiheessa tehnyt merkittäviä alijäämiä, eikä niille ole myönnetty lisää aikaa alijäämiensä kattamiseen.

Kuntien osalta hallitus esittää vuoden 2026 talousarviossa 75 miljoonan euron pysyvää valtionosuuden vähennystä, joka toteutetaan prosentuaalisena leikkauksena. Tämä tarkoittaa noin kahta prosenttia jokaisen kunnan saamasta valtionosuudesta. Tätä ei voida pitää perusteltuna, kun otetaan huomioon kuntien haastava taloustilanne. Kuntien kyky huolehtia lakisääteisistä tehtävistään tulee turvata pitkäjänteisillä rahoitusratkaisulla. Hallituksen tulisi toteuttaa hallitusohjelmaan kirjattu valtionosuusjärjestelmän uudistus sen sijaan, että kuntien tilannetta kurjistetaan leikkauksilla.

Sosiaalidemokraatit edellyttävät, että kuntatalousvaikutukset arvioidaan kaikissa hallituksen säästötoimissa.

Suomen tulevaisuuden kannalta keskeistä on väestön koulutus- ja osaamistason jatkuva kehittäminen. Panostukset perusopetuksen kehittämiseen ja oppimisen tukeen ovat hyviä toimenpiteitä, mutta samaan aikaan toteutettavat koulutusleikkaukset ja ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulusektorin rahoituksen vähentäminen eivät tue tavoitteita laadukkaasta ja hyvästä koulutuskokonaisuudesta.

STM:n ja THL:n yhteisvaikutusarvioiden mukaan leikkausten kokonaisvaikutukset kohdistuvat voimakkaasti pienituloisiin kotitalouksiin, erityisesti lapsiperheisiin ja nuoriin. Näiden vaikutusten huomioiminen budjettipolitiikassa on välttämätöntä, jotta nuorten hyvinvointi, yhdenvertaiset mahdollisuudet ja lapsen oikeuksien toteutuminen eivät heikkene entisestään. Nuorten asema tulee nähdä läpileikkaavana kysymyksenä koko budjetissa.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän vaihtoehtomme on rakentaa Suomi, jossa jokainen voi luottaa palveluihin ja mahdollisuuksiin. Turvaamalla sosiaali- ja terveyspalvelut, vahvistamalla kuntien taloudellista kestävyyttä ja panostamalla nuorten koulutukseen ja hyvinvointiin luomme perustan vahvalle ja oikeudenmukaiselle tulevaisuudelle. Tämä on investointi ihmisiin ja sitä kautta koko Suomen menestykseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen poissa, edustaja Kiljunen poissa, edustaja Kallio poissa. — Edustaja Eskelinen.

22.27 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun hallitusohjelmaa lukee, niin sieltä voi kyllä poimia suoraan, että kaikki hallituksen talouspoliittiset tavoitteet ovat menneet romukoppaan jo ajat sitten. Suomen talous on ollut yli kaksi vuotta taantumassa, ja hallituksen sopeutustoimet eivät ole ainakaan parantaneet tilannetta. Talousarvioesitys osoittaa, miten heikot työkalut talouskasvun rakentamiseen hallituksella on. Yli kaksi vuotta olemme esittäneet, että olisi perusteltua tehdä nopeavaikutteisia ja jopa väliaikaisia toimenpiteitä kasvun ja työllisyyden matalapaineen kääntämiseksi. Nyt näitä elvytystoimia

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

sitten yritetään poukkoilevalla ja hyvin epäoikeudenmukaisella veropolitiikalla saada aikaan, ja ne tulevat kyllä auttamattomasti jälkijunassa ja kohdentuvat monelta osin väärin.

Suomi velkaantuu Euroopan unionin ennätysvauhtia. Olemme myös ajautuneet EU:n alijäämämenettelyn piiriin. Muutama viikko sitten valtiovarainvaliokunnassa julkaistiin Valtion tarkastusviraston lämpömittari, 12 talouden kriteeriä, ja aika kauheaa luettavaahan se oli: 12 kriteeristä kymmenen on pakkasella, ja reippaasti pakkasella. Ainoastaan vähittäiskauppa ja palkkasumma olivat niukasti lämpimän puolella. Tämä kertoo vain siitä talouden kokonaiskuvasta, mikä tällä hetkellä meillä on.

Hallituksen veroratkaisuiden vaikutukset talouteen ovat monet asiantuntijat tyrmänneet, erityisesti epäuskottavan itserahoitusasteen osalta. Lisäksi taas tulevien leikkausten negatiivisia dynaamisia vaikutuksia ei ole huomioitu. Nyt käsittelyssä oleva talousarvio on aika peilikuva koko hallituskauden talouspolitiikasta, joka ajaa Suomen ennätysvelkaan, yli 90 prosenttiin bkt:stä.

Euroopan surkeimmat työllisyysluvut, ja talous kehittyä myös edelleen Euroopan heikoimmassa päässä. Espanja ajaa todennäköisesti meistä ohi. On mielenkiintoista tätä talouspoliittista keskustelua tuolla somessa seurata, kun siellä näkyy perussuomalaisten troikka Lipposen piikkiin laittavan tätä taloustilannetta, niin että aika etäältä haetaan.

Suuri huolenaihe on nyt se suuri työttömyys, mutta se työttömyyden kuva myös. Esimerkiksi meillä maakunnassa tällä hetkellä pitkäaikaistyöttömyyden osuus on yli 40 prosenttia, ja pahinta on, että siinä on nuorten työttömyys edelleen kasvamassa.

Kuntatalouteen talousarvio pitää sisällään myös 70 miljoonan euron leikkaukset, ja kun tiedetään, että meillä on tällä hetkellä lähes jokaisessa kunnassa useamman vuoden säästöohjelmat päällä, niin se syö myös sitten niitä hallituksen hyviä asioita. Siellähän on perusopetukseen ja oppimisen tukeen kumminkin tässä talousarviossa positiivisia asioita, mutta aika vaikeaa niitä on tässä taloustilanteessa täysmääräisesti toteuttaa.

No, sitten perinteiseen tapaan tämä Itä- ja Pohjois-Suomen tilanne: Jälleen kerran yhtä ohjelmaa tehdään, ja kiitos Harri Bromanille, joka on ansiokkaasti työtä tehnyt, mutta ikävä kyllä sekin pallo taitaa tulla nyt sitten seuraavan hallituksen eteen. Ihmettelen, kun täällä on hurjasti salissa puhuttu ylimääräisistä liikenneinvestoinneista, mutta kyllähän nämä Väylän investointiohjelmat, mitä koko Itä-Suomeen ja Savo-Karjalaan on tullut, ovat pitkälti normaaleja investointiohjelmia. Tällä hetkellä hallituksen päätöksiä liikenneinvestointeihin on noin sata miljoonaa vähemmän kuin viime hallituskaudella. Aivan toisenlaista kuvaa on annettu. Lentoliikenteestä puhutaan, että se on nyt joku ekstra, siis maakuntalennot joku ekstra nyt tässä, ja se liittyy Itä-Suomeen. Ei todellakaan. Se oli pakollinen toimenpide, mikä hallituksen piti sitten tehdä tästä. Annetaan arvo sille työlle, mitä selvitysmies tekee, mutta ei pelkkä peukuttaminen auta, vaan sitten tarvittaisiin myös sitä rahoitusta, ja ensi vuonnahan sitten toden edessä ollaan, pystyykö hallitus mitään Itä- ja Pohjois-Suomen ohjelmien osalta tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa, edustaja Asell poissa, edustaja Kaarisalo poissa, edustaja Hiltunen poissa, edustaja Kiuru poissa, edustaja Lindén poissa. — Edustaja Tuppurainen.

22.33 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei onneksemme ole vajonnut syvälle poliittiseen polarisaatioon. Vaikka selkeät erot hallituspuolueiden ja sosiaalidemokraattien välillä ovat esillä, ne eivät onneksemme ole johtaneet katkeraan

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

kahtiajakoon. Sen sijaan myös meillä oppositiossa on paljon tahtoa hoitaa isänmaan asioita yhdessä. Tässä salissa ollaan yksimielisiä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Olemme kaikki maanpuolustuksen vahvistamisen kannalla, eikä yhtenäisyys lakkaa, kun siirrytään päättämään valtionrajan sisäpuolen asioista. Muutama viikko sitten saimme laajan yksimielisyyden julkisen talouden vakauttamisesta, emmekä me SDP:ssä halua luopua toivosta, että suomalaiselle hyvinvointivaltiolle tärkeiden sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamisesta päästäisiin siitakin yhteistyöhön yli hallitus—oppositio-ajan. Tämä yhteistyön henki on syytä tunnistaa myös hallituspuolueissa.

Mutta, arvoisa puhemies, kyllä me sosiaalidemokraatit katsomme, että hallituspuolueet ovat epäonnistuneet Suomen taloudenhoidossa, epäonnistuneet kaikissa tärkeissä tavoitteissaan. Päähallituspuolueen räikeä vaalipropaganda lupasi tehdä lopun valtion velkaantumisesta. Nyt olemme joutuneet EU:n tarkkailuluokalle. Velkaantuminen tavoittelee ennätysvauhtia, ja tämän tästä saamme uutisia velkakierteen jyrkkeneimisestä.

Hallituksen työllisyystavoitteen epäonnistuminen on yhtä järkyttävä. 100 000 uuden työllisen kasvun etumerkki on vaihtunut. Uusia työttömiä on 100 000. Työttömyys on Euroopan ennätystasoa. Valtava työttömyys on monella tavalla vielä valtion velkaantumista pahempi. Se ei näy pelkästään talouden makrotasolla, se näkyy perheiden arjessa. Se näkyy työttömiksi joutuneiden toimeentulo-ongelmissa. Eivätkä työttömyyden haitat rajoitu heihin, joita työpaikan menetys välittömästi koskettaa. Myös työpaikkansa säilyttäneet joutuvat elämään epävarmuudessa ja pelossa sen suhteen, milloin oman talouden pohja katoaa. Suurtyöttömyyden luoma epävarmuus koskee kaikkia. Koulutus ei tuo varmuutta, sillä juuri koulutettujen työttömyys on heikentynyt erityisen jyrkästi. Varmaksi katsottu työ hoitoalalla ei olekaan turvattu, kun hyvinvointialueet toteuttavat joukkoirtisanomisia.

Taloustieteilijät ovat ihmetelleet sitä, mikä pidättelee kuluttajia käyttämästä palkankorotuksista saatuja lisäeuroja. Työpaikoilla ja kodeissa tätä ei ihmetellä ollenkaan. On säästettävä pahan päivän varalle, koska työpaikka voi mennä alta muutetun työsopimuslain myötä jopa entistäkin helpommin. On säästettävä, koska työttömyysturva ei enää entiseen tapaan tule vastaan, jos palkanmaksu lakkaa.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueet eivät voi kiistää talouden ongelmia. Vastuun väistämässä on sen sijaan takerruttu selitykseen siitä, kuinka vaikeudet ovat edellisen hallituksen syytä. Edellinen hallitus teki viimeisen budjettinsa yli kolme vuotta sitten, mutta silti tämän hallituksen ministerit vierittävät pois vastuunsa aiheuttamiltaan ongelmilta.

Eikä tässä vielä kaikki. Viimeisin oivallus hallitukselta on sysätä vahinkojen korjaaminen, velkaantumisen pysäyttäminen ja työttömyyden alentaminen seuraavalle hallitukselle. Mikään ei tunnu olevan omalla vastuulla. Nämä vuodet ovat vain musta aukko syyllisiä ja tulevia vastuunkantajia etsittäessä. Tämän hallituskauden vaikeudet ovat tämän hallituksen vastuulla. Hallitus on ollut se vertauskuvan huono palvelija, joka on haudannut maahan saamansa aarteen sen sijaan, että se olisi sijoittanut leiviskänsä oikein ja viisaasti.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikkaa on alusta asti ohjannut jyrkkä ideologisuus. Talouden suhdanteista ei ole piitattu. Talouspolitiikan vaikutusta ihmisten luottamukseen, siitä ei ole piitattu. Virheistä ei ole opittu, saati niitä korjattu. Eikä kaikkia toimia voi selittää pelkällä taitamattomuudella. Monelta osin hallituksen toimissa, esimerkiksi budjettileikkausten toimeenpanossa, on näkynyt merkkejä suoranaista

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

pahantahtoisuudesta. Kaikkein heikompiosaisia on kuritettu, ja sen päälle on leikattu tukea niiltä järjestöiltä, jotka koettavat omin vapaaehtoistoimin auttaa hyvinvointivaltion suojaverkosta pudonneita. On kuin haluttaisiin alleviivata sitä, kuinka epäonnesta tulee rangaista ja kuinka lähimmäisten auttaminen on heikkoutta ja sääli sairautta.

Arvoisa puhemies! Me voimme tehdä parannuksen. Meidän yhteiskunnassamme poliittisten päättäjien joukossa on varmasti vielä uskoa yhteisiin arvoihin ja tahtoa tukea ja kannustaa kaikkia ihmisiä, jotka tässä hienossa maassamme asuvat. Suomella on menestymisen edellytyksiä. Talouden pinnan alla on innovatiivisia kasvuyrityksiä. Meillä on osaavia ja työhaluisia ihmisiä. Tässä ajassa uskonpuute on virhe, sen puute on suoranainen vääryys. Luottamusta lisäämällä me voimme tehdä työmme ja myös lohduttaa muita ahdingossa olevia. Muutos on mahdollinen. Sosiaalidemokraatit haluaa palauttaa luottamuksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kumpula-Natri poissa, edustaja Rantanen poissa, edustaja Werning poissa, edustaja Kymäläinen poissa, edustaja Harakka poissa, edustaja Rydman poissa, edustaja Oinas-Panuma poissa, edustaja Harjanne poissa, edustaja Aittakumpu poissa, edustaja Holopainen poissa, edustaja Polvinen poissa, edustaja Räsänen poissa, edustaja Lintilä poissa, edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Berg.

22.39 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksella oli monta lupaus ennen vaaleja. Työllisyyden piti kasvaa sadallatuhanella, velkaantumisen suunta piti kääntää ja suomalaisten tulla ensin. Tulostaulu ei kuitenkaan näytä kovin hyvältä, vaikka hallituskaudesta on jo reilusti yli puolet ohitse. Muualla Euroopassa talous kyllä kasvaa, mutta Suomi hiihtää vain perässä.

Kasvaneen työllisyyden sijasta Orpon—Purran vahtivuorolla työttömyys on noussut korkeimmilleen lähes 30 vuoteen. Ennätystyöllisyydestä on pudottu vauhdilla alas, eivätkä hallituksen työntekijöitä kurittavat keinot ole toimineet. Ne ovat tuoneet lisätyöllisiä vain paperilla. Orpon—Purran huono taloudenhoito on puolestaan johtanut siihen, että Suomi on päätyössä EU:n tarkkailuluokalle. Valitettavasti kirjanpitolukailulla ei tarkkailuluokkia estetä, vaan siihen tarvitaan panostamista kasvuun ja tulevaisuuteen.

Ei ole mikään ihme, ettei talouden suunta ole kääntynyt, kun hallitus on syönyt suomalaisten uskon tulevaan. Pienituloiset ja kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat on laitettu laskun maksajiksi samaan aikaan, kun suurituloisille on syydetty rahaa veronkevennyksillä. Keskituloisilta hallitus on toisella kädellä leikkaamassa pois sen, mitä ensimmäisellä on antanut, sillä ay-liikkeen verovähennysoikeuden poisto ja muut muutokset syövät keskituloisilla kevennyksen tuoman edun pois kukkarosta.

Arvoisa puhemies! Jos luottamus on syöty taloudessa, se on syöty myös työmarkkinoilla. Ihmiset eivät luota työpaikkojensa pysyvyyteen, ja siksi monet isot hankinnat jäävät tekemättä ja asuntokauppa on jumissa. Orpon—Purran yksipuoliset toimet ovat syöneet lähes kaiken työmarkkinatasapainon ja lisänneet punnuksia yksinomaan työnantajien puolelle. Hallituksen heikennysten lista on tavattoman pitkä. Hallituksen toimilla muun muassa lakko-oikeutta on rajoitettu, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, paikallinen sopiminen on viety läpi ja vientivetoinen palkkamalli on astunut voimaan. Tämän kaiken päälle hallitus on nyt helpottamassa irtisanomista, toki niin, ettei tasapainoa edes pyritä hakemaan millään muilla toimilla.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

On turha puhua esimerkiksi Tanskan mallista, jos siitä ottaa vain yhden ainoan elementin mukaan ja pudottaa kaiken muun pois eli työntekijän vahvemman työttömyysturvan ja panostukset palveluihin. Kummastakin näistä hallitus on muuten myös leikannut viimeisten vuosien aikana. Ja mitä työntekijät ovat saaneet vastalahjaksi? Hallituksen omaa kehua ostovoiman parantumisesta, joka perustuu siihen, mitä liitoissa on neuvoteltu palkankorotuksiksi.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat huolissaan terveydenhuollon tilanteesta, mutta hallitus ei ole tähän huoleen vastannut, vaikka nopeampi perusterveydenhuollon hoitopääsy voisi myös tuoda säästöjä. Soteuudistusta on helppo pitää surkeasti tehtynä, jos on itse leikannut hyvinvointialueilta yli 750 miljoonaa euroa ja siirtänyt samaa rahaa Kela-korvausten kautta yksityisten terveysjätien kassoihin. Samanaikaisesti julkisella puolella hoitopääsyn määräaika on pidennetty kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen.

Lisäksi hallitus on taas vaikeuttamassa pienituloisten asemaa ensi vuoden budjetissa. Orpon hallituskauden aikana tehtyjen sosiaaliturvaleikkausten kohtuuttomuuden kruunu on etenemässä, kun toimeentulotuesta, yhteiskunnan turvaverkon viimeisestä lenkistä, leikataan. Toimeentulotukeen tehtävien muutosten seurauksena jo valmiiksi pienestä tuesta voidaan leikata jopa 50 prosenttia kuukaudeksi kerrallaan määrittelemättömäksi ajaksi. Tämä tekee vain alle 300 euroa kuukaudessa elämiseen. Tällä leikkauksella tullaan viemään viimeisetkin toivon rippeet ja luottamus yhteiskuntamme kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevilta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

22.44 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Minulla luki tässä, että talousarvion palautekeskustelu, ja lähinnähän tuolta tilannekuvaltaan. Mutta se on hyvä, että katsellaan tätä tilannekuvaa oikein huolella, mitä on tapahtunut ja mitä on tehty. Nyt tietysti pitäisi katsella vähän tulevaisuuteen, mutta varmasti niitäkin ajatuksia sieltä vasemmalta myös löytyy.

Arvoisa puhemies! Turvallinen arki ei synny sattumalta tai itsestään. Se rakennetaan vakaasta yhteiskunnasta, toimivista palveluista ja ennen kaikkea taloudesta, joka kestää myös vaikeina aikoina. Tällä viikolla käsittelyssämme oleva tulevan vuoden talousarvio ei ole vain numeroita paperilla. Ennen kaikkea se on päätöksiä siitä, millaista turvaa pystymme kansalaisillemme tarjoamaan nyt ja tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään korostanut, että julkisen talouden tila on vakava ja että velkaantumisen jatkuminen heikentäisi Suomen kykyä huolehtia keskeisistä tehtävistään, eli olemme äärimmäisen vakavan asian äärellä. Tämä ei ole ongelma vain talouspoliittisesti, vaan se heijastuu myös hoivaan, koulutukseen ja turvallisuuteen. Jos velka kasvaa hallitsemattomasti, kaventuu samalla valtion liikkumavara turvata hyvinvointipalvelut, viranomaistoiminta ja maanpuolustus. Turvallisuus ei tarkoita vain puolustusmenoja tai varautumista kriiseihin. Se tarkoittaa myös sitä, että yhteiskunta toimii arjessa, poliisi, pelastustoimi ja sosiaali- ja terveydenhuolto pystyvät hoitamaan tehtävänsä ja Suomi säilyttää uskottavuutensa myös kansainvälisesti. Valtiovarainvaliokunta on aivan oikein todennut, että julkisen talouden uskottavuus on osa kokonaisturvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Tämä talousarvio perustuu vastuullisuuteen ja realismiin. Se tunnistaa tarpeen sopeuttaa julkista taloutta, mutta samalla se ymmärtää, että turvallista

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

arkea ei rakenneta pelkillä säästöillä ja leikkauksilla. Tarvitsemme kasvua, työtä ja investointeja. Työllisyys on paras turvaverkko niin yksilölle kuin koko yhteiskunnalle. Siksi vahva talous on paras suoja tulevia kriisejä vastaan. Näitä päätöksiä emme voi enää lykätä tuleville hallituksille tai lastemme lasten tulevaisuudelle. Velkaantumisen taittaminen on välttämätöntä, jotta emme siirrä kohtuuttomia riskejä ja kustannuksia heille, jotka eivät vielä omilla voimillaan tätä maata kannattele. Tämä hallitus on sitoutunut tekemään kaikkensa tuon tavoitteen eteen, mutta suuret muutokset eivät synny yhdessä yössä.

Arvoisa puhemies! Tämä talousarvio ei lupaa helppoja ratkaisuja, mutta se tarjoaa kestävä ja oikean suunnan. Se on askel kohti vakaampaa taloutta ja turvallisempaa arkea. Vastuullinen talouspolitiikka on parhaimmillaan myös turvallisuuspolitiikkaa. Se on jokaisen kansalaisen turvallisesta arjesta huolehtimista rajallisin resurssein. Siksi myös tämän esityksen eteen on tehty lukuisia vaikeita ratkaisuja, ja se on nyt valmis. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen, poissa. — Edustaja Mäenpää.

22.49 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Joulun kynnyksellä meillä on täällä jokavuotiseen tapaan käsittelyssä valtion talousarvio, ja vähän ehkä epätavanomaiseen tapaan ajattelin itse kuitenkin tuoda keskusteluun hieman hallituksen toimista riippumattomia mutta kuitenkin valtiontalouden kannalta oleellisia näkökulmia.

Yksi asia, mihinkä minä itse en ole tyytyväinen hallituksen toimeenpanossa, koskee perintöveroa. Hallituksen esityksessä todetaan: ”Lisäksi verotuloja vähentävät perintö- ja lahjaveron tehtävät muutokset: perintö- ja lahjaveron alarajoja nostetaan ja perintöveron viivästyskoron korkomarginaalia alennetaan. Verotuottoja laskevat myös jo vuoden 2024 alusta voimaan tulleet perintöveron viivästyskoron lasku ja maksuajan pidennys sekä lisäkauppahinnan verotuksen lykkääminen kaupan toteutumishetkeen.”

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus esittää perintö- ja lahjaverotuksen keventämistä, mikä on oikeansuuntainen päätös. Itse menisin kuitenkin vielä pidemmälle ja poistaisin perintöveron kokonaan. Ymmärrän toki, että se aluksi näyttäisi valtion vuosittaisessa budjettikirjassa suorastaan katastrofaaliselta. Uskon kuitenkin siihen, että nimenomaan pitemmällä aikavälillä tämä olisi valtiontaloudellekin erittäin kannattava ratkaisu.

Kutsuin kevättalvella tänne erään pitkään yrittäjänä toimineen henkilön keskustelemaan juuri perintöverosta, ja hän oli sitä mieltä, että ei voida elää vain lyhyttä budjettiajattelua vaan pitäisi nähdä kokonaisvaikutus perintö- ja lahjaveron poiston suhteen. Suomen keskeinen ongelma on kyseisen yrittäjän mukaan se, että olemme pääomaköyhä valtio, ja sellaiseksi me jäämme, jos me emme tätä perintäveroa poista. Hän arvioi, että jos Suomesta poistettaisiin perintö- ja lahjaverot, ulkomaille siirrettyjä varoja ja pääomia ja jopa henkilöitä palaisi maahamme takaisin. Hän nosti esiin perintöveron psykologisen vaikutuksen perheyriyksiin sekä sen, että kun perheyriys voisi ajoissa siirtää nuoremmille sitä yritystoimintaa, säilyisivät yritysten kasvuhaluukkuus ja semmoinen kehittäminen jatkuvana. Hän kertoi esimerkin siitä, että hän on itse jo iällä ja että jos hän olisi pystynyt sen yritystoiminnan siirtämään lapsilleen, niin hän uskoo, että yritys olisi ollut kasvuhakuisempi ja sitä kautta se olisi tuonut myös tuloja tälle yhteiskunnalle.

Sitten toisena ajattelin puhua pienistä muutoksista, mitä on tulossa. Perintöveron lisäksi ajattelin nostaa keskusteluun urheilija-apurahat tai pikemminkin niiden vähäisyyden.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Sanomalehti Ilkka-Pohjalaisessa oli marraskuussa erään pitkän linjan urheiluvalmentajan haastattelu asiasta, ja siitä muutama huomio.

Valtion tuki taiteelle ja kulttuurille on noin 545 miljoonaa euroa vuodessa. Urheilu saa kaikkiaan noin 155 miljoonaa, ja siinä on myös liikuntapaikkarakentaminen mukana. Taiteen edistämiskeskus jakaa vuodessa tukea 45 miljoonan edestä. Taiteilija-apurahalla työskentelee Taiteen edistämiskeskuksen mukaan tänä vuonna noin 600 henkilöä. Summa on noin 2 250 euroa kuukaudessa, ja sitä voi saada jopa 3—5 vuodeksi kerrallaan.

Arvoisa puhemies! Jos sallitte, niin luen tämän loppuun. Tämä ei kauhean pitkä ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sallin tässä vaiheessa, koska emme ole ennalta pyydytyissä puheenvuoroissa.

Kiitos. — Urheilija-apurahoja jaettiin vuodelle 2025 talvilajeissa 101:lle ja kesälajeissa 162 urheilijalle. Kokoluokat ovat olleet 20 000, 10 000 ja 6 000 euroa vuodessa. Talvilajeissa 15 ja kesälajeissa 17 urheilijaa saa 20 000 euroa. Taiteilija-apurahaa saa pääsääntöisesti 27 000 euroa vuodessa, josta maksetaan eläkemaksut. Taiteilijaeläkkeitä tänä vuonna saa noin 1 100 henkilöä, kun täyttää urheilijaeläkettä voidaan vuosittain jakaa korkeintaan 16 henkilön eläkettä vastaava summa. Saajia on tällä hetkellä 28, joista vain kahdeksan saa täyttä eläkettä ja loput puolikasta.

Urheilija-apurahoissa on ollut se ongelma, että ne katsotaan joka vuosi uudelleen eikä niiden jatkumisesta ole mitään taetta. Uusia urheilija-apurahoja voidaan myöntää nyt kahdeksi vuodeksi kerrallaan, mikä on erinomainen suuntaus. Taiteilija-apurahoja voi saada 3—5 vuodeksi kerrallaan, mutta urheilupuolella vastaava pitkäjänteisyys ei ole mahdollista.

Edellä olevat luvut ovat suoraan Ilkka-Pohjalaisen jutusta. Haastateltu valmentaja ei halua asettaa urheilua ja kulttuuria vastakkain. Itse voin olla johtopäätöksessäni ehkä vähän suurempi: pidän taiteen ja kulttuurin sekä urheilun rahoituksellista epätasapainoa todella kummallisena yhteiskunnallisena valintana. Hyvä kunto, jota liikunta ja urheilu edistävät, on niin terveyden kuin maanpuolustuksen kannalta keskeinen tekijä.

Arvoisa puhemies! Maamme huippu-urheilijat ansaitsevat enemmän arvostusta. Toivottavasti ministeriössä kiinnitetään tähän rahoituskuviioon tulevana vuosina enemmän huomiota, vaikka se järjestelmä muuttuu. Tulevaisuudessa tämän hetken tietojen mukaan voi saada vain kahta eri kokoista apurahaa, ja se vähentää nuorten urheilijoiden mahdollisuuksia saada minkäänlaista apurahaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

22.57 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Näyttää olevan itselläni kunnia ja etuoikeus saada pitää yleiskeskustelussa viimeistä puheenvuoroa, ja muutamalla sanalla haluan kanssa aikakirjoihin jättää omia näkemyksiä.

Uskon, että eduskunnan suuressa salissa kaikki ymmärrämme talouden haasteet, kilpailukykyimme rapautumisen ja myös tämän kansainvälisen vaikean tilanteen, mutta siitä huolimatta hallituksen talous- ja veropolitiikan osalta itseäni eniten häiritsee se, että rikkaille riittää, niille tutuille vuorineuvoksille, erilaisia veronkevennyksiä, mutta mitä tuntemattomammaksi köyhä käy, sen enemmän häneltä voi leikata. Nyt tänäänkin

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

keskustelimme toimeentulotuen leikkauksista, jotka ehkä irvokkaimmalla tavalla tuovat tämän talous- ja veropolitiikan linjan esiin.

SDP:n omassa linjassa, veropoliittisessa linjassa ja talouspoliittisessa linjassa, haluaisimme saada sitä orastavaa kasvua vähän isommalle oralle ja kohdentaa näitä käytettävissä olevia kasvupanoksia nimenomaan pieni- ja keskituloisten toimeentulon vahvistamiseen ja myös ostovoiman lisäämiseen.

Tästä hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta itselleni lahtelaisena kansanedustajana oli murheellinen esimerkki tämän hallituksen alkutaipaleelta aina viime kevääseen asti niin sanotun Fazer-veropäätöksen seuraaminen. Hallitus teki itselleen selväksi sen, että olemme mieluummin verottamassa suomalaista makeisteollisuutta kuin antamassa sille mahdollisuuden kasvuun. Ja kun kaksi vuotta tästä hallitusta hiillostimme monien muiden kollegojen kanssa, niin hallitus kahden vuoden jatkailun jälkeen päätyi sitten kaatamaan oman esityksensä ja juhlimaan sitä ikään kuin suurena menestystarinana: nyt saadaan uusia työpaikkoja Suomeen, saadaan suomalainen makeisteollisuus kukoistamaan. Tällaisia omien esitysten kaatamisia hallitukselta toki toivoisi enemmän, ja yksi niistä olisi äsken mainittujen pienituloisten ihmisten leikkausten peruminen kautta rantain, mutta sitä tuskin tulee.

Sitä, miten hallitukselle on käynyt — ennätystyöllisyydestä ennätystyöttömyyteen — on murheellista seurata, se ei ole ilonaihe. Hallitus ei ole onnistunut omassa tavoitteissaan. Työttömyyden luvut kasvavat. Syylliset löytyvät edellisestä hallituksesta ja mahdolliset korjausliikkeet tulevasta, mutta nykyisellä hallituksella ei ole itsellään halua eikä intoa tähän korjauksen tekemiseen.

SDP on esittänyt nopeasti vaikuttavia kasvutoimia, joihin hallitus ei ole kuitenkaan ryhtynyt. Tänäkin täällä salissa on sanottu hallituspuolueiden kansanedustajien suulla, että meillä on nämä puolustuksen kasvavat menot. Puolustusbudjetti on tämän hallituksen toimesta laskemassa ensi vuodelle tämän vuoden tasosta. Määrärahat ovat toki korkeat mutta eivät eroa merkittävästi edellisen hallituksen puolustusbudjettimäärärahoista.

Kestävä julkinen talous on yhteinen asiamme. Sen eteen on paljon tehtävissä vielä tulevaisuudessa, ja uskon, että tässä tulemme onnistumaan — jos ei muuten, niin seuraavalla kaudella. — Kiitos, rouva puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi.

4.1. Pääluokka 21 Eduskunta

Eduskunta hyväksyi pääluokan 21 mietinnön mukaisena.

4.2. Pääluokka 22 Tasavallan presidentti

Eduskunta hyväksyi pääluokan 22 mietinnön mukaisena.

Asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2025 vp

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.00 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Orpon ja Purran hallituksen politiikka piirtää Suomesta yhä kylmemmän kuvan, kuvan, jossa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset nähdään ennen kaikkea menoeränä, ei ihmisinä. Tämä hallitus lisää säälimättömyydellään hädänalaisten ihmisten määrää maassamme ja tekee sen tietoisesti leikkaus leikkaukselta. Nyt käsiteltävänä oleva esitys kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain muuttamisesta on tästä surullinen esimerkki. Keskusta kannattaa byrokratian purkamista ja päällekkäisyyksien vähentämistä. Tämä esitys ei ole kuitenkaan hallinnon keventämistä ihmistä varten, tämä on hallinnon keventämistä budjettia varten ihmisten kustannuksella.

Hallituksen esityksen ajoitus on onneton. Hyvinvointialueet kamppailevat jo nyt hallituksen niille asettamien leikkausten ja epärealistisen alijäämien kattamisaikataulun kanssa. Toimipisteitä suljetaan, henkilöstöä irtisanotaan ja palveluja karsitaan. Samaan aikaan hallitus leikkaa 1,6 miljoonaa euroa lisää ja tavoittelee vielä 100 miljoonan euron säästöjä sosiaalihuollosta. Tämä ei ole sattumaa. Tämä on linja.

Työllisyyspalvelut ovat juuri siirtyneet kuntien vastuulle. Yhteistyörakenteet ovat kesken, lainsäädäntöä uudistetaan samaan aikaan usealla rintamalla ja vaikutukset kohdistuvat samoihin ihmisiin. Silti hallitus vie eteenpäin esitystä, jonka vaikutusarviot ovat puutteellisia ja epävarmoja. Jopa asiantuntijalausunnot toteavat, ettei ole mitään varmuutta siitä, että esitys tuottaa säästöjä. Päinvastoin kustannukset ja viranomaisten työmäärä voivat kasvaa.

Erityisen vakavaa on väliinpuutoamisen riskin kasvu. Aktivointisuunnitelman rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin sulkee ulkopuolelle ihmisiä, joilla on todellinen palvelutarve mutta ei oikeutta toimeentulotukeen, ihmisiä, jotka eivät jaksaa, eivät kykene eivätkä pärjää yksin. Hallitus myöntää itsekkin tämän riskin ja silti etenee.

Keskustalle tämä ei käy. Meille jokainen ihminen on arvokas. Palvelujen tulee perustua yksilöllisen tarpeen arviointiin, ei hallinnollisiin raja-aitoihin. Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu niille, jotka siitä hyötyvät, ei säästökohteeksi eikä tilastoharjoitukseksi. Tämä esitys ei vahvista työllisyyttä, ei sujuvoita palveluja eikä tuo varmuudella säästöjä. Sen sijaan se lisää epävarmuutta, heikentää palveluohjausta ja kasvattaa köyhyyttä.

Edellä olevan johdosta keskusta esittää lakiehdotuksen hylkäämistä ja seuraavan vastalauseen lausumaehdotuksen hyväksymistä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakimuutoksen vaikutuksia ja tuo tarvittaessa viipymättä eduskunnan käsittelyyn esityksen, jolla se palauttaa aktivointisuunnitelman laajempaan käyttöön.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

16.03 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää muutosta kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin tavoitteenaan keventää byrokratiaa ja tehostaa palveluprosesseja. Tavoitteet sinänsä ovat kannatettavia, mutta sanon tämän suoraan: tämän esityksen kohdalla hyvät tavoitteet eivät riitä, kun keinot ovat epäselvät ja seuraukset voivat olla vakavia.

Hallituksen omankin arvion mukaan esityksen vaikutuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta. Tietopohja on puutteellinen, työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet toimintansa, ja hyvinvointialueet kamppailevat taloutensa kanssa. Tässä tilanteessa hallitus esittää 1,6 miljoonan euron leikkausta hyvinvointialueilta ilman luotettavaa näyttöä siitä, että säästöjä todella syntyy. Tämä ei ole vastuullista päätöksentekoa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa viesti on ollut poikkeuksellisen selvä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos arvioi, että lakimuutos ei todennäköisesti tuota säästöjä vaan pikemminkin lisää kustannuksia hallinnollisen työn ja monialaisten palvelujen kasvun myötä. Myös Hyvil Oy katsoo, että hyvinvointialueiden tehtävät voivat lisääntyä, eivät vähentyä. Tästä huolimatta hallitus leikkaa rahoitusta. Se on kohtuutonta.

Suurin huoli liittyy kuitenkin ihmisiin. Esitys sisältää todellisen riskin siitä, että osa työ- ja toimintakyvyltään rajoittuneista työttömistä jää palveluiden ulkopuolelle. Erityisesti ne henkilöt, joilla ei ole toimeentulotukioikeutta mutta jotka tarvitsisivat kuntouttavaa työtoimintaa, voivat pudota väliin. Vastuu palvelutarpeen tunnistamisesta kasautuu työvoimaviranomaisille, ja jos tunnistaminen epäonnistuu, seuraukset maksavat ihmiset itse.

Arvoisa herra puhemies! Palvelupolut eivät ole nyt sujuvia, eikä tämä esitys tee niistä mutkattomampia, päinvastoin: on riskinä, että palveluiden saatavuus ja laatu heikkenevät entisestään. Se johtaa palvelutarpeiden kasaantumiseen, syrjäytymisen syvenemiseen ja lopulta kasvaviin kustannuksiin. Tämä on lyhytnäköistä politiikkaa. Lisäksi esitys on irrotettu laajemmasta kokonaisuudesta. Sosiaalihuollon palveluvalikoimaa ollaan uudistamassa, ja samaan aikaan eduskunta käsittelee useita laajoja lakiesityksiä työttömyysturvasta, toimeentulotuesta ja työnhakijan palveluprosessista. Näiden yhteisvaikutuksia ei ole pystytty arvioimaan riittävästi. Pistemäinen lakimuutos tässä vaiheessa on huono ratkaisu.

Arvoisa herra puhemies! Kyse on haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä, niistä, joiden osallisuudesta yhteiskunnalla on erityinen vastuu. Nyt esitetty muutos uhkaa heikentää heidän asemaansa ja samalla horjuttaa hyvinvointialueiden kykyä vastata kasvaviin tarpeisiin.

Näillä perusteilla teen vastalauseen 1 mukaisen hylkäysesityksen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.06 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan tässä on hallituksen esitys kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta niin, että jatkossa tämä aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavalle henkilölle, kun taas työttömyysetuuteen oikeutetulle voidaan laatia työllistymissuunnitelma tai monialainen työllistymissuunnitelma.

No, tässä esityksessä on ihan kannatettavia tavoitteita, joissa tehostetaan palveluprosesseja, kevennetään byrokratiaa ja vähennetään sitten päällekkäisyyksiä. Mutta tämän hallituksen esityksen vaikutusarviointien ja valiokunnan asiantuntijakuulemisten

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

perusteella näiden tavoitteiden saavuttaminen ei kuitenkaan vaikuta lainkaan todennäköiseltä, eikä voida varmistaa työttömien henkilöiden ohjautumista oikea-aikaisesti tarpeenmukaisten palveluiden piiriin, eikä tämä esitys ja tämä siihen sisältyvä 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkaus hyvinvointialueilta ole riittävästi perusteltu näin ollen, ja näin ollen kannatan myöskin edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä.

Tämän hallituksen esityksen mukaan vaikutusten arviointiin ja arvioinnin perusteena oleviin oletuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä tietopohja on ollut puutteellinen. Lisäksi vaikutusarvioiden laatimista vaikeuttavat työllisyysalueiden juuri alkanut toiminta muutoksineen ja hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen sekä hallituksen linjaukset tulevista sosiaalihuollon säästöistä. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat suhtautuneet hyvin varauksellisesti esityksen tavoitteiden saavuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että palveluprosesseja pyritään sujuvoittamaan ja tehostamaan palveluiden oikeaa kohdentumista, mutta kuitenkin näissä asiantuntijakuulemisissa on esitetty huolia asiakkaiden ohjautumisesta oikeisiin palveluihin ja myöskin ylipäätään näihin palveluihin pääsemisestä. Tähän esitykseen siirtyy nyt riski, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, jäisi näiden palveluiden ulkopuolelle. Työttömyysetuutta saavien työnhakijoiden kohdalla tämä esitys lisää työvoimaviranomaisten vastuuta palvelutarpeen arvioinnista ja ohjaamisesta TYM-palveluiden piiriin. No, mikäli tätä palvelutarvetta ei tunnisteta, niin palvelun ulkopuolelle uhkaa jäädä henkilöitä, jotka hyötyisivät nimenomaan tästä kuntouttavasta työtoiminnasta. Ylipäätänsä työttömien asiakkaiden palvelupolku ei ole mutkaton, ja on olemassa riski, ettei vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille ole saatavissa palvelua oikea-aikaisesti tai riittävän laadukkaasti. Palvelun saatavuuden ja laadun heikkeneminen taas johtaa palvelutarpeen kasautumiseen ja työllistymisen edellytysten heikkenemiseen, mikä lisää sitten taas kustannuksia edelleen myöhemmässä vaiheessa. No, useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat totesivat, että tämä esitetty lakimuutos on varsin pistemäinen uudistusesitys, jonka irrottaminen valmistelussa olevasta sosiaalihuollon palveluvalikoiman uudistamisesta ei ole järkevää. Huolta aiheuttaa myös työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien sosiaalipalveluiden kokonaisuuteen kohdistuva 12,5 miljoonan euron säästötavoite.

Hallitus antoi tämän syksyn aikana tämän nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen lisäksi eduskunnalle yleistuen, toimeentulotuen ja kuntouttavan työtoiminnan yhteensovittamista sekä työnhakijan palveluprosessia ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevat lakiesitykset. Täytyy todeta, niin kuin tuossa edellä jo edustaja Laine-Nousimaa totesi, että tämä on erittäin iso kokonaisuus, jota me ollaan käsitelty ja jonka yhteisvaikutuksia ei ole voitu riittävästi arvioida. Tämähän ei ole mitenkään nyt erityistä, että näitä yhteisvaikutuksia ei tämän hallituksen toimesta arvioida, koska se toistuu täällä jatkuvasti. Mutta näitten esitettyjen lakimuutosten toimeenpanon epäonnistuessa voi realisoitua erilaisia hallituksen esityksessäkin esille tuotuja riskejä, kuten tämän lakiesityksen kohdalla se, että osa aktivointiehdon piiristä poistuneista työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevista asiakkaista saattaa jäädä kuntouttavan työtoiminnan ja mahdollisesti muidenkin hänelle tarpeellisten palvelujen ulkopuolelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

16.12 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan niin kuin tässä edellisessä puheenvuorossa tuotiin esille, tähän kuntouttavan työtoiminnan lakiesitykseen ja lakimuutokseen liittyy riskejä ja ongelmia, ja tästä syystä keskusta on esittänyt tälle lakiesitykselle paremman vaihtoehdon. Täällä edustaja Mattila aiemmin kävi tätä keskustan vaihtoehtoa läpi ja teki siihen liittyen vastalauseen 2 mukaisen hylkäsesityksen ja siihen liittyvän lausuman. Kannatan näitä Mattilan tekemiä esityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Suomi elää keskellä työttömyyskriisiä. Viimeisimpien tilastojen mukaan työttömyysaste on noussut vuonna 2009 alkaneen nykyisen tilastoinnin korkeimmaksi, 10,3 prosenttiin. Myös työllisyysaste on laskenut nykyisen hallituksen vallassaolon aikana. Työttömyystilanteen ollessa erityisen karu on Orpon hallitus päättänyt kuitenkin vähentää työllistymistä tukevia työkaluja ja vähentää rahoitusta eri keinojen käyttämiseen.

Nyt käsittelyssä olevan esityksen tavoitteet byrokratian keventämisestä ja päällekkäisyyksien vähentämisestä ovat kannattavia, mutta valitettavasti tämän esityksen avulla ei niihin päästä. Esityksessä ehdotetaan, että aktivointisuunnitelma laadittaisiin jatkossa vain työttömyyden perusteella toimeentulotukea saavalle henkilölle. Esitykseen sisältyy myös 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkaus hyvinvointialueilla, mikä on tässä tilanteessa täysin käsittämätön. Ehdotamme vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa tekemässämme vastalauseessa siksi esityksen hylkäämistä.

Arvoisa puhemies! Esityksen taustalla oleva tietopohja, jolle arviot rahoitustarpeen vähenemisestä ja tavoitteiden asettaminen ovat perustuneet, on puutteellinen ja hyvin epävarma. Myös useat asiantuntijat nostivat tämän esille valiokuntamme kuulemisissa, ja esimerkiksi THL katsoi, että lakimuutos tulee kokonaisuudessaan lisäämään viranomaisten ja palvelujärjestelmän kustannuksia. Samoin hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy arvioi, että kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön ja TYM-lain toimeenpanon myötä tehtävät pikemminkin kasvavat kuin vähenevät, ja tällöin rahoitusta tarvitaan.

Sen sijaan etenkin työttömyyden ollessa näin korkeana olisi tärkeää varmistaa, että vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat saavat tarvitsemansa palvelut ja tuen työllistymiseen. Oikea-aikaisuus ja laadukkaat palvelut ovat avainasemassa etenkin heidän kohdallaan, joiden työttömyys uhkaa pitkittyä tai on jo pitkittynyt. Nyt käsittelyssä olevaan esitykseen sisältyy uhka siitä, että henkilöt, jotka eivät saa toimeentulotukea mutta joilla on kuitenkin työ- ja toimintakyvyn rajoitteita, jäävät palvelujen ulkopuolelle. Työttömyysetuutta saavien kohdalla esitys lisää työllisyysviranomaisten vastuuta ohjaamisesta oikeiden palveluiden piiriin, ja jos he eivät tunnista tarvetta, niin kuntouttavasta työtoiminnasta hyötyviä henkilöitä voi jäädä niiden ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on osa suurempaa ongelmaa siitä, että hallitus tuo eduskuntaan useita yksittäisiä mutta silti samaan laajaan kokonaisuuteen kytkeytyviä esityksiä. Näin toimiminen vaikeuttaa esitysten yhteisvaikutusten arviointia, jollaisia varmasti kuitenkin tässäkin esityksessä on. Hallitus on tekemässä laajempaa uudistusta sosiaalihuollon palveluvalikoimaan, johon liittyy myös yli 10 miljoonan euron säästötavoite. Lisäksi eduskunnan käsittelyssä ovat jo tällä hetkellä esitykset yleistuesta, toimeentulotuesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta sekä työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityksen kehittämisestä. Nämä kaikki lakiesitykset kytkeytyvät osaltaan yhteen ja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

vaikuttavat työttömien mahdollisuuksiin saada palveluita ja tukia. Tästä huolimatta esitysten yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnallisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille tulisi löytää oikeaan aikaan oikeanlaista tukea, sillä ilman sopivia palveluita ja tukea syrjäytymisriski kasvaa huomattavasti. Suomen nykyisessä tilanteessa, jossa työttömyys on kivunnut äärettömän korkealle ja hyvinvointialueilla on jatkuva säästöpainne, tehtävien muutosten taustalla tulee olla vahva tietopohja. Näin ei kuitenkaan tämän esityksen osalta ole, mikä voi johtaa negatiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten kasvuun ja epätoivottuihin seurauksiin. Kaikista suurin taakka epäonnistumisesta osuu kuitenkin niihin ihmisiin, jotka sitä kaikista vähiten ansaitisivat, jo valmiiksi vaikeimmassa asemassa oleviin työttömiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.18 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Minulla on tässä vain pääpointteittain omia ajatuksiani tästä laista.

Mielestäni esitys kaventaisi kuntouttavan työtoiminnan kohderyhmää ja leikkaisi samalla hyvinvointialueiden rahoitusta, mikä uhkaa palvelujen saatavuutta ja heikossa asemassa olevien työttömien asemaa. Ydinpointteja: Aktivointisuunnitelma tehtäisiin jatkossa vain työttömyyden perusteella toimeentulotukea saaville, kun taas työttömyysetuutta saaville tehtäisiin työllistymissuunnitelma. Pelätään, että osa työ- ja toimintakyvyltään rajoittuneista jää kokonaan palveluiden ulkopuolelle.

Esityksen taustalla olevan tietopohjan vaikutusarviot ovat epävarmoja, ja asioiden mukaan muutos ei todennäköisesti tuota säästöjä vaan voi lisätä kustannuksia hallinnon ja monialaisten palvelujen kasvun vuoksi. 1,6 miljoonan euron leikkausta hyvinvointialueilta sekä laajempaa 12,5 miljoonan euron säästötavoitetta työllistymistä tukevista sosiaalipalveluista pidetään kohtuuttomina tässä tilanteessa, kun palveluiden tarve itse asiassa kasvaa koko ajan. Pelätään, että useiden yhtäaikaisten lakimuutosten — yleistuki, toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta, työnhakijan palveluprosessi — yhteisvaikutuksia ei hallita kunnolla ja seurauksena osa asiakkaista putoaa kokonaan palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Jo nyt kuntouttavaan työtoimintaan ohjautuu vähemmän asiakkaita ja palvelun kestoa rajataan, mikä lisää syrjäytymisriskiä.

Vastalauseemme mukaan tässä tilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä yksittäisiä asiantuntijoiden kritisoimia lakimuutoksia, vaan haavoittuvassa asemassa olevien osallisuudesta tulisi kantaa enemmän vastuuta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.20 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Lainsäädännön painopisteen tulisi olla tietenkin ensisijaisesti palveluiden laadun parantamisessa, työnhakijoiden tukemisessa sekä vaikeasti työllistyvien poluttamisessa kohti työtä, erityisesti tässä korkeassa työttömyystilanteessa. Kuntouttavassa työtoiminnassa on kuukausitasolla reilusti yli 10 000 ihmistä koko ajan, ja vuositasolla puhutaan useista kymmenistä tuhansista ihmisistä eli erittäin isosta joukosta suomalaisia. Kun tässä tavoitellaan työkykyä ja toimintakykyä, niin sosiaalinen kuntoutus tulee keskiöön myöskin tämän osalta. Nyt

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

asiantuntijalausunnoissa ja muissa on korostettu sitä, että se olisi kohdennettava oikealle kohderyhmälle, ja se pitäisi toteuttaa sillä tavalla, että niissä olisi myöskin vaikuttavuutta.

Työvoimaviranomaisten palvelut ovat hyödyttäviä, jos ensisijainen tarve asiakkaalla hyvinvointialueilla on sosiaali- ja terveyspalveluiden puolella, niin kuin tässä monessa tapauksessa on. Siksi vaarana on näitten työvoimapalveluiden kuormittuminen, ja tässä aikaisemmin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä totesinkin, että työllisyyspalveluista tulee aika pitkälti sosiaalipalvelujen jatke, että sinne siirtyy sellaisia ihmisiä, jotka jatkopolutetaan työvoimapalveluista sosiaalipalveluiden puolelle, ja sitten kun siellä työnvälityksen pitäisi olla se ensisijainen palvelu, niin tämä painopiste siirtyy sosiaalipalveluiden luokkaan, kun siellä on 25—30 prosenttia sellaisia työnhakijoita, jotka eivät ensisijaisesti voi työmarkkinoille vielä siirtyä vaan tarvitsevat tukea ja koulutusta ja tämäntyyppisiä työkykyä edistäviä asioita.

Sen vuoksi tuolla valiokuntakäsittelyn yhteydessä on kiinnitetty huomiota siihen, että kun työllisyyspalveluilla on omat työkalut olemassa ja niitä pystytään hyödyntämään, niin osa näistä työkaluista on nyt tuolla hyvinvointialueitten puolella. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi, että olisi tärkeätä, että kun nämä palvelut ovat siellä hyvinvointialueilla, niin pitäisi hakea sellaista mahdollisuutta asettaa hyvinvointialueille työllistymisen edistämiseen liittyviä kannusteita. Suomeksi tämä tarkoittaa sitä, että nyt, kun kunnat vastaavat työttömyysturvasta omalta osaltaan, aina sadasta päivästä eteenpäin kymmenen prosentin portaalla, niin tältä osin, kun nämä yleensä ovat pitkäaikaistyöttömiä ja muita ja prosentit ovat aika korkeita ja hyvinvointialueilla ei ole mitään vastuuta tästä, niin sen takia hyvinvointialueitten pitäisi kantaa tästä osasta vastuuta heidän palveluksessaan kiinni olevilla henkilöillä. Silloin se toisi sille taloudellisia kannusteita, ja tämä olisi tässä myöskin pitänyt huomioida. Jatkossa pitää viedä tätä siihen suuntaan, koska silloin me saadaan aktivoitua nopeammin näitä ihmisiä.

Se, mikä tässä on hyvää, on se, että yritetään tätä prosessia kehittää, ja nyt tämän lain yhteydessä meillä on vielä toimeentulotukea ja kuntouttavaa työtoimintaa koskeva lakikokonaisuus, hallituksen esitys 116, sitten meillä on työnvälitykseen liittyvä lakikokonaisuus 108 ja sitten tässä vielä yleistukea koskeva lakikokonaisuus. Nämä kaikki liittyvät tähän yhteen henkilöstöryhmään, työttömiin, ja sen vuoksi näitten yhteisvaikutukset olisi pitänyt arvioida, ja toivon mukaan se jatkossa tehdään. Ainakin työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tätä edellyttänyt omissa ponsissaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

16.25 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuntouttavan työtoiminnan tarve perustuu siihen, että sillä parannetaan työ- ja toimintakykyä ja tuetaan paluuta työelämään tai koulutukseen. Hallitus esittää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamista niin, että jatkossa aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavalle henkilölle, kun taas työttömyysetuuteen oikeutetulle voidaan laatia työllistymissuunnitelma tai monialainen työllistymissuunnitelma.

Esityksessä kannatettavia ovat sen tavoitteet tehostaa palveluprosesseja, keventää byrokratiaa ja vähentää päällekkäisyyksiä. Hallituksen esityksen vaikutusarviointien ja valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella tavoitteiden saavuttaminen ei kuitenkaan vaikuta lainkaan todennäköiseltä eikä voida varmistaa työttömien henkilöiden ohjautumista oikea-aikaisesti tarpeenmukaisten palveluiden piiriin. Esitykseen sisältyy

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

riski, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, jää palvelujen ulkopuolelle. Työttömyysetuutta saavien työnhakijoiden kohdalla esitys lisää työvoimaviranomaisten vastuuta palvelutarpeen arvioinnissa ja ohjaamisessa työllistämisen palveluiden piiriin. Mikäli palvelutarvetta ei tunnisteta, palvelun ulkopuolelle uhkaa jäädä henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta. Huolta aiheuttaa myös työllistämistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien sosiaalipalveluiden kokonaisuuteen kohdistuva 12,5 miljoonan euron säästötavoite.

Arvoisa herra puhemies! Asiantuntijakuulemisissa todettiin myös, että jo tällä hetkellä palvelun ohjautuvuus on heikentynyt, kun hyvinvointialueet ohjaavat kuntouttavan työtoiminnan palveluun aiempaa vähemmän asiakkaita ja ovat samalla rajanneet palvelun kestoja. Ihmiset ovatkin enenevästi jääneet syrjäytymistä ehkäisevien ja työelämään suuntautuvien palveluiden ulkopuolelle, vaikka tavoitteen pitäisi olla syrjäytymisen ehkäisy ja työelämään suuntaamisen vahvistaminen. Kyseessä ovat haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, joiden osallisuudesta yhteiskunnan tulisi kantaa erityinen vastuu.

Arvoisa herra puhemies! Tämän vuoksi tämä esitys pitäisikin hylätä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

16.27 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Tämän lain keskustelussa on puhuttu paljon heikompien asiasta, ja se on oikein, mutta välillä tuntuu siltä, että osa puheista puolustaa enemmän järjestelmää kuin niitä ihmisiä, joita sen pitäisi auttaa.

Kuntouttavan työtoiminnan ajatus ei ole koskaan ollut toimia työkykyisten ihmisten säilömispaikkana, vaan sen tehtävänä on tukea niitä, joilla on aidosti heikentynyt työ- ja toimintakyky, ja juuri tähän tämä hallituksen esitys puuttuu. On kohtuutonta väittää, että lakimuutos heikentäisi työttömien asemaa, päinvastoin: nykytila on monelle loukkaava. Ihmisiä pidetään näennäistoiminnassa, josta ei ole realistista polkua työhön. Se ei ole kuntoutusta vaan ennemminkin passivointia. Tällä esityksellä työkykyiset ohjataan työllisyyspalveluihin, koulutukseen tai työnhakuun, ja kuntouttava työtoiminta kohdennetaan niille, joille se oikeasti kuuluu.

Opposition puheissa toistuu myös huoli pakottamisesta. Tosiasiassa tämä laki vähentää pakkoa. Yksilöllinen arvio vahvistuu, ja viranomaisilla on selkeämpi vastuu perustella päätöksensä. Emme aliarvioi ihmisiä emmekä myöskään ylläpidä järjestelmää, joka lukitsee heidät paikoilleen. Tämä laki palauttaa kuntouttavan työtoiminnan siihen, mitä sen alun perin piti olla: väline kohti parempaa toimintakykyä ja lopulta kohti työelämää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

16.28 Juha Viitala sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Olen usein puhunut tässä salissa osatyökykyisistä ja heidän asemastaan työmarkkinoilla, ja olen sitä mieltä, niin kuin varmasti kaikki muutkin, että kaikki käytössä oleva työpanos tulisi saada työmarkkinoiden käyttöön. Kuitenkin se myös on hyvä aina pitää mielessä, niin kuin itse asiassa edellisissäkin puheenvuoroissa tuli hyvin esille, että kyse on aina niistä ihmisistä ja heidän elämästään ja mahdollisuuksistaan pärjätä täällä.

Tosiaan käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelma laadittaisiin jatkossa vain toimeentulotukea työttömyyden

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

perusteella saaville. Tällä tavoitellaan prosessien sujuvoittamista ja byrokratian vähentämistä. Se on hyvä tavoite. Itse aina pyrin parantamaan työprosesseja, ja kannatankin sentyyppistä ajattelua kaikessa, että aina pyritään työprosesseja parantamaan, mutta pitää kuitenkin ottaa se tosiseikka esille, että myös asiantuntija-arviot osoittavat, että tavoitteet eivät varmaankaan tule toteutumaan, ja jälleen kerran vaikutusten arviointi on puutteellinen.

Kun työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet ja hyvinvointialueet tasapainottavat talouttaan, niin nyt pitää varmistaa se, että organisaatioiden yhdistymiset ovat sujuneet hyvin ja siltä osin on toimintaympäristö kunnossa. Tämä lakimuutos lisää painetta työvoimaviranomaisille, ja työttömien palvelupolku on jo nyt aika monimutkainen, ja vaarana on, että vaikeassa asemassa olevat eivät saa palvelua oikea-aikaisesti tai laadukkaasti, eli kyllä tässä sellaisia pieniä vaaroja piilee.

Arvoisa puhemies! Nyt ehdotettu muutos uhkaa lisätä epävarmuutta, ja siitä epävarmuudesta on itse asiassa puhuttu paljon täällä salissa tänäänkin. Aika monella eri sektorilla se tuntuu nyt lisääntyvän, ja ehkä riskiä myös palvelukatkoihin tässä nähdään, ja tämä heikentää niiden haavoittuvimpien osallisuutta toimintoihin.

Vielä otan esille tämän rahoituksen leikkaamisen, se ei tähän ajankuvaan oikein sovi. 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkaus hyvinvointialueilta ei ole riittävän hyvin perusteltu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.31 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa ei vielä tullut esiin se, että kuntouttavassa työtoiminnassa on ilmeisesti jonkinlaista välivaihetta tässä meneillään, koska silloin kun TE-palvelut siirrettiin kunnille, niin sosiaalinen kuntoutus ja työ kuntoutus menivät molemmat sinne, ja ilmeisesti sieltä joku osa on nyt palaamassa takaisin kunnille ja työllisyysalueille, eli nyt tämä kokonaisuus tulee tässä vastaan. Siinä mielessä nyt kun sinne hyvinvointialueille siirrettiin kustannuksineen kunnista tämä kokonaisuus, siellä tavallaan leikataan palvelutarjontaa alaspäin ja keskitytään ehkä siihen sosiaaliseen kuntoutukseen enempi ja sitten palautetaan se muu osa, ja toivottavasti ne kustannuksetkin sieltä sitten palautuvat kunnille, niin että sillä kuntapuolella pystytään tätä tekemään.

Toinen asia on tässä se, että kun tässä kuntouttavassa työtoiminnassa on aika paljon kiinni siitä, että löytyisi niitä välityömarkkinoita, mihin ihmiset voisivat hakeutua ja luoda tavallaan sitä kykyä säännölliseen työskentelyyn ja oleskeluun ja muuhun semmoiseen, jotta voisi joskus mennä työmarkkinoille, niin ne markkinat on nyt tässä ajettu alas, ja se on kanssa yksi ongelma näitten osalta. Siinä mielessä meillä on tässä paljon töitä tehtävänä, että me saadaan tämä toimimaan. Tämä on ollut yksi syy, minkä takia me ollaan ajateltu, että hyvinvointialueilla pitäisi olla enempi konkreettista vastuuta siitä työttömien joukosta, joka on sosiaalisessa kuntoutuksessa siellä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 112/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 28/2025 vp

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistämistä uudeksi yleistueksi sosiaaliturvan yksinkertaistamisen nimissä. Tämä esitys kuitenkin epäonnistuu tavoitteissaan. Se ei yksinkertaista sosiaaliturvaa, eikä se ole kestävä pohja sosiaaliturvan jatkokehittämiselle. Päinvastoin se monimutkaistaa järjestelmää, heikentää turvan tasoa ja siirtää yhä useampia ihmisiä viimesijaisen toimeentulotuen varaan.

Yleistuen taso on yksinkertaisesti liian matala. Täysimääräinen tuki vastaa nykyistä peruspäivärahaa, jonka taso on jo valmiiksi riittämätön. Hallitus on lisäksi jäädyttänyt indeksit, poistanut lapsikorotukset ja suojaosat sekä leikannut muita etuuksia. Näiden yhteisvaikutus näkyy ihmisten arjessa konkreettisesti: rahat eivät riitä välttämättömiin menoihin. Erityisen raskaasti tämä osuu lapsiperheisiin.

Asiantuntijat ovat yksiselitteisesti todenneet, että juuri työttömyysturvaa saavat lapsiperheet ovat kärsineet eniten hallituksen leikkauksista. Hallitus perustelee uudistusta työllisyysvaikutuksilla, mutta esityksessään myönnetään, että vaikutukset jäävät vähäisiksi ja pitkälti laskennallisiksi. VATTin mukaan yleistuen saajissa on paljon pitkäaikaistyöttömiä, joiden ongelmat eivät ratkea etuuden heikentämisellä. Sen sijaan vaikutukset toimeentuloon ovat todellisia ja merkittäviä: tuhansien ihmisten tulot pienenevät keskimäärin yli tuhat euroa vuodessa.

Erityisen huolestuttavaa on se, miten esitys kohtelee lapsiperheitä, nuoria ja ikääntyneitä työttömiä. Lapsiperheköyhyys on jo nyt kasvussa, ja asiantuntija-arvioiden mukaan hallituksen politiikka uhkaa syventää sitä entisestään. Nuorten kohdalla 21 viikon odotusaika on käytännössä puhdas tulonmenetys, joka ei ohjaa koulutukseen vaan toimeentulotuella. Ikääntyneiden työttömien kohdalla tarveharkintainen yleistuki jää monelle työuran loppuvaiheen ainoaksi turvaksi tilanteessa, jossa ikäsyrintä työmarkkinoilla on edelleen todellisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Sosiaaliturvan tehtävä ei ole rangaista eikä säästää ihmisten perusturvasta. Sen tehtävä on turvata toimeentulo, ehkäistä köyhyyttä ja tukea osallisuutta ja työllistymistä. Tässä esityksessä painopiste on väärä. Siksi esitän, että SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen 1 mukaisesti lakiesitykset hylätään sekä vastalauseen 1 sisältämät 21 lausumaehdotusta hyväksyttäisiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.36 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalainen tukijärjestelmä on jo kauan ollut kankea ja monimutkainen. Käsittelemme tänään hallituksen esitystä yleistuen käyttöönotosta eli uudistusta, joka tuo työttömän perusturvan vihdoinkin tähän päivään. Esityksen ydin on selkeä: nykyiset peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään yhdeksi yhtenäiseksi tueksi, yleistueksi. Tämä yksinkertaistaa, selkeyttää ja tekee järjestelmästä

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

oikeudenmukaisemman. Kun järjestelmä on ymmärrettävä ja ennakoitavissa, siihen on helpompi luottaa. Tuo kansalaistemme luottamus on suomalaisen sosiaaliturvamme perusta.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tarkoituksena ei ole vain korvata vanhaa tukimuotoa uudella nimellä. Tavoite on parantaa työn vastaanottamisen kannustimia ja varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa. Yleistuki rakentuu tarveharkinnan varaan. Tukea saa silloin, kun tukea todella tarvitsee. Samalla työn ja etuuden yhteensovittaminen selkeytyy ja byrokratia kevenee. Tämä on osa hallituksen pitkäaikaista linjaa. Ei ole kauaa siitä, kun oppositiosta huudeltiin, että hallitus ajaa ihmisiä työttömyyteen leikkauksillaan. Päinvastoin, nyt teemme juuri niin kuin alusta asti olemme puhuneet. Sanon sen vielä uudelleen, mikäli jollakin jäi kuulematta, eli salissa: tavoite on parantaa työn vastaanottamisen kannustimia ja varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa.

Arvoisa puhemies! Olen sosiaali- ja terveystieteiden kanssa samaa mieltä siitä, että näin suuri muutos edellyttää tarkkaa seuranta. Meidän tulee seurata yleistuen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti niin toimeentuloon, etuuksien toimivuuteen kuin kannustavuuteen ja palveluiden saatavuuteen. Tämä on vastuullista ja välttämätöntä lainsäädäntötyötä, jossa varmistamme, että uudistus toimii käytännössä ja että se todella auttaa niitä ihmisiä, joille se on tarkoitettu. Tämä esitys on osa hallituksen laajempaa sosiaaliturvauudistusta, jonka tavoitteena on rakentaa yksi selkeä perusetuusmalli. Yleistuki on tämän mallin ensimmäinen iso askel. Se on askel kohti järjestelmää, joka on oikeudenmukainen, kannustava ja taloudellisesti kestävä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.39 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tosiaan hallitus tavoittelee sosiaaliturvan yksinkertaistamista yhdistämällä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi yleistueksi. No, minun mielestäni tämä hallituksen esitys on epäonnistunut, ja siksi, puhemies, kannatan edustaja Laine-Nousimaan esitystä siitä, että tämä esitys hylätään, ja kannatan myöskin näitä vastalauseen 1 mukaisia lausumaehdotuksia, joita on 21 kappaletta.

No joo, edustaja Hänninen tuossa käyttikin puheenvuoron ja totesi, että tässä ollaan menossa tällaiseen yhden hakemuksen malliin, ja hänen sanojensa mukaan — en valitettavasti ehtinyt ihan suoraan tuossa kirjoittaa ylös, mitä edustaja Hänninen sanoi, joten pahoittelut ja toivottavasti en niin kauheasti vääristele sanojanne — tässä on tarkoituksena tehdä tästä yksinkertaisempi ja reilumpi niin, että ihmiset sitten saavat tätä etuutta haettua tai jotain. [Juha Hänninen: Oikein kuultu!] — Oikein kuultu, toteaa edustaja Hänninen, hyvä. — Täytyy todeta, että olisin samaa mieltä siitä, jos tämä pitäisi paikkansa, mitä edustaja Hänninen totesi. Eli tämän yleistuen yhteydessä Kela on siirtymässä tällaiseen yhden hakemuksen malliin, ja mielestäni tämä on hyvä ja tärkeä ja kannatettava askel oikeaan suuntaan, koska olen samaa mieltä siitä, että meidän sosiaaliturvajärjestelmä on hakijalle monimutkainen ja sitä pitää yksinkertaistaa ja kehittää erityisesti sen hakijan näkökulmasta. Samalla myöskin Kelan tulisi kehittää omia järjestelmiänsä niin, että hakijalle annetaan hänen elämäntilanteeseensa sopiva etuusehdotus, jotta silloin sosiaaliturvaa tarvitsevat ihmiset ohjautuisivat oikean tuen piiriin ilman järjestelmän erityisosaamista eikä näitä väliinputoamisia tapahdu, mitä nyt tapahtuu. Kun me puhutaan sosiaaliturvasta, aina joku muistaa sanoa, että sosiaaliturvaan liittyy väärinkäytöksiä,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

mutta, puhemies, suurempi ongelma on sosiaaliturvan alikäyttö tämän järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi. Mielestäni sosiaaliturvajärjestelmän ei pidä syrjäyttää ihmisiä, vaan mahdollistaa osallisuus, toimeentulo ja työllistymisen edellytykset.

Mitä tulee nyt tähän yhden hakemuksen malliin, niin kuten sanoin, tässä ollaan menossa oikeaan suuntaan, ja se on juuri näin, mutta samaan aikaan nyt kun hallitus tekee tämän yhden hakemuksen mallin, tässä leikataan ihmisten toimeentuloa jälleen kerran, ja sitä en missään nimessä voi kannattaa. Ei voi olla niin, että kun jotain hakemusprosessia yksinkertaistetaan, jotta ihmisten on helpompi sitä hakea, niin samaan aikaan sitä leikataan.

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin arvioi omassa asiantuntijalausunnossaan, että yleistuen valmistelussa vaikuttaa olevan taustalla oletuksia, jotka eivät vastaa todellisuutta köyhyyttä kokevien elämästä, sillä kyllä köyhyyttä kokevat ihmiset pyrkivät kohentamaan omaa taloudellista tilannettaan, mutta heidän joukossaan on henkilöitä, joiden toimintakyky sekä kyky hahmottaa palvelujärjestelmää on heikentynyt esimerkiksi sairauden, vammaisuuden, mielenterveyden haasteiden, ikääntymisen tai elämäntilanteiden kuormittavuuden vuoksi. Tällöin nämä yleistuen velvoitteet ja tiukennukset heikentävät entisestään ihmisten turvaa. Tämä verkosto huomauttaa myöskin asiantuntijalausunnossaan, etteivät köyhyyttä ja syrjäytymistä lisäävät toimet pitkällä aikavälillä tuota kestäviä säästöjä vaan lisäävät riskiä elämäntilanteiden kriisiytymisestä ja monimutkaistumisesta entisestään.

Puhemies! Haluan vielä todeta, että tämä yleistuki heikentää monien lapsiperheiden tilannetta, koska työmarkkinatuessa olleet lapsiperheisiin kohdistuneet tarveharkinnan kevennykset ovat poistuneet ja kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät tässä uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan lapsiperheiden tulojen pienentyminen voi uhata lasten ja nuorten hyvinvointia. Tämä on taas yksi esitys, jolla edelleen heikennetään lapsiperheiden tilannetta.

Samoin tämä esitys vaikeuttaa nuorten tilannetta, ja käytännössä kaikkia Suomen nuorisojärjestöjä edustava Nuorisoala ry esittikin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useita parannusehdotuksia yleistukiesitykseen. Nuorisoala ry toteaa, että tässä yleistuessa säilyisivät nuoriin kohdistuvat epäreilut ja epäloogiset ehdot, jotka ovat osatekijä siihen, että nuoret joutuvat muita ikäryhmiä useammin turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen. Vaikka nuorten erityisehtojen tavoitteet olisivatkin hyvät, niin niiden seuraus on lähinnä pitkittynyt toimeentulotuella joutuminen. Olen tosi pahoillani siitä, että valiokunnassa ei kiinnitetty huomiota näihin hyviin esityksiin, joita sieltä Nuorisoala ry:ltä tuli, koska niillä oltaisiin voitu parantaa nuorten tilannetta tässäkin muutoksessa.

Joka tapauksessa katson, että vaikka tällä yleistuella on ihan hyvä tarkoitus tästä sosiaaliturvamallin yksinkertaistamisesta, en pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että tässä tilanteessa leikataan ihmisten toimeentuloa, joten, puhemies, taisin jo kannattaa edustaja Laine-Nousimaan esitystä, mutta kannatan sitä vielä uudelleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Selvä, kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.46 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Saimme muutama viikko sitten sosiaali- ja terveysvaliokunnassa valmiiksi mietinnön yleistuesta, joka korvaa työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen. Yleistuen on myös tarkoitus toimia pohjana

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

sosiaaliturvajärjestelmän jatkokehittämiselle, jossa suunnataan kohti yhtä etuutta erilaisine osioineen. Tavoite järjestelmän selkeyttämisestä on tervetullut, sillä nykyinen järjestelmä on sekava erilaisine osioineen, eivätkä ihmiset välttämättä tiedä, mihin tukiin he ovat oikeutettuja.

Valitettavasti hallituksen esitys ei kuitenkaan vastaa näihin tavoitteisiin, ja se sisältää useita muitakin epäkohtia. Siksi jätimme valiokunnan mietintöön vastalauseen yhdessä vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa.

Yhdessä asiassa hallituksen esitystä voi kuitenkin kehua. Yleistuessa vanhempien tulorajaa nostetaan reilusti, 2 500 euroon. Sitä ei ole korotettu yli 20 vuoteen, joten korotus on hyvin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Viimeisten vuosien aikana Orpon hallitus on tehnyt useita heikennyksiä sosiaaliturvaan, mikä on heikentänyt monen tuensaajan ja perheen toimeentuloa. Yhä useampi on joutunut turvautumaan viimesijaiseen turvaan, toimeentulotukeen, jota hallitus nyt myös suunnittelee heikennettäväksi.

On huolestuttavaa, että yleistukeen siirtyminen voi pienentää aikaisemmin käytettävissä ollutta rahamäärää. Vaikka suurimmalla osalla etuuden määrä ei muutu, noin 12 200 kotitaloudella toimeentulon odotetaan vähentyvän. Iso osa heikennyksistä kohdistuu pariskuntiin tarveharkinnan muutoksista ja huoltovelvollisuudesta johtuen. Tuki pienentyy keskimäärin 1 166 euroa vuodessa. Noin sadan euron leikkaus kuukaudessa jo valmiiksi pieniin tuloihin on karua todellisuutta tuhansissa kotitalouksissa ensi vuonna.

Arvoisa puhemies! Nyt vaikuttaa siltä, että yleistukeen on poimittu kummankin aiemman tuen niin sanotut heikoimmat osat. Yleistuesta poistetaan esimerkiksi työmarkkinatuessa olleet lapsiperheisiin kohdistuvat tarveharkinnan kevennykset. Kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Hallituksen politiikka on sysännyt vielä useamman lapsen köyhyysrajan alapuolelle kuin vielä aluksi arvioitiin. Aiemmin arvioitiin hallituksen leikkauksen tekevän 11 000–13 000 köyhää lasta enemmän, mutta nyt arvio on tarkentunut ja yli tuplaantunut 31 000 lapseen.

Myös usea muu mittari kertoo siitä, miten lapsilla menee aiempaa huonommin. Esimerkiksi aineellista puutetta kokevien lasten määrä, eli heidän, joilla on merkittäviä puutteita perustarpeissa kotitalouden varattomuuden vuoksi, on kasvanut edellisestä tutkimuskerrasta, ja kasvu on ollut muuta Eurooppaa nopeampaa. Vuodesta 2021 aineellista puutetta kokevien lasten määrä on lähes kolminkertaistunut 3,7 prosentista kymmeneen prosenttiin.

Lapsiköyhyyden kasvattaminen on raju arvovalinta, jolla on pitkiä seurauksia aikuisuuteen asti. Köyhien lasten määrää lisäämällä syömme tulevaisuuden kuormasta, sillä myös esimerkiksi syrjäytyminen maksaa yhteiskunnalle. Hallituksen olisi syytä selvittää näitä kustannuksia ja kauaskantoisimpia vaikutuksia pelkkien yhden hetken numeraalisten säästöjen lisänä.

Arvoisa puhemies! Nuorille yleistuen esityksessä on omat erityispiirteensä, jotka eivät ole positiivisia. Kaikille vailla tutkintoa oleville asetetaan viiden kuukauden odotusaika, jonka aikana yleistukea ei makseta. Tämä koskee myös nuoria, jotka ovat hakeneet koulutukseen mutta jotka eivät ole saaneet paikkaa. Nuoria siis rangaistaan siinäkin tilanteessa, jossa he ovat olleet aktiivisia ja yrittäneet päästä kouluttautumaan ja rakentamaan osaamista. Pitkä odotusaika ei enää vastaa tarkoitustaan vaan toimii turhana sanktiona nuorille ja lisää viranomaisten työtaakkaa tarpeettomasti. Odotusajan

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

seurauksena moni nuori tippuu toimeentulotuelle, joka on passivoivampi tuki ja joka ei tue nuorten omatoimisuutta.

Arvoisa puhemies! Ylipäätään tarveharkinta kasvaa yleistuessa aiempaan verrattuna. Aikaisemmin peruspäivärahan saajilla ei ollut tarveharkintaa, mutta nyt yleistukeen siirryttäessä tarveharkinta laajenee koskemaan myös heitä. Samalla tarveharkintaa laajentavat yhden tulorajan käyttö, yhtenäinen vähenemisaste ja 55 vuoden ikärajan poistaminen. 55 vuotta täyttäneiden erityissääntelyn poistaminen on valitettavaa, sillä moni yli 55-vuotias ei kovasta yrityksestä huolimatta löydä töitä ennen eläkkeelle pääsyä. Suomessa esiintyy muita Pohjoismaita enemmän ikäsyryntää, joka vaikuttaa töiden löytymiseen tässä ikäluokassa. Erityissääntely on lisätty lakiin, ja se on pysynyt siellä hyvästä syystä. Vasta sen jälkeen, kun ikäsyryntä olisi Suomessa historiaa, erityissääntelyä voitaisiin harkita poistettavaksi.

Jos hallitus haluaisi todellisuudessa tukea työuraansa pitkään tehneiden työllisyyttä, se etsisi keinoja puuttua ikäsyryntään. Yli 55-vuotiailla on hienoa elämäkokemusta ja uraa takana, mitä pitäisi osata hyödyntää nykyistä enemmän. Pitkä kokemus pitäisi nähdä vahvuutena, ei heikkoutena, ja tämän näkeminen vaatii myös vanhentuneisiin asenteisiin puuttumista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.53 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme istunnossa nyt yleistukea, jota käsitelimme myös tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Tavoitteenahan on toteuttaa perusturvan uudistus, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden.

Uudistuksen tavoitteenahan on aikaansaada yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi. Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä.

Elikkä tämän tarkoitus on yksinkertaistaa, selkeyttää tätä tukea. Silloin kun tukea tarvitaan, niin silloin tietysti ihmisiä tuetaan. Se on tärkeää. Tämä on paljon selkeämpi ratkaisu ja yhdenmukainen. Tämmöinen yhden hakemuksen taktiikka kuulostaakin kyllä aika selkeälle. Tästä uudistuksesta eteenpäin vain mennään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.54 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus yhdistäisi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yleistueksi, mutta vastalauseen mukaan malli ei yksinkertaista järjestelmää eikä turvaa riittävää toimeentuloa vaan jatkaa ja syventää jo tehtyjen leikkausten vaikutuksia erityisesti työttömille lapsiperheille. Täysimääräinen yleistuki olisi noin 800 euroa kuukaudessa, taso jäädytetty 24—27 ilman indeksikorotuksia, eikä se THL:n arvion mukaan riitä kattamaan välttämättömiä menoja useimmissa perusturvaa saavissa kotitalouksissa.

Arviolta noin 10 000 henkilön tulot pienenevät yleistuen myötä, ja heikennykset kasautuvat etenkin lapsiperheisiin ja pariskuntiin tarveharkinnan kiristysten vuoksi. Ja toimeentulon tarve kasvaa. Työllisyysvaikutusten arvioidaan jäävän hyvin pieniksi, vaikka

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

yleistuen tiukennuksia perustellaan työllisyyden vahvistamisella. 21 viikon odotusaika ilman tutkintoa ja kahteen kertaan määräytyvä omavastuu aika nähdään epäoikeudenmukaisina erityisesti nuorille ja työttömyyskassojen jäsenille.

Asiantuntijat THL, MLL ynnä muut varoittavat, että köyhyys ja lapsiköyhyys kasvavat jo aiempien leikkausten vuoksi ja yleistuki pahentaa kehitystä. Tuhansia lapsia arvioidaan putoavan pienituloisuusrajan alle. Nuorten, ikääntyneiden, opiskelijoiden ja omaishoitajien asema heikkenee, kun tarveharkinta kiristyy ja ikä- ja elämäntilannepoikkeuksia puretaan. Positiivisena mainintana pidetään Kelan yhden hakemuksen mallia ja osittaisen tuen tulorajan noston tavoitetta, mutta kokonaisuus rakentuu liikaa säästöjen eikä riittävän turvan ja osallisuuden varaan.

Vastalauseemme esittää lakipaketin hylkäämistä ja 21:tä lausumaa, jotka korostavat köyhyyden ja lapsiköyhyyden seuranta, etuustasojen riittävyttä ja indeksikorotuksia, tarveharkinnan kohtuullisuutta, asiakaslähtöistä yksinkertaistamista sekä työn ja sosiaaliturvan joustavaa yhteensovittamista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, poissa. Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvajärjestelmää on yksinkertaistettava ja rakennettava yhtenäistä perusturvaa, mikä on lähtökohtaisesti hyvä tavoite. Nyt kuitenkin Orpon hallituksen peruslinjana on ollut, että yhtenäistetään perusturva mutta pienimmän yhteisen nimittäjän mukaan, eli suojaosat, lapsikorotukset ja korotusosat on poistettu. Nyt yhdistetään vain peruspäiväraha ja työmarkkinatuki. Ja mitä tapahtuu, kun peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään? Peruspäivärahassa ei ole ollut tarveharkintaa aiemmin, työmarkkinatuessa on. Eli peruspäivärahan saajille tulee tarveharkinta tämän myötä. Ja minkälaisesta tasosta nyt sitten puhutaan? Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ovat olleet lähtökohtaisesti 37,21 euroa päivässä, noin 800 euroa kuussa. Se on vuositasolla pikkasen vajaa 10 000 euroa miinus verot. Tämä yllättää monet, mutta aika ison osan vie myöskin verotus tästä näin, noin 1 500 euroa, kun lasketaan keskimääräisellä kunnallisverotasolla yksinäisen ihmisen osalta. Eli siitä viedään tosi paljon myöskin veroilla pois. Aika pienellä tulotasolla joudutaan elämään.

Arvoisa puhemies! Tässä on myöskin se tilanne, että tässä tehdään uusi periaate. Peruspäivärahaa on rahoitettu aikaisemmin myöskin yritysten ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuilla. Nyt kun tässä yhdistetään peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yleistueksi, niin nyt sitä yleistukeakin aletaan maksamaan sitten työttömyysvakuutusmaksuilla, mikä on aika uusi, iso periaate sitten, kun katsotaan jatkossa tämän tilanteen osalta. Eli se avaa nyt semmoisen portin, jota siellä aikaisemmin ei ole ollut.

Tässä on ongelmia, jotka liittyvät lapsiperheisiin. Lapsiperheissä tämä toteutetaan niin, että peruspäivärahassa nyt olevat tarveharkinnan poikkeussäännöt poistetaan, ja tämä kohdistuu erityisesti lapsiperheisiin ja iäkkäisiin työttömiin. Esityksen mukaan 55 vuotta täyttäneiden aiempi oikeus tarveharkitsemattomaan työmarkkinatukeen poistuu. Eli tarveharkinnan tuleminen tänne merkitsee käytännössä sitä, että 55 vuotta täyttävät joutuvat jatkossa saman tarveharkinnan piiriin kuin muutkin työnhakijat. Edustaja Berg hyvin avasi äskeisessä puheenvuorossaan, mistä on kysymys. Tämä tarkoittaa sitä, että puolison tulot ja muut kotitalouden resurssit pääomatuloinen voivat estää tuen saamisen

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ja pienentää sitä olennaisesti jatkossa. Lapsiperheet ja sitten yli 55-vuotiaat tässä tulevat kärsimään näiden poikkeussääntöjen osalta. Se on myöskin tämän yhdistämisen huono puoli.

Sitten, arvoisa puhemies, kun sanotaan, että hallinnon taakka keventyy, niin tässä näyttää siltä, että esityksessä lisätään sosiaaliturvan tarveharkintaa, mikä ei ole yksinkertaista eikä selkeyttä sosiaaliturvaa vaan tekee siitä byrokraattisemman ja vaikeammin ennakoitavan. Eli tarveharkinta tuo myös tällaisia, ja se levennetään kaiken kaikkiaan laveammalle alueelle. Tuloselvitykset ja opintojen ja vanhempien tulojen selvittelyt lisäävät etuuden monimutkaisuutta ja hallinnollista työtä. Odotusajan asettaminen ammatillisen koulutuksen puuttuessa lisää tarpeetonta byrokraatia ilman todennettua vaikutusta koulutukseen hakeutumiseen — eli tämä 21 viikon odotusaika.

Eli tässä on hyvä tavoite, tehdään pienimmän nimittäjän pohjalta, ja sitten siinä ovat selkeitä kärsiviä ryhmiä lapsiperheet ja yli 55-vuotiaat. Sen vuoksi emme kannata tätä esitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.01 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus tavoittelee sosiaaliturvan yksinkertaistamista yhdistämällä työttömyysturvan, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi yleistueksi. Hallituksen esitys on epäonnistunut. Täysimääräinen yleistuki olisi ansiopäivärahan perusosan suuruinen. Voimassa olevan työttömyysturvalain perusteella tasoon tehdään kansaneläkeindeksin mukainen tarkistus, mutta hallitus on jäädyttänyt työttömyysturvaetuuksien tason vuosille 2024–2027, eli indeksitarkistuksia ei tehdä. Hallitus on lisäksi leikannut työttömyysturvasta lapsiperheiden toimeentuloa työttömyyden kohdatessa turvaavat lapsikorotukset sekä aktiivisuuteen kannustavat korotusosat ja vähäiseenkin osa-aikaiseen ja keikkatyöhön kannustavat suojaosat. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useat lausunnonantajat ovat kritisoineet esitetyn yleistuen matalaa tasoa.

Hallitus on perustellut useita aiempia työttömyysturvaleikkauksiaan työllisyysvaikutuksilla, jotka ovat kuitenkin jääneet korkeintaan laskennallisiksi. Yleistukiesityksen mukaan muutoksilla arvioidaan olevan mittaluokaltaan vähäisiä vaikutuksia työllisyyteen. Kokonaisuutena ehdotettujen muutosten arvioidaan vahvistavan rakenteellista työllisyyttä noin muutamalla sadalla henkilötyövuodella. Todennäköisesti tämäkin muutos jää vain laskennalliseksi ilman muita toimia, sillä esimerkiksi Valtion taloudellinen tutkimuskeskus toteaa lausunnossaan, että yleistuen saajien joukossa on paljon pitkäaikaistyöttömiä, joiden työllistymisen ongelmat ovat moninaisia ja kannustinongelmat toissijaisia. Esitys vaikuttaa merkittävästi työttömyysturvaa saavien ihmisten toimeentuloon.

Erittäin surullista on myös se, että yleistukeen asetetaan 21 viikon odotusaika, mikäli hakijalla ei ole peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusajan tarkoituksena on ollut ohjata nuoria koulutuksen piiriin, mikä on aikanaan ollut järkevää. Kuitenkin nuorilla on nykyisin koulutukseen hakuvelvollisuus työttömyysturvan ehtona jo olemassa, joten odotusaika ei enää vastaa tarkoitustaan vaan on pelkkä tulonmenetys työttömäksi jäävälle henkilölle.

Yleistuki heikentää monien lapsiperheiden tilannetta, koska työmarkkinatuessa olleisiin lapsiperheisiin kohdistuneet tarveharkinnan kevennykset poistuvat. Kotitalouksien, joissa

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan lapsiperheiden tulojen pienentyminen voi uhata lasten ja nuorten hyvinvointia. Siksi muutosten vaikutuksia olisi pitänyt arvioida lapsivaikutusten näkökulmasta perusteellisesti.

Arvon herra puhemies! Tämänkin vuoksi tätä lakiesitystä ei tulisi hyväksyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.04 Juha Hänninen kok: olkaa hyvä. Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vastaan, kun kuulin tuossa nimeni mainittavan.

Täällä tietysti kerrotaan jo etukäteen, että tämä on epäonnistunut asia, eli täällä selvästi on siellä toisella reunalla asiantuntijoita, jotka ovat perillä aiheesta enemmän kuin minä, mutta edelleenkin olen sitä mieltä, että tämä uudistus selkeästi helpottaa tätä monimutkaista järjestelmää. Täällä kuultiin jo, että myös siellä vasemmalla puolella oltiin sitä mieltä, että tämä meidän sotejärjestelmämme on hyvin monimutkainen ja näin, mutta nyt sen käyttö helpottuu ja ollaan menossa oikeaan suuntaan. Uudistus parantaa työnteon kannustimia ja vahvistaa työllistymisen edellytyksiä ja kohtelee ihmisiä tasapuolisesti. Järjestelmä tukee työllistymistä ilman, että byrokratia uuvuttaa kansalaiset.

Olen sotevaliokunnan kanssa samaa mieltä siitä, että näin suuri muutos edellyttää tarkkaa seuranta. Eihän seuranta tehdä ihan vain sen takia, että katsellaan, että näin se menee, vaan siihen pitää myös puuttua — on täysin selkeä asia, että se tulee tähän seurantaan sitten perään. Eli jos todetaan, että tämä on täysin epäonnistunut, niin seurannan tehtävä on kyllä puuttua siihen asiaan. Tuen vaikutuksia tulee huolella seurata kokonaisvaltaisesti, ja näin varmistamme, että uudistus toimii käytännössä ja että se todella auttaa niitä ihmisiä, joille se on tarkoitettu. Nyt rakennetaan yksi selkeä perusetuusmalli, ja sitä seurataan huolellisesti. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.06 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Näitä työnteon kannustimia täytyy tässä vähän arvioida sen vuoksi, että meillä on nytten työttömiä yli 300 000 ja avoimia työpaikkoja taitaa olla 30 000:n luokkaa. Tänä on arvioitu tuolla MOT:in puolella, kuinka moni niistä on oikeasti avoimia työpaikkoja, mutta meillä on nytten se ongelma, että meillä ei ole niitä työpaikkoja, mihin näitä ihmisiä kannustetaan. Eli vaikka kuinka laskettaisiin tasoa alaspäin, niin niitä työpaikkoja ei sinne synny. Tämä kannustaminen ei auta, vaan tämä romuttaa niitten ihmisten toimeentuloa koko ajan huonompaan suuntaan, ja se on tässä se ongelma.

Sinänsä minä luulen, että se sosiaaliturvan kehittäminen tähän mallin suuntaan on ollut aika lailla yli puoluerajojen yhteinen näkemys, että näin mennään, mutta siinä, mitkä ovat ne polut siitä, millä lailla sitä tehdään, varmasti näkemyseroja on. Mutta kun tässä korostetaan niin kovasti tätä kannustamista, niin täytyy muistaa tämä reaalitytulos nyt tällä hetkellä, reaali-tilanne: vaikka kellekään ei maksettaisi mitään turvaa, niin ei se työpaikka sieltä synny. Ihmisten pitää elääkin. Hyvänä aikana tällä kannusteella on isompi merkitys kuin näin huonolla aikana. Tarjontaa on nyt todella paljon työmarkkinoilla. Ihmisiä on työttömänä niin paljon.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

17.08 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta vielä edustaja Hänniselle, että tosiaan sanoin, että kannatan myöskin tätä yhden hakemuksen malliin menemistä. Ollessani viime kaudella sosiaaliturvasta vastaavana ministerinä perustettiin tämä sosiaaliturvaa pohtiva komitea, joka myöskin on kannattanut tätä yhden hakemuksen mallia, jota kohti on ehdottomasti mentävä, sillä niin kuin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa totesin, meillä on tämä sosiaaliturvan alikäyttö suurempi ongelma kuin se, että ihmiset väärinkäyttäsivät sosiaaliturvaa.

Mutta minä en itse voi ymmärtää sitä, että kun tehdään tällainen ihan hyvä askel oikeaan suuntaan, eli mennään kohti tätä yhtä hakemusmallia, niin samalla sitten kuitenkin leikataan sitä sosiaaliturvan etuutta, tässä tapauksessa tätä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistelmää, jota yleistueksi kutsutaan. En voi kannattaa sitä tällaisessa tilanteessa, kun tuntuu siltä, että tämän hallituksen yksi tärkeimmistä, isoimmista asioista on se, että leikataan ihmisten sosiaaliturvaa. Ja niin kuin totesin, me kuultiin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa useitakin asiantuntijoita tähän asiaan liittyen, ja erityisesti lapsiperheet ja nuoret ovat nyt sitten tämän hallituksen lakiesityksen osalta näitä kärsijöitä.

Mitä sitten tulee tähän työn vastaanottamiseen, josta edustaja mainitsi, että työn vastaanottaminen on kannattavampaa tämän esityksen myötä, niin minä haluan muistuttaa, että tämä hallitus on poistanut kaikista mahdollisista sosiaaliturvaetuuksista jo nämä suojaosat, joilla nimenomaan näiden lyhyiden ja keikkaluontoisten työsuoritusten vastaanottaminen olisi kaikille kannattavaa. Ja kun tässä maassa, niin kuin edustaja Lyly edellisessä puheenvuorossaan hyvin kuvasi, on erittäin vakava työttömyyskriisi ja tuntuu siltä, että ei ole tarjolla kokoaikatyötä eikä vakituisia työsuhteita, niin silloin olisi tärkeää, että ihmiset voisivat ottaa myös näitä pätkiä vastaan.

Mutta täytyy myös todeta, puhemies, että kyllähän varmasti tässä on aika monelle käynyt selväksi, että Suomessa on erittäin paljon aloja, joissa on todella matalat palkat, jolloinkin se työn vastaanottaminen ei ole kannattavaa. Sosiaaliturvaa varmasti voidaan leikata loputtomasti sillä perusteella, että työn vastaanottamisen pitää olla kannattavaa, mutta meidän pitää huolta heikommassa asemassa olevista ihmisistä, jotka syystä tai toisesta eivät ole kokoaikaisesti tai lainkaan työmarkkinoiden käytettävissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.11 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan näytti, että minä saan vetää yhteen, mutta näyttää, että siellä edustaja Suhonen kerkesi vielä varata hyvän puheenvuoron. — Ajattelin korostaa niitä asioita, mistä me ollaan yhtä mieltä tässä asiassa. Eli edustaja Pekosen kanssa ollaan yhtä mieltä, että tämä yhden hakemuksen malli on hyvä malli. Toinen asia, mistä olimme vahvasti myös yhtä mieltä, on se, että sosiaaliturvaa tulee kehittää. Ja ehkä kolmaskin asia on se, että heitä ihmisiä, sanotaan vaikka, onko ”vähäosainen” huono sana, joilla ei ole töitä ja on sairauksia ja on monenlaista ikävää perheessä, pitää pystyä auttamaan. Eli kolme asiaa löysin puheenvuoroistanne, joista olemme täysin yhtä mieltä, ja uskon, että tällä voidaan mennä hyvin eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

17.12 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Otan myös itse vielä lyhyesti kantaa tähän keskusteluun siltä osin, kun tässä edustaja Pekonen erinomaisesti toi esiin sitä työn kannattavuutta ja sitä, minkälaisia päätöksiä tämä hallitus on tehnyt: Kannattaa nyt muistaa meidän kaikkien se, että kun tämä suojaosan poisto toteutettiin, niin yksi keskeisimpiä perusteluja hallituspuolueiden kansanedustajilla oli se, että tällä suojaosan poistolla kannustettiin henkilöitä siirtymään osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön. Tämähän oli suorastaan pöyristyttävä peruste, koska me kaikki tiedostimme kyllä sen haasteen, että osa-aikatyötä tekeviä on tässä maassa yli satatuhatta henkilöä, jotka haluaisivat tehdä kokoaikatyötä, mutta kun sitä kokoaikatyötä ei vain ole. Tämä kannustavuus oli kyllä erikoinen, ja se tavallaan siltä osin sopii myös tähän keskusteluun, kun me puhutaan siitä työnteon kannattavuudesta. Tämän halusin vielä tässä muistuttaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

17.13 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Me ollaan edustaja Suhosen kanssa jo kerran tässä taannoisina viikkoina tästä asiasta väitellyt, ja se on ihan totta, että yksi peruste oli tämä kokoaikatyön lisääntyminen, mutta haluan muistuttaa, että yksi vastaargumentti oli se, että osa-aikatyön tekeminen romahtaa, ja sitä ei onneksi tapahtunut. Sitten toinen, mitä kuulee täällä toistuvasti, on se, että me ollaan tehty jollakin lailla osa-aikatyön tekemisen kannattamattomaksi. Sehän ei pidä paikkaansa, eli edelleenkin jokaisesta eurosta jää enemmän käteen, kun niitä tukia vähennetään. Niin että ei se työnteke kannattamatonta missään tilanteessa ole. Tätä haluan vain korostaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.13 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Väyryselä varsin hyviä huomioita. Haluan myös itse vielä tähän jatkaa, että kuten aikaisemminkin olemme tästä debatoineet, niin kun toteatte sen, että tämä osa-aikatyön tekeminen ei ole ikään kuin romahtanut, niin tässähän tietysti aikajana on vielä aika ohkainen, ja kuten aiemminkin totesimme, ja itse asiassa koin, että olimme jopa samaa mieltä siitä vaikutusten arvioinnista, mitä tapahtuu tämän suojaosan poiston osalta osa-aikatyön teon määrälle — ehkä ymmärsin sitten väärin, mutta oletin, että me olimme samaa mieltä siitä — niin vaikutuksia voi olla vielä nähtävissä enemmän sen osalta. Toteatte nyt, että ei ole romahtanut, mutta siinä voi olla, että jotakin tulee tapahtumaan, koska kyllähän se on myös niin, että näitten työttömyysturvaleikkausten kautta ihminen tarttuu ikään kuin hukkuva siihen oljenkorteen, kaikkeen mahdolliseen pieneen työhön, rippeeseenkin, mitä on olemassa, koska kaikki elintaso ja tulotaso on leikkausten myötä pienentynyt.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2025 vp

Lakialoite LA 17/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 29/2025 vp

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.15 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Orpon—Purran hallituksen politiikkaa yhdistää yksi piirre yli muiden: säälimättömyys huonompiaisista kohtaan. Kun valtiontaloutta tasapainotetaan, katse ei kohdistu vahvoihin harteisiin vaan niihin, joiden arki on jo valmiiksi selviytymistä. Tämä hallitus lyö lyötyä ja tekee sen tietoisesti.

Erityisen räikeä on perussuomalaisten rooli. Puolue, joka vaaleissa lupasi olla pienten ihmisten puolella ja puolustaa heikompia, on nyt mukana hallituksessa, joka vie pienituloisilta, lapsiperheiltä, sairailta ja työttömiltä. Vältelläkseen kritiikkiä ja katkeraa palautetta petetyistä lupauksista perussuomalaiset loihtivat silmänvääntelyistä ja muista kohuotsikoista savuverhoja. Keskustelu yritetään viedä sivuraiteille, jotta huomio ei kiinnittyisi siihen, että leikkauspolitiikka osuu kipeimmin juuri niihin ihmisiin, jotka heitä äänestivät ja joille he lupasivat turvaa. [Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin!]

Toimeentulotuen suojaosien poisto on tästä karu esimerkki. Vähäinenkin osa-aikatyö tehdään kannattamattomaksi, vaikka sama hallitus puhuu työntekoon kannustamisesta. Parinkymppin syntymäpäivälahja tai satunnainen työkeikka vähentää jatkossa suoraan toimeentulotukea. Tämä ei ole kannustamista, tämä on näpäyttämistä köyhälle siitä, että yritit.

Perustoimeentulotuen alentamisesta ollaan tekemässä lähes automaattista rangaistusjärjestelmää. Sanktiot kiristyvät, harkinta vähenee, ja inhimillisyys katoaa. Ihmiset, joiden työkyky on heikko tai jotka kamppailevat terveysongelmien kanssa, ajetaan järjestelmässä eteenpäin uhalla, ei tuella. Hallitus tietää itsekkin, etteivät nämä toimet ratkaise työllistymisen esteitä, mutta siitä huolimatta se jatkaa. Lapsiperheiden kohdalla tämä politiikka on erityisen vastuutonta. Köyhyys kasvaa, ja yhä useampi lapsi maksaa hallituksen ideologisista valinnoista hinnan, joka näkyy koko elämän ajan. Kunnille sysätään lisää vastuuta ilman realistista rahoitusta, ja nuorten ongelmat jäävät pompoteltaviksi hallinnon tasolta toiselle. Keskusta ei hyväksy tätä linjaa. Yhteiskunnan tehtävä ei ole kurittaa huono-osaisia vaan tukea heitä takaisin jaloilleen.

Edellä olevan johdosta esitämme lakiehdotuksen hylkäämistä ja seuraavien vastalauseen lausumaehdotusten hyväksymistä:

”1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lakimuutoksen vaikutuksia lapsiperheköyhyyden kehitykseen ja ryhtyy viipymättä valmistelemaan tarvittavia muutoksia lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi.”

”2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee vastalauseessa kuvatun mukaisen esityksen toimeentulotukilain muuttamiseksi.”

”3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa kuntien kykyä rahoittaa perustoimeentulotuen kustannuksia täysimääräisesti sekä siirron ohjausvaikutusta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

17.18 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa herra puhemies! Orpon—Purran hallitus esittää toimeentulotukilakiin laajoja ja syviä heikennyksiä niin sanotun kokonaisuudistuksen nimissä. Todellisuudessa kyse ei ole kokonaisuudistuksesta, joka vahvistaisi ihmisten selviytymistä, vaan leikkauspaketista, joka osuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin. Perustoimeentulotuen perusosan alentaminen, suojaosan poisto, terveydenhuoltomenojen rajaaminen ja sanktioiden merkittävä kiristäminen eivät vähennä köyhyyttä tai riippuvuutta toimeentulotuesta. Ne lisäävät sitä.

Hallitus perustelee esitystään itsenäisen selviytymisen vahvistamisella. Tämä väite ei kestä tarkastelua. Kun sosiaaliturvaa on jo aiemmin leikattu rajusti, toimeentulotuki on yhä useammalle viimesijainen mutta välttämätön turva. Nyt hallitus leikkaa tästä viimeisestä turvaverkosta myös niiltä ihmisiltä, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia parantaa omaa toimeentuloaan esimerkiksi sairauksien, mielenterveysongelmien tai työkyvyn rajoitteiden vuoksi. Tämä ei ole kannustamista. Tämä on rankaisemista köyhyydestä.

Perustuslain 19 § turvaa jokaiselle oikeuden ihmisarvoisen elämän edellyttämään välttämättömään toimeentuloon. Kyse on ehdottomasta oikeudesta. Nyt esitetyt leikkaukset vaarantavat tämän oikeuden toteutumisen. On syytä muistaa, että Suomi on jo saanut kansainvälisiltä ihmisoikeuselimiltä huomautuksia perusturvan ja vähimmäisturvan riittämättömyydestä. Tässä tilanteessa hallitus vie Suomea entistä kauemmas ihmisoikeusvelvoitteistaan.

Perusosan tasoleikkaus on mekaaninen ja välinpitämätön. Se kohdistuu kaikkiin riippumatta elämäntilanteesta tai terveydestä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on todennut, että jatkossa perusosa ei kattaisi ihmisarvoisen elämän edellytyksiä yhdessäkään arvioidussa perhetyyppissä. Tämä on vakava viesti, jota hallitus ei voi ohittaa.

Arvoisa herra puhemies! Erityisen huolestuttavaa on velvoitteiden ja sanktioiden kiristäminen. Esitys velvoittaa myös tosiasiallisesti työkyvyttömiä ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi sanktion uhalla. Jos näin ei tapahdu, perusosaa voidaan leikata jopa 50 prosenttia. Tämä on kohtuutonta ja epäinhimillistä. Sanktiot eivät ratkaise ongelmia. Ne kasaavat niitä. Ne lisäävät syrjäytymistä, pahentavat terveysongelmia ja heikentävät lasten asemaa perheissä, joihin leikkaukset väistämättä ulottuvat.

Suojaosan poistaminen toimeentulotuesta vie viimeisenkin kannusteen tehdä lyhytaikaista tai osa-aikaista työtä. Jatkossa jokainen ansaittu euro vähennetään täysimääräisesti tuesta. Tämä on taloudellisesti järjetöntä ja inhimillisesti kylmää politiikkaa. Hallitus näyttää toistavan tietoisesti virheitä, joista on jo tutkimusnäyttöä.

Myös terveydenhuoltomenojen rajaaminen vain välttämättömiin menoihin on vakava virhe. Toimeentulotuen saajat sairastavat keskimääräistä enemmän ja käyttävät enemmän terveyspalveluja. Kun hoitoa ja lääkitystä rajataan, ongelmat pahenevat ja kustannukset siirtyvät myöhemmin raskaampiin ja kalliimpiin palveluihin.

Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys ei rakenna vastuullista sosiaaliturvaa. Se murentaa perusturvaa, lisää köyhyyttä ja siirtää ongelmia eteenpäin. Näistä syistä johtuen tätä lakiesitystä ei tulisi hyväksyä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

17.22 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa herra puhemies! Tuntuu jotenkin aivan kauhealta — välillä ihan tuntuu, että ei saa happea. Nämä hallituksen päätökset ovat niin epäoikeudenmukaisia, että minä en pysty ymmärtämään. Näistä hallituksen päätöksistähän

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

hyötyvät hyvätuloiset ja suuryritykset. Heille tämä hallitus kyllä antaa rahaa, mutta samaan aikaan suomalaisilta lapsilta, vanhuksilta, vammaisilta ja nyt kaikista köyhimmiltä te leikkaatte.

Puhemies! Tekisi mieli kysyä, lupasitteko te tällaista politiikkaa ennen vaaleja. Ainakin perussuomalaisten puheenjohtaja, valtiovarainministeri Purra totesi, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy. Pääministeri Orpo kokoomuksen puheenjohtajana ennen vaaleja totesi, ettei keneltäkään vaadita mahdollisuuksia. Mutta nyt on tulossa historialliset leikkaukset, historialliset siksi, että kaikista heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, toimeentulotuen saajilta, ollaan leikkaamassa jopa puolet toimeentulotuen summasta.

Samaan aikaan viime viikonloppuna ja tällä viikolla on nähty todella arvoton näytelmä mediassa, ja täytyy todeta, että sen seuraaminen on ollut järkyttävää. Ehkä siitä kertoo sekin, että itselleni on tullut erittäin paljon palautetta, ei niinkään toimeentulotuesta tai niistä vanhusten digitaalisista laitteista kodeissa tai potkulaista, mutta tämä rasismi, mikä täällä eduskunnassa rehoittaa, on aiheuttanut ihmisissä nyt reaktion. Minä todella toivon, että pääministeri puuttuu tähän asiaan, koska ei voi olla niin, että me hyväksytään tässä talossa rasistinen käytös sillä varjolla, että sen alle jäävät nämä historiallisen hirveät leikkaukset, joita täällä tehdään ilman, että kukaan puolue kertoi ennen vaaleja, että tällaisia ollaan tekemässä. Eikä täällä ole yhtään ainoata perussuomalaisten kansanedustajaa tälläkään hetkellä puolustamassa tätä hallituksen esitystä. [Timo Suhonen: Ei yllätä!] — Ei yllätä, kokoomuslaisia sentään muutama.

Mutta, puhemies, tämä esitys on niin hirveä, että minä esitän, että nämä lakiehdotukset hylätään ja että hyväksytään vastalauseen 1 mukaiset neljä lausumaa, jotka löytyvät sieltä vastalauseesta. En niitä nyt käy läpi, sillä haluan antaa äänen tässä salissa myöskin niille ihmisille, jotka ovat tämän toimeentulotuen saajia tällä hetkellä — heidän äänensä tähän salissa ei kuulu. Täällä aikaisemmissa asiakohdissa tänään kokoomuksen kansanedustaja arveli, että ei me täällä niinkään puhuta näiden ihmisten asioista vaan enemmänkin näitten järjestelmien puolesta. Se ei pidä paikkaansa. Me ollaan vasemmistoliiton eduskuntaryhmänä pyydetty ihmisiä kertomaan, miltä nämä toimeentulotuen leikkaukset tuntuvat. Minä, puhemies, luen muutamia viestejä, mitä ihmiset ovat lähettäneet. Minä toivon, että te kuuntelette, mitä nämä ihmiset ovat kertoneet, koska nämä ovat ihan semmoisia kertomuksia, jotka voisivat olla kenen tahansa meistä kirjoittamia. Me ei tiedetä ikinä, mitä elämä tuo tullessaan ja minkälaisiin elämäntilanteisiin me joudutaan syystä tai toisesta, ja silloin voi käydä niin.

”Olen osatyökykyinen ja vakavan sairauden omaavan lapsen äiti. Suojaosan poisto, asumistuen lasku ja työttömyysturvan lapsikorotuksen poisto osuu jo moukarilla meihin. Siitä on taisteltu pinnalle. Sanottiin, ettei tämä vaikuta mihinkään, kun on toimeentulotuki. Se vaikuttaa kuitenkin, jos onnistuu tienamaan töissä pikkupätkiä, niin voi toteuttaa vaikka ruokailun ulkona. Nyt jos tuen menettää seuraavalta kuulta tienatessaan vähän, niin menee miinukselle ja pitkään, koska toimeentulotuen osuus on noussut leikkausten vuoksi. Tulevat leikkaukset tuntuvat niin mustilta, etten enää jaksa. Kaikki aktiivisuus uudelleen kouluttautumisesta ja työllistymisestä vedetään vessasta alas.”

”Olen ollut jo pitempään toimeentulotuen varassa sairastuttuani. Minulla on elätettävänä lapsi, jolla on erityistarpeita. Minua kyllä aletaan kuntouttaa, mutta ilman perustoimeentulotuen turvaa, en tiedä miten selvitään. Tahdon kuntoutua, mutta mikäli en enää voi saada toimeentulotukea, jotta saan lääkkeitä ja kaiken tarvittavan, en voi kuntoutua. Tällöin on jatkettava työttömyyttä.”

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

”Itse olen monisairas, ja ikäni vuoksi en pääse eläkkeelle. Kukaan ei ota töihin, jopa kuntouttavaa työtä hakiessa sanottiin suoraan, etten pääse sinne, koska olen liian vanha. Olen myös pitkäaikaistyötön. Eli mihinkään en pääse ja mihinkään ei huolita, ja työvoimatoimistossa ei osata auttaa, eivätkä muutkaan tahot. Nyt nautin työmarkkinatukea, josta verojen jälkeen jää 595 euroa, asumistukea saan 264 euroa ja toimeentulotukea saan 270 euroa. Pakollisten maksujen jälkeen pärjään kaksi viikkoa rahoillani ja sen jälkeen olen nollilla kaksi viikkoa seuraavaan rahaan.”

Puhemies! Näistä viesteistä kuuluu, että kysymys on monisairaista, ikäihmisistä ja lapsiperheistä, ja toivon todella, että näiltä ihmisiltä me emme tässä salissa olisi viemässä sitä viimeistä turvaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.29 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallitus lupasi sosiaaliturvaleikkausten yhteydessä, että toimeentulotuki ottaa kopin siten, ettei kohtuuttomia tilanteita pääse syntymään. Nyt hallitus on kuitenkin leikkaamassa tästä viimesijaisesta turvasta ja varmistaa sen, että kohtuuttomuuksia todella tulee syntymään. Esitys on julma joululahja lukuisille toimeentulotuen saajille, joita oli lokakuussa yli 141 000.

Hallituksen esityksellä jo ennestään pientä toimeentulotuen perusosaa voidaan alentaa jopa puoleen normaalista. Perusosan alentamista arvioidaan tehtävän vuodessa noin 150 000 kertaa. Perusosaa alennettaessa pitää selvittää 290 eurolla kuukausi kerrallaan ilman tietoa siitä, missä vaiheessa oma tilanne voi parantua. 290 euroa on todella pieni raha, kun sillä pitäisi kattaa muun muassa ruuat, vaatteet, itsehoitolääkkeet, oma ja kodin puhtaus, bussikortit ja puhelinlaskut. Jos noin pienellä rahalla eläminen pitkittyy, se haittaa huomattavasti koko elämää, kun esimerkiksi rikki menneen tilalle ei voi ostaa uutta tai kun voi joutua valitsemaan lääkkeiden ja ruuan välillä.

Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa ei saisi tulla eteen tilannetta, jossa ihmiset joutuvat säästämään ruuasta ja näkemään suoranaista nälkää. Ihmisten hätä näkyy kasvaneissa ruokajonoissa, joissa joudutaan toteamaan, ettei apu riitä kaikille. Ruokavavusta on tullut liian monelle välttämätön osa arjessa selviytymiseen, ja ruokajonoissa on nyt enemmän ensi kertaa ruokaa hakevia kuin aiemmin.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotukeen tulossa olevat muutokset uhkaavatkin perustuslain 19 §:ää ja ihmisarvoisen elämän turvaa. Uhka tähän on olemassa etenkin haavoittuvassa asemassa olevien, kuten lasten, nuorten, vammaisten, mielenterveysongelmaisten ja iäkkäiden, osalta. Perusosan alentamista koskeva menettely ei sisällä riittäviä suojamekanismeja, jotta voitaisiin suojella perustuslain takaamaa ihmisarvoista elämää.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa nousi esille, ettei toimeentulotuen perusosa kata jatkossa yhdenkään perhetyypin ihmisarvoisen elämän edellytyksiä — ei kata jatkossa yhdenkään perhetyypin ihmisarvoisen elämän edellytyksiä, suoraan asiantuntijoilta. Hallitus alentaa kaavamaisesti toimeentulotuen perusosaa, eikä leikkausten kohteeksi joutumiselta pysty välttymään. Kaavamainen leikkaus tulee koskemaan myös heitä, jotka eivät itse voi vaikuttaa tilanteeseensa esimerkiksi sairauden tai työkyvyttömyyden takia.

Toimeentulotuen perusosan tasoa leikattaisiin 18 vuotta täyttäneiden yksin asuvien henkilöiden ja vanhempansa luona asuvien 18 vuotta täyttäneiden osalta kolme prosenttia

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

sekä muiden 18 vuotta täyttäneiden henkilöiden osalta noin kaksi prosenttia. Rahallisesti prosenttileikkaukset pienentävät yhden hengen kotitaloudessa kuukausituloja noin 18 eurolla ja yksinhuoltajilla noin 15 eurolla.

Yliedustettuina toimeentulotuessa on tällä hetkellä nuorten ikäryhmä 18—24-vuotiaat. Leikkaukset nuorten toimeentuloon heikentävät heidän mahdollisuuksiaan selviytyä itsenäisesti arjesta. Nuoruudessa rakennetaan pohjaa aikuisuudelle, ja siksi pitäisi olla selvää, että nuorten osallisuutta vahvistetaan kaikin mahdollisin keinoin. Arjessa pärjäämisen taitoja ei ylipäättään rakenneta sillä, että elää kädestä suuhun ja joutuu jatkuvasti olemaan huolissaan rahojen riittävydestä. Toimeentulotuki ei nykyiselläänkään, saati sitten hallituksen muutosten jälkeen mahdollista esimerkiksi säästämisen harjoittelua, joka olisi tärkeä askel kestävän talousosaamisen rakentamisessa.

Arvoisa puhemies! Yhdeksi isoksi kysymysmerkiksi esityksessä jää opiskelijoiden tilanne, jos he joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen esimerkiksi kesällä opintojen ollessa tauolla. Velvoite hakea ja ottaa vastaan kokoaikatyötä koskisi siis myös opiskelijoita, vaikka se tarkoittaisi opintojen keskeyttämistä. Ei ole oikein vaatia opiskelijoilta opintojen keskeyttämistä toimeentulotuen varmistamiseksi. Tämä on epäreilua paitsi opiskelijan itsensä kannalta myös Suomen kasvua silmällä pitäen. Vaade opintojen keskeyttämisestä heikentää jatkossa osaavan työvoiman saamista, lisää koulutusresurssien hukkakäyttöä ja pitkittää tukien käyttöä, kun opiskelijan työllistymismahdollisuudet heikkenevät opintojen keskeyttämisen vuoksi.

Esitämmeikin vastalauseessamme, että valtioneuvoston on seurattava ja arvioitava uudistuksen vaikutuksia muun muassa opiskelijoiden asemaan ja opintojen keskeytymiseen sekä tämän laajempia työmarkkinavaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Kannatan tässä vaiheessa edustaja Pekosen esittämiä vastalauseen 1 mukaisia hylkäys- ja lausumaehdotuksia, ettei aika lopu kesken. Jatkan puheenvuoroa seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

17.36 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kyllä vähän itsekkin hämmästelen ja harmittelen sitä, että kun nyt ovat käsittelyssä nämä toimeentulotuen leikkaukset, niin tämän salin oikea reuna on aivan tyhjä — aivan tyhjä. Ei yhtään perussuomalaisten kansanedustajaa ole täällä paikalla.

Tuossa päivällä, kun käytiin keskustelua liittyen näihin pienituloisiin, heikommassa asemassa oleviin ihmisiin, niin luin tuolta omalta kotipaikkakunnalta paikallislehden uutisen, jossa kerrottiin, että seurakunnan diakoniatyölle on tullut tänä vuonna joulun alla 20 prosenttia enemmän avustushakemuksia kuin aikaisempina vuosina. Siellä on toki joulun alla paljon köyhiä lapsiperheitä, joilla on taloudellisesti tiukkaa, mutta niin on myöskin monella lapsettomalla työikäisellä ja ikäihmisellä. Suunnilleen puolet hakemuksista oli lapsiperheiltä ja puolet muilta. Tässä uutisessa kerrottiin, että näissä avustushakemuksissa on näkynyt ihmisten talouden ja elämän tiukentuminen, sillä tukiin on tullut leikkauksia ja kiristyksiä. Niillä, joilla on ollut tiukkaa, on nyt vielä tiukempaa. Myös työssäkäyvien elämä on käynyt ahtaammaksi, varsinkin niille, jotka ovat tehneet pätkätoita, koska heiltä on hävinnyt näitä suojaosuuksia.

Tähän liittyen tietysti toivoisin, kun myös nämä toimeentulotuen leikkaukset ovat käsittelyssä, että myöskin niistä vastuun kantavista hallituspuolueista olisi täällä edustusta

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

muistakin kuin kokoomuksesta. — Kiitoksia, että kokoomusedustajia kuitenkin on muutama täällä paikalla.

Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tässä ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia. Keskusta pitää sinällään tarkoituksenmukaisena sitä, että sosiaaliturvajärjestelmä kannustaa työntekoon ja ohjaa ihmisiä sopivien etuuksien ja niihin liittyvien palveluitten piiriin. Myös tavoite toimeentulotuen menojen hillitsemisestä, pitkäaikaisen toimeentulotuen käytön vähentämisestä ja sitä kautta julkisen talouden vahvistamisesta ovat kannatettavia.

Arvoisa puhemies! Tällä lakiehdotuksella on kuitenkin myös kielteisiä seurauksia. Suojaosien poisto heikentää vähäisen ja osa-aikaisen työn tekemisen kannusteita, leikkaukset heikentävät tukea käyttävien lapsiperheiden toimeentuloa ja kuntien rahoitusosuuden kasvattaminen lisää kuntakentän epävarmuutta. Tiukat ja useimmissa tapauksissa tinkimättömät tuensaaajalle säädettävät vaatimukset ajavat työttömiksi työnhakijoiksi henkilöitä, joiden työkyky on terveydellisistä syistä heikko, ja työvoimaviranomaisten työmäärä lisääntyy enemmän kuin mihin lakiehdotuksessa on varauduttu. Näiltä osin tämä hallituksen esitys on ongelmallinen, ja näistä syistä keskusta vastustaa tai suhtautuu varauksellisesti osaan ehdotetuista muutoksista. Toimeentulotuen suojaosaa ei tulisi poistaa, ja toimeentulotuen alentamiseen johtavissa tilanteissa tulisi sallia enemmän tapauskohtaista harkintaa, jotta tuensaaajien vaikeita henkilökohtaisia tilanteita voitaisiin huomioida inhimillisemmin.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen mukaan osa-aikatyöstä saatavia vähäisiä, enintään 150 euron suuruisia työtuloja ei jatkossa voitaisi jättää huomioimatta toimeentulotuen laskelmassa. Keskusta näkee, että pienimuotoinenkin osa-aikainen työ on aina pystyttävä vastaanottamaan kannattavasti. Siksi keskusta on vastustanut aiemmin hallituksen tekemää työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosien poistamista ja vastustaa myös toimeentulotuen suojaosien poistamista. Keskustan näkemys on se, että vähäinenkin työssäkäynti tukee työelämätaitoa ja edistää arjen hallintaa.

Keskusta pitää erittäin tärkeänä, että ihmisiä ohjataan ja heitä autetaan hakemaan heille kuuluvia ensisijaisia etuuksia ja pyritään eroon toimeentulotukiriippuvuudesta. Samalla katsomme, että toimeentulotuen alentamiselle kirjatut ehdot ja niiden määräajat ovat liian ehdottomat, eivätkä ne salli riittävää tapauskohtaista kohtuullisuusharkintaa.

Keskusta on myös erittäin huolissaan hallituksen toimista, jotka ovat johtaneet yhä useamman lapsiperheen tulotason merkittävään laskuun ja lisänneet köyhyydessä elävien lasten ja nuorten määrää merkittävästi. Köyhyys eriarvoistaa lapsia ja määrittää voimakkaasti ihmisen elämää. Se vaikuttaa laajasti ihmisen hyvinvointiin, sekä fyysiseen että henkiseen terveyteen. Lapsena koettu köyhyys voi vaikuttaa tutkimusten mukaan pitkälle ihmisen elämään ja mahdollisuuksiin aina aikuisuuteen asti.

Keskusta vastustaa lapsiperheisiin kohdistuvia leikkauksia ja peruisi myös toimeentulotukeen tehtävät lapsiin kohdistuvat leikkaukset. Keskusta suojaisi lapsiperheet toimeentulotukileikkauksilta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveystalouden rahoitukseen tekemien leikkausten ohella epäonnistunut työllisyyspolitiikka ja kyvyttömyys edistää kasvua ovat heikentäneet myös lasten ja nuorten vanhempien edellytyksiä työllistyä, mikä mahdollistaisi perheiden taloudellisen tilanteen kohentumisen ja vähentäisi tarvetta turvautua toimeentulotukeen viimesijaisena etuutena.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa herra puhemies! Keskustan mielestä on välttämätöntä seurata lakimuutosten vaikutuksia, ja seurannassa on arvioitava, toteutuvatko lakimuutoksessa tavoitellut muutokset ja miten lakimuutosten taloudellisten vaikutusten arviointi on onnistunut. Hallituksella on oltava valmius tuoda tarvittaessa eduskunnalle lakimuutokset ongelmien korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mattilan aiemmin täällä tekemää esitystä lakiehdotuksen hylkäämisestä vastalauseen 2 mukaisesti sekä siihen liittyviä lausumia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

17.43 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä oli varmaan sitten kuitenkin sotevaliokunnan se tämän syksyn raskain laki tehdä, ja se aiheutti ehkä sitten kuitenkin meille eniten päävaivaa ja ihmettelyä.

Yleisenä ajatuksena, ennen kuin menen noihin pointseihin: onko loputon kiristäminen ratkaisu tähän ihmisten osallistamiseen työelämään tai talouden parantamiseen? Tuntuu, että osa näistä ihmisistä ei tule välttämättä pääsemään töihin tai kuntoutumaan, vaikka kiristettäisiin kuinka paljon. Jotenkin se unohtuu tässä, kun näitä lakeja tehdään, että ei se loputon rahan leikkaaminen tule enää johtamaan mihinkään. Siinä on varmasti joku piste, minkä jälkeen se aiheuttaa enää vain harmia ja pahaa tähän yhteiskuntaan.

Toinen asia, mikä on ehkä nyt tullut mieleen ihan viime päivinä: En tiedä, oletteko te saaneet näitä, mutta minä olen saanut ihan hirveästi ihmisiltä sähköpostiin ja sometileille viestejä, missä pyydetään rahaa jouluksi, että voitko antaa rahaa, jotta saisi jouluruokaa. Näitä tulee tällä hetkellä aivan valtavan paljon verrattuna entiseen. Siis olen tietysti aina saanut näitä, kun on isot sometilit, mutta nyt tuntuu, että niitä tulee ihan älyttömästi, ja ne eivät ole mitään massapostituksia, vaan ne on osoitettu ihan nimellä ja kirjoitettu, että voitko sinä antaa meidän perheelle rahaa, että saataisiin jouluruokaa. Se on jotenkin tosi outoa ja harmittavaa ja kuvaa ehkä meidän yhteiskunnan valtavan isoa ongelmaa, mikä on tullut nyt viime aikoina. Tämä laki ei sitä millään tavalla paranna.

Mutta keskeisiä asioita vielä: Uudistus lisää velvoitteita, muun muassa työttömäksi ilmoittautuminen, kokoaikatyön haku myös osatyökykyisillä ja opiskelevilla, ja mahdollistaa perusosan leikkauksen 50 prosentilla, vaikka monella ei ole tosiasiallisia edellytyksiä täyttää velvoitteita. Meidän vastalauseen mukaan perusosa ei kattaisi enää yhdessäkään perhetyypissä ihmisarvoisen elämän viitebudjettia, mikä asettuu ristiriitaan perustuslain 19 §:n ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Nämä sanktiot kohdistuvat usein mielenterveys- ja elämänhallintaongelmien kanssa kamppaileville ja voivat johtaa niin sanottuun tuplasanktioon, eli työttömyysturvan katkeamiseen ja toimeentulon leikkaukseen, ja lisätä syrjäytymistä, asunnottomuutta ja lapsiperheköyhyyttä.

Suojaosan poisto tarkoittaa, että jokainen ansaittu euro vähennetään täysimääräisesti toimeentulotuesta. Lyhytkestoinen tai osa-aikainen työ nähdään käytännössä negatiivisena, vaikka monilla ei ole mahdollisuutta kokoaikatyöhön. Terveystuolitoimien rajaaminen välttämättömiin uhkaa kasvattaa terveyseroja, koska toimeentulotuen saajat sairastavat jo valmiiksi enemmän ja tarvitsevat paljon julkisia palveluita.

Meidän vastalause esittää lakien hylkäämistä ja neljää lausumaa, joissa vaadimme muun muassa alentamismenettelyn ja kohtuusharkinnan seurantaan, Kelalle riittäviä resursseja,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

vaikutusten arviointia köyhyyteen, lapsiperheköyhyyteen, syrjäytymiseen ja asunnottomuuteen, sekä opiskelijoiden aseman ja opintojen keskeytymisen vaikutusten seuranta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.47 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Esityksen keskeinen ehdotus on, että toimeentulotuen hakijalle säädetään aiempaa vahvempi velvoite hakea ensisijaisia etuuksia ja työnhakijoiden määrä kasvaa tätä kautta. On selvitetty, että kuukausitasolla työnhakijoiden määrä kasvaa noin 16 000:lla ja vuositasolla noin 44 000 henkilöllä, niin että isosta siirtymästä on kyse. Silloin työnhakuprosessiin, sinne työllisyyspalveluihin, siirtyy semmoisia henkilöitä, jotka eivät ole ensisijaisesti työtä hakemassa vaan ovat siitä jatkamassa joihinkin sosiaalipalveluihin.

Helsingin työllisyysalue kritisoi tätä, kuten kuulumme, ja korosti: ”Resurssien käytön ja vaikuttavuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista tarjota palveluprosessin mukaista palvelua asiakkaille, joilla on niin merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita, etteivät he ole työllisyyspalveluiden tai monialaisen työllisyyttä edistävän yhteistyön keinoin tuettavissa töihin tai koulutukseen.” Kuntien toteuttamien työllisyyspalveluiden ensisijaisen tehtävän tulisi olla työllisyyden edistäminen, mutta esitetty muutos pakottaisi jälleen kuntia ohjaamaan rajallisia resursseja toimiin, jotka eivät tuota työllisyysvaikutuksia. Tämä oli se peruste, jossa puhuttiin myös siitä, mitä aiemmin tuolla sanoin, että 25—30 prosenttia työllisyyspalveluiden asiakkaista on sellaisia, jotka pitää saada työmarkkinoille, koska se joukko pitää kuntouttavan työtoiminnan, sosiaalisen kuntoutuksen tai muun vastaavan avulla yrittää saada työmarkkinakuntoiseksi.

Sitten tähän liittyy isoja sanktioita. Jos henkilö ei hae tätä ensisijaista etuutta, niin hänen osaltaan voidaan 50 prosentilla alentaa ensisijaista turvaa, mikä tarkoittaa todella isoa lukua. Jos puhutaan, että keskimäärin etuus on noin 590 euroa kuukaudessa, niin siitä otetaan puolet pois. Se on aika kova sanktio siitä, ettei hae. Nämä luvut ovat niin järkyttävän isoja. Sitten, kun siirtyy sinne työvoimapalveluiden asiakkaaksi ja siellä sitten ensimmäisestä menettelytavasta tulee sanktio, joka tarkoittaa työttömyysturvassa heti seitsemän päivän karenssia, ja sitten toisesta tulee jo pitempi. Ja jos sitten taas joutuu hakemaan toimeentulotukea, sitä leikataan 20:llä tai 40 prosentilla. Tämä ketju on tämmöinen tuplakierto ja tuplarangaistus siitä, että henkilö ei toimi aina oikein. Ja sitten kun tiedetään, että näitten henkilöitten ensisijainen tarve ei ole työllisyyspalveluissa vaan siellä on esimerkiksi elämänhallintaan, päihteiden käyttöön, mielenterveyteen liittyviä ongelmia, niin näiden asiakasryhmien ongelmia ei pystytä yleensä ratkaisemaan työllisyyspalveluissa, vaan ne ovat ensisijaisesti hyvinvointialueitten vastuulla. Tämä liittyy siihen, mitä aiemmin puhuin myöskin, että hyvinvointialueilla tässä pitää olla iso vastuu.

Sitten näistä sanktioista. Kun täällä on erilaisia selvityksiä tehty, niin ensimmäinen huomautus yleensä korjaa toimenpiteet, ja sen vuoksi tämä ensimmäisestä rikkeestä jo heti tuleva sanktio on kohtuuton. Ja tuplarangaistus sitten kierrossa on vielä jatkossa. Resursseista tuossa jo puhuin. Sitten täällä tapahtuu semmoinen iso muutos, joka liittyy tähän, että kuntien rahoitusosuus tulee kasvamaan, kun 18—24-vuotiaita siirretään suoraan kunnille ja kunnat maksavat niitten toimeentulotuen menoista sata prosenttia. Se tarkoittaa,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

että kuntien menot tulevat kasvamaan. Tässä siirtovaiheessa ne korvataan, mutta jatkossa tämä tulee olemaan hankalaa, ja se viive on siinä noin kaksi vuotta, kun näitä siirtyy. Eli meillä on paljon tällaisia ongelmakohtia tässä, jotka vaikeuttavat, ja työllisyyspalveluissa tehdään sellaisia asioita, jotka eivät edistä työllistymistä, mutta toivottavasti asiakkaille pystytään tarjoamaan sellaisia palveluita, että he pystyvät sitten aikanaan työmarkkinoille. —Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

17.53 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Suomessa eletään tällä hetkellä massatyöttömyyden keskellä. Sadattuhannet tavalliset suomalaiset ja tavalliset perheet kokevat tällä hetkellä todellista hätää, sillä työtä ei ole ja ensisijaisia etuisuuksia on leikattu. Näitä leikkauksia hallitus on puolustanut toteamalla, että onhan ihmisten turvana viimesijainen turva, toimeentulotuki. Tätä taustaa vasten on suorastaan hävytöntä, että nyt on päätetty leikata siitäkin. Siis samaan aikaan, kun hallitus keventää yhteiskunnan kaikkein hyväosaisimpien verotusta, se heikentää kaikkein kurjimmissa asemassa olevien ihmisten asemaa entisestään. Tämä on arvovalinta, jota en kerta kaikkiaan voi hyväksyä, sillä nyt käsiteltävänä oleva laki on puhdas leikkauslaki, jolla hallitus tavoittelee 70 miljoonan euron säästöjä.

Kun Orpon hallituksen ensimmäistä budjettiesitystä käsiteltiin valtiovarainvaliokunnassa, Sixten Korkman totesi varsin selvästi, että vaikka taloutta on tasapainotettava, ei ole mikään pakko toistaa 90-luvun laman virheitä ja lisätä lapsiperheköyhyyttä, mutta juuri niin Orpon hallitus on kaudellaan tehnyt. Viimesijaisen toimeentuloturvan heikennys iskee ennen kaikkea lapsiin ja nuoriin. Samaan aikaan, kun hallituspuolueen edustajat ilvehtivät sosiaalisessa mediassa, kyselyt tuovat esille selvästi, että monessa perheessä lapset toivovat, että olisi edes ruokaa tai että saisi oman deodorantin. Edes leipäjonoissa ei enää riitä jaettavaa. Minun on pakko kysyä: miten tällainen sallitaan Suomessa?

Todettakoon myös se, että yksikään perussuomalaisten kansanedustaja ei tällä hetkellä ole tätä keskustelua tässä salissa käymässä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni täysin kestäväntöntä on se, että toimeentulotukea leikataan suomalaisilta, jotka eivät pysty vaikuttamaan omaan tilanteeseensa. Esitys ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää asetettuja velvoitteita eikä yksilöllisiä elämäntilanteita. Ihmisen, joka ei lääkärin arvion mukaan kykene tekemään töitä, on ilmoitauduttava työnhakijaksi tai toimeentulotuki leikkaantuu jopa puolella.

Kun me keskustelemme työnteon kannusteista, unohtuu usein se tosiasia, että toimeentulotuella joudutaan juuri niissä tilanteissa, kun mikään muu ei elämässä enää kannattele. Massatyöttömyyden aikana, kun työllisyysalueilla ei ole nykyiseenkaan tarpeeseen nähden riittävästi työkaluja eikä rahaa — saati hyvinvointialueilla kykyä tarjota tarvittavia palveluja — on järjetöntä työntää työnhakijoiksi ihmisiä, joilla tosiasiallista työkykyä ei ole. Ja kun puhutaan työnteon kannusteista, uudessa lakiesityksessä toimeentulotuen 150 euron suojaosa poistetaan. Se tarkoittaa, että osatyökykyinen ei voisi tienata työllä yhtään mitään. On pakko kysyä, miten ihmeessä tämä kannustaisi ihmisiä tekemään mitään työtä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Mielestäni kaikkein härskeintä on se, että jos kotona asuva 18-vuotias saa esimerkiksi joululahjaksi 20 euroa rahaa, se leikataan pois perheen toimeentulotuesta. Onko tällä mitään tekemistä valtiontalouden tasapainottamisen kanssa? Mielestäni ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.57 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Orpon hallitus ehdottaa toimeentulotukeen useita heikennyksiä niin sanotun kokonaisuudistuksen nimissä. Perustoimeentulotuen perusosan tason yleinen alentaminen, perustoimeentulotukeen vaikuttavien muiden kuin perusosaan sisältyvien terveydenhuoltomenojen rajoittaminen välttämättömiin menoihin ja perustoimeentulotuella korvattavien asumismenojen määrittelyn muuttaminen ja sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen sekä 150 euron suojaosan poisto 18 vuotta täyttäneiltä.

Arvoisa herra puhemies! Tässä on kyllä todella kova leikkauslista. Esityksen mukaan uudistuksen tavoitteena on muun muassa vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä ja vähentää pitkäaikaista toimeentulokiriippuvuutta. Kuitenkin esitetyt muutokset lisäävät köyhyyttä, heikentävät pienimuotoisen työn tekemisen kannusteita sekä uhkaavat johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. Kun hallituksen tekemiä sosiaaliturvapäätöksiä tarkastellaan kokonaisuutena, ne edelleen kasvattavat toimeentulotuen tarvetta ja siten myös lisäävät pitkäaikaista toimeentulokiriippuvuutta. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, toimeentulotuen saajat kuuluvat pienituloisimpien ja huono-osaisimpien väestöryhmien joukkoon.

Arvoisa herra puhemies! Esityksessä toimeentulotuen sanktioita kiristettäisiin siten, että Kela voisi alentaa toimeentulotuen perusosaa tietyin edellytyksin peräti 50 prosentilla, kun nykyisin käytössä olevat sanktiot ovat 20 ja 40 prosenttia. Toimeentulotuen sanktiot kohdistuvat usein henkilöihin, joilla on elämänhallinnan ja terveyden haasteita. Kannustamisen sijasta sanktiot voivat johtaa ongelmien kasautumiseen, palveluista katoamiseen ja avun viivästymiseen sekä syrjäytymiseen.

Arvoisa herra puhemies! On järkyttävää, että viimesijaisestakin tuesta hallitus on valmis leikkaamaan ja rankasti. Tämän vuoksi tämä esitys tulisi ehdottomasti hylätä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.59 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Piti tänään katsoa uudestaan ministeri Sanni Grahn-Laasosen vastaus viime kyselytunnilla tähän toimeentulotukileikkaukseen, koska niin pöyristyttäviä ovat nämä hallituksen edustajien vastaukset siihen, miksi näin julma leikkaus ylipäätään tehdään. Tosiaan tätä leikkausta perustellaan sillä, että ihmiset pääsisivät pois ensisijaisesti työhön, ja sitten perustellaan, että he pääsisivät osallisuuteen tässä yhteiskunnassa. Sen jälkeen perustellaan, että heidän pitäisi päästä työttömyysturvan piiriin, jolloin se asema on parempi, ja että pitäisi päästä työllisyyttä edistävien palveluiden piiriin. No, tämän päätöksen yhteydessä ei ole puhuttu paljoakaan siitä, että Orpon hallitus leikkaa myös työllisyyden rahoituksesta, eli ne työllisyyspalvelut myös kunnissa heikkenevät merkittäväällä tavalla. Jotenkin tuntuu, että hallituksen edustajat ja hallituspuolueiden edustajat elävät tosi kaukana siitä todellisuudesta, missä monet hyvin pienituloiset ihmiset tällä hetkellä elävät.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Mutta kaikkein julminta tämä leikkaus on lasten näkökulmasta. Luin tänään vielä sitten kertaalleen lapsiasiavaltuutetun hyvin perusteellisen lausunnon, ja tämä on todella pysäyttävä monella tavalla. Ensinnäkin tämä toimeentulotuen leikkaus heikentää entisestään nimenomaan yksinhuoltajaperheiden taloutta. Huomionarvoista on myös se, että sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutusten arviointi on tehty vasta jälkikäteen, kun nämä merkittävimmät sosiaaliturvaleikkaukset on tehty. Tämä tuntuu erityisen järkyttävältä tilanteesta, jos puhutaan ihmisistä, jotka kuuluvat suomalaisen yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

Lisäksi tämä leikkaus on julma, sillä meillä on valtava määrä tutkimusta siitä, kuinka nimenomaan tällaiset sosiaaliturvaleikkaukset lisäävät kuormittavuutta todella paljon, ja niiden merkitys erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten elämään. Eli pitäisi muistaa se, että kun tällaisia leikkauksia tehdään, ne eivät koske vain niitä aikuisia, vaan ne koskevat myös niitä lapsia, jotka näissä perheissä elävät. Lapsiasiavaltuutetun lausunnossa sanotaan: ”Suomalaisessa kohorttitutkimuksessa voitiin aukottomasti osoittaa, että lapsiperheen käytettävissä olevien tulojen vähentyminen muodostaa merkittävän riskin lapsen mielenterveydelle lisäämällä aikuisten kokemaa stressiä ja aiheuttamalla negatiivisia muutoksia vanhempien mielenterveyteen, vanhempien väliseen suhteeseen ja vanhemmuuteen. Vaikutukset olivat pitkäaikaisia ja ylisukupolvisia.”

Nimenomaan tuntuu, että tämä päätös on erityisen julma, kun meillä on vahvaa tutkimusnäyttöä siitä, mihin tällaiset leikkaukset todellisuudessa johtavat. Näissä eduskuntakeskusteluissa on usein viitattu 90-luvun laman politiikan seurauksiin, mutta näillä tutkimustuloksilla ei tunnu olevan mitään merkitystä siihen, että silti tehdään yhä julmempia leikkauksia. Tämä toimeentulotuen leikkaus on kokoluokassaan aivan siis todella järkyttävä, ja olisin itse toivonut, että myös julkisessa keskustelussa tätä olisi paljon enemmän käsitelty.

Lapsiasiavaltuutetun lausunnossa todetaan myös: ”Lapsiperheiden taloudellisen turvan heikentäminen on lyhytnäköistä tilanteesta, jossa työttömyys lisääntyy, syntyvyys laskee rajusti, lasten ja nuorten mielenterveys järkkyy, nuorten syrjäytymistä halutaan ehkäistä ja rikollisuutta vähentää.” On näitten kaikkien tavoitteidenkin näkökulmasta täysin ristiriitaista, että tässä tilanteesta leikataan toimeentulotukea.

Sitten tämä lapsiasiavaltuutetun lausunto päättyi tosi painaviin sanoihin, kun täällä todetaan näin: ”Tapahtui työllistymistä tai ei, lapset eivät kuitenkaan milloinkaan ole syyllisiä heidän vanhempiansa vaikeaan elämäntilanteeseen, eikä heidän hyvinvointiaan tulisi tarkoituksellisesti heikentää vanhemmista johtuvista syistä.” Tämä on todella hurja lausunto, ja en tiedä, ovatko hallituspuolueiden edustajat sen todella lukeneet, jos pystyvät seisomaan tämän päätöksen takana. Perussuomalaisia ei tunnu lainkaan kiinnostavan, sillä heitä ei täällä salissa taaskaan näy, eikä näkynyt viimeksikään, kun tätä toimeentulotuen leikkausta käsiteltiin.

Luen nyt muutaman kokemustarinan, joita vasemmistoliitto tosiaan on saanut: ”Olen ollut yli kaksi vuotta sairaslomalla. Vaikka on usean lääkärin työkyvyttömyyslausunto, aina Varma ja Kela hylkäävät kuntoutustukihakemukseni ja eläkehakemuksen. En ole työkykyinen. Ainoa tulo on toimeentulotuki. Jos siitä vielä leikataan, en tiedä, mitä teen. Olen väliinputoja ja byrokratian rattaissa. Joudun varmaan muuttamaan eläkkeellä olevien vanhempien luokse asumaan, vaikka olen yli 50-vuotias. Tämä on todella katastrofaalinen tilanne. Mielelläni tekisin töitä, mutta työkykyni ei sitä mahdollista. Miksi minua ei päästetä kuntoutustuelle tai eläkkeelle? Olen ollut töissä koko aiemman ikäni.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Kaikki hoidot on kohdallani kokeiltu, ja lääkäreillä ei ole ehdottaa mitään uutta. Tilanne on toivoton.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

18.06 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Ajattelen, että tämä esitys on yksi hallituksen haitallisimmista esityksistä, jolla tulee olemaan pitkät ja syvälliset vaikutukset yhteiskuntaan, sillä tämä leikkaus osuu kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin.

Arvoisa puhemies! Erityisen törkeä tämä esitys on tilanteessa, jossa samaan aikaan annetaan suuria veronkevennyksiä suurituloisille suomalaisille. Ei siis ole lainkaan uskottavaa, että tämä toimeentulotuen leikkaus, pienituloisimmilta leikkaus, olisi pakko tehdä taloudellisista syistä, jos samaan aikaan on varaa antaa paljon suurempiakin veronkevennyksiä suurituloisille.

Arvoisa puhemies! Puhuin tästä asiasta laajemmin jo ykköskäsittelyssä, joten käytän nyt puheenvuoroni siihen, että luen ihmisten tarinoita:

”Olen pitkäaikaistyötön ja joudun hakemaan toimeentulotukea joka kuukausi. En työllisty, koska ikää on jo 56 vuotta. Lisäksi olen monisairas. Nytkään ei tulot riitä ruokaan koko kuukaudeksi. Syön yleensä vain kaurapuuroa loppukuun. Miten jatkossa, jos vielä tukea pienennetään? Elämänhalu alkaa olla lopussa.”

”On jo nyt vaikeaa, enkä voisi kuvitella vähemmällä tulevani toimeen. Aina yksi kuukausi kerrallaan eletään, enkä haluaisi nyt enemmän murheita elämään. Voin sanoa, että leikkaukset vaikuttavat mielenterveyteeni negatiivisesti.”

”Olen vaikeasti työllistytvä mielenterveyskuntoutuja ja autismikirjon koululaisen yksinhuoltaja. Toimeentulotuki tuntuu yleensä riittävältä tammikuussa, ja vuoden edetessä alkaa tuntua riittämättömältä. Joulut ovat vaikeaa aikaa. Kolmen prosentin leikkaus vastaa sitä, että tilanne on tammikuussa valmiiksi loppuvuoden kaltainen, mutta sitä en uskalla ajatellakaan, miltä se loppuvuosi sitten tuntuu.”

”Teen satunnaisia keikkoja kokemusasiantuntijana. Ansiot yleensä mahtuvat toimeentulotuen ansiotulovähennykseen, vaikka Kela usein yrittääkin keksiä tekosyitä jättää se huomioimatta. Ansiotulovähennyksen poistolla menisi se vähäkin järki tehdä tuollaisia hommia, joilla harva työllistyy kokopäiväisesti, mutta yhteiskunnallisesti on merkittävää ja itselleni lisää osallisuuden kokemuksia.”

”Olen itse työkyvytön työtön ja olen elänyt jo seitsemän vuotta toimeentulotuella. Tiedän omakohtaisesti, että toimeentulotuki ei ole mikään helppo tie vaan viimesijainen turvaverkko, joka mahdollistaa selviytymisen arjessa. Kun hallitus leikkaa jo valmiiksi niukasta perusosasta ja poistaa suojaosan, se ei vähennä kenenkään köyhyyttä. Se syventää sitä. Sanktioiden kiristäminen tuntuu erityisen kohtuuttomalta meille, jotka olemme täysin riippuvaisia tästä tuesta. Jo nyt jokainen euro menee asumiseen, lääkkeisiin ja ruokaan. Kun tästä viedään vielä lisää, ollaan tilanteessa, jossa ihmiset joutuvat valitsemaan, syövätkö vai maksavatko laskunsa. Toimeentulotuen pitäisi olla turva niille, jotka eivät syystä tai toisesta voi elättää itseään. Nyt siitä ollaan tekemässä rangaistusta. Köyhyys ei katoa sanktioimalla. Se vain lisää epätoivoa ja syrjäytymistä.”

”Elän pienellä kuntoutustuella fyysisen sairauden vuoksi. Toiveita kuntoutumisesta työkykyiseksi ei ole vielä näköpiirissä. Kuntoutumiseeni tarvitsen kodin läheltä palveluja ja hyviä liikenneyhteyksiä, kuten fysioterapiaa, apteekkia, kauppaa ja terveyskeskusta. Halvempaa asuntoa läheltä ei ole saatavilla. Jo nyt julkinen liikenne on aivan liian kallista.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Se pitää jo nyt maksaa perusosasta. Osa välttämättömistä lääkkeistä ei kuulu perusturvaan, kuten välttämättömät vitamiinit, joita tarvitsen lopun elämäni. Keliakikoron keliakiakorvaus ei riitä kattamaan ruokamenoja. Jo kolmen prosentin leikkaus vie mahdollisuuteni toipua työkuuntoiseksi entistä heikommiksi. En näe tässä mitään järkeä. Olen 58-vuotias korkeasti koulutettu nainen, joka on menettänyt jo työnsä työkyvyn menetyksen vuoksi. Hallitus vie vielä toivonkin.”

”Tunnen lähipiirissä ihmisen, jolla on osa-aikatyö ja Kelan työmarkkinatuki. Toimeentulotukea ei saa, vaikka tarve olisi. Saamisen esteenä on ränsistynyt perintötalo pienellä tontilla, jota ei kukaan osta. Ilman ulkopuolista tukea ja apua hänen elämänsä olisi erittäin vaikeaa. Itse autan häntä viemällä ruokaa, kun ruuanteko on mulle rakas harrastus. Hän ei ole yksin. Leikkaukset lisäävät ihmisten ahdinkoa koko ajan lisää. Leikkaukset suistavat yhden sukupolven köyhyyteen, josta ei nousta. Itsemurhat, masennus, erilaiset sairaudet lisääntyvät leikkausten lieveilmiönä. Itse näen oman vanhuuden pelottavana tulevaisuutena. Toivottavasti lähdän saappaat jalassa.”

Arvoisa puhemies! Nämä tarinat, joita olemme kansalaisilta saaneet — kiitos niistä — kertovat siitä, millaista elämä köyhänä Suomessa on, ja ne kertovat siitä, että toimeentulotuella ei nykyisinkään leveästi elellä. Ja ne kertovat siitä, että ihmiset ovat todella huolissaan ja peloissaan siitä, miten heidän arkensa näiden nyt käsiteltävien leikkausten jälkeen järjestyy. Näistä tarinoista heijastuu se, että ihmiset eivät vapaaehtoisesti ole toimeentulotuella. Hyvin monella on erilaisia terveydellisiä haasteita.

Arvoisa puhemies! On täysin perusteltu tavoite se, että pitkäaikainen toimeentulotuen tarve saataisiin tässä maassa vähenemään. Olen siitä aivan samaa mieltä. Mutta se, että sitä tehdään leikkaamalla ja lisäämällä sanktioita tilanteessa, jossa työpaikkoja ei ole, tilanteessa, jossa ihmiset ovat työkyvyttömiä, tilanteessa, jossa palveluita ei useinkaan ole saatavilla, tuntuu täysin kohtuuttomalta ja nurinkuriselta ja toimimattomalta poliitikalta.

Arvoisa puhemies! Toivon todellakin, että tämä lakiesitys hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

18.13 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin itsekkin käyttää tästä aiheesta puheenvuoron. Tutustuin tähän lakiesitykseen ja myös asiantuntijoiden lausuntoihin, ja täytyy sanoa, että näin entisenä pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten ihmisten työkeskuksen vetäjänä luettava oli suorastaan järkytys. En yhtään ihmettele tässä kollegoiden puheenvuorojen taustaa siitä, että täältä salista puuttuu näiden lakien kannattajia hurjan paljon. On hyvä ottaa vastaan tämä totuus, joka myös täältä salista ja ennen kaikkea tämän lakiesityksen sisällöstä tulee esiin. Kyse on kuitenkin toimeentulotuen mekaanisesta leikkauksesta ilman, että tuensaajalla olisi vaikkapa terveydellisistä syistä itsellään mitään mahdollisuutta vaikuttaa oman elämänsä suuntaan. Toimeentulotukea, joka lähtökohtaisesti on jo viimesijainen sosiaaliturvan tukimuoto, leikataan mekaanisesti, suojaosa poistetaan ja toimeentulotuen erilaisia sanktiojärjestelmiä lisätään ja niitä entisestään kiristetään.

Tässä edustaja Merinen aikaisemmin kysyi, että kai on olemassa joku saturaatiopiste, joku piste, jossa leikkausten jälkeen jää vain pelkkä leikkaus ilman minkäänlaista aktivointia, ilman minkäänlaista hyötyä, pelkkä mekaaninen eurotason leikkaus ilman mitään saavutettavaa hyötyä, ja voin sanoa, että kyllä näin on. Oman työkokemukseni mukaan, kun työskentelin toistakymmentä vuotta pitkäaikaistyöttömien — aikuisten,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

nuorten ja vähän vanhempienkin ihmisten — kanssa, niin omankin työn yhteydessä näin, että ei se sosiaalipolitiikan oppitunneilla opittu ajattelutapa siitä viimesijaisesta tuesta, jolla yritetään pitää ihmisiä yhteiskunnan osana, välttää syrjäytymistä, tukea mahdollisuuksia päästä koulutukseen, kuntoutua, tervehtyä ja päästä yhteiskuntaan täysivaltaisena ihmisenä takaisin kiinni, ole mikään utopia, vaan se on yksi sosiaalityön keskeisistä muodoista. Ja kun luki hallituksen esityksen ja asiantuntijoiden lausunnot, niin suorastaan järkytys on ajatella omia kollegoja, jotka tällä hetkellä pitkäaikaistyöttömien ihmisten kanssa tekevät töitä. Millaisesta ihmiskuvasta tämä hallituksen esitys kertoo? Se on suorastaan murheellista.

Valtiovarainministeri Purra: ”Pienituloisilta leikkaaminen ei meille käy.” Näyttää käyvän. Ja pääministeri Orpo: ”Keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia.” Nyt vaaditaan. Vaaditaan varsinkin, kun samaan aikaan yhteiskunnan kaikkein hyvätuloisimmille, erityisen hyvätuloisille ihmisille, jaetaan avokätisiä veronkevennyksiä, ja näiltä ihmisiltä, joilla valmiiksi ei ole juuri mitään, otetaan sekin vähä vielä pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

18.16 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan toimeentulotuesta on muutaman kerran keskusteltu täällä salissa tämän syksyn aikana, samoin kuin on puhuttu niistä lukuisista muista sosiaaliturvaan tehdyistä heikennyksistä, joita hallitus tällä kaudella tekee. Kun erityisesti salin vasemmalta laidalta on näitä hallituksen toimia kritisoitu, niin me ollaan saatu vastauksia, joissa on todettu, että taloustilanne on vakava ja kaikki keinot pitää käyttää ja meidän on pakko leikata ja joudutaan tekemään ikäviäkin päätöksiä. Tänäinkin taisi ehkä valtiovarainministeri Purra todeta, että joudutaan tekemään ikäviäkin päätöksiä. Mutta en minä tiedä, kenestä nämä päätökset ovat ikäviä. Eivät varmaan ministereistä tai hallituspuolueiden kansanedustajista, kun kerran teette näitä. Nämähän ovat selvästi arvovalintoja.

Teidän politiikanne seurauksena hyötyvät suuryritykset ja hyvätuloiset. Menkääpä OmaVeroon katsomaan, miltä teidän veroprosenttinne näyttää ensi vuonna, arvoisat kollegat. Kyllä se niin vaan on, että teidän veroprosenttinne ensi vuodelle tippuu. Ihan omasta puolestani totean, että minä en olisi tarvinnut näitä veronkevennyksiä. Minä olisin voinut maksaa veroja kansanedustajan palkkiosta enemmän. Ja sitten siihen joku irtovileika salin oikealta laidalta totesi, että kyllä sinne Valtiokonttorin kassaan voi sitä rahaa sitten lahjoittaa, jos ei sitä tarvitse. Mutta ei se ihan niin mene, kun minä en sitten taas kannata tällaista hyväntekeväisyysyhteiskuntaa, vaan minä kannatan hyvinvointivaltiota, jossa verot maksetaan maksukyvyn mukaan.

Puhemies! Minä ajattelen, että meidän palkkiosta, jonka tästä työstä saamme, voi maksaa veroja maksukyvyn mukaan, ja en olisi itse ainakaan tarvinnut veronkevennyksiä. Sen sijaan näille ihmisille, joilta tässä esityksessä nyt ollaan leikkaamassa, jokainen euro ihan takuulla merkitsee.

Puhemies! Luen vielä muutaman näistä vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle tulleista tarinoista ihmisiltä, jotka ovat toimeentulotuen saajia, joiden ääni tässä salissa ei kuulu: ”Asumistukeni on pienentynyt noin 120 euroa. Olen osatyökyvyttömyyseläkkeellä, mutta en oikeasti ole edes osaksi työkykyinen. Koko eläkettä en kuitenkaan saa. Nykyään on kaikki menot mietittävä tarkkaan. Kaikki on kallista. Kaiken mahdollisen pyrin ostamaan käytettynä. Ruokaostokset pitää tehdä halvimmasta päästä kaikki mahdolliset alennukset

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

hyödyntäen. Terveellistä ruokaa ei ole varaa ostaa. Jatkuva pennin venytys on masentavaa ja stressaavaa.”

”Opiskelen kuntoutustuella ja myös toimeentulotuen avulla nuoriso- ja yhteisöohjaajaksi. Valmistun pian ammattiin, jossa ei työpaikkoja tule olemaan tarjolla järjestöiltä tehtyjen leikkausten ja työpaikkojen suuren vähenemisen takia. Tulevaisuus pelottaa paljon. Valmistuessani pitäisi olla iloinen ja odottaa tulevaa ja unelma-ammattinsa tekemistä. Sen sijaan tulevaisuus tuntuu tällä hetkellä vain pelottavalta ja tyhjältä. Leikkaukset vaikuttavat nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa mutta yhtä lailla myös heidän kanssaan työskenteleviin ihmisiin, joista hyvin moni tulee päättämään työttömäksi, kuten todennäköisesti minäkin, ja pakon edessä toimeentulotuen asiakkaaksi, eikä toimeentulotuki enää riitä kattamaan yksin elävän kuluja. Haluaisin vain tehdä työtä, johon olen kouluttautunut, ja tulla tekemälläni työllä toimeen.”

”Tämä vaikuttaa ihan kaikkeen. Kaikki leikkaukset, mitä on tehty, ovat osuneet juuri minuun ja minun teini-ikäisen lapseni talouteen. En pysty ostamaan lapselle uusia vaatteita, kun hän kasvaa. Ruoka pitää jakaa päiville ja elää hyvin säästeliäästi. Tämä tarkoittaa nälkää meidän perheessä. Olen työssäkäyvä. Leikkaukset ovat vieneet noin 800 euroa pois meidän budjetista.”

”Toimeentulotuki riittää nytkin juuri ja juuri elämiseen. Saan sitä työmarkkinatuen lisäksi. Olen työkyvytön, ja pelottaa mahdolliset karenssit.”

”Ahdistus, pelko ja stressi nousevat taivasiin. Kamppailen jo nyt sen suhteen, miten aina kuukauden pärjään, kun vuokran ja laskujen jälkeen toimeentulotukea jää noin 200 euroa kuukaudessa. Asun yksin, olen pitkäaikaistyötön, vakavista mielenterveysongelmista kärsivä, ei kumppania, ei perhettä, ei ystäviä — ei ketään, jolta tukea ja apua saisi. Pelottaa. Mitään ylimääräistä ei voi hankkia. Joka sentti pitää laskea, mitä saa ruuaksi.”

Puhemies! Viimeinen: ”Asunto uhkaa lähteä alta. Ainoa vaihtoehto on myydä autoni pois vuokratien maksamiseksi, mutta silloin olen liikuntavaivojeni takia loukussa asunnossani.”

Näistä tarinoista, joita me vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edustajat ollaan nyt luettu täällä salissa, kyllä todella käy ilmi, että nämä ovat niitä meidän yhteiskunnan kaikista heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Ja vielä kerran sanon, että tämä on hallituksen arvovalinta, että kun taloutta tasapainotetaan, niin millä tavalla se tehdään. Tämä tapa, jonka tämä hallitus on valinnut, ei ole oikeudenmukainen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.23 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Jatkan edellisessä puheenvuorossa kesken jäänyttä puheenvuoroani.

Hallituksen esityksessä tehtäisiin myös muutos terveydenhuoltomenojen arviointiin, ja muina terveystenoina voitaisiin jatkossa huomioida vain välttämättömät terveysmenot, mikä rajaa toimeentulotukiasiakkaiden tarpeelliseksi arvioitujen hoidon toteutumisen mahdollisuuksia. Muutos on huolestuttava, sillä harkintavalta pitäisi olla lääkitystä koskeissa asioissa lääkärillä. Emme tiedä kunnolla, miten muutos tulisi vaikuttamaan, koska esityksen arviot ovat tältäkin osin puutteelliset. Muutos tulee kuitenkin lisäämään jo entisestäänkin isoja terveyseroja eri väestöryhmien välillä etenkin, jos toimeentulotuen asiakkailta jää saamatta sellainen lääkitys, jonka lääkäri on katsonut tarpeelliseksi.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa puhemies! Sinänsä on hyvä, että ensisijaisten etuuksien hakemiseen etsitään keinoja, jottei toimeentulotuesta muodostuisi pitkäkestoista turvaa, jos henkilöllä olisi mahdollisuus muihinkin tukiin. Valitettavasti toimeentulotukeen tehtävät muutokset eivät todellisuudessa auta ensisijaisten etuuksien hakemisessa. Sen sijaan ne aiheuttavat ongelmia ja lisäävät köyhyyttä. Esitys on ongelmallinen erityisesti sellaisten tosiasiallisesti työkyvyttömiä osalta, joilla ei kuitenkaan ole oikeutta työkyvyttömyysetuuksiin mutta jotka silti joutuisivat jatkossa ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi, ettei toimeentulotuen perusosaa leikattaisi 50 prosentilla.

Tutkimusten mukaan jo nykyisin toimeentulotuella olevat siirtyvät ensisijaisille etuuksille muutamassa kuukaudessa — siis ongelma, jota yritetään ratkaista rajujen sanktioiden kautta, ei olekaan niin suuri kuin hallitus antaa ymmärtää. On myös huomioitava, että toimeentulotuen saajilla on usein matala koulutus ja muitakin työllistymisen esteitä, joihin pitäisi ensisijaisesti puuttua, eikä pitäisi käyttää pelkkää keppiä, kun työllistyminen ei tosiasiallisesti ole mahdollista ennen muunlaisia interventioita ja tukea. Vaikka työhaluja olisikin, monella on vaikeuksia löytää omaa toimintakykyä vastaavaa työtä. Tähän tarvitaan asennemuutosta myös työnantajilta.

Arvoisa puhemies! Kannan huolta myös Kelan työntekijöistä, jotka joutuvat tekemään päätöksiä tuen alentamisesta ilman kokonaisvaltaista tietoa asiakkaiden tilanteesta. Perusosan alentamista arvioidaan tehtäväksi vuodessa 150 000. Perusosan alentaminen ei ole tavanomaista etuuskäsittelyä vaan edellyttää myös toisenlaista, sosiaalista harkintaa. Kelan ratkaisutyö perustuu kirjallisiin tietoihin, ja sosiaalialan ammattilaisten rooli on vähäinen, mikä lisää riskiä kaavamaisista päätöksistä. Perälautasäännös ei tuota riittävää suojaa ihmisarvoisen elämänturvan vaarantavien tilanteiden varalta, vaan alentamista pitäisi aina edeltää henkilökohtainen tapaaminen. Ilman henkilökohtaista tapaamista tehtävä viimesijaisen turvan alentamisharkinta on myös poikkeuksellinen kansainvälisessä käytännössä. Tämä ei tietenkään ole Kelan työntekijöiden vika, vaan vika on kohtuuttomassa lainsäädännössä. Kansaneläkelaitos on myös omassa lausunnossaan tuonut esille, että lain toimeenpano lisää Kelassa kustannuksia mutta näihin ei ole annettu lisärahoitusta, mikä heikentää mahdollisuuksia hyvään toimeenpanoon toimeentulotuessa ja voi aiheuttaa ruuhkaa muiden tukien käsittelyssä.

Lakiesitys lisää painetta myös työllisyysalueille, sillä työttömäksi työnhakijaksi hakeutumaan ohjataan entistä enemmän asiakkaita, jotka eivät todellisuudessa kuitenkaan pysty työllistymään, eivätkä työllisyyspalvelut pysty siten tarjoamaan heille tarpeellista tukea, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja kuntoutusta. Tällainen toiminta on silkkaa resurssihukkaa, ja tähän käytetty aika on pois myös niiltä asiakkailta, joille työllistyminen on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Kun aiemmin hallitus on poistanut asumistuen ja työttömyysturvan suojaosat, nyt se on käynyt myös toimeentulotuen suojaosan kimppuun. Tämän seurauksena toimeentulotuesta poistetaan 150 euron ansiotulovähennys, joka on kannustanut ottamaan vastaan esimerkiksi sellaisia keikkatöitä, jotka ovat olleet vähänkin työkykyisten ulottuvilla. Ansiotulovähennys on auttanut pysymään kiinni vähäisestikin työn syrjässä ja toisaalta saamaan työkokemusta. Se on ollut erityisen tärkeä nuorille ja osa- ja täsmätyökykyisille. Vaikka tutkimuksissa ei ole havaittu ansiotulovähennyksen lisäävän työssäkäyntiä, on sillä ollut muita myönteisiä vaikutuksia. Esimerkiksi sosiaalityöntekijät ovat kertoneet voivansa motivoida asiakkaita ottamaan vastaan

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ansiotöitä sen avulla. Myös toimeentulotukiasiakkaiden oikeudenmukaisempi kohtelu ja kannustavuuden lisääntyminen ovat tukeneet ansiotulovähennyksen paikallaan pitämistä.

Arvoisa puhemies! Pelkään pahoin, että esitys toimeentulotuen leikkaamisesta tulee kääntymään itseään vastaan. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Kyllä!] Töihin hakeutumisen tai muun kannustamisen sijasta toimeentulotuen leikkaaminen johtaa kasvaviin ongelmiin, syrjäytymiseen ja katoamiseen avun piiristä ja palveluista. Tämä ei tee yhteiskunnallemme hyvää vaan kasvattaa eriarvoisuutta vielä entisestään ja painaa vain alaspäin heitä, joilla on jo muutenkin vaikeaa. Lakiesitys onkin todellisuudessa vain säästö- ja rankaisulaki. [Mika Karin välihuuto — Aino-Kaisa Pekonen: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

18.30 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Toimeentulotuki on viimesijainen turva. Se on verkko, joka estää ihmisiä putoamasta köyhyyteen ja syrjäytymiseen. Hallitus kuitenkin esittää nyt leikkauksia ja kiristyksiä, jotka käytännössä tarkoittavat, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat joutuvat entistä tiukemmalle. Kun perusosaa pienennetään ja harkintaa kiristetään, seurauksena ei tässä työllisyystilanteessa monenkaan kohdalla ole työllistyminen vaan lisääntyvä köyhyys.

Arvoisa puhemies! Työttömiä kyykyttämällä ei työpaikkoja synny. Tämä ei ole kannustamista, tämä on köyhyyden syventämistä. Me tiedämme, että jo nyt tuhannet suomalaiset turvautuvat ruokajonoihin. Tiedämme, että jo aiemmin tällä Petteri Orpon hallituksen kaudella hädät ja ulosotot ovat lisääntyneet. Kun hallitus heikentää toimeentulotukea, se iskee erityisesti suoraan lapsiperheisiin ja yksinhuoltajiin. Hallitus toimillaan lisää epävarmuutta ja ahdistusta, ja mikä pahinta, tämä toiminta lisää kustannuksia pitkällä aikavälillä erityisesti. Kun ihmiset jäävät ilman turvaa, ongelmat kasaantuvat, terveydenhuollon menot kasvavat, lastensuojelun tarve lisääntyy ja syrjäytyminen syvenee. Tämä on todella lyhytnäköistä politiikkaa.

Meillä on paljon sekä kokemusperäistä että tutkittua tietoa 90-luvun lama-ajan vaikutuksista. Monet 90-luvun lapset ovat kuvanneet, kuinka lapsuuden perusvarmuus mureni. Vanhempien taloudellinen epävarmuus ja huoli konkretisoituivat lasten omana pelkona ja epäluottamuksena tulevaisuutta kohtaan. Seurantatutkimukset ovat osoittaneet, että lama vaikutti lasten ja nuorten koulutukseen ja myöhempään työllistymiseen. Lapsuudessa koettu talouden epävarmuus on myös yhdistetty myöhempään heikompaan psyykkiseen hyvinvointiin, pidempiin työttömyysjaksoihin ja kohonneeseen rikollisuusriskiin.

Arvoisa puhemies! Meillä olisi mahdollisuus ottaa oppia 90-luvun virheistä ja toimia toisin. Mutta näin ei nyt tehdä, vaan samat virheet ollaan nyt toistamassa. Hallitus puhuu kannustavuudesta, mutta todellisuudessa se lisää ihmisten ahdinkoa. Hallituksen tietoinen valinta on lisätä eriarvoisuutta ja heikentää luottamusta yhteiskuntaan. Tätä hallituksen linjaa on mahdotonta hyväksyä. Tämä on kylmä ja epäoikeudenmukainen linja. Tälle kaikelle olisi myös vaihtoehtoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

18.33 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! En millään haluaisi mennä semmoiseen vastakkainasetteluun tai nälvimiseenkään, mutta on pakko ihan nopeasti ottaa

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

alkuosassa kantaa edustaja Pekosen äskeiseen ulostuloon tuossa pöntössä liittyen epämiellyttäviin päätöksiin, joka oli aika lailla posketon analyysi tämänhetkisistä kansanedustajista, ikään kuin se, että me tehdään joitain päätöksiä, olisi merkki siitä, että me nauttisimme niistä ja me emme pitäisi niitä epämiellyttävinä. Me ollaan sanottu monta kertaa, että täällä joudutaan tekemään hankalia päätöksiä, ikäviä päätöksiä. Itse asiassa tämä osoitti juuri sen, minkä takia täällä ei viime kaudella tapahtunut julkisen talouden eteen yhtään mitään. On paljon mukavampi tehdä mukavia päätöksiä kuin ikäviä päätöksiä.

Minä en esimerkiksi henkilökohtaisesti tämän tyyppisistä päätöksistä missään nimessä — eikä tällaisista esityksistä kukaan meistä — nauti, ja täällä ovat kaikki vuorollaan sanoneet, että nämä eivät ole nautittavia asioita. Mutta jos me ajatellaan sitä tilannetta, missä me ollaan tällä hetkellä — puolustusmenojen nousu, korkokulujen nousu, meidän sotekulujen nousu — niin silloin me joudutaan tekemään myös päätöksiä, jotka eivät ole miellyttäviä. Ne ovat jopa epämiellyttäviä. Siinä mielessä ihmettelin vähän tuota aavistuksen ylimalkaista analyysia tämänhetkisistä kansanedustajista. Työelämässä paljon joudutaan tekemään ikäviä päätöksiä. Se on yksi edellytys sille, että siellä selvitään.

Sitten se, mitä halusin tästä itse esityksestä sanoa: Tässä on joka tapauksessa valiokunta halunnut kahta asiaa korostaa. Toinen on ehdottomasti tämä yksilöllinen harkinta, joka on tässä ehkä turhan harvoin tullut mainittua, ja toinen on se, että kuukausi kerrallaan. Kyllä tässä kaikilla se yhteinen huoli on siitä, pyritään kaikin keinoin siihen, että ei tulisi kohtuuttomia tilanteita, ja ymmärrän sen huolen, mikä tämän ympärillä tulee. Minä toivon todella, niin kuin me valiokuntana painotettiin, että tässä todella käytetään sitä yksilöllistä harkintaa ja näitä päätöksiä tehdään kuukausi kerrallaan.

Nämä ovat taatusti epämiellyttäviä esityksiä. Varmasti tekisi kukainenkin täällä vähän toisenlaisia, jos meillä olisivat ajat erilaiset ja me nähtäisiin tulevaisuuteen vähän eri tavalla. Mutta tällä hetkellä tilanne on tämä, ja me joudumme tekemään tällaisia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen, vastauspuheenvuoro.

18.35 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minä ole pahoillani nyt siitä, että sanoin, että tämä on teiltä arvovalinta. [Ville Väyrynen: En minä pyytänyt olemaan pahoillaan!] — Niin, mutta minä halusin todeta, että nämä ovat arvoja ja te olette valinneet sen, että te olette keventäneet hyvätuloisten veroja, te olette antaneet suuryrityksille veroaleja, te olette antaneet rahaa yksityisille terveysfirmoille, ja sen sijaan — kun te nyt luettelitte siinä, että meidän taloustilanne on heikko ja puolustusmenot kasvavat — te olette valinneet, että maksumieheksi joutuvat nämä kaikista heikoimmassa asemassa olevat ihmiset.

Edustaja Väyrynen on ihan oikeassa siinä, että valiokunnassa käytiin keskustelua siitä, että jokaisen yksilön kohdalla näiden toimeentulotukien osalta pitäisi käyttää harkintaa, mutta minä olen todella huolissani niistä resursseista, joita tähän työhön olisi käytettävissä. Kelan työntekijät eivät ole sosiaalityöntekijöitä koulutukseltaan, ja se Kelan etuuskäsittely on varsin mekaanista, eikä siinä voida tehdä yksilökohtaista harkintaa. Mutta kannatan sitä, että asiaa erityisesti seurataan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo, varsinainen puheenvuoro.

18.36 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tosiaan niin kuin edustaja Pekonen sanoi, tämä on puhdas arvovalinta. Ei ole mikään pakko leikata ihmisiltä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa tässä yhteiskunnassa, kun samaan aikaan antaa rikkaille verohelpotuksia ja antaa yksityisille terveysjärjestöille huomattavia tukia, satoja miljoonia. Sitten kun näitä valintoja punnitsee, käy hyvin selväksi, mikä se arvomaailma on, josta käsin Orpon hallitus tekee politiikkaa. Sen lisäksi kun sanotaan, että nämä ovat vaikeita päätöksiä, niin eivät nämä ole vaikeita päätöksiä niille ihmisille, jotka näitä päätöksiä tekevät. Nämä ovat ennen kaikkea ihan hirveitä tilanteita, mihin nämä pienituloiset ja heikoimmassa asemassa olevat ihmiset joutuvat.

Meistä merkittävä osa sai varmaan viime viikolla sähköpostin ammattilaisilta, jotka käsittelevät näitä toimeentulotukihakemuksia, ja hekin vetoavat meihin, ettei tällaista päätöstä tehtäisi, hekin vetoavat siihen, että tämä asettaa myös nämä ammattilaiset aivan niin kuin jäätävän hirveisiin eettisiin tilanteisiin, ja he korostavat, että he eivät ole sosiaalityöntekijöitä ja nyt heidät pistetään tilanteeseen, jossa heidän pitää arvioida näitä kohtuuttomia tilanteita. Tässä sähköpostissa, jonka varmaan suurin osa edustajista on saanut, todetaan, että yksin asuvan perusosa on tällä hetkellä 593,55 euroa kuussa ja sitten lakiuudistuksessa esitetyn vähennyksen jälkeen se tosiaan putoaa, ja mikäli perusosaa alennetaan 50 prosentilla, jää kuukaudeksi rahaa 287 euroa 87 senttiä. Tällä perusosalla on nyt sitten tarkoitus kattaa ravintomenot, vaatemenot, itsehoitolääkkeet, hygieni- ja siivoustuotteet, paikallisliikenne, puhelin- ja mediamaksut sekä harrastustoiminta. Otetaan esimerkiksi pääkaupunkiseudulla asuva asiakas: Jos hän ostaa HSL:n kausilipun, 72,10 euroa, ja maksaa puhelinlaskun, 40 euroa, rahaa jää loppukuukaudeksi 175 euroa. On selvää, että ihmisarvoisen elämän edellyttämä turva ei toteudu näillä summilla, ja näillä summilla pitäisi sitten olla erityisen ponteva ja aktiivinen ja hakeutua palveluihin ja hankkia töitä. Miten siihen työnhakuun ryhdytään, jos ei ole varaa ostaa esimerkiksi paikallisliikenteen lippua? Tai mitä tehdä, jos ei ole varaa maksaa sähkölaskua? Turvautuu pikavippeihin ja ajautuu valtavaan velkoihin? Tosiaan koen, että tämä työntekijöiden viesti, joka meille on lähetetty, on myös hätähuuto. Heidän mielestään on ylipäättään vaikeaa kuvitella tilannetta, jossa 50 prosentin perusosan alentaminen voisi olla millään lailla kohtuullista. Tämä on siis ammattilaisten viesti, jonka he ovat meille lähettäneet.

Tosiaan tuntuu, niin kuin sanoin aikaisemmin, että erityisesti hallituksen ministerit mutta myös hallituspuolueiden edustajat elävät aika kaukana siitä arjesta, jossa pienituloiset toimeentulotukea käyttävät elävät tällä hetkellä, ja siksi luen vielä muutaman kokemuskertomuksen, joita me ollaan saatu:

”Olen pitkäaikaistyötön, ikää lähemmäs 60 vuotta, eli vaikeasti työllistettävä, varsinkin terveysrajoitteiden takia. Eläkkeelle ei pääse, töitä ei ole, ainoat tulot työttömyyskorvaus, asumistuki ja toimeentulotuki. Terveys meni omaishoitajavuosien aikana, mutta sitä ei huomioida mitenkään missään. Säästin noina vuosina melko pitkän pennin valtion kassaan, kun hoidin äitini kotona hänen kuolemaansa saakka. Nyt odotan vain, että pääsisin eläkkeelle, koska vakituista tai edes osa-aikaista hyväpalkkaista työtä saisin. Rikkaat rikastuvat, ja me köyhät vain köyhdymme.”

”Suojaosan leikkaus vaikuttaa suoraan usean tuttavan työnteon määrään. Monelle kokoaikatyö ei ole mahdollista, tai sitä ei vain ole tarjolla. Lähes kaikki heistä ovat kuitenkin hankkineet lisätienestejä tai tehneet sen, mitä terveydentila antaa myöten. Nyt nämä tunnit ja niistä kertyvät verotulotkin yksinkertaisesti jäävät tekemättä.”

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

”Itse olen pienipalkkaisessa työssä ja mies työttömänä. Emme saa tällä hetkellä tukia itse, asumismenot talvella kuitenkin suuret, ja toimeentulon kanssa olemme tiukilla. Parikymppinen lapsemme asuu omillaan, opiskelee. Hän ei pärjää ilman toimeentulotukea, ja nyttienkin joudumme vähistämme auttamaan häntä, huolimatta siitä, että vuokra on hänellä kohtuullinen. Jos tukia leikataan, vaikuttaa se meidän koko perheen toimeentuloon todella pahasti heikentävästi.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

18.43 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityshän liittyy toimeentulotuen kokonaisuudistukseen, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiin riippuvuutta ja selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana rahaetuutena. Tässä esityksessä vahvistetaan hakijan velvollisuutta ilmoittautua työttömäksi koko-aikatyön hakijaksi, ja mikäli ei hae ensisijaista etuutta, niin toimeentulotukea vähennettäisiin.

Tämä on yksi ja tärkeä tapa siihen, että ihmisellä on myös omaa vastuuta ja velvollisuutta hakeutua näitten palveluiden piiriin ja työttömyysetuuteen tai muihin etuuksiin, jotka ovat ensisijaisia, koska toimeentulotuki on aina viimesijainen. Mutta kaikissa näissä perusosan alentamisen tilanteissa alentaminen voitaisiin tehdä vain, jos se ei vaarantaisi ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voitaisi pitää muutenkaan kohtuuttomana. Kuten täällä edustaja Väyrynen toi hyvin esille, valiokunnassa kyllä korostettiin erityisesti yksilöllistä harkintaa ja myös yhden kuukauden kerrallaan tehtävää päätöksentekoa. Eli ei tämä ole suoraviivaista, vaan yksilöllinen harkinta kuuluu tähän ja yksi kuukausi kerrallaan.

Tokihan tämä on myös julkistalouden säästöesitys. Siitä ei päästä mihinkään. Tilanne Suomen talouden kannalta on erittäin haastava, ja kaikkia julkisen talouden menoja pitää luonnollisesti tarkastella, [Aino-Kaisa Pekonen: Paitsi rikkaitten!] ja myöskin kaikki ne ihmiset, jotka pystyvät tekemään töitä, tulee saada tietenkin töiden pariin, ja tietenkin sitten jos opiskelee, opiskelun pariin ja muuten. Ei meillä kansakuntana ole vain varaa siihen, että tulee rahaa tekemättä mitään, [Veronika Honkasalo: Mitä?] jos on edellytyksiä kuitenkin työntekoon.

Ensisijaisen etuuden hakemisen velvoite on tässä se olennainen. Toisaalta meidän toimeentulotuen suhde ensisijaisiin etuuksiin on kaventunut johtuen siitä, että toimeentulotukea on aina korotettu indeksien myötä mutta monet muut etuudet ovat jääneet siitä jälkeen, niin että siinäkin mielessä on perusteltua tarkastella myös toimeentulotukea.

Haluan tässä nostaa joitakin asioita esille, mitä ei täällä keskustelussa ole tullut, esimerkiksi sen, että kun nyt etuoikeutettu tulo poistetaan, eli se 150 euroa, mikä täällä on ollut esillä, niin käytiin keskustelua omaishoitajien osalta, koska omaishoitajalle tämä tilanne voi olla kohtuuton, ja katsottiin, että se etuoikeutetun tulon poisto saattaa vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja sijaisomaishoitajana ja siten sitä kautta lisätä julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, ja voi myös tulla inhimillisesti haastavia tilanteita. Näin ollen valiokunta päätyikin ratkaisuun, että omaishoitajan ja perhehoitajan aseman helpottamiseksi tulee kahden vuoden siirtymäaika ja sinä aikana omaishoitajalla ja perhehoitajalla on mahdollisuus tarkastella omaa talouttaan ja myöskin näitä sopimuksia. Myöskin on tulossa omaishoidon kokonaisuudistus, ja kun sitä tarkastellaan, niin siinä

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

yhteydessä on myöskin hyvä arvioida, mitä tälle tullaan jatkossa sitten tekemään. Omaishoitajat tekevät erittäin tärkeää työtä, ja tietenkin haluamme tukea, että mahdollisimman moni heistä jaksaa siinä työssään.

Nostan myös esille valiokunnan tekemät lausumaehdotukset, joissa moni näistä huolista, mitä täälläkin on keskustelussa ollut esillä, on nostettu esille:

Ensimmäisessä lausumassa vaaditaan sitä, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi toimeentulotuesta annetun lain muutosten vaikutuksia toimeentulotuen hakijoiden itsenäiseen selviytymiseen, toimeentuloon, palveluihin osallistumiseen, työllistymiseen ja opintojen loppuun saattamiseen. Lisäksi tulee seurata ja arvioida muutosten vaikutuksia täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarpeeseen sekä Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden yhteistyöhön toimeentulotuen perusosan alentamisharkinnassa ja palveluihin ohjaamisessa. Tämä yhteistyö hyvinvointialueen ja Kelan kanssa on erittäin tärkeää, ja siihen nyt edellytetäänkin tämän lausuman johdosta.

Toisena lausumana eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi toimeentulotuesta annetun lain muutosten vaikutuksia lapsiperheiden toimeentuloon ja selviytymiseen puolen vuoden välein yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen, hyvinvointialueiden ja muiden toimijoiden kanssa ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Todella tiukka lausuma tämäkin.

Kolmas lausuma: eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa toimeentulotuesta annetun lain vaikutuksia pienituloisten omaishoitajien taloudelliseen tilanteeseen ja selvittää mahdollisuutta muuttaa omaishoidon tuen palkkio etuoikeutetuksi tuloksi sosiaaliturvaetuksissa osana parlamentaarista sosiaaliturvan uudistamistyötä.

Vielä viimeisenä lausumana eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa toimeentulotuesta annetun lain muutosten työvoimapalvelujen uudistamiseen liittyvien työttömyysturvaseuraamusten kiristymisen, yleistuen ja kuntouttavaa työtoimintaa koskevien muutosten yhteisvaikutuksia toimeentulotuen hakijoiden toimeentuloon, työllistymiseen sekä palveluihin ja tarvittaessa muuttaa sääntelyä.

Eli hallitus tekee kyllä erittäin vastuullista työtä ja haluaa myös, että asioita seurataan ja niihin tarvittaessa jatkossa puututaan, jos näyttää siltä, että joku suunta aiheuttaa ongelmia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.50 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tässä kolmannessa puheenvuorossa ajattelin vielä käsitellä vähän tämänhetkistä lapsiperheköyhyyttä ja sitä, minkälaisia vaikutuksia tällä toimeentulotuen alentamisella on lapsiperheille.

Lapsiperheiden köyhyys ja toimeentulovaikeudet ovat jo tällä hetkellä kasvaneet paljon. Lapsiperheköyhyyttä koskevat ministeriön omat arviot ovat tarkentuneet, ja niiden lasten määrä, jotka ovat vajoamassa köyhyyteen, on noussut 31 000 lapseen. Nytkin vanhempien toimeentulotukeen tehtävät heikennykset vaikuttavat tietysti myös lasten tilanteeseen. Erilaiset tutkimukset, kyselyt ja järjestöjen tiedot kertovat lasten kasvavasta ahdingosta. Pelastakaa Lapset ry:n Lapsen ääni -kyselyssä kysyttiin perheen taloudellisen tilanteen muutoksista viime vuonna. Jopa 57 prosenttia heikosti toimeentulevista vastaajista oli kokenut perheensä heikentyneen taloudellisesti paljon viime vuosina. Lapsista 54 prosenttia oli myös ollut huolissaan perheen taloudellisesta tilanteesta. Kysely, sen tulokset ja avovastaukset kertovat karusti tavallisesta arjesta ja siinä tehtävistä valinnoista,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

jotka eivät tarpeeksi näy julkisuudessa ja joihin hallituksen toimet ovat ajaneet lapsia ja nuoria ja heidän perheitään.

Köyhyys synnyttää ulkopuolisuuden tunnetta, kun monista asioista joutuu jäämään pois rahojen puuttumisen takia. Usein joudutaan tinkimään osallistumisesta erilaisiin tapahtumiin, mikä haittaa sosiaalisten suhteiden luomista muiden lasten ja nuorten kanssa. Myös kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisille tehtävän kouluterveyskyselyn tuloksista tiedämme, että huonossa taloudellisessa tilanteessa eläville nuorille kasautuu monella alueella ongelmia terveydessä, sosiaalisissa suhteissa ja osallisuudessa. Se osoittaa, että taloudellinen tilanne voi vaikuttaa paljon lasten ja nuorten elämään ja heidän mahdollisuuksiinsa.

Lapsena ja nuorena koettu köyhyys voi näkyä elämässä aikuistuttuakin. Siksi lapsiperheköyhyyttä olisi tärkeää ennaltaehkäistä ja olla tekemättä sellaisia päätöksiä, jotka köyhyyttä lisäävät. Ongelmien korjaaminen jälkikäteen on myös kalliimpaa kuin ennaltaehkäisy, mutta valitettavasti hallitus ei ole pystynyt tai halunnut laskea tälle hintaa. Ehkä se olisi estänyt heitä tekemästä näitä lasten asemaa heikentäviä päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Viimeisen puheenvuoron lopuksi haluaisin vielä nostaa esille asian, mitä käsitelimme paljon sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja mikä koskettaa juuri opiskelijoita ja varsinkin opiskelijoiden kesäajan tilannetta. Mikäli opiskelija ei saa kesätöitä kesäaikana, mikä viime vuosina on ollut haasteellista ja vaikeaa, niin jotta tällaisessa tilanteessa opiskelija saa kesäaikana maksettua vuokran — koska hän ei saa asumislisää eikä opintotukea — hänen ainut mahdollisuutensa on ollut turvautua toimeentulotukeen. No, tämän esityksen mukaan opiskelijalla toimeentulotuki tippuisi siihen alle 300 euroon kuukaudessa. Me kaikki tiedämme, että missään päin Suomea tällä hetkellä ei vuokraa makseta alle 300 eurolla kuukaudessa. Tämähän johtaisi sitten siihen tilanteeseen, että jatkossa kaikki opiskelijat, jotka eivät kesätöitä saa, joutuisivat irtisanomaan asuntonsa kesäajaksi aina ennen kesää ja sitten joutuisivat hakemaan uutta vuokra-asuntoa syksyllä uudestaan. No, tällainen rumba olisi ihan mahdoton, ja me kaikki tiedämme, että varsinkin isommissa kaupungeissa — kuten nyt esimerkkinä mainitsen Helsingin ja Turun, mitkä tunnen omien tyttärieni kautta — on aika vaikeata löytää kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Jos tilanne ajautuu siihen, että kun olet löytänyt vihdoin sen kohtuuhintaisen vuokra-asunnon opiskelijana, mutta et mahdollisesti saa kesäaikana kesätöitä, mikä tällä hetkellä on vaikeata, niin joudut irtisanomaan sen vuokra-asunnon kesäksi, ja silloin me olemme aikamoisessa oravanpyörässä tässä yhteiskunnassa myös vuokramarkkinoiden osalta.

Tätä yritimme selvittää useampaan otteeseen valiokunnassa, mutta valitettavasti nyt näyttää siltä, että on täysin mahdollista, että myös opiskelijat joutuvat kärsimään tästä esityksestä, mikä ei missään nimessä oman näkemykseni mukaan ole järkevää. Ei tässä todellakaan opiskelijoiden osalta ole kyse siitä, että nämä olisivat laiskoja ihmisiä, jotka eivät haluaisi tehdä töitä. On täysin kohtuutonta, että opiskelija joutuisi luopumaan opiskelijastatuksestaan ja hakeutumaan kokopäivätyön hakijaksi, jotta hän saisi sitten mahdollisesti sen täyden toimeentulotuen kesäaikana.

En uskonut valiokuntakäsittelyn aikana, että hallitus aidosti tällaista olisi halunnut ja hakenut, vaan tässä olisi käynyt jonkinlainen virhe, jota ei ole huomattu, ja tämä todennäköisesti korjattaisiin. Mutta kun nytten olemme toisessa käsittelyssä käsittelemässä tätä asiaa, täytyy kai todeta, että tämä ei ollut virhe, vaan tällä lailla halutaan myös opiskelijat ajaa täysin kohtuuttomaan tilanteeseen tämän lakiesityksen osalta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

18.57 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tulin tähän edustaja Laiholle toteamaan, että kun edustaja Laiho tuossa omassa puheenvuorossaan äsken sanoi, että tässä hallituksen esityksessä tavoitteena on vahvistaa itsenäistä selviytymistä, niin minä mietin, että jos kehtaisin, niin kysyisin, uskotteko te näihin hallituksen esityksen tavoitteisiin tai näihin sanoihin ylipäättänsä, mutta en ehkä kysy. Jos kaikista heikoimmassa asemassa olevalta ihmiseltä, jolla ei ole enää juuri mitään, leikataan taloudellisista tuloista, niin sitten se muka vahvistaa itsenäistä selviytymistä. Minun on jotenkin vaikea ymmärtää tätä, miten se logiikka menee.

Sitten vielä, kun edustaja Laiho on paikalla, pahoittelen jo etukäteen, että lainaan teitä ja tämä ei ole nyt ehkä ihan sanatarkka sitaatti — korjatkaa toki, jos olen väärässä. Sanoitte puheenvuorossanne kutakuinkin niin, että ei voi antaa rahaa ihmisille, jotka ovat kotona tekemättä mitään, että kansakuntamme ei sitä kestä. Välillä mietin, onko teillä tietoa, keitä nämä toimeentulotuen saajat ovat. Tässä viestissä, johon edustaja Honkasalo aikaisemmin viittasi ja joka on meille kansanedustajille varmaan laajalti tullut — tämä on näiltä Kelan perustoimeentulotuen ratkaisuasiantuntijoilta tullut viesti — nimenomaan sanotaan, että toimeentulotukea saavat monenlaiset ihmiset. ”Asiakkainamme on paljon vanhuksia ja lapsiperheitä.” Vanhuksille ja lapsiperheille, jotka elävät sen viimesijaisen turvan, toimeentulotuen, varassa, kansakuntana meillä ei ole varaa antaa, kun he ovat kotona tekemättä mitään. Kova on tämä arvomaailma, ja kova on käsitys ihmisistä.

Mutta, puhemies, oikeastaan minä tulin puhumaan vielä tästä, kun hallituksen edustajat — muistaakseni edustajat Väyrynen ja myöskin Laiho — viittasivat siihen, että tehdään näitä yksilökohtaisia ratkaisuja näitten toimeentulotuen saajien osalta, mihin valiokunta totisesti yksimielisesti kiinnitti huomiota. Pidän sitä tosi tärkeänä, että näitä arvioita tehtäisiin yksilöllisesti niin, että jokaisen toimeentulotuen saajan senhetkinen elämäntilanne ja mahdolliset sairaudet ja muut otettaisiin huomioon, mutta se ei ole niin yksinkertaista. Jos näin toimimme, niin se tarkoittaa sitä, että sosiaalityö siirretään etuuskäsittelijöiden ratkaistavaksi.

Jälleen viittaen tähän sähköpostiin, joka löytyy varmasti teiltä kaikilta, jonka ovat siis perustoimeentulotuen ratkaisuasiantuntijat lähettäneet. He kirjoittavat — minä luen täältä suoraan — ”Kelan ensisijainen tehtävä on myöntää etuuksia. Lakiuudistus lisää Kelan työn määrää kohtuuttomasti, sillä harkinnan käyttö työssä lisääntyy.” Huomiona se, että tämä on just nyt se, mitä valiokunta yksimielisesti painotti, että harkintaa käytetään. No niin, jatkuu: ”Mitä enemmän työssämme on harkintaa, sitä enemmän päätöksiin haetaan tarkistuksia. Myös oikaisuvaatimusten määrä lisääntyy. Kenen etu tämä on? Ongelma on, että sosiaalityö ei kuulu osaamiseemme. Toimeentulotukea käsittelevät eri koulutus- ja työtaustoista tulevat ihmiset, jotka joutuvat arvioimaan asiakkaan tilanteen kohtuuttomuutta. Jos laissa ei avata tarkemmin kohtuuttomuuden kriteerejä ihmisarvoisen elämän edellytyksen arvioinnissa, asiakkaiden eriarvoinen kohtelu lisääntyy. On ylipäättään vaikea kuvitella tilannetta, jossa 50 prosentin perusosan alentaminen voisi olla kohtuullista. Emme voi alkaa rangaista kaikista heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä viimesijaisia etuuksia vähentämällä.”

Puhemies! Suomi, joka on saanut toistuvasti huomautuksia liian matalasta sosiaaliturvan tasosta, tulee nyt siis leikkaamaan viimesijaisesta turvasta jopa puolet Petteri Orpon johdolla.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies! Tämä on mielestäni kamalaa ja järkyttävää, ja en voi tällaista hyväksyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

19.02 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin pyysin puheenvuoron edustaja Väyrysen puheenvuoron jälkeen, mutta yritän nyt vastata omalta osaltani hänelle siitä, mitä itse pidän tärkeänä, ja ehkä korjata yhden pienen virheen hänen puheenvuorossaan. Virheen voi tarkistaa sitten jokainen tietenkin talousarviokirjasta.

Edustaja Väyrysen puheenvuorosta tuli sellainen kuva, että talous on huonossa jamassa — sen kuvan jaamme — mutta myös ikään kuin sellainen olo, että sen varjolla on ihan hyväksyttävää leikata kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä. Ja kun samaan aikaan kaikki tiedämme, että tämä hallitus jakaa avokätisesti rahaa yksityiseen terveysbisnekseen, veronkevennyksiä jo valmiiksi äveriäille ihmisille ja niin edelleen, [Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin!] niin on mahdotonta ajatella, että olisi joku tällainen painovoimalakiin verrattavissa oleva luonnonlaki, että kun rikkaille annetaan lisää kevennyksiä, niin köyhiltä ja kaikkein heikoimmassa asemassa, kaikkein heikoimmassa asemassa, olevilta ihmisiltä tulee leikata.

Yhtenä perusteluna olivat muun muassa puolustusmenot, jotka kasvavat, ja tämä on kohta, johonka haluan kyllä kiinnittää huomiota. Ensi vuoden puolustusmenot vähenevät tästä vuodesta, eivät siis kasva. Sen voi jokainen tarkistaa budjettikirjasta.

Toimin silloin 90-luvulla myös tässä, niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten ihmisten työpajatoiminnan ympärillä, ja kyllä, kun katsoo tämän lakiesityksen ikään kuin perustelut, niin tähän hallituksen esitykseen on valmiiksi sisään ladattu ihan samanlaiset virheet. Kotikaupungissani Lahdessa niiden 90-luvun virheiden — jos voin tässä yhteydessä sanoa — siivoaminen kesti 20 vuotta, ennen kuin tilastoista poistui erilainen periytynyt syrjäytyminen ja työttömyys, joka periytyi vähintään yhtä tehokkaasti kuin suomalainen perintöjärjestelmä yleensä tuottaa perintöjä. Tämä perintö kannettiin näiden perheiden lisäksi koko yhteiskunnassa, ja niiden jälkien siivoaminen jää tämänkin hallituksen jälkeen, jos tämä lakiesitys hyväksytään, kuntien tehtäväksi, valitettavasti.

Haluan vielä sanoa tähän puolustukseen, että meillä pitää olla jotain, mitä me puolustamme tässä yhteiskunnassa, ja yksi keskeinen asia on se vanha periaattemme, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevista ihmisistä pidetään huolta. Se on iso arvo tässä yhteiskunnassa. Sitä meidän edelliset sukupolvemme ovat olleet puolustamassa henkeen ja vereen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.05 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Itsekin innostuin tässä vielä ottamaan puheenvuoron, kun kuuntelin edustaja Väyrysen puheenvuoroa. Siellähän tuli esille se mantra, että kun taloustilanne on huono, niin on pakko leikata. Kuulostaa todella erikoiselta, että on pakko leikata toimeentulotuesta.

Kun me tiedämme, että toimeentulotuki on se viimesijaisin tuki sillä ihmisellä, ja siitä leikataan isolla kädellä, niin pakko oli kaivaa vielä tällainen, kun aikaisemmin

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Nuorisoala ry uutisoi, jo syksyllä 2023, kun oli hallitusohjelma tiedossa ja tulevat leikkaukset, ja taloustieteilijä Sixten Korkman toteaa täällä kyllä aika hienosti:

”Tiedämme kokemuksesta, että lapsilta ja nuorilta leikkaamisella on kohtalokkaita ja pitkäaikaisia inhimillisiä sekä taloudellisia vaikutuksia.

’On tutkittu, että 90-luvun laman lapset eivät toipuneet koskaan verrokkiryhmiä vastaavalle tasolle esimerkiksi työelämässä. Näitä virheitä ei ole tarvetta toistaa’, muistuttaa Korkman.”

Todella kovaa tekstiä talousosaajalta, ammattilaiselta, joka yritti vihjailla jo silloin aika suoraankin, ei vihjailla vaan myös kertoi sen, että ei kannata leikata, toistaa niitä 90-luvun virheitä. Mitä me täällä tänään teemme? Nyt me keskustelemme siitä, kun hallitus leikkaa viimesijaisesta toimeentulotuesta. Onhan tämä todella järkyttävää politiikkaa. Ei ole pakko leikata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.06 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on hyvin tullut esiin se, kuinka monta ongelmaa tässä lakiesityskokonaisuudessa on. Täytyy muistaa, että tässä liittyvät tämä kuntouttava työtoiminta, palveluprosessiin liittyvä lakikokonaisuus ja tämä yleistuki, eli kokonaisuus on sellainen, että tässä pala kerrallaan näitä on tuotu tähän näin, ja tällaista kokonaisarviota siitä, mikä näitten yhteisvaikutus on, ei ole.

Samalla tämän esityksen suurimpia epäkohtia on työkyvyttömiä pakottaminen työnhakijoiksi. Me kuultiin valiokunnan asiantuntijalausunnossa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, että pidettiin ongelmallisena ehdotusta, jossa velvoitettiin ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi myös sellaiset henkilöt, joilla ei ole työkykyä lääkärinlausunnon mukaankaan. Tässä työvoimapolitiikan perusperiaatteena on edistää työmarkkinoiden käytettävissä olevien henkilöiden työllistymistä. Jos ajattelee näitä henkilöitä, joilla ei ole työkykyä, niin varmasti tässä yhteydessä olisi pitänyt miettiä myös niitä toimenpiteitä, joitain Lex Lindströmin ja Lex Taipaleen asioita, joilla sellaisten henkilöiden osalta, joista tiedetään, etteivät he enää työmarkkinoilla ole kykeneviä, olisi vähän ratkaistu näitä asioita.

Sitten tässä on vielä se kokonaisuus, että kun ne tulevat sinne kuntien työllisyyspalveluitten piiriin, ne tulevat myös siihen työttömyysturvan piiriin, jota kunnat maksavat jo tällä hetkellä kuntien työttömyysturvamenoina, niin sanotuista sakkomaksuista, ja yli 400 päivää työttömänä olleet muodostavat siitä 80 prosenttia. Tämä tavallaan tuo siihen myös lisää kuormaa, ja tämä on täällä taustalla. Siinä mielessä, kun näistä tulee enempi sosiaalityön ammattilaisia ja pitää olla siinä ympärillä, se työllisyyspalveluiden pääasiallinen tehtävä, uuden työn löytäminen, jää vähän taka-alalle.

Tämä kokonaisuus pitäisi arvioida uudestaan, näitten neljän eri lain vaikutus, ja katsoa, mitä toimenpiteitä vielä pitää tehdä. Tästä tulee todella dramaattisia seuraamuksia yksittäisille ihmisille näiden lakien seurauksena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

19.09 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vielä on pakko jatkaa tästä. Sääli, että edustaja Laiho ei itse enää ole salissa, kun tosiaan sanoi, että yhteiskunta ei voi jakaa rahaa ihmisille, jotka ovat kotona tekemättä mitään. Tämä lause särähti siis todella vahvasti

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ottaen huomioon, että meillä on tosiaan paljon esimerkiksi vanhuksia, jotka toimeentulotukea saavat, niin kuin edustaja Pekonen täällä nosti esille. Samaan aikaan me tiedetään tällä hetkellä tutkimuksista, että kotihoidon varassa olevista vanhuksista lähes puolella, 48 prosentilla, on vaikeuksia tulla toimeen käytettävissä olevilla tuloilla. Nämä rahavaikeudet heijastuvat sitten tietenkin siihen, mihin on mahdollisuus ylipäänsä osallistua ja millä tavalla palveluja käyttää.

Minusta on sääli, että kun edustaja Laiho täällä esittää tällaisen väitteen pöntössä, niin sitten hän ei ole itse täällä paikalla vastaanottamassa sitä kritiikkiä, mitä täällä salissa esitetään — ja tämä vielä tilanteessa, jossa me tiedetään, että pienituloisimpien ikääntyneiden toimeentulo itse asiassa heikkenee myös Orpon hallituksen toimien ansiosta. Tällaisten väitteiden esittäminenhan nimenomaan johtaa siihen sosiaaliturvan alikäyttöön, josta meillä on myös vahvaa tutkimusnäyttöä Suomessa. Ihmiset eivät hae heille kuuluvaa sosiaaliturvaa sen takia, että muun muassa poliitikot levittävät tämmöisiä erittäin leimaavia väitteitä muun muassa eduskunnan täysistunnossa, tai sen takia, että näillä ihmisillä on usein myös jaksamisen kanssa ongelmia, ei ole resursseja, ei ole välttämättä tietoa.

Ja me tiedetään tutkimusten pohjalta myös se, että toimeentulotukea saavat ihmiset ovat aina heikossa asemassa. Toimeentulotuen käyttäjien keskuudessa on paljon muun muassa mielenterveysongelmia, päihdeongelmia, matalaa koulutusastetta. On lasten heikompaa koulumenestystä ja lastensuojelun tarvetta. Sitten täällä esitetään täysistunnossa tällaisia väitteitä näistä ihmisistä. Halutaanko tässä siirtyä sellaiseen yhteiskuntaan, jossa ihmiset entistä vähemmän hakisivat sitä sosiaaliturvaa, joka heille kuuluu?

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 111/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 30/2025 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.12 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys apteekkijärjestelmän muuttamiseksi on vakava uhka koko maan kattavalle apteekkiverkostolle. Erityisesti se on uhka maaseudun ihmisille. Jos harvaan asutun alueen kunnan ainoa apteekki joutuu sulkemaan ovensa, seuraavaan apteekkiin voi olla matkaa useita kymmeniä kilometrejä. Omassa maakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla tulee olemaan lopettamisvaarassa yhdeksän apteekkia. Miten ikääntyvä ihminen, jolla ei ole autoa tai toimivaa joukkoliikennettä, pääsee hakemaan elintärkeitä lääkkeitä?

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Keskusta vastustaa lääketaksaleikkausta ja esitettyä apteekkiveromallia juuri tästä syystä. Hallitus perussuomalaiset mukaan lukien lupasi turvata maanlaajuisen apteekkiverkoston. Nyt nuo lupaukset on petetty. Esitys suosii suuria apteekkeja ja kaupunkikeskuksia mutta sysää pienet apteekit ja sivuapteekit ahdinkoon. Vaikeuksia ei ole arvioitu riittävästi, ja riskit kaatuvat niille, joilla on vähiten mahdollisuuksia sopeutua.

Perussuomalaisten on turha esittää silmänvääntelytemppeja ja yrittää siirtää huomiota muualle. Todellisuudessa he ovat mukana heikentämässä juuri niitä palveluja, joita he vielä vaalien alla lupasivat puolustaa. Maaseudun ihmiset unohtuvat, kun säästöjä haetaan nopeilla ja harkitsemattomilla leikkauksilla.

Apteekit eivät ole vain lääkkeiden jakelupisteitä, ne ovat monin paikoin viimeisiä terveydenhuollon lähipalveluja. Niissä saa neuvontaa, turvaa ja inhimillistä kohtaamista. Itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttaminen kauppoihin ei korvaa tätä vaan päinvastoin heikentää apteekkien taloutta ja kiihdyttää verkoston harvenemista.

Keskusta esittää vaihtoehdon: kohtuullistetaan lääketaksaleikkausta, nostetaan apteekkiveron nollaraja 300 000 euroon ja varmistetaan oikeudenmukainen progressio, joka todella tukee pieniä apteekkeja. Näin turvataan palvelut koko Suomessa, ei vain siellä, missä markkinat muutenkin toimivat.

Arvoisa puhemies! Maaseudun ihmiset tarvitsevat apteekkia lähelle, eivät lisää lähipalvelujen romuttamista, kuten tämän hallituksen aikana on tapahtunut. Toivon, että eduskunta vielä ymmärtää, mistä tässä todella on kysymys: ihmisten terveydestä, arjesta ja yhdenvertaisesta Suomesta.

Edellä olevan perusteella esitämme, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään vastalauseen kaksi lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

19.15 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys apteekkisäätelyn muuttamisesta on ongelmallinen sekä perustuslaillisesta että sisällöllisestä näkökulmasta. Kyse ei ole pienestä teknisestä muutoksesta vaan esityksestä, jolla on laajoja ja osin peruuttamattomia vaikutuksia lääkkeiden saatavuuteen, apteekkiverkoston kestävyys ja ihmisten yhdenvertaisuuteen.

Perustuslakivaliokunta edellytti selkeästi, että sääntelyä on muutettava niin, että apteekkitoiminta säilyy kannattavana myös niissä apteekeissa, joihin esitys kohdistuu kaikkein raskaimmin. Tämä ei ole mielipidekysymys vaan perustuslaillinen vaatimus, joka liittyy omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen. Sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa esitetty apteekkiveron nollarajan nosto ei asiantuntijakuulemisten perusteella täytä tätä vaatimusta. Useat asiantuntijat ovat todenneet, että kyse on edelleen merkittävästä leikkauksesta, joka vaarantaa apteekkien toimintaedellytyksiä ja koko maan laajuisen apteekkiverkoston. Erityisen huolestuttavaa on se, että esitys vietiin eteenpäin ilman uutta perustuslakivaliokunnan arviota, vaikka asiantuntijakuulemisten perusteella perustuslainmukaisuus jäi aidosti epäselväksi. Eduskunnan työjärjestys on tältä osin yksiselitteinen. Jos perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä, asia on vietävä perustuslakivaliokuntaan. Nyt näin ei tehty. Tämä on vakava menettelyllinen puute.

Arvoisa rouva puhemies! Myös taloudellisten vaikutusten arviointi on heikko ja epävarma. Hallituksen omatkin arviot tunnustavat epävarmuudet, ja asiantuntijat ovat kyseenalaistaneet laskelmien realistisuuden. On merkittävää, että jo nyt tappiollisten ja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

matalakatteisten apteekkien määrä on suuri ja esitys kasvattaa tätä joukkoa entisestään. Pienillä apteekeilla sopeutusvara on käytännössä jo käytetty. Se tarkoittaa henkilöstövähennyksiä, aukioloaikojen supistamista tai pahimmillaan apteekin sulkemista. Näillä päätöksillä on suora vaikutus lääkkeiden saatavuuteen ja potilasturvallisuuteen erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Apteekki ei ole vain liiketoimintaa. Monella paikkakunnalla se on ainoa terveydenhuollon palvelupiste. Apteekkiverkosto on myös osa huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta. Näitä näkökulmia ei ole esityksessä arvioitu riittävästi. Samalla hallitus esittää lääketaksan leikkausta ja itsehoitolääkkeiden myynnin laajentamista tavalla, joka useiden asiantuntijoiden mukaan heikentää lääkeneuvontaa, lääketurvallisuutta ja rationaalista lääkahoitoa.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuutena esitys on huonosti valmisteltu, perustuslaillisesti epävarma ja riskialtis, säästöjä haetaan väärästä paikasta ihmisten terveyden ja peruspalveluiden kustannuksella. Esitän SDP:n ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen 1 mukaisesti, että hallituksen lakiehdotukset hylätään, ja samalla esitän vastalauseen 1 mukaisesti neljää lausumaa hyväksyttäväksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

19.19 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä siitä, että tämä lakiehdotus hylätään, ja kannatan myöskin noita vastalauseen 1 lausumia.

Tämä apteekkiasiahan on hankala asia, tosi vaikea ja monimutkainen asia, ja minun täytyy sanoa, että en tästä prosessista anna kiitosta hallitukselle, miten tätä käsiteltiin. Tämä oli meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja myöskin perustuslakivaliokunnassa, ja edelleenkin sitten kun tämä tuli sinne sotevaliokuntaan PeVin huomautuksilla ja pyydettiin sotevaliokunnasta sitten arvioita, että joko STM:ssä tehdyn vastineen muutokset vastaavat niitä perustuslakivaliokunnan vaatimuksia, siitä ei täyttä varmuutta saatu, että näin olisi, joten itse edelleen olen pikkuisen epävarma siitä, onko tämä esitys nykyisessä muodossaan vaikutuksiltaan perustuslain kannalta hyväksyttävä.

Tämä esitys on muutenkin, oli se sitten perustuslain kannalta niin tai näin, huono joka tapauksessa, sillä tässä nimenomaisesti nyt Fimeankin arvion mukaan on yli 130 apteekkia sulkemisuhan alla. Meillä on tällä hetkellä Suomessa sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan yhteensä 833 apteekkitoimipistettä, ja todella on arvioitu, että tämä apteekkiverkko tulee harvenemaan merkittävästi. Erityisesti tämä tulee iskemään pieniin apteekkeihin ja haja-asutusseudun apteekkeihin pienillä paikkakunnilla, mikä tarkoittaa tietysti asiakkaiden kannalta heikkeneviä palveluja. Jos olen ymmärtänyt oikein, niin apteekkien on kuitenkin ajateltu olevan tällainen tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon yksi mahdollinen lisäpalvelu, ja tässä nyt hallitus sitä mielestäni heikentää huomattavasti.

Eli näillä perusteilla, kuten jo totesin, kannatan edustaja Laine-Nousimaata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä juuri huomattiin, että edellisessä, ennen Pekosta olleessa puheenvuorossa esitettiin vastalauseeseen 1 viitaten neljä lausumaehdotusta. Tässä vastalauseessa on viisi lausumaehdotusta, eli toivoisin, että joku täsmentäisi, mitä lausumaehdotuksia kannatetaan ja mikä lausumaehdotus jätetään pois, jos mahdollisesti joku jätetään pois. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.22 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Mattilan puheenvuorossa sanottiin jotenkin näin, että toivottavasti vielä eduskunta ymmärtää. Valitettavasti nyt näyttää siltä, että aika alkaa loppua kesken. Viimeistä kertaa ollaan nyt tästä asiasta keskustelemassa, ja ehkä sen verran lisään tuohon edustaja Mattilan puheenvuoroon, kun hän puhui maaseudun apteekeista, että tässähän ei todellakaan ole kyse pelkästään maaseudun apteekeista. Kaikki, jotka ovat asiaa olleet käsittelemässä tuolla valiokunnissa, talousvaliokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, tietävät hyvin, ja toivottavasti muutkin jo tietävät, että nämä vaikutukset kohdistuvat sinne kaupunkien lähiöihin, taajamiin, liitoskuntiin, myöskin toki sinne maaseudun pieniin kuntiin. Mutta todellakin kyse on koko Suomen asiasta.

Mitä tulee näihin valiokuntakäsittelyihin, olen siinä täsmälleen samaa mieltä. Sen verran täytyy sanoa ja antaa kiitosta myöskin hallituspuolueille, että onhan tämä esitys matkan varrella parantunut. Onhan tämä parantunut, jos lähdetään liikkeelle sieltä ensimmäisestä lausuntokierroksella olleesta versiosta. Ja sitten voi sanoa, että, kiitos perustuslakivaliokunnan, vielä viime vaiheessa saatiin siihen pientä parannusta. Mutta se, mikä jäi henkilökohtaisesti todella harmittamaan, on se, että kun selkeästi jäi se epävarmuus, mahdollinen epäselvyys, siihen esityksen perustuslaillisuuteen, niin miksi sitä esitystä ei voitu siellä perustuslakivaliokunnassa uudelleen käyttää? Asiantuntijat äänin 2—1 valiokunnassa, plus siinä oli vielä muita professoreita, olivat sitä mieltä, että se ehdottomasti kannattaisi käyttää perustuslakivaliokunnassa, mutta siitä huolimatta haluttiin, voi sanoa, juntata se läpi tänne saliin. Oliko sitten syynä kiire vai mikä, mutta joka tapauksessa nyt ollaan siinä tilanteessa, että edelleen tämä epäselvyys tähän jäi.

Arvoisa rouva puhemies! Kyselytunnilla ja joissakin muissakin yhteyksissä on tuotu esille, kun me keskustalaiset ollaan nostettu huoli näistä kannattamattomista apteekeista — kuinka paljon niitä jatkossa on enemmän, myöskin niitä tappiollisia — että keskusta pelottelee. No, jos tässä joku pelottelee, niin kyllä se on Fimea, joka on nämä luvut tuonut esille, sen noin sata apteekkia jatkossa kannattamattomia. Tuolla omassa kotimaakunnassanikin Pohjois-Savossa 8—10 apteekkia ehkä suunnilleen olisi, jotka menevät tämän rajan alapuolelle, ja kaikista muistakin maakunnista niitä löytyy enemmän ja vähemmän.

Ja keihin se sitten todella eniten iskee? Niihin ikäihmisiin, paljon lääkkeitä käyttäviin, joilla se matka sitten mahdollisesti sinne apteekkipalveluihin jatkuu. Hieman olen myöskin pahoillani siitä, että varsinkin tuolla julkisessa keskustelussa sitä apteekkihenkilökunnan ammattitaitoa ollaan ehkä hieman arvioitu niin, että sillä ei ole merkitystä tai sitä ei käytetä, mutta niillä kokemuksilla, mitä itselläni on ja mitä viestejä olen saanut, kyllä siellä apteekkihenkilökunta monta kertaa pystyy matkan varrella vielä niihin lääkevalintoihin ja muihin vaikuttamaan, ja ennen kaikkea se, mihinkä he pystyvät reagoimaan, on se eri lääkkeitten yhteisvaikutus, mitä siellä on taustalla lääkkeitä ja siihen sitten lisätty.

Ja tietenkin tähän liittyy myöskin tämä huoli näitten itsehoitolääkkeitten siirtämisestä kauppoihin. Miten tämä neuvonta siellä sitten toteutetaan? Ja aika vähälle huomiolle on jäänyt myöskin se, että tämä itsehoitolääkkeitten siirtäminen kauppoihin vähentää siis valtion tuloja, vähentää valtion verotuloja merkittävästi. Tästä syystä myöskin johtuu osittain se, miksi keskustan vaihtoehto esimerkiksi on pystytty laskemaan tasapainoon tämän osalta hyvin pitkälle, koska siinä on huomioitu myöskin tämä, että valtion verotulokertymä ei vähene sen enempää näiden itsehoitolääkkeitten osalta kuin myöskään sen valtion verotuksen osalta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! En halua siihen viime viikkoon muuten enää kovin paljon palata. En tiennyt itse siitä, kun täällä tätä apteekkilakia viime viikolla käsiteltiin, että samaan aikaan olivat kävelylenkkeilyt menossa tuolla salin ulkopuolella. Eihän siinä mitään, mutta herää vain kysymys, että eivätkö nämä edustajat olisi voineet tulla tänne saliin puhumaan ja kuuntelemaan tätä keskustelua, jos tämän apteekkilakiesityksen aikana täällä talossa ollaan oltu lenkkeilemässä? Tuossa meidän maakuntalehdessä oli ainakin tähän liittyen yksi yleisönosastokirjoituskin, jossa tämä asia nostettiin esille. Minulla ei ollut siitä tietoa, mutta hieman hämmästelen, että jos täällä on kymmeniä kansanedustajia ollut paikalla, niin eikö olisi samalla voinut tulla tänne saliin kuuntelemaan keskustelua tai käyttää puheenvuoroja apteekkeihin liittyen. Mutta se siitä.

Arvoisa rouva puhemies! Toin jo tämän esityksen käsittelystä esille tämän perustuslakivaliokunnan kannan, millä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa sitten esitystä muutettiin, ja ihmetykseni siitä, miksi tätä ei enää palautettu uudelleen näistä asiantuntijoitten lausumista huolimatta. Ehkä, arvoisa rouva puhemies, lopetan tässä kohtaa siihen, että tällä viikolla asiasta loppujen lopuksi äänestetään, ja tietenkin sitten viime kädessä päättäjät kantavat vastuun ja nähdään sitten se, mikä merkitys tällä todellisuudessa apteekkiverkkoon Suomessa on. Mutta huoli on kova. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

19.29 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen käsittely sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on ollut poikkeuksellinen vyyhti, eikä tätä kyllä olisi pitänyt päästää tässä muodossa valiokunnasta eteenpäin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kyseenalaistettiin laajasti hallituksen esityksen vaikutusarviointia ja taloudellisia laskelmia, jotka voivat johtaa ennakoimattomiin muutoksiin apteekkialalla. Koska apteekit ovat osa terveydenhuoltojärjestelmäämme ja huoltovarmuusketjua, olisi tärkeää arvioida vaikutuksia mahdollisimman perusteellisesti ja välttää sellaisia muutoksia, joiden vaikutuksia ei tiedetä tai jotka ovat epätoivottuja.

Esityksessä on myös edelleen perustuslaillisia ongelmia omaisuuden suojaossa ja elinkeinovapaudessa. Tämän takia nykyinen versio, jossa niin sanotun apteekkiveron nollarajaa on korotettu 200 000 eurosta 250 000 euroon, olisi pitänyt käyttää vielä perustuslakivaliokunnassa uudelleen arvioitavana. Menettely olisi ollut myös eduskunnan työjärjestyksen mukainen. Valiokunta kuitenkin päätyi hallituspuolueiden äänin viemään esityksen eteenpäin muutettuna ilman perustuslakivaliokunnan uutta arviota.

Arvoisa puhemies! Esitys sisältää tosiaan edelleen riskin maanlaajuiselle apteekkiverkostolle ja huoltovarmuudelle. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että useita sivuapteekkeja tullaan lopettamaan. Tämä vaikuttaa erityisesti harvaan asuttujen seutujen palveluihin. Jokainen varmasti ymmärtää, miksi maanlaajuinen apteekkiverkosto on tärkeä. Se, että apteekkeja on kattavasti ympäri Suomen, on kiinteä osa toimivaa terveydenhuoltoa ja lääkkeiden saavutettavuutta. Aptekeilla on varastointivelvoite, eli niiden täytyy huolehtia lääkkeiden alueellisesta huoltovarmuudesta.

Fimean mukaan pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että valtio joutuu erilaisin tukitoimin turvaamaan apteekkipalveluita osassa maata. Kattava apteekkiverkosto on merkityksellinen myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Ihmisten olisi myös tärkeää saada kohtuullisen välimatkan päässä neuvontaa lääkkeiden turvallisuudesta ja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

käyttötarkoitukseen sopivasta käytöstä. Farmaseuttien antama neuvonta voi myös edistää hoitoon hakeutumista, jolloin vaivat eivät pääse pitkittymään ja hoitaminen on halvempaa. Monella harvaan asuttujen seutujen paikkakunnalla apteekki on ainoa terveydenhuollon toimipiste, mikä korostaa niiden merkitystä ja puoltaa niiden toimintamahdollisuuksien varmistamista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen seurauksena tappiollisten apteekkien määrä tulisi kasvamaan. Suomessa on nykyisin 833 apteekkitoimipistettä, joista Fimean viimeisimpien tietojen mukaan 19 on tappiollista. Alkuperäisen esityksen seurauksena tappiollisten apteekkien määrä olisi kasvanut 26 uudella apteekilla, joiden tulos olisi ollut alle nolla euroa. Hallituksen esityksen muutosten seurauksena, joissa veromallin nollarajaa nostetaan, tappiollisten apteekkien määrä kasvaisi edelleen 20:llä.

Tappiollisten apteekkien määrän lisääntymisen ohella tarkastelun olisi pitänyt sisältää myös ne apteekit, jotka jo tällä hetkellä ovat tappiollisia, sekä ne liiketuloseltaan pienimmät apteekit, joiden tulos on nollan ja 100 000 euron välillä. Tällöin apteekkarille ei käytännössä jää maksettavaksi palkkaa itselleen. Esitetyt muutokset lisäävät tällaisten apteekkien määrää 19 apteekilla aiemman 70 apteekin päälle. Yhteensä tappiollisia, liiketuloseltaan pienimpiä apteekkeja on siis 134 apteekkia — tai 93 apteekkia, jos muu kuin varsinainen apteekkitoiminta huomioidaan. Apteekin on vaikea sopeuttaa toimintaansa, koska toiminta on tiukasti säänneltyä ja edelliset apteekkeihin suunnatut leikkaukset ovat jo käytännössä kuluttaneet sopeutusvaran. Etenkin pienimmillä apteekteilla ainoat vaihtoehdot vaikuttavat lääkkeiden saavutettavuuteen, sillä niitä ovat henkilöstön vähentäminen, aukioloaikojen supistaminen tai sijainnin vaihtaminen.

Arvoisa puhemies! Apteekkien toimintaedellytyksiin kohdistuvien vaikutusten lisäksi hallituksen esitys sisältää muita muutoksia, jotka vaikuttavat lääkkeisiin ja niiden ostamiseen. Esityksessä alennetaan lääketaksaa, jonka on arvioitu parantavan asiakkaiden asemaa hintojen laskun myötä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa reseptilääkkeiden lääketaksan leikkausta kuitenkin vastustettiin, koska se heikentäisi myynnistä saatavaa katetta entisestään ja johtaisi apteekkipalvelujen laadun, määrän ja saavutettavuuden heikkenemiseen. Ruotsissa apteekkiuudistuksen seuraukset eivät ole olleet asiakkaiden kannalta parhaat mahdolliset, sillä lääkkeiden saatavuus on heikentynyt ja asiakkaat joutuvat tekemään useita käyntejä, koska heidän tarvitsemiaan lääkkeitä ei ole saatavilla.

Lisäksi hallituksen esityksessä laajennetaan itsehoitolääkkeiden myyntikanavia. Emme kannata tätä, koska itsehoitolääkkeiden myynti muualta kuin apteekista voi lisätä niiden käyttöä ja mahdollisia lääkehaittoja, mikä puolestaan lisää kuormitusta terveyspalveluille. Myös ympäristökuorma voi kasvaa itsehoitolääkkeiden myynnin kasvun seurauksena. Suomessa käytetään jo toiseksi eniten itsehoitolääkkeitä Euroopassa, joten niiden saatavuus ei ole selkeästikään ongelma. Myyntikanavan laajentaminen ei siis toisi asiakkaille hyötyä mutta lisäisi sen sijaan haittoja sekä yksilöille että koko yhteiskunnalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

19.36 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Apteekit ovat äärettömän tärkeitä. Ne ovat sitä lähipalvelua jokaiselle, ja ne ovat semmoisia matalan kynnyksen palveluita. Sinne on helppo mennä kysymään ihan milloin mistäkin asiasta. Ne ovat helposti saavutettavia, ja siellä saa monenlaista neuvontaa, jopa muihinkin asioihin kuin apteekkiasioihin.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Ollaan nyt käsittelemässä apteekkiuudistusta, ja sillä on isoja vaikutuksia. Varmaa on valitettavasti se, että apteekkien määrä vähenee. Se on surullista. Epäselvää on se, minkä verran apteekkien määrä vähenee: onko se yksittäisiä, onko se kymmeniä vai onko se jopa yli sata apteekkia?

Apteekkien merkitys on korostunut soteuudistuksen myötä. Soteuudistuksen myötä, joka oli epäonnistunut, tosiaan apteekkien olemassaolon merkitys on korostunut. Niitä on tarvittu enemmän, ja jatkossa varmasti tarvitaan vieläkin enemmän. Siellä saa tosiaan ilmaista neuvontaa.

Nyt on ollut vähän muotina viedä lääkkeitä kauppoihin. Henkilökohtaisesti en pidä siitä yhtään. Farmasia-alan koulutuksen saaneena pidän hirveän tärkeänä lääkeneuvontaa. Täällä on jo pitkän aikaa puhuttu, että lääkkeet tulisivat kauppoihin. Esimerkiksi Helsingin Sanomat kirjoitti asiasta, taisi olla vuosi 2019, edellisten vaalien aikaan. Eniten lääkkeitten myyntiä kaupoissa halusi kokoomus, ja seuraavaksi eniten sitä tahtoi keskusta. Ne, jotka sanoivat silloin ”ei”, olivat sosiaalidemokraatit, perussuomalaiset, vihreät, vasemmisto, RKP ja KD. Heillä oli jyrkkä ”ei”. [Suna Kymäläinen: Mitä nyt sitten tapahtuu?]

Ruotsissa lääkkeitä on vapautettu, muun muassa särkylääkkeitä, mutta kun siellä on tullut ongelmia, on tullut myrkytyksiä tai yliannostuksia, niin niitä on palautettu takaisin apteekkimyyntiin. Toki hallituksessa aina tehdään kompromisseja, mutta tämä apteekkiasia on minulle henkilökohtaisesti tärkeä.

Nyt onneksi tässä kuitenkin on hyviä asioita. Varmasti osa olisi halunnut enemmänkin vapauttaa lääkkeitä. Nyt tällä hetkellä kävi niin, että ollaan vapauttamassa närästyslääkettä, ummetuslääkettä ja silmätippoja tuonne kauppojen puolelle.

Valiokuntakäsittelyssä kuitenkin tapahtui muutoksia, apteekkiin nähden ihan myönteisiä muutoksia. Tuli tämmöisiä veronparannusjuttuja. Myyntikatteen alarajaksi oli ehdotettu 200 000:ta, ja nyt se on 250 000. Apteekkitaloutta myös seurataan ja palveluvalikoimaa seurataan. Apteekkilupia sujuvoitetaan, ja se on ihan järkevää. Apteekissa on paljon semmoista turhaa byrokratiaa, ja on hyvä, että sitä poistellaan.

Henkilökohtaisesti en tykkää tästä uudistuksesta ollenkaan. Uskon, että tämä ei tule onnistumaan, mutta toivon lämpimästi, että olen väärässä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen poissa. — Edustaja Kymäläinen.

19.40 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, kun kuuntelin äsken edustaja Reijosen puheenvuoroa, että siinä oli kyllä asiantunteva ammattilainen kertomassa täysin samaa, mitä muut asiantuntijat ovat valiokunnassa kertoneet tästä uudistuksesta. Siksi on käsittämätöntä, että hallitus runnoo vielä tässä viimeisellä viikolla tätäkin esitystä eteenpäin, varsinkin kun tuon perustuslaillisuudesta ei ole valiokunnassa täyttä selvyyttä.

Uutisoinnissa on esitetty, että valiokunta olisi korjannut perustuslakivaliokunnan esiin nostamaa ongelmaa nostamalla apteekkiveron alarajaa hallituksen alkuperäiseen verrattuna. Käytännössä sosiaali- ja terveysvaliokunnan muutos ei kuitenkaan poista ongelmaa. Valiokunta pyysi ministeriön esityksestä lausunnot kolmelta valtiosääntöoikeuden asiantuntijalta, joita perustuslakivaliokunta kuuli omaa lausuntoaan valmistaessaan. Kuultavien näkemykset jakautuivat siten, että kaksi heistä, professorit Ojanen ja Mutanen, pitivät esitystä nykyisessä muodossaan vaikutuksiltaan perustuslain kannalta hyväksyttävänä, mikäli sosiaali- ja terveysministeriön esittämät vaikutusarviot

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

pitävät paikkansa. Yksi, professori Viljanen, katsoi, ettei esitys edelleenkaan täytä perustuslain vaatimuksia ja se tulisi saattaa muutetussa muodossaan perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Näitä kannanottoja arvioitaessa on huomioitava, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemat kaikki viisi asiantuntijaa, muun muassa professorit Ossa ja Hämeen-Anttila, sekä alan toimijat ovat järjestään vahvasti kyseenalaistaneet ne sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarviot, joihin Ojanen ja Mutanen ovat perustaneet kantansa.

Merkityksellistä on myös se, että perustuslakivaliokunta perusti oman alkuperäistä esitystä koskevan kannanottonsa merkittävilta osin nyt kriittisimpiä näkemyksiä esittäneen professori Viljasen kannanottoihin. Valiokunta päätyi kuitenkin äänestyspäätöksellä kannattamaan hallituksen esitystä sosiaali- ja terveysministeriön vastineen pohjalta muutettuna — pyytämättä siitä uudelleen perustuslakivaliokunnan lausuntoa, vaikka eduskunnan työjärjestys sitä olisi tässä tapauksessa edellyttänyt, sillä perustuslakiasiantuntijoiden lausuntojen perusteella asian perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä.

Täytyy sanoa, että olen erittäin huolissani siitä, mitä tällä vaalikaudella tämän oikeistohallituksen aikana tapahtuu jopa täällä meillä eduskunnassa valiokunnissa. Hyvän lainsäädännön perälautana on pidetty asiallista, perustuslain varmistavaa valmistelua valiokunnissa. On mielestäni käsittämätöntä, että valiokunta päätyy äänestämään hallituksen ylivoimalla silloin, kun asiantuntijat ovat kyseenalaistaneet perustuslainmukaisuuden. Tämä on todella pelottava suunta oikeusvaltiossa, jos näin ruvetaan toimimaan kaikkien lainvalmisteluiden osalta. Se, että valiokunta äänestää perustuslakivaliokuntaan lähettämistä, on ennakkotapaus, ja valitettavasti olen niin monta kertaa nähnyt, että ennakoista valitettavasti tuntuu tulevan herkästi tapa seuraavassa.

Mielestäni sosiaali- ja terveysvaliokunnalla ei ole toimivaltaa ratkaista kysymystä esityksen perustuslainmukaisuudesta. Tästä huolimatta nyt äänestyspäätöksellä hallituksen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ottivat vastuun itselleen, jos tämä esitys tulee osoittamaan, että apteekkeja kaatuu huomattavasti enemmän kuin ministeri on arvioinut tai sosiaali- ja terveysvaliokunta on omaan lausuntoonsa kirjoittanut, jos tapahtuu se, mitä esimerkiksi Fimea on esittänyt tai mistä apteekkarit itse ovat huolissaan.

Etenkään pienillä apteekeilla ei ole enää lähtökohtaisesti keinoja sopeuttaa kuin vähentämällä henkilöstöä, supistamalla aukioloa tai mahdollisesti vaihtamalla sijaintia — nämä kaikki vaikuttavat lääkkeiden saavutettavuuteen. Kyse on vahvasti ihmisten samankaltaisista palveluista. Pienituloisille, vanhuksille, vammaisille ja niin poispäin on elintärkeää, että apteekki on lähellä, jotta niitä lääkkeitä voi saada kohtuullisten matkojen sisällä. Samaan aikaan hallitus on heikentämässä toimeentuloturvaa, siirtämässä näitä joitakin lääkkeitä, jotka aiemmin ovat olleet vain apteekista saatavissa, kauppoihin, ja näin vaikeuttaa edelleenkin pienituloisten ihmisten mahdollisuuksia selviytyä. Me tiedämme sen, että korvauksia ei saada toimeentulotukeen lasketuksi, jos esimerkiksi ummetuslääkkeet tai muut ovat saatavilla myöskin ruokakaupoista.

Jotenkin ihmettelen, miten juuri tämä oikeistohallitus tekee jälleen toimenpiteitä, joissa yrittämisen mahdollisuuksia vaikeutetaan monelta apteekkarilta. Sillä on vaikutusta varmasti myös ihmisten ostoskäyttäytymiseen.

Ennen kaikkea mietin, kuten useat asiantuntijat arvioivat, ettei näillä hallituksen esittämällä leikkauksilla lopulta tulisi odotettuja säästöjä julkiseen talouteen, vaan

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

kustannukset siirtyisivät muualle terveydenhuoltoon, joka jo tällä hetkellä on hyvin kuormittunut.

Lisäksi on painokkaasti huomioitava, että esitys on edelleen mahdollisesti perustuslain vastainen. Kysymykseni kuuluu: miksi ihmeessä tälle asialle ei otettu lisääaikaa? Olisi irrotettu tämä budjettiesityksistä, tehty tämä niin kuin hyvään lainsäädäntöön kuuluu, käytetty perustuslakivaliokunnassa ja tehty korjaukset sen mukaisesti, ettei tässä asiassa olisi kyseenalaistamista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä niin sanotussa apteekkiuudistuksessa on todettu olevan kyllä paljon kielteisiä vaikutuksia, kuten edustaja Reijonen hyvin asiantuntevasti omassa puheenvuorossaan niitä esiin toi.

Sosiaalidemokraattien ja vasemmiston edustajien tekemässä vastalauseessa todetaan seuraavaa: ”Asiantuntija-arvioiden ja hallituksen esityksenkin mukaan esityksen ennakoituja vaikutuksia ovat sivuapteekkien lopettaminen, apteekkilupien hakematta jääminen, aukiolojen supistaminen ja farmaseuttisen henkilöstön vähentäminen, mikä heikentää lääkehoidon tukea ja yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa. Esityksen arvion mukaan apteekkipalvelut poistuvat joiltakin liikepaikoilta väliaikaisesti tai paikoin pysyvästi. Tämä saattaa alueesta riippuen heikentää lääkkeiden saatavuutta ja siten potilasturvallisuutta ja ainakin pidentää merkittävästi asiakkaitten matkaa lähimpään apteekkiin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että hallituksen esityksen seurauksena on hyvin todennäköistä, että useita sivuapteekkeja tullaan lopettamaan, mikä heikentää maanlaajuista apteekkiverkostoa ja vaikuttaa erityisesti harvaan asuttujen seutujen palveluja heikentävästi. On myös hyvin mahdollista, että jatkossa auki laitettaviin apteekkilupiin ei saada hakijoita etenkin harvaan asutulla alueella. Muutos sivuapteekiksikään ei välttämättä ole mahdollista, jolloin apteekkipalvelu loppuisi kokonaan. Joka tapauksessa apteekkeihin kohdistuvien leikkausten vuoksi edessä on todennäköisesti toimintojen supistuksia, mikä heikentää lääkkeitä saatavuutta.”

Todella, arvoisa rouva puhemies, olen huolissani siitä, mitä esimerkiksi edustaja Siposen aiemmin puheenvuorossaan mainitsema Pohjois-Savo tulee kokemaan tai Savo-Karjala ja Itä-Suomi yleensäkin. Laskin tuossa Fimean arviosta, että Savo-Karjalan alueella jopa reilu kymmenen apteekkia on uhan alla, että ne toiminnot voisivat siellä olla loppumassa, joten tämä esitys pitäisi hylätä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

19.50 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys apteekkitalouden uudistamisesta tosiaan sisältää samanaikaisesti merkittäviä muutoksia lääketaksaan, apteekkiverotukseen, sivuapteekkivähennykseen ja itsehoitolääkkeiden myyntiin. Tämä kokonaisuus vaikuttaa merkittävästi apteekkien kannattavuuteen, apteekkiverkoston rakenteeseen sekä lääkkeiden saatavuuteen ja lääkitysturvallisuuteen. Täällä ovat kollegat pitäneet tästä erittäin hyviä puheenvuoroja tässä edellä. On nostettu hyvin kattavasti esiin huolia tämän esityksen vaikutuksista.

Kattavalla apteekkiverkolla on keskeinen merkitys lääkkeiden yhdenvertaiselle saatavuudelle ja huoltovarmuudelle. Se turvaa lääkkeiden saatavuuden ja turvallisen

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

jakelun sekä terveydenhuollon toimintakyvyn myös häiriötilanteissa — toki ensisijaista, että se turvaa sen ihan joka päivä näitä palveluita tarvitseville.

Vihreiden ryhmä on huolissaan siitä, miten tämä esitys vaikuttaa apteekkien talouteen ja kannattavuuteen ja näin koko apteekkiverkoston kattavuuteen Suomessa. Erityisesti uhan alla ovat pienet apteekit harvemmin asutuilla alueilla, kuten täällä on hyvin jo tuotu esiin.

Haluan itse vielä nostaa esiin itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamisen vaikutukset apteekkiverkkoon ja ennen kaikkea ihmisten turvallisuuteen. Farmasialiiton mukaan itsehoitolääkkeiden myynnin osittainen vapauttaminen ei tue rationaalisen lääkeshoidon toteutumista ja se lisää riskiä tarpeettomaan käyttöön, väärinkäyttöön, aiheuttaa haittavaikutuksia ja sitten myös hoitoon ohjautumisen viivästymistä. Keskeinen ongelma tässä on se, että apteekkien ulkopuolisessa myynnissä farmaseuttien neuvontaa ei saa antaa. Kuten edustaja Reijonen täällä aiemmin hyvin kuvasi, niin farmaseuteilla ja apteekkeilla on todella tärkeä rooli siinä, että nimenomaan myös neuvotaan ja annetaan sitä terveysneuvontaa. Itse en tätä itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamista kannata.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ei riittävästi turvaa apteekkitalouden kestävyyttä ja maanlaajuista apteekkiverkostoa, eikä se sisällä riittäviä lääkitysturvallisuuden takeita, kun itsehoitolääkkeiden myyntikanava vapautetaan. Kun kyse on näin merkittävästä ja ihmisille jopa elintärkeisiin palveluihin vaikuttavasta esityksestä, olisi ensiarvoisen tärkeää, että asia käsitellään huolella ja vaikutukset arvioidaan huolella ja myös huomioidaan. Nyt täällä on esitetty tähän päätöksentekoprosessiin perusteltua kritiikkiä. Suorastaan kuulostaa vähän metsästyslain käsittelyltä sen osalta, halutaanko aidosti esimerkiksi perustuslakivaliokuntaa kuulla silloin, kun siihen nähdään tarvetta. Jaan kyllä huolen lainsäädännön periaatteiden rikkomisesta omien tarkoituksien saavuttamiseksi tämän Orpon hallituksen osalta.

Näillä perusteilla ja yhtyen tosiaan täällä monessa hyvässä puheenvuorossa esitettyyn kritiikkiin teen vihreiden vastalauseen numero 3 mukaiset hylkäys- ja lausumaesitykset. Niitä lausumia on tässä vastalauseessa kolme kappaletta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

19.53 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Heti alkuun totean, että kannatan näitä edustaja Elon äskeysissä puheenvuorossa tekemiä esityksiä.

Tämä hallituksen esitys on todellakin herättänyt huolen apteekkiverkostosta. Tämän uudistuksen yhteisvaikutukset aiheuttavat merkittävän riskin pienten apteekkien ja sivuapteekkien toimintaedellytysten heikkenemisestä. Esimerkiksi hyvinvointialueiden näkökulmasta kattava apteekkiverkosto ja erityisesti sivuapteekit ovat lääkitysturvallisuuden ja neuvonnan kokonaisuuden kannalta välttämättömiä.

Apteekkiverkosto on jo nyt monissa kunnissa viimeinen lähipalvelu, kun hyvinvointialueet karsivat säästöpainetta terveysasemaverkkoa. Apteekkeja tulisikin hyödyntää nykyistä laajemmin osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuutta erityisesti matalan kynnyksen palveluissa, kuten rokotuksissa ja hoidon tukipalveluissa. Kansainväliset esimerkit osoittavat, että apteekit voivat turvallisesti ja kustannustehokkaasti täydentää terveydenhuoltoa muun muassa neuvonnassa, mittauksissa ja riskiryhmien palveluissa. Nyt kuitenkin tämän hallituksen esityksen kokonaisvaikutuksia tulisi arvioida myös tästä näkökulmasta, sillä apteekkiverkoston

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

heikentäminen kaventaa mahdollisuuksia hyödyntää apteekkeja osana hyvinvointialueiden palveluketjuja.

Voisin tässä nyt vielä lukea nämä vihreitten vastalauseen lausumaehdotukset, joita edustaja Elo tuossa edellä esitti ja joita itse kannatan. Lausumat kuuluvat näin:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa apteekkitalouden uudistuksen sekä lääketaksaan ja apteekkiveroon tehtyjen muutosten yhteisvaikutuksia apteekkiverkoston maantieteelliseen kattavuuteen, sivuapteekkien toimintaedellytyksiin ja lääkkeiden yhdenvertaiseen saatavuuteen erityisesti harvaan asutuilla alueilla.”

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa itsehoitolääkkeiden rajatun valikoiman apteekkien ulkopuolisen myynnin vaikutuksia apteekkitalouteen, lääkeneuvonnan saatavuuteen, lääkitysturvallisuuteen, ihmisten terveyteen, lääkkeiden hintoihin ja lääkehävikkiin sekä raportoi vaikutuksista eduskunnalle ennen kuin valikoimaa, myyntipaikkoja tai myyntioikeuksia laajennetaan.”

Sekä myöskin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi apteekkien roolin ja palveluvalikoiman laajentamista osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää, erityisesti rokotus- ja muiden matalan kynnyksen terveystalvelujen osalta, ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin, rahoituksellisiin ja toiminnallisiin toimenpiteisiin laajentamisen mahdollistamiseksi.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

19.56 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevat apteekkijärjestelmän muutokset herättävät aivan aiheellisesti huolta uhaten vakavasti erityisesti pienten apteekkien toimintaedellytyksiä eri puolilla Suomea. Tämä on valitettavaa ja myös jokseenkin yllättävää, sillä vielä hallitusohjelmassahan luvataan turvata maanlaajuinen apteekkiverkosto, mutta siis nämä nyt esitettävät muutokset veisivät kehitystä täysin päinvastaiseen suuntaan.

Kuten täällä monessa puheenvuorossa on aivan oikein todettu ja viitattu Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean arvioihin, niin todellakin Fimean mukaan jopa noin sata apteekkia voi ajautua näiden muutosten myötä kannattavuusrajan alapuolelle. Tämä eittämättä merkitsee apteekkiverkon harvenemista ja lähipalvelujen heikentymistä. Erityisen ongelmallinen on apteekkiveron progression merkittävä loiventaminen, joka kiristää verotusta nimenomaan pienten apteekkien osalta. Muutokset tulevat lisäämään kannattamattomien ja jopa tappiollisten apteekkien määrää, eikä yrittäjillä ole tosiasiallisia mahdollisuuksia sopeutua tilanteeseen.

Apteekkiverkon harveneminen osuu arvatenkin kipeimmin juuri heihin, jotka apteekkipalveluja eniten tarvitsevat: ikäihmisiin, monisairaisiin, pitkien etäisyyksien päässä asuviin, heihin, joilla ei esimerkiksi ole omaa autoa käytössään. Myös omassa kotimaakunnassani Satakunnassa on useita apteekkeja ja sivuapteekkeja, joiden tulevaisuus on nyt vakavasti uhattuna. Apteekit ovat olennainen osa suomalaista lähipalveluverkostoa ja terveydenhuollon kokonaisuutta. Kuten täällä hyvin on todettu, niin monella kylänraitilla tai monessa kaupunginosassa apteekki todella on yksi viimeisistä terveydenhuollon lähipalveluista, mikä korostaa apteekin merkitystä lähipalveluna entisestään. Siksikin on mahdoton ymmärtää näin lyhytnäköisiä esityksiä, jotka uhkaavat vakavasti apteekkien toimintaedellytyksiä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Näiden esitysten sijaan olisi välttämätöntä tarkastella sitä, miten apteekit voisivat tulevaisuudessa palvella ihmisiä nykyistä laajemmin osana terveydenhuoltoa, esimerkiksi tiiviimmässä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Eli apteekkitaloutta ja apteekkijärjestelmää voidaan kyllä uudistaa, mutta sitä ei pidä tehdä lähipalveluiden kustannuksella. Siksi todella toivon, että mahdollisimman moni edustaja jakaa tämän näkemyksen ja toimii huomiossa äänestyksessä tämän mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

19.59 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Jälleen kerran hallituksen esityksessä lukee, että kyse on uudistuksesta, ja pääsääntöisesti aina, kun lukee, että on kyse uudistuksesta, niin se on jonkunlainen leikkaus tai heikennys. Täytyy varoa näitä uudistuksia erityisesti.

Mutta haluan tästä apteekkialasta edustaja Siposen hyvän puheenvuoron jälkeen jakaa myös tämän tuskan, että kyse ei ole pelkästään haja-asutusalueista tai harva-alueista vaan myös kaupunkiseuduista. Fimean mukaan yli 130 apteekkia vähenee tästä suomalaisesta verkostosta, myös maaseudulla: myös meiltä kaupunkilaisilta, meiltä mökkeilijöiltä, apteekkipalvelut katoavat kesäajalla yhä kauemmas. Tässä on hyvin tuotu esiin apteekkipalveluita peruspalveluiden näkökulmasta, kuinka tärkeitä palveluita ne ovat itse kullekin, meille, jotka apteekeissa asioimme omanikin terveytemme takia.

Haluan vaan tämän huolen tuoda esiin ikään kuin myös kaupunkilaisen näkökulmasta. En käy toistamaan hyviä puheenvuoroja, joita täällä on käytetty. Jaan niistä valtaosan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

20.00 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys kaiken kaikkiaan oli hyvin monimutkainen, monisäikeinen. Täällä puhutaan kannattamattomista ja laskennallisesti tappiollisista, on osakeyhtiötoimintaa ja on toiminimitoimintaa. En muista ihan varmasti, mutta olisiko ollut seitsemän tai kahdeksan vastinetta, mitä hankittiin STM:ltä eri vaiheissa. Minä toivon, että tässä ei tule semmoista käsitystä tästä prosessista, että tämä jotenkin juostiin tai hätäiltiin läpi. Kyllä tässä tosissaan on töitä tehty, ja on ollut ylimääräisiä istuntoja, on haettu lausuntoja.

Tässä oikeastaan ihan ensimmäisenä pyysin puheenvuoron, kun minulle pikkuisen jäi epäselväksi edustaja Siposen puheenvuorosta, että kummin päin tässä viitattiin näitten perustuskiasiantuntijoiden tasapainoon. Se 21 oli nimenomaan jatkamisen puolesta, niin kuin Suna Kymäläinen hyvin avasi, mutta ymmärrän, mistä tämä keskustelu lähtee. Tämä perustuskivaliokunta-asiakin oli hyvin monimutkainen kokonaisuus, mutta kyllä näitä todella huolella käytiin läpi.

Toinen asia on nimenomaan tästä tappiollinen versus kannattamaton: Siinä puhuttiin näistä 0—100 000 euroa tulosta tekevästä apteekeista. Edustaja Berg taisi oikeastaan aika yksiviivaisesti ilmoittaa, että nämä ovat semmoisia, mistä apteekkarille ei jää maksettavaa palkkaa itselleen. Sekään ei ollut ihan niin. Siis on valiokunnan lausunnossakin, että ei jää palkkaa tai se on alle proviisorin palkan ja riippuen vähän lainarasitteesta. Sekin on tällainen monimuotoinen, jälleen yksi sekoittava tekijä, mutta se 0—100 000 ei tarkoita

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

automaattisesti sitä, että se apteekkari ei pystyisi maksamaan itselleen palkkaa. Sen verran tarkennan.

Sitten muutamia tämmöisiä ihan yksiselitteisen positiivisia asioita täältä: Mielestäni tässä heti valiokunnan mietinnön alkupuolella on selkeästi sanottu, niin kuin kuuluukin, että valiokunta toteaa, että apteekit ovat olennainen osa terveydenhuoltoa ja ne tuovat merkittävää lisäarvoa yhteiskunnalle. Apteekeista saatava farmaseuttinen neuvonta hillitsee tarvetta muille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille ja siten kustannuksia muualla sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tämä on minun mielestä hirveän hyvä huomio, ja me sillä tavallaan naulataan se, että apteekit ovat osa meidän sotejärjestelmää. Meidän täytyy jatkossakin tätä lainsäädäntöä katsoa sillä silmällä.

Toinen, mistä olen kovastikin henkilökohtaisesti tyytyväinen, on se, että saatiin sinne lisäys liittyen näihin itsehoitolääkkeisiin. Täällä on selkeä valiokunnan linjaus, että valiokunnan näkemyksen mukaan valikoiman laajentamisesta on syytä pidättäytyä myös jatkossa. Se on minun mielestäni selkeä kannanotto, mihin kannattaa jatkossakin palata, koska siellä on nämä tietyt ongelmat — toki lääketurvallisuus, mutta sitten se, mitä tästä närästyslääkkeestä on pyöritelty, niin se kaikki ei ole itse siitä lääkkeestä vaan siitä vaivasta, mikä siellä taustalla on. Nämä asiat pitää huomioida.

Kaiken kaikkiaan erittäin monimutkainen kokonaisuus, ja saatiin se valiokunnasta läpi. Itse olen tyytyväinen tähän, ja toivon, että menee huomenna läpi, mutta ymmärrän tämän keskustelun, mitä tämän ympärillä käydään. Ei ole ihan yksinkertainen asia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

20.03 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Täydennän edellistä esitystäni niin, että esitämme hyväksyttäväksi vastalauseen 1 mukaiset viisi lausumaa aiemmin kertamani neljän sijasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.04 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Kannatan tätä edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

20.04 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ajattelin, että käytän lyhyen puheenvuoron, mutta jos sattuu venähtämään, niin tulinkin kuitenkin varmuuden vuoksi tänne pöytäkirjaan suoraan.

Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisessä puheenvuorossani oli tarkoitus kannattaa edustaja Mattilan tekemiä esityksiä vastalauseessa, vastalause 2:sta, jossa esitetään hylättäväksi tämä lakiesitys, ja siihen liittyen lausumia, joten teen sen nyt.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, muutamia kommentteja aluksi. Tässä edustaja Väyrynen puhui näistä itsehoitolääkkeistä, joita siirretään kauppoihin. Itselläni on samanlainen käsitys, että ne itsessään eivät ole välttämättä vaarallisia niille asiakkaille, mutta käsittääkseni nimenomaan näissäkin on riski niistä yhteisvaikutuksista muihin, jo olemassa oleviin lääkityksiin. Siihen liittyen olen hieman huolissani.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Todellakin toin siinä ensimmäisessä puheenvuorossani ehkä epäselvästi esille nimenomaan nämä asiantuntijoitten lausunnot. Nämä valtio-opin asiantuntijoitten lausunnot menivät 2—1, mutta halusin tuoda esille sen, että niin kuin edustaja Väyrynenkin muistaa, valiokunnasta samassa yhteydessä tuotiin esille muiden asiantuntijoiden, professoreitten, lausunnot, ja siellä oli ulkomuistista professori Hämeen-Anttila, farmasian professori — hänellä oli myöskin samanlainen kriittinen käsitys perustuslakivaliokunnan näkemyksestä tai sen saamisesta ja siitä esityksestä — ja lisäksi professori Ossa. Eli nämä tulivat siihen Viljasen lisäksi vielä, jotka toivat siihen sitä näkemystä, että on mahdollinen epävarmuus myöskin tästä perustuslaillisuudesta.

Sitten edustaja Väyrynen toi tämän esille, ja olen samaa mieltä, että sinällään tässä lakiehdotuksessa on aikaa käytetty tämän vientiin eikä siinä mielessä ole muuten hätäilty, mutta tässä viime vaiheessa, niin kuin hyvin tiedämme, ketkä valiokunnassa olimme, että kyllähän perustuslakivaliokunnasta kun tuli tämä ponsi, niin sen jälkeen ei ollut enää liikaa aikaa hukattavaksi. Tässä viime vaiheessa, kun käytiin pohdintaa siitä, käytetäänkö uudelleen perustuslakivaliokunnassa vai ei, niin kyllä siinä ehkä tuli jo semmoista kiireen tuntua tai heräsi semmoinen epäily, että onko tässä nyt sitten yksi peruste se, että halutaan kiireellä saada tänne saliin ennen joulua eikä haluta enää käyttää perustuslakivaliokunnassa tätä esitystä.

Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että tässä lakiesityksessä on myöskin hyviä elementtejä. Hallitus muun muassa ehdottaa sitä, että näitten lääkkeitten toimittamista selkeytetään siten, että lääkemääräystä voidaan soveltaa eri pakkauskokojen saatavuus ja määrä huomioiden, ja apteekeille ehdotetaan annettavan myös oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksessä oleva ilmeinen virhe. Samoin laskentaperuste muuttuu liikevaihdosta myyntikatteisiin. Nämä ovat hyviä uudistuksia, mutta eivät nämä kyllä tästä lakiesityksestä ja ehdotuksesta hyvää tee, vaikka siinä myöskin hyviä elementtejä on.

Arvoisa puhemies! Edelleen painotan näitä yhteisvaikutuksia, mitä näillä useilla yhtäaikaistavilla muutoksilla on. Haluan tuoda myöskin sen avoimesti esille, että kyllä, näitä muutoksia on tehty myöskin jo edellisellä hallituskaudella apteekkitalouteen, ja ehkä tässä just piilee se ongelma, että niidenkään vaikutuksista ei vielä kaikkia ole tiedossa ja tehdään jo uusia vaikutuksia. On tämä lääketaksan leikkaus, on apteekkiveron muutos ja sitten nämä itsehoitolääkkeet tässä keskeisimpinä. Näistä tulee yhteisvaikutukset, ja niitä ennen on jo tehty uudistuksia, mitkä vaikuttavat apteekkitalouteen. No, keskustan mielestä tärkeimmät muutostarpeet tähän esitykseen olisivat olleet se lääketaksaleikkauksen kohtuullistaminen, se nollaveroluokan nostaminen sinne 300 000:een, ja sitten niiden veroportaiden lisääminen sinne apteekkitalouteen. Nämä ovat verotuksen puolelta ne suurimmat muutostarpeet.

Arvoisa puhemies! Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean mukaan nyt esitetyillä muutoksilla tulee olemaan välillisiä vaikutuksia myös muihin terveydenhuollon kustannuksiin, mikäli suljetaan apteekkejä. Siis voi olla muita vaikutuksia myös terveydenhuollon kustannuksiin, mikäli apteekkejä suljetaan. Tämä liittyy siihen, että monilla paikkakunnilla on viimeisiä terveydenhuollon lähipalveluja, ja ikäihmiset kuitenkin käyttävät paljon näitä apteekkipalveluja ja muutkin lääkkeitä paljon käyttävät ihmiset. Meidän mielestämme tietysti on äärettömän tärkeää edelleen, että ne apteekkipalvelut saataisiin säilytettyä lähipalveluna koko Suomessa, ja nimenomaan se, että sen sijaan, että lähdetään harventamaan apteekkiverkkoa, pyritäisiin niistä apteekeista

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

ottamaan enemmän irti, tuottamaan siellä enemmän palveluja ja sitä kautta tukemaan meidän perusterveydenhuollon palveluita, jotka monesti ovat tänä päivänä pitkillä etäisyyksillä.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä haluan todeta sen, että keskusta on jättänyt oman vastalauseensa ja esittää tämän lain hylkäämistä, mutta kun pahoin pelkään, että tässä ennen viimeistä äänestystä ei riittävästi tukea saada tämän lain hylkäämiselle, niin toki mekin edellytämme lausumaehdotuksessamme, että valtioneuvosto seuraa näitä vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen ja tuo tarvittaessa viivyttelämättä eduskunnalle lakiehdotukset, joilla varmistetaan apteekkipalveluitten saatavuus koko Suomessa, samoin kuin myöskin edellytämme sitä, että näitten itsehoitolääkkeitten myyntikanavien laajentamisen vaikutuksia lääkkeitten myyntimääriin ja näistä lääkkeistä aiheutuvien raportoitujen yhteisvaikutuksien ilmenemiseen seurataan, ja odotamme, että niihin reagoidaan sitten viivytyksettä, jos ongelmia ilmenee, ja tuodaan tänne eduskuntaan sitten uudet esitykset, joilla tämän lakiesityksen mahdollisia virheitä ja siitä koituvia ongelmia tullaan korjaamaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

20.11 Suna Kymäläinen sd: Herra puhemies! Aloitan ehkä kommentoimalla edustaja Väyrysen puheenvuoroa. On aivan totta ja yhdyin siihen, että valiokunta on käsitellyt pitkään tätä apteekkilakia. Tästä kiireellisyydestä tai kiirehtimisestä voidaan tehdä kahdenlaisia johtopäätöksiä.

Ensinnäkin jo se, että sosiaali- ja terveysministeriöltä on jouduttu kysymään kerta toisensa jälkeen uusia vastineita — valiokunta on joutunut tekemään kerta toisensa jälkeen uusia muutoksia — kertoo mielestäni luvattoman huonosta lainvalmistelusta. On kohtuutonta, että valiokunnalta edellytetään sellaista työtä, joka oikeasti kuuluisi ministeriön työpöydille. Sen takia ehkä alun alkaenkin tämän lain osalta olisi ollut järkevää listata ne ongelmakohdat, joita asiantuntijakuulemisissa heti alusta lähti hyvin esille tulemaan, ja palauttaa tämä ministeriön valmisteluun, ja sitten kun tämä olisi ollut myös vaikutusarvioiltaan hyvin huomioitui ja myöskin perustuslain toteutumisen osalta varmistettu, niin vasta siinä vaiheessa olisi tuotu tämä esitys sitten valiokunnalle. Sen vuoksi mielestäni tämän apteekkilain osalta kiirehditettiin. Siitä kertoo erityisesti se, että äänestetään perustuslakivaliokuntaan lähettämisestä, joka — toistan, kuten ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin — on poikkeuksellista eduskunnassa. On 15. vuosi, jonka saan täällä olla edustamassa, ja tällaisiin tilanteisiin en ole kyllä onnekseni törmännyt täällä aiemmin.

Tämänkin lain osalta on tyypillistä, tällä hallituskaudella oikeastaan leimallistakin, että räiskitään menemään huomioimatta suurta kokonaisuutta. Tämänkin lain osalta on vakavia vaikutusarviointipuutteita. Näistä toteaisin ehkä yhden, mistä olen erityisen huolestunut ja joka asiantuntijakuulemisissa tuli esille, eli tässä hallituksen esityksessä ei ole arvioitu sitä, minkälaisia vaikutuksia uudistuksella on sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuteen ja hyvinvointialueiden toimintaan. Apteekkiverkosto on merkittävä yhteistyökumppani hyvinvointialueilla, ja siksi tämän kokonaisarvion tekeminen olisi äärimmäisen tärkeää.

Jotenkin itse, kun olen myös Ekhvan eli Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hallituksen puheenjohtaja, olen tunnoiltani tällä hetkellä herkistynyt, koska alirahoituksen vuoksi olemme joutuneet irtisanomaan satoja ihmisiä. Tämä joululahja ei ole mieluinen näille

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

yksilöille, jotka menettävät työnsä, tai koko alueelle ylipäättänsäkään, puhumattakaan ihmisille, jotka palveluita tarvitsevat ja jotka näiden irtisanomisten vaikutuksesta todennäköisesti joutuvat nyt sitten pidempään hoitoonpääsyä odottamaan. Tuntuu jotenkin siltä, että miten ihmeessä tämä hallitus kaikilla mahdollisilla keinoilla pyrkii vaikeuttamaan hyvinvointialueiden onnistumisen mahdollisuuksia.

Sitten seuraavaksi totean, että toinen vakava puute, jonka vaikutusarvioita ei ole huomioitu, on kokonaisturvallisuuden ja varautumisen näkökulma. Lääkehuollosta huolehtiminen on kyllä äärimmäisen tärkeää, ja sen vuoksi olen huolissani, että tässä maailmanajassa otetaan tällainen riski. Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät vakavan huolen apteekkipalveluiden heikkenemisen riskeistä. Esimerkiksi Fimea on todennut lausunnoissaan, että lääkkeiden alueellinen huoltovarmuus eli apteekkien varastointivelvoite sekä apteekkipalveluiden yhdenvertaisuus uhkaavat vaarantua tällä lainsäädännöllä, varsinkin jos ja kun apteekki joutuu lopettamaan toimintansa. Näin kävisi etenkin tilanteissa, joissa kyseessä on seudun ainoa apteekki ja asiakkaiden asiointimatka voisi pidentyä jopa kymmenillä kilometreillä. Fimean mukaan pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että valtio joutuu erinäisin tukitoimin turvaamaan apteekkipalveluita osassa maata.

On jotenkin käsittämätöntä, että tällä esityksellä, jolla tavoitellaan säästöjä ja josta asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin tullut selväksi, että niitä säästöjä ei tämän myötä niin tule toteutumaankaan, päinvastoin saatetaan aiheuttaa tilanne, josta tulee säästöjen sijaan lisäkustannuksia. Tämäkin on asia, minkä takia — kuten alussa aloitin — perustan väitteeni sille, että tässä loppuvaiheessa tämän asian osalta valiokunnassa kiirehdiittiin turhaan. Tämä olisi pitänyt siirtää heti ensi vuoden alkuun ja tehdä rauhassa niin, ettei tehdä hätiköityjä virheitä ja ettei valiokunnan jäsenten tarvitse ottaa harteilleen perustuslain edellytysten täyttymisestä vastuuta.

Kannatan edustaja Laine-Nousimaan uusimaa esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

20.18 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensiksi kiitän edustaja Kymäläistä, että nostitte vielä myöskin tänä iltana tämän huoltovarmuuskäsitteilyn tähän keskusteluun mukaan. Se on todellakin ollut myöskin tuolla valiokuntakäsittelyn aikana esillä, eikä sitäkään todellakaan tänä maailmanaikana pysty väheksymään tämänkään teeman yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Toinen edustaja, jonka puheenvuoroa haluan kiittää, on edustaja Reijonen, joka käytti täällä aiemmin erittäin hyvän puheenvuoron ja farmaseuttina tuntee hyvin tämän alan ja sen, mitä ja millaisia ongelmia tämä lakiesitys tulee apteekkeille aiheuttamaan. Haluan häntä kiittää siitä. Hän myöskin puheenvuorossaan toi esille sitä, kuinka paljon myöskin hallituspuolueitten sisällä ja edustajilla on vastustusta tätä lakiesitystä kohtaan, ja jäin vain sitä sitten pohtimaan, miksi tätä esitystä ollaan kuitenkin viemässä ilmeisesti maaliin vielä äänestyksen jälkeenkin, jos siellä hallituksen sisälläkin on niin paljon tähän vastustusta. Hän toi monia hyviä näkökulmia esille, samoja, mitä tässä illan aikana on käyty esittelemässä. Se vain jää tähän loppuun vielä pohdituttamaan, ketkä tätä muutosta ajavat niin kuin käärmettä pyssyyn, jos vastustustakin kuitenkin löytyy niin kovasti kuin tänään on kuultu. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 129/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 32/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.20 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! SDP ja vasemmistoliitto jättävät tähän mietintöön yhteisen vastalauseen, koska emme näe esityksen mukaiselle sosiaali- ja terveystalouden alihankinnan laajentamiselle todellista tarvetta. Asiantuntijakuulemisissa on kyllä todettu, että muutos voi lisätä joustavuutta, mutta samalla on jäänyt täysin osoittamatta, että nykyinen lainsäädäntö olisi palveluiden järjestämisen kannalta niin ongelmallinen, että sitä pitäisi muuttaa näin perustavanlaatuisesti. Lakia ei pidä muuttaa vain varmuuden vuoksi tai markkinoiden ehdoilla, jos tarvetta ei ole osoitettu.

Nykyisen sotejärjestämislain 17 § on rakennettu huolellisen valmistelun pohjalta, ja siinä alihankinta on rajattu täydentävään toimintaan. Nyt hallitus esittää, että alihankinta irrotetaan kokonaan näistä rajoista ja prosenttikatosta. Tämä on merkittävä suunnanmuutos. Vaikka esityksessä todetaan, että ostopalveluntuottajalla tulee edelleen olla riittävästi omaa osaamista ja henkilöstöä, tämä jää pitkälti tulkinnanvaraiseksi. Vaarana on, että hyvinvointialueille syntyy keskenään erilaisia käytäntöjä ja tulkintoja siitä, mikä on riittävää. Se heikentää yhdenvertaisuutta sekä asukkaiden että ammattilaisten näkökulmasta.

On myös muistettava, että sosiaali- ja terveystaloudet ovat laajalti julkisia hallintotehtäviä. Niissä toteutetaan perustuslain 19 §:ssä turvattuja perusoikeuksia. Näiden tehtävien antaminen yksityisille toimijoille edellyttää perustuslain 124 §:n tiukkojen ehtojen täyttymistä. Käytännössä sotepalveluiden tuotannosta on hyvin vaikea erottaa toimintoja, joihin nämä vaatimukset eivät soveltuisi. Siksi alihankinnan laajentamiseen tulee suhtautua erityisellä varovaisuudella.

Pidämme myös vakavana puutteena sitä, että kuoriorganisaatioiden kieltoa ei ole säädetty lain tasolla. Pelkkä maininta perusteluissa ei riitä. Markkinoilla tiedetään jo olevan toimijoita, joiden oma palvelutuotanto on hyvin ohutta. Selkeä pykälätason kielto olisi ollut välttämätön, jotta tulkinnanvaraa ei jäisi ja jotta valvontaa voitaisiin tehdä johdonmukaisesti.

Arvoisa herra puhemies! Alihankinnan ketjutuksen salliminen lisää riskejä entisestään. Vaikka ensihoito on rajattu ketjutuksen ulkopuolelle, monia muitakin toimintoja olisi tullut tarkastella kriittisesti. Eduskunnan oikeusasiamies on lausunnossaan tuonut esiin vakavia

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

epäkohtia alihankkijoiden käytössä erityisesti valvonnan, vastuiden ja toimintakäytäntöjen osalta. Näitä huolia ei ole otettu esityksessä riittävästi huomioon.

Valvonnan näkökulmasta esitys on ongelmallinen. Vastuut ja käytännöt jäävät epäselviksi, ja samalla hyvinvointialueiden valvontataakka kasvaa. Alueet ovat jo nyt tiukassa taloustilanteessa ja kuormittuneita. On rehellistä todeta, että mitä pidemmäksi alihankintaketju venyy, sitä heikommaksi käy tosiasiallinen mahdollisuus valvoa palveluiden laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys lisää riskejä ilman, että se ratkaisee osoitettua ongelmaa. Se heikentää valvontaa, lisää tulkinnanvaraisuutta ja vaarantaa perusoikeuksien toteutumisen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Siksi esitän, että SDP:n ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen 1 mukaisesti lakiehdotus hylätään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

20.24 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakimuutos tuo meidät tärkeän asian äärelle. Esitys ei ole vain pykäläuudistus paperilla. Se on askel kohti toimivampaa arkea niille, jotka käyttävät ja tuottavat hyvinvointipalveluja lähes joka päivä. Me haluamme, että hyvinvointialueet sekä pelastustoimi voivat toimia joustavammin ja tiedolla johtaen. Hyvä hoito ei parane turhalla hallinnolla.

Arvoisa puhemies! Haluamme nyt uudistaa alihankintasääntelyä, koska tiedämme, että yksi malli ei sovi kaikille. Kun pieni yritys tai järjestö voi tuottaa osan palveluista julkista sektoriamme sujuvammin, voittaja on lopulta kansalainen. Kansalaisten hoitoon ja turvallisuuteen meidän kuuluukin panostaa. Kun palveluita voi tuottaa se, joka siihen kykenee parhaiten, on lopulta voittajana se, joka tarvitsee hoitoa, apua tai tukea juuri nyt. Samalla tavoitteena on ohjata investointeja paremmin, jotta jokainen euro rakentaa tulevaisuutta, ei pelkkiä seiniä. Kolmantena esityksessä ehdotetaan myös henkilöstötietojen seurannan vahvistamista, koska ilman ajantasaista tietoa ei voi johtaa eikä kehittää.

Arvoisa puhemies! Tavoitteemme on selkeä. Nyt ehdotettavien muutosten on näyttävä ihmisten arjessa. Ne voivat näkyä esimerkiksi siinä, että päällekkäiset hankkeet vähenevät, päätöksenteko selkiytyy ja työvoiman käyttö kyetään suunnittelemaan fiksummin. Näin hyvinvointialue saa mahdollisuuden tehdä työnsä ja me täällä omassa roolissamme lainsäätäjinä huolehdimme, että kokonaisuus pysyy hallinnassa.

Kun hyvinvointimme turvataan yhdessä toimien, olemme vahvempia ja reilumpia kaikille. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on huolellisesti tutustunut esitykseen, kiitos siitä. Huomaan, että heidänkin tahtotilansa on yhteinen, sillä valiokunnassa esitykseen on tehty vain pieniä tarkennuksia.

Tällaisenaan kokonaisuus on nyt hyvä ja kansalaisten edun mukainen. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, poissa. Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.27 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tosiaan sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliitto jättivät valiokunnan mietintöön vastalauseen, kun katsottiin, ettei esityksen mukaiselle alihankinnan laajentamiselle ole tarvetta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Asiantuntijakuulemisten mukaan se voi lisätä joustavuutta, mutta toisaalta saadun lausuntopalautteen mukaan ei ole osoitettu, että nykyinen lainsäädäntö olisi palveluiden järjestämisen kannalta ongelmallista niin, että sitä olisi muutettava hallituksen esittämällä tavalla. Siksi kannatan edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä tämän lakiesityksen hylkäämisestä.

Tämän muutoksen myötä on vaarana, että hyvinvointialueille muodostuu erilaisia tulkintoja siitä, mikä luetaan riittäväksi osaamiseksi ja henkilöstöksi, ja tämä voi heikentää yhdenvertaisuutta niin asukkaiden kuin ammattilaisten näkökulmasta. Kuten siinä valiokunnan mietinnössä todetaan, mekin korostetaan sitä, että jatkossakaan niin sanottua kuoriorganisaatioiden käyttöä ei pidä sallia, vaan sotepalveluntuottajalla on aina oltava riittävää omaa osaamista ja henkilöstöä. Yksityisen palveluntuottajan riittävä oma palvelutuotanto ei voi tarkoittaa yhtiötä, jonka palveluksessa olisi lähinnä hallintohenkilöstöä ja vastaava lääkäri tai muu palvelujen vastuuhenkilö. No, kuitenkin jo tällä hetkellä tiedetään markkinoilla toimivista kuoriorganisaatioista, ja olisimme pitäneet välttämättömänä säätää kuoriorganisaatioiden kiellosta pykälätasolla, eikä vain mainita asiaa lain perusteluissa, jotta tulkinnanvaraa ei olisi. Siten lain soveltamisessa olisi voitu tukeutua selkeästi kuoriorganisaatioiden kieltoon ja sen perusteluihin, joissa kuoriorganisaatio ja sen suitsimisen ehdot olisi määritelty laajasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

20.29 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä annettuja lakeja. Sen keskeisiä tavoitteita ovat monituottajuuden vahvistaminen, tiedolla johtamisen kirkastaminen ja investointien ohjauksen tehostaminen.

Ensimmäisenä alihankinnan ketjutus: Hallitus poistaa aiemmat alarajat ja mahdollistaa ketjutuksen tietyin ehdoin, esimerkiksi sairastumisen tai sijaisjärjestelyn ajaksi, jotta palveluntuottajat voivat joustavammin käyttää markkinoiden kokonaiskapasiteettia. Tämä muutos ei ainoastaan lisää joustavuutta, vaan keventää erityisesti pienten yritysten osallistumismahdollisuuksia sotealalla. Laatu ja vastuut säilyvät. Pääsopimuksen tekijällä on aina kokonaisvastuu, ja hyvinvointialue hyväksyy alihankkijat sekä seuraa niiden toimintaa.

Toiseksi tiedolla johtaminen vahvistuu: Lain 29 §:ää täsmennetään niin, että hyvinvointialueet veloitetaan tuottamaan selkeää vähimmäistietoa henkilöstön käytöstä ja palveluiden vaikuttavuudesta. Tämä mahdollistaa yhdenmukaisen kansallisen vertailun ja tukee johtamista, samalla kun hallinnon on vältettävä päällekkäistä raportointia. Yksityisten toimijoiden hallinnollinen taakka ei saa kasvaa kohtuuttomaksi.

Kolmanneksi investointien ohjaus kirkastuu: Hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat voidaan jatkossa hylätä, jos ne ovat ilmeisesti ristiriidassa valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Tämä antaa valtakunnanohjaukselle selkeät työkalut varmistaa, että investoinneissa painottuvat alueellinen yhdenvertaisuus, tehokkuus ja vaikuttavuus, nämä tärkeät periaatteet, hallitusohjelmamme mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on arvioinnissa tukenut näitä linjauksia selkeästi. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että muutos rakentaa hallittua monituottajuutta, vahvistaa valvonnan edellytyksiä ja sisältää perustuslakivaliokunnan evästyksset muun muassa sääntöjen selkeydestä ja asiantuntijalausunnoista.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka vie suomalaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa kohti tehokkaampaa, asiakaslähtöisempää ja kestävämpää tulevaisuutta. Monituottajuus yhdistyy vastuuseen, tiedolla johtaminen yhdistyy yksinkertaisuuteen, ja investoinnit suuntautuvat vaikuttavasti. Tuen esityksen hyväksymistä sellaisenaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 16/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.32 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Rahapelaaminen on muuttunut. Enää ei mennä pelikoneelle, huoltoasemalle tai kioskille. Pelaaminen tapahtuu kännykällä, kotisohvalla, kellonajasta riippumatta. Rajat ovat kadonneet, eikä sääntelymme ole kestänyt perässä.

Nykyinen rahapelijärjestelmä, jossa Veikkauksella on yksinoikeus, ei enää vastaa todellisuutta. Merkittävä osa rahapelaamisesta tapahtuu nykyisen järjestelmämme ulkopuolella, verkossa ja ulkomaisten toimijoiden alustoilla. Näistä peleistä ei makseta lisenssimaksuja tai veroja Suomeen. Näillä toimijoilla ei ole mitään vastuuta suomalaisten peliongelmistä.

Arvoisa puhemies! Rahapelijärjestelmä kaipaa kipeästi uudistusta. Olemme nyt valiokunnassa käsitelleet hallituksen esityksen uudeksi rahapelilaksi. Rahapelien toimeenpano kytketään nyt selkeästi luvanvaraiseen järjestelmään. Peliyhtiöiltä edellytetään lisenssiä, ja pelaaminen vaatii tunnistautumista. Valiokunnassa teimme esitykseen tarpeellisia täydennyksiä, ja kokonaisuus on nyt tässä hetkessä hyvä. Tulevaisuutta varten meidän tulee kuitenkin yhä perusteellisemmin selvittää pelaajien mahdollisuudet asettaa itselleen keskitetty, kaikkia pelitarjoajia koskeva yhteinen tappioraja. Lisäksi meidän on seurattava pelihaittojen kehitystä ja huolehdittava viranomaisvalvonnan ja pelihaittojen vastaisen työn toimintaedellytyksistä.

Kuten minkä tahansa uuden lain voimaan tullessa, on myös tärkeää, että valtioneuvosto seuraa uudistuksen vaikutuksia muuhun yhteiskuntaan. Tämän lain osalta keskeistä on varmistaa hevostalouden toimintaedellytykset ylimenovaiheessa sekä selvittää raaputusarpojen lahjaksi antamisen mahdollisuudet viipymättä.

Arvoisa puhemies! Pelihaitat ovat vakava yhteiskunnallinen ongelma. Pieni joukko pelaajista tuottaa suuren osan pelituloista mutta samalla myös suuren osan inhimillisestä kärsimyksestä. Meidän on otettava nämä haitat tosissamme. Veikkauksen yksinoikeus ei ole enää riittävä keino hallita näitä ongelmia. Uusi rahapelilaki siirtää meidät

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

yksinoikeusjärjestelmästä lisenssijärjestelmään, joka yhdistää vastuullisuuden ja markkinoiden valvonnan.

Kannatan esitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.35 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Rahapelilainsäädäntö on todellakin uudistettava, koska nettipelaaminen on suurelta osin karannut ulkomaisten pelifirmojen käsiin ja suomalaisen lainsäädännön ulottumattomiin. Tämä uudistus tulisi kuitenkin toteuttaa niin, että keskeisenä pyrkimyksenä olisi pelihaittojen torjunta ja valitut sääntelyratkaisut myös todellisuudessa toteuttaisivat tätä tavoitetta. Nyt valitut ratkaisut ovat saaneet kovaa kritiikkiä muun muassa sosiaali- ja terveysministeriöltä, THL:ltä ja poliisilta sekä peliongelmiin parissa työskenteleviltä järjestöiltä.

Uuden rahapelilain 1 §:n mukaan sen keskeisenä tavoitteena olisi rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen, ja myös Orpon hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja, mutta nyt tämän käsiteltävän lain sisältö on kuitenkin ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Todellinen tavoite näyttääkin olevan kanavointiasteen parantaminen eli lisenssijärjestelmän piirissä tapahtuvan pelaamisen edistäminen, ja tässä muodossa lisenssijärjestelmään siirtyminen tulee räjäyttämään rahapelifirmojen mainonnan käsiin.

Mainonta normalisoi ja arkipäiväistää pelaamista. Se lisää myös positiivista suhtautumista rahapeleihin ja yllyttää pelaamaan. Näin lisätään rahapelien kulutusta ja niiden aiheuttamia haittoja. Mainonta lisää peliriippuvaisten pelaamista ja riskinottoa. Se vaikeuttaa pelaamattomuutta ja aiheuttaa retkahduksia. Esitys ei sisällä uskottavia keinoja myöskään lasten ja nuorten suojelemiseksi mainonnalta. Lain valmistelussa on torjuttu esimerkiksi tv-mainonnan kieltäminen, haitallisempien pelimuotojen mainonnan täyskielto tai mainonnan ajalliset rajoitukset, koska kaikki nämä on nähty kanavointitavoitteen kannalta huonommaksi vaihtoehdoksi kuin valittu hyvin salliva malli. Mainonnan laajaa sallimista on perusteltu sillä, että se ohjaa kulutusta säännellyille markkinoille ja näin voidaan vähentää haittoja. Tässä onnistumisesta ei kuitenkaan ole näyttöä. Useissa Euroopan maissa onkin lisenssijärjestelmäkokenemusten jälkeen päädytty tiukasti rajoittamaan rahapelien mainontaa.

Tällaisenaan tämä uudistus tulee merkittävästi lisäämään pelihaittoja, ja uudistus tulisi valmistella uudestaan tavalla, joka oikeasti toteuttaa keskeisemmäksi tavoitteeksi esitettyä haittojen torjuntaa. Siksi, arvoisa puhemies, esitän, että lakiehdotukset hylätään ja myös että hyväksytään vastalauseen 2 mukaiset kaksi lausumaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

20.38 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Rahapelijärjestelmän uudistus on ollut pitkään vireillä, ja tällä uudistuksella pyritään vastaamaan siihen tilanteeseen, jossa nyt ollaan, jossa nykyinen Veikkauksen yksinoikeusjärjestelmä on menettämässä merkityksensä, kun rahapelaaminen on siirtynyt entistä enemmän verkkoon ja järjestelmän ulkopuoliseen pelaamiseen.

Ymmärrän, että tätä uudistusta tarvitaan, ja hallituksen esitykseen kirjatut tavoitteet ovat sinänsä perusteltuja. Valiokunnassa esitystä viilattiin vähän parempaan suuntaan, mutta ei

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

niin paljon kuin asiantuntijoiden pohjalta olisi ollut tarpeen. Koska uudistuksen toimeenpanoon liittyy paljon huolia, tein asian ensimmäisessä käsittelyssä useita vihreiden pykälämuutosesityksiä, joilla olisi pyritty vähentämään uudistuksen haitallisia vaikutuksia peliongelmiin lisääntymiseen. Valitettavasti kaikki nämä esitykset hävitettiin tämän salin äänestyksissä.

On valitettavaa, että hallitus päätyi toteuttamaan uudistuksen tavalla, jossa kanavointiasteen nostamista ja verotulojen ehkäisyä on korostettu haittojen ehkäisyn ja vähentämisen kustannuksella. Jo nyt tiedetään, että esimerkiksi markkinointi tulee lisääntymään merkittävästi ja se tulee osaltaan lisäämään myös ongelmapelaamista. Erityisen haitallinen ja pelaamiseen houkutteleva ehdotus on bonuspelirahan tarjoamisen mahdollistaminen. Tämä lisättiin esitykseen lausuntokierroksen jälkeen, eikä sille ole esitetty hyväksyttäviä perusteluja. Tätäkin esitimme poistettavaksi edellisessä käsittelyssä. Tärkeää olisi ollut saada hallituksen esitykseen mukaan myös keskitetyt, kaikkia toimiluvan haltijoita koskevat tappio- ja rahansiirtorajat.

Vielä nostan näistä hävityistä esityksistä peliautomaattien sijoittelun: Vihreät ovat pitkään ajaneet myös peliautomaattien sijoittamista kauppojen ja huoltoasemien eteisistä erillisiin valvottuihin tiloihin. Tämä olisi ollut yksinkertainen pelihaittoja vähentävä toimi.

Arvoisa puhemies! Tosiaan näitä pykälämuutoksia ei nyt sitten hyväksytty, mutta vihreiden vastalauseesta löytyy myös lausumaehdotuksia, joilla edelleen haluamme parantaa hallituksen esitystä. Ne liittyvät uudistuksen seuraamiseen ja pelihaittojen ehkäisyn resursseihin sekä ulkopuolisen maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estämisen keinoihin. Teen siis seuraavat vihreiden vastalauseen 1 mukaiset neljä lausumaehdotusta, jotka vielä tässä ääneen luen:

”1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen vaikutuksia laajasti kiinnittäen huomiota erityisesti rahapelihaittojen ehkäisyyn ja varaa tarvittaessa lisäresursseja pelihaittojen ehkäisyyn.”

”2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan lisenssijärjestelmän ulkopuolisen maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estämistä koskevia säännöksiä kanavointiasteen paranemisen turvaamiseksi.”

”3. Eduskunta edellyttää, että hallitus perustaa erillisen asiantuntijaryhmän rahapelaamisen markkinoinnin ja tarjonnan valvontaan.”

”4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy selvittämään valtionavustuksilla avustettavan toiminnan laajentamista myös ehkäisevää ja korjaavaa rahapelihaittatyötä tekeviin järjestöihin.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

20.42 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Myös minä kannan huolta tämän rahapeliuudistuksen vaikutuksesta pelihaittoihin, ja siitä syystä kannatan näitä edustaja Elon edellä tekemiä lausumaehdotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

20.42 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! SDP:n valiokuntaryhmä katsoi rahapelilain kevään valiokuntakäsittelyssä tarpeelliseksi liittää valiokunnan lausuntoon eriävän mielipiteen. Tällä halusimme tuoda esiin vakavia huolia ja riskejä, jotka

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

asiantuntijakuulemisissa nousivat toistuvasti esille ja joita ei mielestämme oltu hallituksen esityksessä riittävästi huomioitu.

Hallitusohjelmassa rahapelijärjestelmäuudistuksen keskeiseksi tavoitteeksi asetetaan pelaamisesta aiheutuvien terveydellisten, sosiaalisten ja taloudellisten haittojen ehkäisy ja vähentäminen. Valiokunnan kuulemien sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijoiden mukaan on kuitenkin olemassa todellinen riski, että esityksen keinovalikoima ei vastaa tätä tavoitetta riittävällä tavalla. Useat asiantuntijat mukaan lukien Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ovat arvioineet, että rahapelien saatavuuden ja markkinoiden lisääntyminen voi johtaa pelihaittojen kasvuun ja niiden vakavoitumiseen. Tämä tarkoittaisi paitsi inhimillistä kärsimystä myös kasvavia kustannuksia hyvinvointialueille. On syytä ottaa vakavasti huoli siitä, että kanavointiasteen korottaminen näyttää painottuvan esityksessä enemmän kuin haittojen ehkäisy.

Arvoisa puhemies! Erityinen huoli koskee nuoria aikuisia. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitettiin painavia perusteita ikärajojen korottamiselle ja nuorille aikuisille kohdennettaville erityisille suojatoimille. Kansainväliset esimerkit osoittavat, että tällaiset ratkaisut ovat mahdollisia ja toimivia. On tärkeää, että lain toimeenpanossa ja jatkovalmistelussa varmistetaan, ettei nuorten asemaa jätetä liian heikoksi.

Myös markkinointia koskevat säännökset herättävät perusteltua huolta. Asiantuntijoiden ja ministeriöiden arvioiden mukaan markkinoinnin säätely on kokonaisuutena varsin väljä ja sillä voi olla merkittävä vaikutus pelihaittojen kasvuun. Erityisen ongelmallisena on pidetty sitä, että myös kaikkein haitallisimpien rahapelien markkinointi voi tulla sallituksi. On välttämätöntä huolehtia siitä, ettei markkinointi kohdistu lapsiin ja nuoriin ja että haittavaikutukset ovat selkeästi esillä.

Arvoisa puhemies! Pelihaittojen ehkäisy ja hoito edellyttävät riittävää ja vakaata rahoitusta. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa esiin tuodut tiedot rahoituksen tasosta ovat huolestuttavia. Jos rahoitus jää selvästi alle asiantuntijoiden arvioiman tarpeen, vaarana on, että nykyinen ehkäisevä ja korjaava työ heikkenee samaan aikaan, kun järjestelmämuutos lisää haittojen riskiä. Tämä olisi kestävä yhtälö.

Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota huolenpitovelvoitteen selkeyteen, kulutusrajojen todelliseen vaikuttavuuteen sekä bonusten ja muiden pelaamista lisäävien kannustimien vaikutuksiin. Asiantuntijat ovat toistuvasti korostaneet, että ilman yksilötason kokonaiskuvaa rahapelaamisesta haittojen ehkäisy jää puutteelliseksi.

Arvoisa puhemies! On selvää, että rahapelijärjestelmän uudistaminen on laaja ja vaativa kokonaisuus. Juuri siksi on tärkeää, että tunnistamme esitykseen liittyvät riskit ajoissa ja seuraamme uudistuksen vaikutuksia tarkasti. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa jättämämme eriävä mielipide on tarkoitettu vakavaksi varoitukseksi ja muistutukseksi siitä, että haittojen ehkäisy ei saa jäädä toissijaiseksi. Eduskunnan vastuulla on varmistaa, että uudistuksen toimeenpano, jatkosäätely ja rahoitusratkaisut tukevat aidosti hallitusohjelman tavoitteita ja suojelevat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia. Tämä työ ei pääty tähän käsittelyyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

20.47 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Pekonen puhui siitä, miten lisenssimalli tässä nyt esitetyssä muodossa hyvin todennäköisesti räjäyttää rahapelien

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

mainonnan käsiin eikä tilanne tältä osin ole kohta kenenkään hallinnassa. Jaan täysin tämän huolen.

Mainonnan tiukemman sääntelyn lisäksi tämä uudistus olisi voitu toteuttaa paremmin monelta muultakin osin. Pelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä olisi voitu tehostaa esimerkiksi korottamalla rahapelaamisen ikärajaa väkevien alkoholijuomien tapaan; säätämällä pelaajien itse asettamien yhtiökohtaisten siirtorajojen lisäksi sitovasta, kaikkia toimijoita koskevasta yhteisestä talletus- tai tappiorajasta; säätämällä tarkemmin peliyhtiöitä koskevasta huolenpitovelvoitteesta sen sijaan, että yhtiöille itselleen jätetään vapaus määritellä, miten ja milloin ne puuttuvat pelihaittoihin; täsmentämällä ja tiukentamalla peliautomaattien sijoittelua koskevaa säännöstä niin, että automaatteja saisi sijoittaa vain erillisiin valvottuihin tiloihin, kuten pelisaleihin; luomalla tehokkaampia järjestelmän ulkopuolisen pelaamisen rajoituksia, kuten tehokkaita ja toimivia IP- ja maksuestoja; kieltämällä pelaamiseen liittyvät bonukset; ja korottamalla arpajaisveroa edes yleisen arvonlisäverokannan tasolle.

Katson, että uudistuksessa on riittämättömästi huomioitu tarve rahapelihaittojen torjuntaan, ja kannatan edustaja Pekosen tekemää hylkäysehdotusta ja lausumaehdotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

20.48 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Olen itse saanut olla varsin pitkään Veikkauksen eri tehtävissä mukana ja myös Raha-automaattiyhdistyksen hallituksessa aikanaan siinä tilanteessa, kun tämä peliyhtiöiden fuusio tapahtui. Usein itse mietin Veikkauksen tilannetta myös tämän fuusion jälkeen ja ennen sitäkin. Se on tietyllä tavalla ollut vähän jakomielitautinen siinä mielessä, että me poliitikot olemme odottaneet, että Veikkaus tuottaa meille miljardin vuodessa jaettavaksi silloisen jakosuhtelain mukaisesti eri kohteisiin, ja samaan aikaan yhtiön yksi keskeinen tehtävä on ollut pelihaittoihin puuttuminen, eli siinä on ollut aikamoinen tasapainottelu näiden kahden vaateen kanssa. Näissä eri tehtävissä pelimaailmassa toimineena olen ainakin ollut ymmärtävinäni, että emme ole kauhean hyvin onnistuneet tulkiten saamastani palautteesta, mitä on tullut. Paljon on tullut palautetta, että emme ole riittävästi pystyneet puuttumaan pelihaittoihin tässä nykyisessäkin järjestelmässä.

Minun mielestäni edustaja Berg piti hyvän puheenvuoron ja pohti, mikä on riski tässä uudessa järjestelmässä, mihin mennään. Toki voi kysyä, mikä on se riski, jos me tämän nyt hylkäämme ja jatkamme tällä nykyisellä järjestelmällä. Sekään ei ole riskitön tilanne. Silloin pelaamisen siirtyminen muihin kanaviin tietysti jatkuu, ja siksi tässä tätä uudistusta tehdään.

Laitoin ensin tähän itselleni ylös, että rahapeliuudistus olisi pitänyt tehdä jo aikaisemmin. Ehkä siinäkin meillä jokaisella on vähän peiliin katsomisen paikka sen takia, että Veikkaus tuotti pitkään sen miljardin, mistä me toisella kädellä odotimme, että voimme käyttää sen sotejärjestöille, liikuntaan, urheiluun, kulttuuriin ja niin poispäin, ja samaan aikaan olemme kuitenkin olleet huolissamme pelihaittoistakin, vaikka osa on sitä mieltä, että emme ole olleet.

Raha-automaattiyhdistyksen kohdalla mietin joskus — se oli aika ennen minua näissä — että muistan, kuinka Raha-automaattiyhdistyksessä jarrutettiin, että ei, RAY ei voi mennä, tietokoneisiin, nettipeleihin, mihin nämä niin sanotut yksikäsitiset rosvot alkoivat

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

aikanaan mennä. Raha-automaattiyhdistys ei sinne mennyt, vaan todettiin, että sinne ei pidä mennä. Jatkettiin vain niitä kaupoissa ja huoltoasemilla olevia pelejä. Ja mitä tapahtui? Ihmiset menivät tietokoneella pelattaviin pelikasinoihin. Siinä RAY hävisi tietysti pelaajia merkittävän osan, mutta myös tapahtui se, että pelaajat menivät ulkomaisiin pelikasinoihin, jotka tarjosivat Blackjackeja sun muita siellä netissä. He saivat ensimmäiset kokemukset sieltä, ja aika monet jäivät pelaamaan niitä sen jälkeen, kun Raha-automaattiyhdistys lopulta pakon sanelemana sinne tuli, kun se virta oli niin vahva, että alettiin jo miettiä, säilyykö tässä yksinoikeusjärjestelmä ollenkaan.

Sitten tämä regulointikysymys, niin sanottu säätely: Kyllä meidän järjestelmä on ollut aika vahvasti sellainen, että sen takia, että on haluttu näihin pelihaittoihin puuttua, me olemme säädelleet käytännössä vain tätä omaa peliyhtiötämme. Meillä ovat kaikki toimenpiteet kohdistuneet siihen, mitä Veikkaus ja RAY ja Fintoto tekivät aikanaan — nyt Veikkaus viime aikoina, kun on ollut yhden peliyhtiön järjestelmä — ja kaikki panokset siinä säätelystä on kohdennettu sinne. Samaan aikaan on käynyt vähän samanlainen liike, mitä tapahtui RAY:n kohdalla, eli pelaajat ovat menneet netissä niille pelikasinoille, joissa sääntely ei ole ollut niin tiukkaa. Jälleen me olemme hävinneet pelaajia niihin kanaviin, missä ei kukaan ole huolissaan pelaajien pelihaitoista, ja tämä on ihan oleellinen osa tässä.

No, sitten tulemme tähän lisenssijärjestelmään, johon nyt siirrymme. Lottopelit ja arvat jäävät omaan haltuun. Hevospelit tulevat omanlaiseen malliin, missä nyt näyttää siltä, että on syntymässä ruotsalainen monopoli lisenssijärjestelmän kautta. Itse toivon, että se järjestelmä tulee toimimaan, niin että sieltä aidosti hevospuolelle saadaan se tuotto, mitä he tavoittelevat. Toivon, että he siinä onnistuvat. Olen hivenen varovaisen epäilevä, että siinä uhkat ovat niin suuria.

Sitten tulemme tähän mainontakysymykseen, mistä minun mielestäni monet ovat pitäneet hyviä puheenvuoroja. Se tulee luonnollisesti kasvamaan merkittävästi. Sillä on varmasti haitat ja hyödyt myös suomalaisessa yhteiskunnassa. Hyötyjinä on ehkä media, joka tulee saamaan sitä kautta mainontatuloja, plus myös urheilu. Toivottavasti jonkun verran kulttuurikin voi näitä mainosrahoja saada.

Sitten täällä minun mielestäni on pidetty erinomaisen hyviä puheenvuoroja — itse asiassa voisi sanoa, että lähes kaikki. Vaikka täällä on tullut hylkäysesityksiä, minun mielestäni on ollut ihan hyvät perusteet niissä näkökulmissa, millä tätä on myös kritisoitu. Edustaja Hänninen piti minun mielestäni tuossa keskustelun alussa aivan erinomaisen puheen, missä hän toi esille tunnistautumisen haastetta ja myös sitä yhteistä keskitettyä tappiorajaa, mikä ei muuten ole ihan yksinkertainen varmasti järjestelmänäkään luoda. Olen sanonut, että joku on juhlapuhe, ja vähän tuppaa, että tässä on samanlaista henkeä: se on helppo sanoa mutta se ei ole kovinkaan helppo tosiasiallisesti toteuttaa. Jos sellaiseen löydetään malli, missä se toimii aidosti, pätevästi, niin että siihen ei tule vuotoa tai kiertomahdollisuuksia, niin minun mielestäni yhteistä keskitettyä tappiorajaa, niin kuin edustaja Hänninen toi esille, pitää aktiivisesti seurata.

Aivan loppuun, arvoisa puhemies — kello käy, muistiinpanot on suurin piirtein läpikäyty — olin ajatellut muutaman sanan sanoa siitä, että me tulemme [Puhemies koputtaa] valtion rahalla tukemaan tulevaisuudessakin liikuntaa ja urheilua. Miten suhtaudumme niihin, jotka samaan aikaan ottavat pelimarkkinoilta sponsorituloa? Kannattaa pohtia tätäkin. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Keskeisin kysymys on, miten hallitaan pelihaittoja.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

20.56 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja, niin kuin edustaja Heinonenkin tuossa äsken totesi.

Itse näen myöskin tämän asian niin, että tämä ei ole mikään perinteinen hallitus—oppositio-vastakkainasetteluasiala, vaan asia, jolle on pakko tehdä tässä tilanteessa jotain, kun näyttää, että markkina luisuu meidän järjestelmämme ulkopuolelle. Ja miksi se on meille haitallista? Se johtuu ihan siitä, että jos pelaaminen tapahtuu meidän järjestelmämme ulkopuolella, niin haitat jäävät edelleenkin tänne meille kustannettaviksi, mutta kaikki tulot ja hyödyt menevät sitten ulkopuolelle. Siksi tämä järjestelmä on pakko tehdä.

Kun hallintovaliokunnassa tätä asiaa käsiteltiin, niin siellä kyllä ilmeni monia näitä ongelmia, joita täällä on nytkin tuotu esiin. Lähinnä se on tasapainoilua sen suhteen, mikä on paras kompromissi siitä, että mahdollisimman paljon on tämän järjestelmän piirissä niitä palveluntuottajia, jotta me saadaan veroeuroja tänne Suomeen, jolloin niitä haittoja voidaan sitten korvata, ja vastaavasti taas se, että niitä haittoja sitten pystytään hallitsemaan, etteivät ne toisessa päässä kasva liiallisesti. Siksi tähän perään laitettiin seurantalauseke siitä, että haittojen määrää pitää tarkkaan seurata ja tehdä muutoksia, mikäli ilmenee erityisiä ongelmia siinä järjestelmässä ja niitten tuottamisessa.

Sitten yksi asia, mikä tässä samassa yhteydessä oltaisiin saatu korjattua, olisi ollut se, että oltaisiin arpojen lahjaksi antaminen hyväksytty jatkossakin ja tietenkin niin, että siinä eivät lapset pääsisi mukaan järjestelmään, vaan niin, että sen arvan ostajan ei ole pakko olla sama kuin lunastaja, vaan arvan voisi ostaa eri henkilö kuin sen lunastaja, kunhan molemmat ovat Veikkauksen asiakkaita ja täysi-ikäisiä. Tämä ei nähdäksemme olisi ollut huono asia, jos ajatellaan pitkiä perinteitä siitä, miten näitä laillisia arpoja voisi lahjaksi antaa, ja olisi tuotu tämä takaisin sen piiriin.

Kaikki ovat varmaan samaa mieltä siitä, että Veikkauksen voittovaroilla on saatu paljon myöskin hyvää, ja siihen tämä järjestelmä myöskin pyrkii pääsemään takaisin kiinni, että meillä olisi jaettavaa jatkossakin, eikä niin, että kaikki menee ulkopuolelle. Ja se tässä pitää nähdä, että mitä tiukempaa se sääntely ihan millä tahansa osa-alueella on, niin sitä enemmän se menee sinne vapaille markkinoille, vaikkapa niin, että jos on se peliraja, mikä yhtenäisesti asetetaan, niin jos se on tiukka, sitä lähdetään kiertämään sitten järjestelmän ulkopuolella olevien pelaajien kautta, ja taas haitat jäävät meille ja hyödyt menevät muualle.

Yksi erityinen toive, mikä minulla tähän olisi vielä, on se, että Suomi on varsin kova aina valvomaan niitä, jotka toimivat ohjeiden ja määräysten mukaan, mutta huono valvomaan niitä, jotka toimivat sen ulkopuolella. Minä toivon, että tässäkin tapauksessa valvonta kohdistetaan tämän järjestelmän ulkopuolisiin toimijoihin eikä niihin, jotka siihen ovat tulleet sisään ja mukaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 64/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2025 vp

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

1. lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain 87 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.59 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvin johdettu talous on yksi yhteiskuntamme välttämättömyyksistä. Se on osa kansallista turvallisuutta, ja se keskeisellä tavalla vaikuttaa myös mahdollisuuksiimme voida hyvin. Kun rahoitusjärjestelmät toimivat vakaasti, yritykset uskaltavat investoida ja työllistää. Kun rahoituksen myöntämiseen on yhteiset pelisäännöt, valtion varoja käytetään vaikuttavasti ja vastuullisesti.

Tällä hallituksen esityksellä halutaan selkeyttää valtion erityisrahoitustoimintaa. Esitys tuo yhteen useita lakeja ja asetuksia yhdeksi selkeäksi kokonaisuudeksi. Tällainen sääntely, yksinkertaistaminen ja hallinnon selkeyttäminen on tervetullutta. Sitä voisi pitää jopa välttämättömänä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Erityisrahoituslain tavoitteena on vahvistaa Finnveran toimintaedellytyksiä, jotta se voi entistä paremmin tukea vientiä, investointeja ja elinkeinoelämän kehitystä. Sääntelyn uudistus antaa yhtiölle joustavammat työkalut vastata yritysten rahoitustarpeisiin myös sellaisissa tilanteissa, joissa markkinat eivät yksin kykene tarjoamaan riittäviä ratkaisuja. Esityksessä ehdotetaan muun muassa laintasoista toimialarajoituksista luopumista. Tämä tarkoittaa myös sitä, että maatalouden alkutuotantoa ja rakennusalan perustajaurakointia voidaan tulevaisuudessa rahoittaa samoilla kriteereillä kuin muilla toimialoilla, mikäli se katsotaan omistajaohjauksessa ja yhtiön harkinnassa tarpeelliseksi. Tämä lisää oikeudenmukaisuutta ja turvallisen yrittämisen edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Vastuullinen taloudenpito ei kuitenkaan tarkoita sitä, että valtiontaloutta asetetaan riskeille alttiiksi, päinvastoin. Tässä laissa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että Finnveran riskinkantokyky ja itsekannattavuus säilyvät. Yhtiön rahoitusvalvonta siirtyisikin Finanssivalvonnalle, mikä parantaa valvonnan uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä. Lisäksi säädettäisiin siitä, että ulkomaille rahoitusta voitaisiin myöntää selkeään suomalaiseen intressiin perustuen. On oikein, että suomalaisina käytämme rahojamme siellä, missä ne vastaavat meidän arvojamme, tavoitteitamme ja tarpeitamme. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

21.02 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Hänninen tässä kävi läpi, mitä tässä esityksessä tavoitellaan, eli yksinkertaistamista ja selkeyttämistä.

Minä ehdotan, että hyväksytään tähän esitykseen vastalauseen 2 mukaiset kolme lausumaa, jotka kuuluvat näin:

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

”1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle esityksen valtion erityisrahoitustoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta siten, että eduskunnalle perustuslaissa kuuluvaa valtaa päättää valtion varoista vahvistetaan.”

”2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy viipymättä toimiin korkeariskisimmän eli niin sanotun erityisriskinoton valtuuksien ja toteutuneiden vastuiden läpinäkyvyyden parantamiseksi, mukaan lukien kahdeksan miljardin euron valtuuden korotuksen perusteleminen eduskunnalle.”

”3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy viipymättä toimiin sen varmistamiseksi, että valtion erityisrahoituksen piirissä toimivat yhtiöt — laivanrakennusteollisuudessa ja muilla toimialoilla — noudattavat lakeja ja työehtosopimuksia alihankintaketjussaan.”

Eli näillä lisäyksillä tämä esitys hyväksyttäisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, poissa. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.04 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemää esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2025 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 28/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.04 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee konesalien sähköveroluokan muuttamista. Kysymyksessä ei ole pelkkä verotekninen uudistus, vaan tämä esitys on osa laajempaa talouspolitiikan kokonaisuutta. Se on osa historiallisen yrittäjämysteistä kokonaisuutta, jonka selkeä suunta on vahvistaa Suomen talouden kasvua ja kilpailukykyä pitkällä aikavälillä. Tämän hallituksen linja on selvä: välttämättömän verotuksen on oltava vastuullista, kannustavaa ja kestävä. Juuri siksi myös tukijärjestelmien on vastattava ajan vaatimuksia sekä kannustettava sellaisiin investointeihin, jotka ovat suomalaisille hyviä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys käsittelee konesalien sähköveroluokan muuttamista. Konesalit ovat tärkeä osa modernia taloutta ja digitalisaation infrastruktuuria, mutta niiden toimintaedellytykset eivät perustu pelkästään sähköveroon. Suomi on houkutteleva investointikohde, koska täällä on saatavilla puhdasta sähköä, vakaa yhteiskunta, osaavaa

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

työvoimaa sekä hyvät tiet ja tietoverkot. Nyt tehtävä veroluokan muutos kannustaa kehittämään toimintaa entistä energiatehokkaammaksi ja kestävämmäksi. Se kannustaa meitä kohti sellaisia investointeja, jotka suojelevat tämän maan myös lapsillemme ja lastenlapsillemme. Tämä on tulevaisuuteen katsovaa politiikkaa, jossa kannusteet suunnataan oikein: innovaatioihin, uuteen teknologiaan ja vastuulliseen kasvuun.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan, että konesaleista maksettavan sähkön vero siirrettäisiin alemmasta toisesta sähköveroluokasta yleiseen ensimmäiseen sähköveroluokkaan. Vaikka muutoksen myötä valtio saa enemmän, on tärkeää myös turvata tulevien investointien edellytykset. Siksi esimerkiksi datakeskusten investointiympäristö turvataan muilla toimenpiteillä. Haluamme varmistaa, että Suomi säilyy kilpailukykyisenä ja että energiantensiivinen digitaalinen teollisuus jatkaa kasvuaan täällä meillä Suomessa, ei muualla. Tämä on meille tärkeää erityisesti Pohjois-Suomessa, jonne on suunnitteilla suuria datakeskushankkeita ja jossa on Oulun yliopiston korkeatasoinen osaaminen aivan lähellä. Tämä on vastuullista talouspolitiikkaa, josta syntyy kokonaisuus. Verotuksen kautta vahvistamme julkista taloutta ja samalla luomme pohjaa uusille investoinneille ja työpaikoille. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

21.07 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa herra puhemies! Ehdotan, että mietinnön perustelut hyväksytään vastalauseen 3 mukaisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

21.08 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muutoksia, joihin sisältyy myös datakeskuksiin kohdistuva sähköveron korotus 44-kertaiseksi. Soteryhmän mielestä korotus on kokonaistaloudellisesti haitallinen ja lyhytnäköinen.

Ensinnäkin muutos on haitallinen investointiympäristön ja kilpailukykyyn kannalta. Datakeskukset ovat mittavia, pitkäaikaisia investointeja, jotka kytkeytyvät koko digitaalisen talouden arvoketjuun: pilvipalveluihin, teolliseen dataan, tekoälyyn ja kyberturvaan. Investointeihin vaikuttavia veromuutoksia ei pitäisi tehdä hätäisesti ja tempoillen. Nyt nostettiin veroa, ja sitten annetaan yritystukea.

On kuitenkin perusteltua asettaa alemmalle verokannalle energijärjestelmän toimivuuden kannalta tärkeitä reunaehtoja ja oikeansuuntaisia kannustimia. Suuret datakeskukset voidaan ohjata tarjoutumaan osallistumaan kysyntäjoustoon tai hukkalämmön talteenottoon tai toimimaan varavoimana. Näin uudet investoinnit saataisiin tukemaan sähköjärjestelmän tasapainoa ja kaukolämmön päästövähennyksiä. Tämän lisäksi veroedun ehdoksi voisi määrittää tki-toiminnan ja henkilöstöminimin.

Alueellisesti datakeskukset tuovat kiinteistö- ja yritysveropohjaa sekä alihankintaketjuja. Verotuksen tulisi kannustaa energiatehokkuuteen, hukkalämmön hyödyntämiseen ja kysyntäjoustoon, ei nostaa tasoa, mikä heikentää sähköistyvien palveluinvestointien kannattavuutta.

Edellä mainituin perustein katsomme, ettei datakeskuksiin kohdistuvaa sähköveron korotusta tule toteuttaa. Tarkoituksenmukaisempaa on säilyttää datakeskukset alemmassa

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

sähköveroluokassa ja kohdentaa ohjaus energiatehokkuus- ja hukkalämpöehtoihin, kysyntäjoustosopimuksiin ja tki-panostuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme vastalauseen 1 mukaisesti, että hallituksen esitykseen 156 sisältyvä lakiesitys hylätään ja hyväksytään yksi vastalauseen lausuma.

Vastalauseen lausumaehdotus on: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä eduskunnalle selvityksen datakeskusten verokohtelun ja ohjauskeinojen kokonaisuudesta, jossa kytketään alempi sähköveroluokka sitoviin energiatehokkuus-, hukkalämmön hyödyntämis- ja kysyntäjoustoehtoihin sekä tutkimus- ja kehityshenkilöstön määrään.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

21.11 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Keskustelu datakeskusten sähköveroluokan korotuksestahan on historialtaan aika hupaisakin, kun siihen ovat sekaantuneet niin makeisverot ja Fazer kuin monet muutkin, mutta näin sitä vaan nyt tätäkin korotusta ollaan tekemässä. Ehkä jotenkin toivoisi, että tällaisissa energia-asioihin niin kuin myös metsiin liittyvissä asioissa tällainen investointiympäristön ennustettavuus olisi vähän paremmassa mallissa tässäkin maassa. Investoinnit energia-asioissa ja myös näissä datakeskuksissa ovat valtavan suuria, ja siksi niissä toivoisikin sellaista erityistä herkkyyttä. Meillä on mahdollisuus kannustaa ja kirittää datakeskuksia myös huolehtimaan hukkalämmön talteenotosta ja tekemään erilaisia akkuvarauksia ja, niin kuin tässä edellä edustaja Lylykin totesi, näitä kysyntäjoustoja. Aiemminhan meidän teollisuus on ollut se meidän kysyntäjoustojemme mahdollistaja, mutta enenevässä määrin vain se sellainen aivan perinteinen teollisuus on monilta paikkakunnilta hävinnyt, ja senkin vuoksi meidän pitäisi pysyä ajassa mukana.

Juuri näistä edustaja Lylynkin edellä mainitsemista perusteista johtuen kannatan edustaja Lylyn tekemää hylky- ja vastalause-esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

21.12 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on tänäänkin puhuttu ensi vuoden talousarvion yhteydessä julkisen talouden vaikeasta tilanteesta ja valtion nopeasta velkaantumisesta. Tärkeä keino tulopohjan vahvistamiseen on verojärjestelmämme erilaisten poikkeuksien kriittinen tarkastelu. Tämä konesalien verotuki on tällainen.

Konesalien verotuen poistoa puoltaa erityisesti se, että verotuen on arvioitu nousevan noin 83 miljoonaan euroon vuonna 2030, ja tämä summa perustuu varovaiseen arvioon datakeskusten sijoittumisesta Suomeen. Kun puhutaan datakeskusinvestoinneista, Suomessa on monia muitakin kilpailukykytekijöitä kuin alempi sähköveroluokka: muun muassa puhdas sähkö ja vesi, vakaa sähköverkko ja viileä ilmasto.

Osana tätä veromuutosta on sovittu uudesta tukimekanismista datakeskusinvestoinneille. Vihreät pitävät tärkeänä, että tässä tukimekanismissa on tiukat ympäristökriteerit, jotta ne edistävät aidosti kestävyyssiirtymää. Suomessa tulee luoda puitteet ja varmistaa investointiympäristön houkuttelevuus luonnonvarojen jalostusarvon nostamiselle ja resurssitehokkuuden parantamiselle.

Näillä perustein teen vihreiden vastalauseen 2 mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

21.14 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Elon edellä tekemiä lausumaehdotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.14 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemää esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

21.14 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Suomeen syntyy parhaillaan datakeskushankkeita poikkeuksellisen nopealla tahdilla. Näitä investointeja on tarkasteltava kokonaisuutena: elinvoiman ja investointilukujen lisäksi niiden vaikutuksia sähköjärjestelmään, julkiseen talouteen ja kansalaisten arjen kustannuksiin.

Datakeskukset kuluttavat valtavat määrät sähköä. Yksi keskikokoinen, noin 200 megawatin datakeskus käyttää vuodessa saman verran sähköä kuin jopa 90 000 omakotitaloutta. Tällainen kulutus muuttaa koko sähkömarkkinaa. Fingrid arvioi sähkönkulutuksen voivan tuplaantua vuoteen 2030 mennessä, mikä edellyttää vastuullisia ratkaisuja sähkön riittävyyden ja hinnan hallitsemiseksi.

Hallitus on päättänyt luopua datakeskukselle myönnetystä alemmasta sähköveroluokasta. Päätös vahvistaa julkista taloutta noin 45 miljoonalla eurolla vuodessa ja hillitsee nopeasti kasvavaa yritystukea, jonka kustannusten ennakoidaan nousevan jopa 100 miljoonaan euroon. Suomi on houkutteleva datakeskusmaa myös ilman tätä tukea, sillä meillä on edullinen ja vakaa sähköntuotanto, viileä ilmasto ja toimiva lupajärjestelmä.

Arvoisa puhemies! Datakeskukset tuovat investointeja myös Etelä-Savoon, Mikkeliin ja Pieksämäelle. Paikalliset hyödyt syntyvät rakentamisesta, verotuloista ja työllisyysvaikutuksista. Kasvava sähkön tarve edellyttää lisää tuotantoa, ja uusiutuva energia tukee sekä omavaraisuutta että huoltovarmuutta. Tuuli- ja aurinkovoima ovat osa tätä ratkaisua, kun sähkönkulutus kasvaa datakeskusten ja muun teollisen toiminnan myötä. Samalla energiarakentamisen on tapahduttava kestäväällä ja ihmislähtöisellä tavalla. Erityisesti tuulivoimahankkeissa vaikutukset koetaan paikallisesti. Melu, välke ja maiseman muutos vaikuttavat asumisviihtyvyyteen, terveyteen ja kotirauhaan. Tuulivoimaloita ei tule sijoittaa liian lähelle asutusta, ja riittävät suojaetäisyydet sekä huolellinen vaikutusten arviointi ovat hyväksyttävyyden perusta. Tämä korostuu alueilla kuten Pieksämäellä, jossa datakeskuksen rinnalle suunnitellaan myös tuulipuistoja.

Energia ratkaisut onnistuvat, kun paikalliset ihmiset kokevat tulevansa kuulluiksi ja kunnat säilyttävät todellisen vaikutusvaltansa maankäytössä. Sähkö on yhteiskunnan kriittinen perusresurssi, jonka on palveltava suomalaisia myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

21.17 **Mika Kari sd:** Arvoisa herra puhemies! Alueelliset datakeskukset ovat nimenomaan alueellisia toimijoita ja alueille hyvin tärkeitä, niin kuin edustaja tuossa edellä totesi. Myöskin kotikaupungissani Lahdessa on käynnissä oleva datakeskushanke,

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

joka on tuonut tietenkin paljon toiveikkuutta investointiympäristön kiinnostavuutena, mutta samaan aikaan on myös useita kysymysmerkkejä muun muassa sähkön hinnasta ja saatavuudesta jatkossa, kun Suomesta on kovaa vauhtia tulossa varsin nopeallakin lainsäädännöllä ja hyvinkin poukkoilevalla lainsäädännöllä datakeskusten villi länsi, kiinnostava kohde ulkomaalaisille toimijoille varsin mittavilla investoinneilla.

Mutta niin kuin SDP:n vastalause 1:ssä mainitaan tästä investointiympäristön ennustettavuudesta: Siinä meillä Suomessa ja erityisesti lainsäädännössä on kehittämisen paikka. Meidän pitää pystyä varmistamaan se, että tämä datakeskustoiminta kokonaisuudessaan mahdollistaa etenkin tähän datatalouteen siirtymistä ja digitalisaation kautta erilaisten muiden mahdollisuuksien etenemistä maassa ja maan rajojen ulkopuolellakin, mutta ennen kaikkea pitää myös varmistaa se, että kilpailukykyiseen hintaan on sähköä saatavilla myös kuluttajille, eivätkä nämä datakeskukset toimi Suomen sähkömarkkinoiden isona imurina, joka imee meidän tuotannosta leijonanosan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

21.18 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Suomessa on erinomainen sähköhuolto- ja energiahuoltojärjestelmä. Meillä on erittäin puhdasta energiaa, 40 prosenttia ydinvoimaa, 25 prosenttia tuulta, ja loppukin on puhtaalla tavalla tuotettu, eli me hyvin monipuolisesti tuotetaan sähköenergiaa. Se on ollut meidän vahvuus aina, ja se on hyvin kriisinkestävä, kun se on hyvin monipuolisesti tehty.

Tässä mielessä nämä datakeskukset varmasti haastavat tätä kahdella tavalla: Toinen on, että tämä kuormitus kasvaa, kun ne ovat aika isoja sähkönkuluttajia, ja se vaatii tietenkin uutta kapasiteettia. Siihen liittyy tämä tuulivoimakapasiteetin lisääminen, ja sitä pitäisi ympäri Suomea ja merialueille saada, jolloin me saadaan eri tuuliolosuhteisiin sitä vietyä. Samalla sitten kun tässä mainittiin tämä jousto, niin datakeskuksissa pitää olla siinä jousto elementtinä mukana, koska ei aina tuule ja noin poispäin, niin että pystytään sillä myöskin vakauttamaan tätä tilannetta.

Se, mikä tässä on ehkä suurin haaste kaiken kaikkiaan, on se, että tämmöinen voimalaitosinvestointi ja kantaverkkoinvestointi ja sen toteuttaminen vie yli viisi vuotta, melkein kymmenen vuotta yleensä, ennen kuin ne saadaan toteutettua. Siellä on kaavoitukseen liittyviä ongelmia ainakin verkon tekemisessä, mutta myöskin sitten muita ongelmia, koska ne maanomistus- ja kaikki muut systeemit siellä hidastavat niitä asioita. Eli tämä aika on näissä se juttu, että datakeskuksia varmaan tulisi nopeamminkin, mutta pystytäänkö me niin nopeasti tuottamaan niille palvelua ja sähköä ja verkkoa sillä vahvuudella, että ne pystyvät siellä toimimaan. Hyvä olisi, jos nämä datakeskukset toimisivat lähellä aurinkovoimaloita tai tuulivoimaloita, jolloin ne siirtoetäisyydet olisivat hyvin lyhyitä.

Sen lisäksi tähän pitäisi säätövoimaa lisätä vielä. Vesivoima on meidän säätövoimana ollut tällä hetkellä tärkein, mutta vety ja tämän tyyppiset varastointisysteemit voisivat olla jatkossa niitä isoja kysymyksiä.

Eli me joudumme hakemaan omaan sähköverkkoomme uusia ratkaisuja, mutta en ole huolissani siitä, koska meillä on erittäin korkeatasoinen osaaminen tällä alueella, me olemme sähkön hinnalta Euroopan kilpailukykyisimpiä, meidän ilmasto suosii tällaisia datakeskuksia ja toimintaympäristö on turvallinen. Uskon, että me pärjäämme tässä, mutta

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

meidän pitää saada niitä kohtuullisen paljon, että siitä tulisi meille myöskin taloudellista hyötyä näitten muitten toimintojen muodossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

21.21 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää datakeskuksiin kohdistuvan sähköveron korottamista jopa 44-kertaiseksi. SDP:n mielestä kyse on kokonaistaloudellisesti haitallisesta ja lyhytnäköisestä ratkaisusta, joka heikentää Suomen investointiympäristöä ja kilpailukykyä.

Datakeskukset ovat suuria ja pitkäikäisiä investointeja, jotka kytkeytyvät koko digitaalisen talouden kehitykseen, pilvipalveluihin, tekoälyyn ja teolliseen dataan. Näihin vaikuttavaa verotusta ei tule muuttaa äkillisesti ja ilman kokonaisarviota, sillä epävarmuus ohjaa investointeja muualle.

Arvoisa puhemies! Verotuksella voidaan ja pitää ohjata toimintaa oikeaan suuntaan. Alempaan sähköveroluokkaan on perusteltua liittää ehtoja, jotka tukevat energijärjestelmän toimivuutta, energiatehokkuutta, hukkalämmön hyödyntämistä, kysyntäjoustoa sekä tutkimus- ja kehitystoimintaa. Näin datakeskukset voivat tukea sähköjärjestelmän tasapainoa ja alueellista talouskasvua sen sijaan, että niitä ajetaan pois Suomesta. Hallituksen esittämä raju veronkorotus ei edistä näitä tavoitteita, vaan heikentää sähköistyvien ja digitalisaatiota edistävien investointien kannattavuutta.

Siksi SDP katsoo, ettei datakeskuksiin kohdistuvaa sähköveron korotusta tule toteuttaa. Lakiehdotus tulee hylätä, ja hallituksen on tuotava eduskunnalle kokonaisarvio datakeskusten verokohtelusta, jossa alempi sähköveroluokka kytketään selkeisiin energiatehokkuus-, hukkalämpö-, kysyntäjousto- ja tki-ehtoihin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 173/2025 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.24 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Metsästyslain muuttaminen koskien suden kannanhoidollisen metsästyksen palauttamista on tärkeä, ajankohtainen ja pitkään odotettu askel kohti vastuullisempaa, turvallisempaa ja realistisempaa suurpetopoliittikkaa. Tällä muutoksella ei olla heikentämässä luonnon monimuotoisuutta vaan nimenomaan vahvistamassa tasapainoa luonnon ja ihmisyyhteisöjen ja elinkeinojen välillä. Kyse on ennakoitavasta, tutkittuun tietoon pohjautuvasta ja tarkasti säädellystä toiminnasta.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Esityksen keskeisiä muutoksia ovat suden ympärivuotisen rauhoituksen poistaminen ja kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistaminen kiintiöperusteisesti jo vuoden 2026 alusta eli parin viikon päästä. Kiintiön suuruus, joka on alustavasti noin 65 sutta, määritellään Luonnonvarakeskuksen kanta-arvion ja suotuisan suojelun viitearvon pohjalta. Lupasääntely ja alueelliset kiintiöt mahdollistavat sen, että metsästys toteutetaan hallitusti luonnon kestäkykyä kunnioittaen ja erityispiirteet huomioiden. Samalla esitys ottaa huomioon geneettisen monimuotoisuuden, metsäpeuran suojelun ja aluekohtaiset erityistilanteet, joissa susien aiheuttamat haitat ovat olleet merkittäviä.

Arvoisa puhemies! Vastuullisuus on tämän esityksen ytimessä. Puhumme nyt suurpedoista. Suden ja muiden mainittujen suurpetojen kannanhoidollinen metsästys ei ole päämäärä sinänsä vaan väline suden ja ihmisen rinnakkaiselon mahdollistamiseksi. Haluan myös muistuttaa, että tämä laki yksin ei mahdollista yhtäkään metsästystä. Niin susien kuin ilvesten ja karhujenkin metsästäminen vaatii vielä omat erilliset asetuksensa, joista nyt on ollut valmistelussa vain susi EU:ssa muotoutuneen rauhoitusluokituksen ansiosta.

Viime vuosina susien lisääntynyt liikkuminen lähellä asutusta on heikentänyt monien turvallisuudentunnetta ja aiheuttanut vahinkoja kotieläimille ja porotaloudelle. Kunnat ovat joutuneet järjestämään koulukuljetuksia pelon vuoksi, ja monilla alueilla arki ja liikkuminen luonnossa ovat muuttuneet. Täällä eduskunnassa meidän on toimittava turvallisen arjen puolesta.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei vastusta luontoa. Se puolustaa tasapainoa. Se vahvistaa luottamusta siihen, että suurpetopolitiikassa kuunnellaan nyt myös maaseudun ääntä, paikallistietoa ja arjen todellisuutta.

Pidän tätä esitystä välttämättömänä, harkittuna ja vastuullisena. Siksi kannatan sitä valiokunnan tekemillä tarkennuksilla. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, poissa. Edustaja Elo, olkaa hyvä.

21.28 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Nyt on viimeinen mahdollisuus tunnustaa tehdyt virheet ja olla hyväksymättä kestäväntöytä ja luokattoman huonosti valmisteltua metsästyslain muutosta susien kiintiömetsästyksen sallimiseksi, esitystä, jota valiokunta vielä vastoin ministeriön tahtoa ja asiantuntijoita kuulematta meni laajentamaan karhujen, ilvesten ja saukkojen kiintiömetsästyksen sallimiseen.

Jo hallituksen alkuperäinen esitys sai lainsäädännön arviointineuvostolta huonoimman mahdollisen arvosanan. Esityksen perusteella ei pysty sen mukaan muodostamaan käsitystä olennaisista vaikutuksista. Se, että vaikutusarviot jätetään käytännössä kokonaan tekemättä, on arviointineuvoston puheenjohtajan mukaan todella poikkeuksellista, eikä hän pystynyt haastattelussa sanomaan, onko koskaan aiemmin ihan näin tapahtunut. Ministeriön kansliapäällikkö puolustautui Ylen haastattelussa sillä, että esityksen kanssa tuli kiire ja että heillä on velvollisuus noudattaa poliittisten esihenkilöiden antamia ohjeita eikä tässä paljon ole liikkumavaraa.

Vahva poliittinen ohjaus on todella käynyt varsin selväksi, kun ministeriön virkamiehet vastustivat karhun ja ilveksen metsästyksen laajennusta jo valiokuntakäsittelyssä. Silti hallituspuolueet keskustan tuella runnoivat esityksen muutettuna läpi. Pidän tätä eduskunnan arvovaltaa ja hyvää lainsäädäntöä halveksivana ja todella lyhytnäköisenä

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

toimintana, varsinkin kun kyse on mitä ilmeisimmin EU-lainsäädännön vastaisesta päätöksestä, jonka Suomi löytää vielä edestään.

Entä miten tätä menettelyä on kommentoinut vastuuministeri Sari Essayah? Hän ei ole ministerinä ottanut kantaa valiokunnan toimintaan mutta on katsonut asiakseen huomauttaa, että mietinnön taustalla on huikean suuri enemmistö, koska hallituspuolueiden lisäksi myös keskusta ja SDP kannattavat suden, karhun ja ilveksen kiintiömetsästystä. Siis ministeri tulee väittäneeksi, että on ihan ok säätää perustuslain tai EU-oikeuden vastaisia lakeja tai ainakin olla varmistamatta, että näin ei ole, luokattoman huonolla prosessilla, jos eduskunnan enemmistö niin tahtoo. Tätä pidän vaarallisena lausuntona.

Ministeri väitti Helsingin Sanomien haastattelussa myös, että mikään suurpedoistamme ei ole uhanalainen laji, ei edes silmälläpidon alainen laji. Tämä ei pidä paikkaansa. Susi on edelleen Suomessa luokiteltu erittäin uhanalaiseksi lajiksi, eikä sen kanta kestä esitettyä kiintiömetsästystä. Harvinaisen selväksi onkin tullut, että tärkeintä on ollut päästä metsästämään susia tammikuun alussa ja karhuja ja ilveksiä mahdollisimman pian.

Jos lainmuutos tulee voimaan, metsästyksen aloittamiseen tarvitaan vielä erikseen ministeriössä valmisteltavat asetukset. Suden osalta asetukset ovat jo viimeistelyä vaille valmiina, mutta karhun ja ilveksen osalta sellaisia ei luonnollisesti ole, ja ministeriö on koko asiaa vastustanut. Essayahin mukaan ministeriön on kuitenkin ne valmisteltava, jos eduskunta siihen velvoittaa. Ministeriössä lait joudutaan kuitenkin säätämään virkavastuulla sitovan EU-lainsäädännön mukaisesti. Tässä eduskunnan enemmistö hyväksyessään mietintöön sisältyvän lausuman siis usuttaa ministeriötä karhun ja ilveksen kiintiömetsästystä koskevan asetuksen valmistelun osalta räikeästi EU-lainsäädännön vastaiseen toimintaan.

Arvoisa puhemies! Siteeraan tähän loppuun vielä ympäristöoikeuden professori Kai Kokkoa, joka on ollut mukana suurpetotyöryhmässä ja tuntee metsästyslainsäädännön hyvin. Hän kirjoitti Helsingin Sanomissa, että metsästyslain muutos, joka mahdollistaisi suden, karhun, ilveksen ja saukon alueellisen kiintiömetsästyksen koko Suomessa, ei ole yhteiskunnan kokonaisedun mukainen ja että se tulisi palauttaa uuteen valmisteluun. Karhu, ilves ja saukko ovat EU:ssa tiukasti suojeltuja lajeja, joiden metsästyks on sallittu vain hyvin rajatuin ja tarkoin valvotuin poikkeuksin. Päätös olisi näin ollen hyvin todennäköisesti EU-lainsäädännön vastainen ja voi johtaa Euroopan komission rikkomusmenettelyyn ja Suomelle merkittäviin taloudellisiin seuraamuksiin. Kokko korostaa myös, että lakimuutos kaventaisi toteutuessaan luonnonsuojelujärjestöjen valitusoikeutta tavalla, jota on pidettävä hyvin ongelmallisena perustuslain turvaaman ympäristöperusoikeuden ja yleisön osallistumisoikeuksien kannalta. Valitusoikeus olisi ollut syytä punnita perustuslakivaliokunnassa. — Siihen päättyi professori Kokon siteeraaminen.

Enemmistö siis vastusti tässä salissa perustuslakivaliokunnan kuulemista tai tämän esityksen lähettämistä sinne, eikä maa- ja metsätalousvaliokunnassa myöskään haluttu kuulla edes oikeusoppineita tästä asiasta. Valitusoikeuksien merkityksestä saatiin tänään konkreettinen osoitus, kun Suomen luonnonsuojeluliiton valitukset menivät läpi ja lainvastaiset kolmen suden ja kahden ilveksen tappoluvat luonnonpuistojen alueella kumottiin. Hallinto-oikeus totesi, ettei Metsähallitus arvioinut myönnetyissä tappoluissa lainkaan sitä, miten päätökset vaikuttavat luonnonpuistojen perustamistarkoitukseen, ja

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

tällä asialla on valtakunnallista merkitystä, koska tällaisia suurpetojen tappolupia ei ole aikaisemmin myönnetty luonnonpuistoihin.

Hyvät kansanedustajat, juuri tätä valitusoikeutta ollaan nyt viemässä pois, koska kiintiöluvista ei voi valittaa. Tämä valitusoikeuden poisto sisältyy siis myös hallituksen alkuperäiseen esitykseen, joka koski pelkästään suden kiintiömetsästystä.

Arvoisa puhemies! Näillä perustein esitän, että hallituksen luokattoman huonosti valmisteltu suden kiintiömetsästyksen mahdollistava esitys, johon valiokunnan enemmistö törkeästi lainsäädännön peruseriaatteen sivuuttaen lisäsi karhun, ilveksen ja saukon kiintiömetsästyksen mahdollistamisen, hylätään ja että myös valiokunnan mietintöön sisältyvä lausuma hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

21.34 Piritta Rantanen sd: Arvoisa herra puhemies! Koska viimeksi meinasin unohtaa tehdä SDP:n esityksen, niin taidan tehdä sen tähän aivan puheeni alkuun, eli kun aiemmin jo esitimme, että tämä lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja siihen hyväksytään yksi lausuma, niin nyt esitän tämän vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee karhun ja ilveksen kiintiömetsästyksen erillisenä esityksenä hyvän lainvalmistelun sääntöjen mukaisesti riittävine kuulemisaikoina.”

Kyllä se niin on, niin kuin edustaja Elo tässä edellä totesi, että laki on heikosti valmisteltu, ja juuri siihen tämä meidänkin lausumaehdotuksemme perustuu. Täällä on moneen kertaan tässä salissa ja yleisemminkin keskusteltu siitä, että tämä lakiesitys itsessään ei käynnistä metsästystä minkään suurpetolajin osalta, vaan siihen tarvitaan nämä asetukset, jotka ministeri onkin kevään aikana luvannut tuoda. Siihenkin vedoten meillä olisi ollut erinomaisen hyvin aikaa käydä tämä laki susien lisäksi myös ilveksen ja karhun osalta aivan asiallisesti kevään aikana ja tuoda sitten sellainen esitys, jossa olisimme kerinneet jo muodostamaan vaikka ilvekselle sen suotuisan suojelun tason ja muutenkin saaneet hälvennettyä tästä tätä verhoa, joka tähän nyt on muodostunut tämän huonon valmistelun vuoksi.

Haluan nostaa tähän vielä, kun keskustelu tietysti ilvesten ja karhun osalta on erityisen monipolvista ollut, että viime viikolla juuri kun tässä salissa tästä asiasta keskustelimme, meidän maakuntalehdessämme Keskisuomalaisessakin oli jyvaskyläläinen tutkija, joka oli hyvin huolissaan rusakoitten ja metsäjänisten kannasta, ja hänkin totesi siinä, että yhtenä syynä rusakoitten ja metsäjänisten matalille kannoille ovat nimenomaan ilvekset ja niiden kasvanut kantamäärä. Onkin jotenkin mielenkiintoista se asetelma, että tämän keskustelun yhteydessä ei yhtään sen enempää niillä lampailla kuin vaikka tässä tapauksessa metsäjäniksillä tunnu olevan minkäänlaisia oikeuksia vaan suurpedoilla on nyt ne oikeudet, emmekä me aina tässä keskustelussa ole muistaneet sitä, että esimerkiksi lampaitten laitumien läheisyydessä ja lampaitten laitumilla on erittäin paljon uhanalaisia kasveja, ja jos eivät lampaat laidunna, niin näitä kasveja uhkaa vielä enemmän kato.

Joten toivon, että tämä SDP:n lausumaehdotus voitaisiin ottaa käsittelyyn ja valmistella näitten osalta mutta muuten edetä niin kuin hallitus on esittänyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

21.38 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kuten tuossa edustaja Rantanen totesi, meidän kanta on siltä osin selvä, että hyväksytään lakiehdotus muuttamattomana, mutta meillä on tietysti se vastalauseen lausumaehdotus, jonka edustaja Rantanen tuossa äsken esitti. Kannatan edustaja Rantasen tekemää lausumaehdotusta.

Tässä suden kannanhoidollisessa metsästyksessä, ihan samoin kuten karhun ja ilveksen osalta, toki tuolla Itä-Suomessa ja tuolla alueilla tietysti ymmärrämme ne tarpeet ja haasteet, mitä tähän liittyy, ja tämä on varsin tärkeä esitys, mutta toki näillä huomioilla, mitä edustaja Rantanen äsken tuossa toi esille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

21.38 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva metsästyslain muutos ei ole missään tapauksessa hyökkäys luontoa vastaan vaan yritys palauttaa tasapaino ihmisen, luonnon ja lainsäädännön välille. Suomessa on pitkään eletty tilanteessa, jossa suurpetopolitiikka on ajautunut irti arjesta. Suden ja muiden suurpetojen määrät ovat vahvistuneet, mutta samalla myös paikallisten ihmisten kokema turvattomuus, kotieläinvahingot ja ristiriidat ovat lisääntyneet. Tämähän ei ole kenenkään etu, ei luonnon eikä ihmisen.

Esityksen keskeinen ajatus on selkeä: kannanhoidollinen metsästys tehdään mahdolliseksi laissa — hallitusti, kiintiöihin perustuen ja tutkittuun tietoon nojaten. Kyse ei ole vapaasta metsästyksen avaamisesta vaan vastuullisesta työkalusta, jolla pidetään huolta sekä lajien elinvoimaisuudesta että ihmisten turvallisuudesta.

On myös syytä todeta, että EU-vaikuttaminen on tuottanut tulosta. Suden suojeluaseman muutos luontodirektiivissä antaa nyt jäsenmaille aiempaa paremmat mahdollisuudet säätää toimivaa kansallista lainsäädäntöä. Tätä mahdollisuutta Suomen tulee käyttää eikä vain todeta kädet pystyssä, että mitään ei voi tehdä. Tätä kansa on jo vuosia eduskunnalta odottanut. Paikallinen hyväksyttävyys on keskeinen osa onnistunutta luonnonsuojelua. Jos ihmiset kokevat, ettei heitä kuunnella, murenee myös luottamus viranomaisiin ja sääntelyyn. Kannanhoidollinen metsästys on keino lisätä hyväksyntää ja sitoutumista, ei purkaa suojelua.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 7 § turvaa oikeuden elämään ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perustuslain 9 § turvaa liikkumisvapauden, ja 15 § turvaa omaisuudensuojan. Luonnonsuojelu ei voi käytännössä kaventaa perusoikeuksia, eikä ihmisten turvallisuus voi olla sivulause ympäristöpolitiikassa. Kun susi rajoittaa lasten koulumatkaa ja karjaelinkeinoa, kyse ei ole mielipiteestä vaan perusoikeuksista.

Metsästyslaki on käytännön väline. Tämä esitys palauttaa päätöksenteon lähemmäs todellisuutta, jossa ihmiset elävät, tekevät työtä ja kantavat vastuun ympäristöstään. Siksi kannatan lakimuutosta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

21.41 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Elon tekemää esitystä.

Sitten muutama sana tästä prosessista:

En tiedä, onko kaikille kansanedustajille edes valjennut se, kuinka järkyttyneitä itse asiassa kansalaiset ovat tästä täysin luokattomasta prosessista, miten tämä on

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

eduskunnassa hoidettu. Niin kuin olen monta kertaa tässä salissakin todennut, oli tästä sisällöstä sitten mitä mieltä tahansa, niin se tapa, jolla tämä runnottiin läpi valiokunnassa täysin kuulematta asiantuntijoita, ei millään tavalla kestä päivänvaloa. Ja näinhän itse asiassa myös monet edustajat täällä itse totesivat, kun tämä oli ensimmäisessä käsittelyssä, että totta tosiaan tämä prosessi ei kestä päivänvaloa mutta päämäärä on tärkein ja tämä on saatava maaliin.

No, näinhän lakeja ei tule säädellä myöskään perustuslain 39 §:n mukaan, vaan marssijärjestys on se, että hallitus tekee esityksen ja sillä tavalla saadaan sitten huolehdittua siitä, että kaikki oleelliset toimet sitoutuvat siihen lainvalmisteluun ja myös oikeudellinen arviointi tapahtuu ja että meillä on asiantuntijakuulemiset, niin että lainsäädäntö myös perustuu tutkittuun tietoon. Nyt tämä ohitettiin täysin.

Hallituspuolueiden edustajat olisivat voineet toimia niin, että tämä esitys olisi palautettu valtioneuvostolle, joka olisi tehnyt joko täydentävän hallituksen esityksen tai kokonaan uuden hallituksen esityksen, mutta näin hallituspuolueet eivät halunneet toimia, koska he halusivat toimia niin kuin Metsästäjäliitto heiltä edellytti. Eli tämä lakiesitys oli saatava hinnalla millä hyvänsä maaliin. Myös ne tietopyynnöt, mitä on tehty, osoittavat tämän tosiasian, että Metsästäjäliitolla on tässä erittäin vahva kädenjälki ollut jo sieltä alkuperäisestä lainvalmistelusta lähtien.

En kyllä ymmärrä, miten täällä kukaan hallituspuolueen edustaja, joka tätä lakiesitystä kannattaa, kehtaa siellä pöntössä vedota lakipykäliin, kun tässä itse prosessissa nimenomaan ei ole niitä lakipykälä noudatettu.

Tämä lakiesitys on siis luokattoman huono sisällöllisesti, ei pelkästään suden osalta mutta erityisesti ilveksen ja karhun ja sen kuuluisan saukon osalta, mutta tämä koko prosessi menee kyllä historiankirjoihin siinä, kuinka luokattomalla tavalla tässä talossa on myös poljettu oikeusvaltioperiaatteita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

21.44 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Honkasalo tässä maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä kävi hyvin tätä prosessikuvausta läpi, miten tämä esitys siellä valiokunnassa eteni. Täytyy todeta, että kun itse sivusta seurasin tätä, niin kyllä kuulosti siltä, että valiokunnassa on lähtenyt aivan mopo käsistä.

Ensinnäkin minä pidän ongelmallisena, että ylipäättänsä eduskuntaan tuodaan esityksiä, jotka sisältävät aivan alkeellisia puutteita, ja sitten vielä siellä valiokunnassa mennään omasta päästä keksimään lisää eläinlajeja listalle ilman asianmukaista käsittelyä, ilman asiantuntijakuulemisia. Minun täytyy todeta, että kun minä puhuin minun ystäväni kanssa viime viikonloppuna tästä hallituksen esityksestä ja kuvasin heille, miten täällä eduskunnassa tätä lainsäädäntöä on tehty, ja kerroin heille, että tässä oli alun perin kysymys susista ja sitten tähän lisättiin karhut, ilvekset ja saukot, niin minun ystäväni jäivät tuijottamaan minua, ja sitten he kysyivät, että oletko sinä nyt ihan varma, että siinä puhuttiin saukoista. Minä en enää uskonut itseänikään, kun minä ajattelin, että mitä pahaa se pieni saukko kenellekään on tehnyt, niin menin sitten vielä oikein internetiin katsomaan, puhunko läpiä päähäni, mutta ei: kyllä, saukko on kyseessä.

Puhemies! Täytyy todeta, että kyllä minä olen näiden vuosien aikana nähnyt paljon, mutta en kyllä mitään tällaista. Tämä on jotain aivan käsittämätöntä.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

21.46 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä metsästyslain muuttamisessa on kyse ennen kaikkea luottamuksesta, luottamuksesta siihen, että yhteiskunta kykenee hallitsemaan suurpetokantoja ennakoivasti eikä vasta silloin, kun vahingot tai konfliktit ovat syntyneet. Nykytilanteessa järjestelmä reagoi liian myöhään, kun hallittu kannansääntely ei ole ollut mahdollista. Ongelmat ovat kasautuneet paikallistasolle, maaseudulle, kotieläintiloille ja alueille, joissa ihmiset elävät arkeaan suurpetojen kanssa. Tämä ei ole kestävää luonnonsuojelua vaan konfliktien hallintaa jälkikäteen. Lakimuutos mahdollistaa sen, että päätöksiä voidaan tehdä tiedon, ei kriisitilanteiden pohjalta. Se vahvistaa viranomaisten toimivaltuuksia ja tuo ennustettavuutta niin luonnonsuojeluun kuin ihmisten turvallisuuteen. Samalla se turvaa sen, että suurpetokannat säilyvät vahvoina ja suotuisalla suojelutasolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

21.47 **Mika Kari sd:** Arvoisa herra puhemies! Itsekin tuen hallituksen esitystä suden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamisesta. Pidän sitä tarpeellisenä kestävästä petopolitiikan kautta, mutta tässä tämän illan aikana, kun on annettu hallitukselle runtua muista lakihankkeista tuossa aikaisemmin, niin täytyy nyt kuitenkin sanoa, että tämän lain kohdalla tämä kiire on tässä paistanut kovasti läpi. Sinänsä tuen kyllä tätä kannanhoidollisiin lupaprosesseihin, harkittuihin lupaprosesseihin, menemistä. Meidän pitää löytää tasapaino ihmisten, tai sanotaan ehkä tässä tapauksessa karjatalouden, ja suurpetojen kesken. Tähän liittyy tietenkin myös lasten koulunkäynti harva-alueilla ja niin edelleen.

Täällä useampi edustaja on korostanut sitä, että tämä lupaprosessi menee kiintiöiden kautta tarkkaan harkittuna, ei tällaisena mielikuvana, joka usein keskustelussa syntyy, että metsästäminen tässä tapauksessa olisi ilman harkintaa. Olisin tietenkin toivonut, että tämä SDP:n hyvin perusteltu lausumaehdotus olisi ollut tässä pohjalla, jotta niitä ongelmia ja vikoja, joita siinä hallituksen esityksen lainvalmistelussa on ollut, olisi voitu hoitaa yhdessä. Siihen olisi toivonut löytyvän hallitukselta halua, mutta valitettavasti sellaista halua ei näemmä ollut. Mutta hyvä, että saadaan tähän petopolitiikkaan nyt pientä tolkkua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

21.49 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on sudenmetsästyksen näkökulmasta kannatettava ja tarpeellinen. EU:n luontodirektiivimuutoksen myötä suden suojelustatus on siirtynyt liitteestä IV liitteeseen V, ja on oikein, että myös kansallinen lainsäädäntö päivitetään tätä vastaavaksi. Tämä luo aiempaa selkeämmät ja toimivammat edellytykset suden kannanhoidolliselle metsästykselle sekä konfliktien hallinnalle alueilla, joilla sudet aiheuttavat todellisia haittoja ja turvattomuuden tunnetta.

Samalla on kuitenkin syytä korostaa, että sudenmetsästyksen mahdollistaminen ei tarkoita vastuutonta tai hallitsematonta metsästystä. Vaikka suden asema luontodirektiivissä on muuttunut, velvoite turvata lajin suotuisa suojelutaso säilyy. Päätösten on jatkossakin perustuttava ajantasaiseen tieteelliseen tietoon suden

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

populaatioiden koosta, rakenteesta ja alueellisista eroista. Tässä mielessä hallituksen esitys antaa oikean kehiksen: rauhoitusajasta säädetään asetuksella ja kiintiöstä ministeriön asetuksella, jolloin päätöksenteko voidaan perustaa viimeisimpään tutkimustietoon.

Arvoisa puhemies! SDP kannattaa hallituksen esitystä juuri tästä syystä. Se parantaa suden kannanhoidon ennakoitavuutta ja hyväksyttävyyttä mutta säilyttää samalla EU-oikeuden edellyttämän vastuun suojelutason turvaamisesta. On kuitenkin todettava, että alkuperäisen esityksen lainvalmistelu ja vaikutusarviot olivat puutteellisia, kuten lainsäädännön arviointineuvosto on todennut. Tämä korostaa entisestään sitä, että esitystä ei pidä laajentaa kiireellä uusiin ja sisällöllisesti merkittäviin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä valiokunnan esitys karhun ja ilveksen lisäämisestä kiintiömetsästyksen piiriin valiokunnassa tehdyillä pykälämuutoksilla ei ole hyväksyttävä. Karhun ja ilveksen suojelustatus EU:n luontodirektiivissä ei ole muuttunut. Ne ovat edelleen tiukasti suojeltuja lajeja, ja niiden metsästyksessä perustuu poikkeusmenettelyyn. Tämä poikkeaa olennaisesti suden tilanteesta. Kyse ei ole teknisestä täsmennyksestä vaan merkittävästä sisällöllisestä muutoksesta, joka ylittää hallituksen esityksen rajat.

Valiokuntakäsittelyssä tehty lisäys ei perustu asianmukaiseen valmisteluun, riittäviin lausuntoihin eikä kattaviin vaikutusarvioihin. Valiokunnalla ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta varmistua muutoksen EU-oikeuden mukaisuudesta tai sen vaikutuksesta esimerkiksi nykyisiin käytäntöihin poronhoitoalueella. Myös maa- ja metsätalousministeriö on suhtautunut tällaisen, kiireellä tehdyn laajennuksen riskeihin varauksellisesti.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että suden osalta edetään nyt oikeaan suuntaan ja luodaan toimiva lainsäädäntö kannanhoidolliselle metsästykselle. Samalla on pidettävä kiinni hyvän lainvalmistelun periaatteista. Karhun ja ilveksen kiintiömetsästyksessä koskevat ratkaisut ovat liian merkittäviä tehtäviksi valiokuntavaiheessa sivulauseessa. Siksi SDP katsoo, että lakiehdotus tulee hyväksyä hallituksen esityksen mukaisena suden osalta mutta valiokunnan lisäämiä pykälämuutoksia karhun ja ilveksen kiintiömetsästyksessä ei tule hyväksyä. Nämä kysymykset on valmisteltava erillisenä hallituksen esityksenä huolellisesti ja avoimesti ja tuotava eduskunnan käsiteltäväksi myöhemmin. Näin toimien edistämme suden kannanhoidon, vahvistamme lainsäädännön legitimitettiä ja pidämme kiinni oikeusvaltion ja hyvän lainvalmistelun periaatteista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

21.53 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Metsästyslain muutos on kannatettava, ja se, että laista poistetaan säännös ympärivuotisesta rauhoituksesta, on kannatettavaa. Esitetty alueellinen kiintiömetsästyksessä on oikea tapa huolehtia suurpetokannasta, ja se huomioi myös petopolitiikassa sen sosiaalisen kestävyys. Asiaa on pyöritelty vuosia tässä talossa, ja tällä hetkellä petoeläinkorvaukset ovat jo yli kymmenen miljoonaa euroa vuodessa — yli kymmenen miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi vuosia metsästänyt ollut susikanta on tullut joka arkipäivä lähemmäksi ihmisasutuksia. Meillä Pohjois-Karjalassa esimerkiksi viidessä kunnassa on tällä hetkellä pienpetokuljetukset. Pieniä koululaisia ei yksinkertaisesti voi laittaa maantielle yksin.

Samalla elinkeinon harjoittaminen on hyvinkin vaarantunut erityisesti lammastalouden osalta. Itsekin olen käynyt näitä susivahinkoja katsomassa useammalla lammastilalla, ja se jälki on julmaa. Sinne on parin kilometrin susiaitoja rakennettu, ja yrittäjä on pistänyt

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

paljon rahaa. Tietysti valtio sitä on tukenut, mutta eivät ne pidättelee silloin, kun sudet ovat pentujen kanssa liikkeellä. Ne tulevat sieltä aidoista läpi, ja hyvin montaa hyökkäystä näille lammastiloille ei enää tarvita, niin se elinkeinon harjoittaminen siellä monella tilalla, erityisesti Tohmajärvi—Pärtilä-suunnalla, loppuu.

Myös hirvenmetsästys on aika mahdottomaksi tehty tällä hetkellä. Koirien kanssa ei yksinkertaisesti uskalla metsään mennä ennen kuin lumi tulee maahan ja pystytään jälkihavainnot tekemään, että voiko koiran laskea sinne. Se on hirvikoirien ja metsästysoirien kasvatuksen näkökulmasta surullista, että tällainen hieno harrastus sitten vaarantuu.

No, sitten tähän karhuun. Piritta Rantasen lausumaehdotus on hyvä ja kannatettava, koska kyllähän näiden lainsäädäntövalmistelun kautta pitää mennä. Karhukantahan on räjähtänyt Pohjois-Karjalassa aivan mahdottomaksi. Itse olen melkein 40 vuotta tuolla metsällä pyörinyt ja metsässä pyörinyt, ja kerran olen aikaisemmin karhun tavannut, mutta tänä kesänä esimerkiksi viisi kertaa — viisi kertaa yhden kesän aikana. Se kertoo siitä, ja joka ainoalla vuolukivellä, missä meillä on kameroita metsästyseuroilla, niin eivät siellä hirvet käy, siellä käyvät karhut tällä hetkellä. Sen takia, kun on kaksi vuotta valituksilla kaadettu karhunmetsästys, nyt sitten valmistelun kautta karhu ja ilves on saatava eteenpäin. Sitä saukkoa nyt tässä kaikki ihmettelevät, että mitä se siellä tekee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

21.57 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Ajattelin tähän vielä toisen puheenvuoron käyttäen, sen verran isosta ja merkityksellisestä asiasta on kyse.

Tuoreen kyselyn mukaan suomalaisten enemmistö ei hyväksy esitetyn kaltaista susien kiintiömetsästystä. Susipelko ei selvitysten mukaan ole suomalaisten keskuudessa kasvanut, vaikka susikanta on päässyt elpymään.

Jatkan vielä hallituksen alkuperäisestä esityksestä ja suden kiintiömetsästyksestä. Jo tämä esitys oli ja on ongelmallinen eikä perustu tutkittuun tietoon. Jotta susien metsästys saataisiin käyntiin, maa- ja metsätalousministeriölle annettiin aiemmin valtuudet määritellä suden suotuisan suojelun taso. Ministeriö määrittä suotuisan suojelutason viitearvoksi 273 ja väittää arvion pohjaavan Luonnonvarakeskuksen laskuriin. Luonnonvarakeskus itse kuitenkin arvioi, että susia tulisi olla vähintään 500, jotta kantaa voitaisiin pitää pitkällä aikajänteellä elinvoimaisena. Suotuisan suojelutason viitearvoa kasvattaa se, että Suomessa kanta on geneettisesti kahteen eri populaatioon eriytynyt.

Nyt asetuksilla ollaan mahdollistamassa sadan suden kiintiömetsästys ensi vuoden alusta alkaen. Se voisi merkitä yhden metsästykskauden aikana lähes joka neljännen Suomen suden tappamista ja kokonaisten laumojen poistamista. Tämän päälle tulisivat vielä vahinko- ja turvallisuusperusteiset poikkeusluvut sekä poliisin päätökset, joille ei ole ylärajaa. Näiden kaikkien yhteisvaikutuksena susikanta voi romahtaa samalla tavalla kuin kävi vuosina 2015—2016, jolloin susikanta romahti noin 150 yksilöön.

Suomen ja meidän vastuulla on turvata suden elinvoimainen kanta, perustaa päätökset tutkittuun tietoon ja noudattaa EU:n luontodirektiiviä ja oikeuskäytäntöä. Nyt näille viitataan kintaalla. Tämä on yksi karu osoitus Orpon hallituksen luontovihamielisyydestä.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon tasapainosta suden ja ihmisen välillä. Täällä kannetaan huolta siitä, että susi ei kuulu ihmisten pihuille. Samalla jätetään mainitsematta, että vahinkoa haittaavat sudet voidaan jo nyt poistaa.

Pöytäkirja PTK 129/2025 vp

On surullista, että tässä salissa ei lainkaan huomioida suden ja suurpetojen roolia metsäekosysteemeissä. Suden ja suurpetojen metsästyksen kannattajat eivät suostu edes keskustelemaan siitä, miten ihmisen ja suurpetojen yhteiselon edellytyksiä voidaan parantaa ilman tappamista. Vain tappaminen esitetään keinona saada sosiaalinen hyväksyttävyyys. Tässä ei nähdäkseni huomioida suomalaisten luontosuhdetta.

Erityisesti kummastuttaa — nyt katson tänne vasemmalle laidalle — sosiaalidemokraattien into päästä metsästämään myös ilvestä. Ilveksen metsästämiselle ei ole kansalaisten tukea. Ilvestä ei myöskään koeta uhkaksi, eikä se aiheuta vahinkoja juurikaan siinä mittakaavassa kuin voidaan ajatella, että karhu ja susi näin tekevät. Ajattelen, että ilves on osa ekosysteemiä. On luonnollista, että se jäniksiä ja rusakoita syö, mutta meidän pitäisi enemmän pystyä katsomaan meidän luontoekosysteemiä kokonaisuutena ja antaa sen elää sellaisena kuin se on. Suomi on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen, ja Suomen luonnossa on oltava tilaa myös suurpetojen elää.

Nostan vielä sen, että Luke on tuonut selkeästi esiin, että se ei pidä kiintiömallia suden kohdalla tarkoituksenmukaisena. Sudenmetsästys tulisi toteuttaa lupaperusteisesti silloin, kun siihen on tarve, ei kiintiöillä, sillä se mahdollistaisi suunnitelmallisemman kohdentamisen — sen, että poistot kohdistuvat oikeisiin yksilöihin tai laumoihin — paremman valvonnan ja joustavuuden. Kiintiömetsästyksessä riski on, että se johtaa laumojen hajoamiseen ja susien hakeutumiseen pihoihin nykyistä enemmän eli näiden ongelmien pahenemiseen.

Arvoisa puhemies! Edelleen toivon, että tästä salista löytyisi vielä viisautta myöntää, että tämä laki on erittäin huonosti valmisteltu ja se ei ansaitse tulla tässä talossa tällaisena hyväksytyksi.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Seuraava täysistunto

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tämä täysistunto on päättynyt. Hyvää yötä kaikille!

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 16.12.2025 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 23.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi: